

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Маријана С. Јурошевић-Козомара

**ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНЕ ТЕМЕ У СРПСКОЈ
КЊИЖЕВНОЈ ПЕРИОДИЦИ ОД 2000. ДО
2010. ГОДИНЕ**

докторска дисертација

Београд, 2020

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOLOGY

Marijana S. Jurošević-Kozomara

**FRENCH LITERARY THEMES IN THE
SERBIAN LITERARY PERIODICALS FROM
2000 TO 2010**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2020

УНИВЕРСИТЕТ В БЕЛГРАДЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Маријана С. Јурошевић-Козомара

**Французские литературные темы в
сербской периодической литературы с
2000. до 2010. года**

докторская диссертация

Белград, 2020

Ментор:

др Милица Винавер-Ковић, доцент, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Чланови комисије:

- 1.
- 2.
- 3.

Датум одбране:

Изјаве захвалности

Искрено захваљујем менторки, професорки др Милици Винавер-Ковић, на пруженој стручној подршци и указаном разумевању.

Захваљујем се професорки др Станислави Бараћ са Института за књижевност и уметност на свим изреченим саветима и смерницама везаним за истраживање периодике и професору др Бојану Симићу са Института за савремену историју за помоћ при одабиру литературе за истраживање савремених српско-француских односа. Хвала Александри Грозданић из научне читаонице Народне библиотеке Србије на свим уложеним напорима при проналажењу недоступне периодике. Посебно хвала професорки Данијели Дугалић на пруженој помоћи приликом лектуре дисертације.

Највећу захвалност дугујем породицама Јурошевић и Козомара, а посебно мами и тати на указаној несебичној помоћи, брату и његовој породици, као и супругу за моралну подршку и стручну помоћ приликом аналитичке обраде резултата.

Посебну захвалност дугујем својим пријатељима који су увек имали стрпљења да саслушају све моје проблеме и одговоре на њих речима охрабрења.

Дуњи и Ненаду.

ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНЕ ТЕМЕ У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ ПЕРИОДИЦИ ОД 2000. ДО 2010. ГОДИНЕ

Резиме

Предмет дисертације било је проналажење текстова на француске књижевне теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године. За истраживање је одабрано девет часописа: *Београдски књижевни часопис*, *Златна греда*, *Летопис Матице српске*, *Поља*, *Реч*, *Књижевна реч*, *Корази*, *ПроФемина* и *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. Издвојено је 529 чланака. Након утврђеног обима чланака приступило се њиховој жанровској класификацији. Чланци су разврстани према жанровима, односно рубрикама. Већина часописа даје предност поезији и прози, затим следе студије и огледи и на крају критике, прикази и белешке, те је такав хијерархијски распоред примењен и у овом раду.

Приликом обраде чланака примењен је квантитативни метод. У анализи и вредновању помогле су теорија полисистема Итамара Евен-Зоара, теорије рецепције Ханса Роберта Јауса и компаративни метод. Дат је приказ друштвено-политичких односа између Србије и Француске са нагласком на њихов квалитет који даје подлогу чланцима, неодвојивим од времена у којем су настали. Утврђено је да друштвено-политичка збивања утичу на продукцију чланака. Чланци су у раду подељени на основу тога да ли припадају преводној књижевности или књижевности насталој на српском језику. Добијене резултате поредили смо са резултатима сличних истраживања, спроведених за период с почетка 20. века, при чему је уочено да је највећа пажња придата савременим теоријама и ауторима баш као што је то био случај пре једног века. Запажа се да је присутна стална интеракција књижевности са другим друштвеним дисциплинама. Периодички чланци су се показали као важни чиниоци и показатељи друштвеног контекста и политичког стремљења државе, оличени у мултикултурализму и окретању ка Европи.

Кључне речи: француске књижевне теме, српска књижевна периодика.

Научна област: романистика.

Ужа научна област: француско-српске књижевне везе.

УДК:

FRENCH LITERARY THEMES IN THE SERBIAN LITERARY PERIODICALS FROM 2000 TO 2010

Summary

The subject of the dissertation was finding texts on French literary themes in Serbian periodicals from 2000 to 2010. Nine magazines have been chosen for this research: *Belgrade literary magazine (Beogradski književni časopis)*, *Golden beam (Zlatna greda)*, *Yearbook of the Matica Srpska (Letopis Matice srpske)*, *Fields (Polja)*, *The Word (Reč)*, *The Literary word (Književna reč)*, *Steps (Koraci)*, *ProFemina* and *Anthology of Matica Srpska for the literature and the language (Zbornik Matice srpske za književnost i jezik)*. In total 529 articles have been selected. After determining the extent of the magazines their genre classification has been done. The articles have been classified by the genres and columns. Most of the magazines give the advantage to the poetry and prose then to the studies and views and at the end reviews, representations and notes so the same hierarchical arrangement has been applied in this dissertation. In the article processing the quantity method has been applied. In analysis and evaluating the theory of polysystem by Itamar Even-Zohar, the theory of reception by Hans Robert Jaus and the comparative method were very useful. Social-politics relationships between Serbia and France have been shown with an emphasis on their quality which provides support to the articles, non separated from the time when they appeared. It has been established that social-political events determine production of the articles. Articles in this work are divided depending whether they belong to the translated literature or the literature written in Serbian language. We compared the results obtained with the results of the similar researches, conducted for the period of the beginning of the 20th century. We noticed that the biggest attention had been paid to the modern theories and authors exactly as it was the case a century ago. You can imagine that there is continuous interaction between literature and the other social disciplines. Periodical articles have been shown as important facts and indicators of social context and political aims of the state, which are multiculturalism and special focus to Europe.

Key words: French literary themes, Serbian literary periodicals.

Scientific area (broadly defined): French studies.

Scientific area (narrowly defined): French-Serbian literary relations.

UDC:

Садржај

1	Увод	1
2	Методолошки оквири истраживања: теорија полисистема Итамара Евен-Зохара, компаративни приступ и теорије рецепције Ханса Роберта Јауса	2
2.1	Теорија полисистема Итамара Евен-Зохара.....	2
2.1.1	Положај преводне књижевности у оквиру полисистема	3
2.2	Компаративни приступ	4
2.3	Теорија рецепције Ханса Роберта Јауса	5
3	Историјске и друштвене прилике у Србији и Француској од 2000. године до 2010. године	7
4	Термин периодика и проучавање периодике	10
4.1	Улога периодике с почетка 20. века.....	11
4.2	Периодика у откривању слике „Другог“ – питање идентитета и алтеритета	13
4.3	Општи значај проучавања периодике.....	14
4.4	Начин проучавања периодике у овом раду.....	15
5	Француске теме у српској периодици 20. века – кратак преглед.....	19
6	Класификација и систематизација текстова на француске теме из савремене српске периодике – представљање часописа, програм и сл.	21
6.1	Преводна књижевност.....	21
6.2	О часописима који чине корпус овог рада	22
6.2.1	Летопис Матице српске	23
6.2.2	Златна греда	26
6.2.3	ПроФемина, Реч и Књижевна реч	27
6.2.4	Београдски књижевни часопис.....	30
6.2.5	Поља.....	31
6.2.6	Кораци	32
6.2.7	Зборник Матице српске за књижевност и језик	32
6.3	Начин систематизовања корпуса	33
6.3.1	Књижевни текстови на француске теме – проза, поезија	33
6.3.1.1	Преводна књижевност – проза	33
6.3.1.2	Преводна књижевност – поезија и драма	41
6.3.2	Ванкњижевни текстови на француске теме	49
6.3.2.1	Огледи у преводу	49
6.3.2.2	Огледи на француске теме настали на српском језику	82
6.3.2.3	Критике.....	92
6.3.2.4	Белешке	97
6.3.2.5	Интервјуи	100
6.3.2.6	Некролози.....	106
7	Закључак.....	108

7.1	<i>Златна греда</i>	113
7.2	<i>Летопис Матице српске</i>	116
7.3	<i>Поља</i>	117
7.4	<i>Реч</i>	119
7.5	<i>ПроФемина</i>	119
7.6	<i>Београдски књижевни часопис</i>	120
7.7	<i>Књижевна реч</i>	120
7.8	<i>Кораџи</i>	119
7.9	<i>Зборник Матице српске за књижевност и језик</i>	120
БИБЛИОГРАФИЈА		122
СЕКУНДАРНА ЛИТЕРАТУРА		145
ПРИЛОЗИ		1

1 Увод

Предмет докторске дисертације *Француске књижевне теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године* јесте проналажење француских тема кроз истраживање српске савремене књижевне периодике за коју сматрамо да није добила довољно пажње у досадашњим истраживањима. Истраживање обухвата период од почетка 2000. до краја 2010. године. Поставили смо три примарна циља: 1) утврђивање обима текстова који су објављивани на ове теме и упоређивање са резултатима сличних истраживања која су била спроведена током 20. века; 2) жанровска класификација и систематизација текстова на француске теме; 3) утврђивање (не)повезаности између текстова на француске теме са друштвено-историјским збивањима између Србије и Француске. Вођени резултатима истраживања која су се бавила заступљеношћу француске књижевности у српској периодици с почетка 20. века, за ово истраживање поставили смо хипотезу да ће се уредници часописа и њихови сарадници највише окретати савременим ауторима, тачније ауторима 20. века.

Методологије чије ће нам поставке бити од велике помоћи у овом истраживању јесу савремена теорија полисистема Итамара Евен-Зохара и теорије рецепције Ханса Роберта Јауса. Поред тога, служићемо се и компаративним приступом и применићемо квантитативну анализу приликом обраде резултата. На самом почетку дисертације пружићемо кратак преглед, објашњење и историјат ових постулата.

Потом, будући да су чланци у периодици неодвојиви од времена у коме су настали и да се ван тог оквира не могу ни тумачити, пажњу посвећујемо модерним историјским и друштвеним приликама, које су обележиле животе Србије и Француске у првој деценији 21. века, посматрајући их кроз призму континуитета односа две земље, а све са циљем утврђивања квалитета односа, међусобних сличности или разлика, које су утицале на појављивање француских тема у новијој српској периодици. Представљањем општих прилика и политичког живота датог периода желимо да откријемо да ли одређена свакодневна дешавања у односима између Србије и Француске утичу на одабир и количину текстова који се преносе, као и да ли се за изабране француске теме очекује да изврше утицај на српско друштво.

У првом делу дисертације разјаснићемо још и значење термина периодика и објаснити шта подразумева њено истраживање, осврнућемо се на њену улогу с почетка 20. века и размотрити њену функцију у откривању слике „Другог“. Поред тога, пружићемо кратак преглед истраживања на француске теме с почетка 20. века како бисмо касније могли те резултате да упоредимо са резултатима овог истраживања. Реч је о истраживањима које су спровеле Јелена Новаковић, Весна Цветичанин, Изабела Константиновић и Биљана Ристић. С обзиром на то да су предмети досадашњих истраживања били везани за почетак и прву половину 20. века, овај рад би довео до првих систематизација када је реч о заступљености француских тема у српској књижевној периодици с почетка 21. века.

Други део ове дисертације, најпре, објашњава начин класификовања грађе, затим представља обрађене часописе и њихове идеологије и мисије. Потом се бавимо класификовањем и обрадом пронађених текстова и систематизацијом тема, што чини централни део рада. Систематизација ће бити извршена према жанровском (форма) критеријуму, па ће се тако централни део састојати од две целине: 1) књижевни жанрови које делимо на а) прозу и б) поезију, 2) некњижевни жанрови које делимо на а) студије и огледе и, б) критике, интервјуе и белешке. Прегледом чланака по жанровима, часописима и годинама, као и увидом у теме којима се баве, доћи ћемо до података о теми који часописи су најзаслужнији за ширење француског утицаја на нашим просторима, као и до тога који аутори

су највише превођени, о којим ауторима се највише пише и који жанрови су најзаступљенији. Утврдићемо на који начин је дошло до промовисања француске културе код нас што ће нас довести и до сазнања о очекивањима читалаца и значају самих преводаца. Избор преведених аутора могао би да покаже одређена стремљења савремене културне политике у Србији.

У закључном поглављу, након добијених резултата, изводимо закључке до којих смо дошли квантитативном анализом текстова, поредимо резултате са истраживањима спроведеним за прву деценију 20. века, као и њихов учинак у спровођењу и очувању утицаја француске књижевности и културе у нашем друштву.

2 Методолошки оквири истраживања: теорија полисистема Итамара Евен-Зоха, компаративни приступ и теорије рецепције Ханса Роберта Јауса

2.1 Теорија полисистема Итамара Евен-Зоха

Итамар Евен-Зохар (Itamar Even-Zohar) је израелски теоретичар културе и професор; творац је утицајне теорије о полисистемима, која ће овом истраживању пружити методолошки оквир. Теорија је утемељена деведесетих година прошлог века књигом *Полисистемске студије*. Њени зачеци могу се пронаћи у Евен-Зохаровим радовима из седамдесетих година, док су њене основе поставили руски формалисти двадесетих година 20. века са тезом да се књижевна дела могу посматрати као део ширег система (Евен Зохар, 1990: 1).

Ова теорија представља „функционално семиотички приступ којим се проучавају питања културног идентитета, књижевних канона, политичке импликације, књижевног утицаја, књижевне историје и периодизације“ (Иносављевић Вучетић, 2018: 21). По мишљењу Итамара Евен-Зоха, назив науке о књижевности требало би да се трансформише у „науку о књижевности у култури“ (Even-Zohar, 1986: 241-247) (прев. аут.), што одговара његовом повезивању књижевности са другим дисциплинама у оквиру полисистема. Слично неким компаратистима, Евен-Зохар науку о књижевности посматра шире и сматра да сваким истраживањем у области књижевности доприносимо важном разумевању друштва у коме живимо (1999: 27-36) (прев. аут.). Овај концепт теорије полисистема је „отворен, динамичан и хетероген“ (1999: 23-52) (прев. аут.). Евен-Зохар не сматра изненађујућим то што су „све теорије књижевности“ замењене теоријама које теже објашњавању услова, који омогућавају друштвени живот уопште у коме је текстуална производња само један вид испољавања“ (1999: 23-52) (прев. аут.). Књижевност посматрана као семиотички систем део је ширег полисистема и налази се у сталној интеракцији са другим деловима полисистема, који могу чинити друге дисциплине, али и стране књижевности.

Идеја Јурија Лотмана (Yuri Lotman) о семиосфери има сличности са теоријом полисистема Евен-Зоха због „импулса који је дошао од руских формалиста, динамичког функционализма и семиотичког приступа који поставља питање промене кодова у времену“ (Иносављевић Вучетић, 2018: 22). Евен-Зохар напомиње да су Лотманови радови у његовој земљи постали доступни тек средином седамдесетих година и запажа да је Пјер Бурдије (Pierre Bourdieu) дошао до сличних закључака као и он сам (Евен-Зохар, 1990: 3). Наш компаратист Гвозден Ероу у својој књизи *Књижевна терминологија и домен компаратистике* преноси виђење америчког германисте и компаратисте Џералда Џилспија (Gerald Gillespie), који теорију

полисистема сматра добрим путоказом за будући развој поредбених студија. Он сматра да Евен-Зохар, „пионир на пољу студија полисистема“ (Gillespie 2004; цитирано код Ероп, 2010: 186), усмерава компаратистику тако што помаже „да се фокусира пажња на стварне случајеве културних сусретања“ (2010: 186). Према његовом тумачењу, теорија полисистема обухвата „грађење и измену доминантних начина књижевне производње, опстајање хетерогености унутар сваког система, процесе промене, и чак пролажење кроз метеж“ (2010: 186). Оцењује да компаратистика може да разјасни многе књижевне процесе служећи се полисистемским студијама које, са своје стране, „не теже да наметну норме неке појединачне културе или комбинације култура, већ разматрају историјски живот свих норми унутар њихових контекста као легитимне предмете истраживања“ (2010: 187). Предност овог начина проучавања књижевности јесте могућност да се разматрају кодови „који су оперативни у друштвено-културним институцијама са којима су књижевни системи у узајамној вези“ (2010: 187). О теорији полисистема говорио је и Хенри Х. Ремак (Henry H. Remak), који је „потенцијал теорије рецепције и теорије превођења“ (2010: 188) сматрао саставним делом полисистема.

2.1.1 Положај преводне књижевности у оквиру полисистема

Упркос томе што су историчари културе признали кључну улогу преводне књижевности у процесу кристализације култура, „не постављамо питање о функцији преводне књижевности за одређену литерарну заједницу нити о њеном положају унутар те књижевности“ (Евен-Зохар, 1999: 223-231). Такође, „не постоји свест да преводна књижевност може постојати као посебан књижевни систем“ (1999: 223-231). У оквиру полисистема положај књижевности може бити централни или периферан. Евен-Зохар ово посебно развија говорећи о преводној књижевности и о њеном односу са домаћом књижевношћу.

За њега је преводна књижевност најактивнији систем у оквиру полисистема. Преведена дела су међусобно повезана на два начина: најпре, „начином на који је циљна књижевност изабрала изворни текст“ и „начином на који преведена дела усвајају специфичне норме, понашања и стратегије [...] који проистичу из њихових односа с другим повезаним системима“ (Евен-Зохар, 2007: 5-10). Периферан положај преводне књижевности уопште у проучавању књижевности не одређује њен положај у оквиру полисистема (2007: 5-10). Њен утицај на центар полисистема зависи од њеног положаја у оквиру самог полисистема. Извесно је да страна књижевност утиче на домаћу; тако се прихватају начела која раније нису била присутна (2007: 5-10). „Јасно је да су сами принципи избора дела која ће бити преведена условљени стањем у (домаћем) полисистему“ (2007: 5-10). Они варирају у зависности од потреба циљне књижевности и њене улоге.

Текстови за превод бирају се на основу „њихове компатибилности с новим приступима“ (2007: 5-10) и улоге коју треба да изврше у циљној књижевности. Таква ситуација настаје: 1) „када је књижевност „млада“, у процесу заснивања“, 2) када је „периферна“ и/или „слаба“, 3) „у време преокрета, криза или вакуума у књижевности“ (2007: 5-10). Млада књижевност прихвата преводну као свој важан систем чија су јој искуства потребна како би утицала на стварање сопствене књижевности. То важи и за „периферну“, односно „релативно развијенију књижевност [...] чији је положај унутар шире књижевне хијерархије углавном периферан“ (2007: 5-10) и оно што јој недостаје може надоместити преводном књижевношћу. Притом, израелски теоретичар овде оставља отворену могућност променљивости положаја, и сматра да положај преводне књижевности није у потпуности само периферан нити само централан. Како се културе међусобно доста разликују, тако су и различити полисистеми другачије конституисани. „Као систем, преводна књижевност је и сама раслојена, и са становишта

полисистемске анализе често се сви односи унутар система посматрају из угла централног слоја“ (2007: 5-10).

2.2 Компаративни приступ

Упоредна или компаративна књижевност као врста проучавања књижевности настала је у Француској у 19. веку и сматра се једном од „четири основне дисциплине науке о књижевности, уз историју књижевности, уз теорију књижевности и уз књижевну критику“ (Константиновић, 1993: 14). Свој развој је започела „као посебна научна дисциплина најпре у знаку позитивизма“ (2004: 19-25). У компаратистику су после структурализма ушле и „представе семиотике и усмеравале је ка новој постструктуралистичкој теорији“ (2004: 19-25). Захтев Хенрија Х. Х. Ремака је да се компаратистика треба „позабавити не само литерарним феноменима који прелазе границе неког од језика, већ [...] и везама између књижевности и свих других подручја човековог знања, веровања и деловања, значи везама и са уметностима, са филозофијом, са историјом“ (Ремак, 1961; цитирано према Константиновић, 2004: 19-25). По овом виђењу поредбене студије се приближавају теорији полисистема Итамара Евен-Зохара.

По Ренеу Велеку (René Wellek), компаративну књижевност би представљало „свако проучавање књижевности које прелази границе једне националне литературе“ (Велек; цитирано према Марчетић, 2013: 13-72) и тако делује као „посредник између различитих националних књижевности“ (Марчетић, 2013: 13-72). Велек сматра да „фокус проучавања треба да буде на самом књижевном делу и то на оним његовим аспектима који га чине књижевним“ (2013: 13-72). Као представник „француске школе“ упоредне књижевности, Балдансперже (Fernand Baldensperger) ову врсту проучавања своди на „истраживање контактних веза, односно извора и утицаја“ (2013: 13-72). Упоредно проучавање књижевности је посебно плодно уколико се посматра шире од истраживања веза и утицаја и укључи у проучавање друштвено-историјског контекста у којем је одређено дело настало; такође, „њен канон није окренут само прошлости, већ може обухватити и актуелну књижевну производњу“ (2013: 13-72). Отуда не чуди што је мишљење неких аутора такво да је „између студија културе и компаративне књижевности могућ компромис“ (2013: 13-72) где би пажња била усмерена на „контекстуализацију књижевног текста и његово тумачење у оквиру других дискурзивних структура“ (2013: 13-72). Овај „компромис“ би био могућ због заједничког начина проучавања предмета; упоредна књижевност бави се оним што је „у књижевности универзално“ (Марчетић, 2013: 13-72) и тиме излази ван оквира једне националне књижевности, док се студије културе, проучавајући оно што је у култури јединствено, баве „оним што прелази границе једне националне књижевности и културе“ (2013: 13-72). Због ове усмерености и на ванлитерарне утицаје, као и због недовољно прецизно дефинисаног предмета проучавања и његове методологије, поредбене студије данас пролазе кроз одређену врсту кризе.

Компаративни приступ је погодан у оваквом раду јер се ту „литерарно дело испитује у свим оним његовим појавама које су од значаја за формирање одређене културе“ (Константиновић, 2002: 12). То је први, међу компаратистима, увидео Ив Шеврел (Yves Chevrel) који истиче да „у књижевном делу треба пре свега трагати за сусретима разних култура“ (Шеврел; цитирано према Константиновић, 2004: 19-25). Повезивањем компаратистике и периодике иде се ка „проучавању свога из перспективе другог, као и другог из перспективе властитога“ (Миљковић, 2013: 199-234). С обзиром на то да се кроз истраживање периодике упознајемо са поетичким, идеолошким и политичким усмерењима неког часописа, компаративна проучавања, на још један начин, доприносе сагледавању „развојних процеса шире схваћеног културног живота“ (2013: 199-234). У оваквом и сличним поимањима превазилази се традиционално виђење књижевности као естетског феномена; повезаност националне књижевности са страним књижевностима говори о „њеним непрекидним опредељивањима за

одређене вредности и на тај начин и о њеној функцији грађења наше културе и менталитета“ (2002: 217). Стога, књижевна периодика као место сусретања националне и стране књижевности, може представљати „један од мултидимензионалних предмета компаративних, књижевних или социолошко-културолошких студија“ (Миљковић, 2013: 199-234), што доприноси „бољем разумевању компаративних веза“ (2013: 199-234), као и „бољем разумевању књижевних, културних и друштвених односа у националној и наднационалној сфери“ (2013: 199-234).

Због мишљења да су поредбене студије током 20. века доживеле кризу која је настала услед немогућности да установи „дистинктивни предмет и специфичну методологију“ (Ерор, 2010: 161), компаратистика може поново да се усмери „ка књижевности као свом специфичном предмету, или од књижевности ка социолошко-културолошким питањима (што је преовлађујући тренд)“ (2010: 162). Опредељење за „преовлађујући тренд“ још једном нас враћа на теорију полисистема.

Пресек текстова кроз синхронију пружиће нам увид у односу на остале текстове у датом временском тренутку и омогућити сагледавање одређеног часописа као чиниоца књижевног и културног живота, а кроз дијахронију можемо да пратимо кретање француског утицаја и његове еволутивне промене у разматраном периоду.

2.3 Теорија рецепције Ханса Роберта Јауса

Припадници констаничке школе, Ханс Роберт Јаус (Hans Robert Jauss) и Волфганг Изер (Wolfgang Iser), увели су „теорије рецепције у савремене књижевне теорије“ (Столица, 2015: 248-258). Оне су обележиле крај шездесетих и почетак седамдесетих година 20. века. „Показало се да то није општа већ посебна теорија [...] која не противречи савременим књижевнотеоријским поимањима“ (Ђорђевић, 1995: 141-148).

Потекла из структурализма и потакнута Бартовом (Roland Barthes) теоријом о смрти аутора, теорија рецепције Ханса Роберта Јауса говори о појму „хоризонта очекивања“ као одређеној врсти „мерила шта је нека средина у датом тренутку уопште била у стању да прихвати из страних књижевности“ (Константиновић, 2002: 15-16). Своје полазне основе, поред структурализма, она налази и у феноменолошкој теорији Романа Ингардена (Roman Ingarden) и у херменеутици Ханс-Георга Гадамера (Hans-Georg Gadamer) (Гојков-Рајић, 2008: 21). Она се „не бави само субјективним реакцијама читалаца, већ најпре систематично анализира различите групе читалаца и истражује које текстове, који читаоци, када, у коју сврху и како читају“ (Гојков-Рајић, 2008: 18). Тек проучавањем „хоризонта очекивања“ стиче се увид у његову структуру и механизме његовог деловања (Ђорђевић, 1995: 141-148). Ова теорија „представља доследно истраживање на линији аутор-дело-читалац“ (2004: 19-25). Традиционални структурализам је текст посматрао као „затворен, самодовољан, синхроно затворен систем“ (Лотман, 2004: 25), који је изолован и у времену и у простору. За теорију рецепције читалац представља „стваралачки и покретачки фактор“ (Константиновић, 1993: 128) и доспева у раван са самим писцем и његовим делом. Тиме он активно учествује у изграђивању норми које утичу на хоризонт очекивања. Читалачка публика „својим нормама и вредносним мерилима“ директно обликује „очекивања са којима ће се сусретати свако ново књижевно дело“ (1993: 168). Читаочева свест није нешто „апсолутно и непроменљиво“, већ се она „стално мења у складу с историјским и друштвеним приликама“ (Гојков-Рајић, 2008: 17). Овакав приступ изучавању књижевности је „отворенији и мекши“ за разлику од „дотадашњег тврдог и истрошеног социолошког поимања и тумачења књижевности“ (Палавестра, 2003: 25-29). Теорија рецепције делује узајамно са компаратистиком будући да је „пошла од чињенице да књижевно дело настаје у средини коју обликује одређена читалачка публика, али да се оно и актуелизује у процесу читања, па отуда у другој језичкој и културној средини код читалаца долази до конституисања другог дела“ (Константиновић, 2004: 19-25). Тиме се уводи појам алтеритета књижевног дела (2004: 19-25).

Јаус полази од „игнорисања улоге рецепијената“ и тиме критикује традиционалну историју књижевности (Столица, 2015: 248-258). По њему је рецепција дела та која може поново да повеже књижевност и уметност (2015: 248-258). Овај „систем односа очекивања“ настаје у одређеном историјском тренутку и „састоји се из три фактора: из предсхватања врсте, облика и тематике претходно познатих дела и из супротности између поетског и практичног језика“ (Гојков-Рајић, 2008: 31-32). Јаус сматра да „хоризонт очекивања“ садржи два система: „систем онога што дело на кодирани начин очекује од својих читалаца и систем очекивања са којима читалац из своје животне праксе приступа делу“ (Гојков-Рајић, 2008: 48); први је константан и непроменљив, а други се налази у сталним променама будући да зависи од читаоца. Рецепција се ствара у узајамном деловању ова два система (2008: 48). Поред „хоризонта очекивања“ још један важан појам, који помаже у анализи публике, јесте „естетичка дистанца“ (Столица, 2015: 248-258). Својим појмом „хоризонт очекивања“ Јаус „указује на систем или структуру очекивања и правила познатих из ранијих текстова, коју сваки читалац (публика) уноси у нови текст“ (2015: 248-258). Овде је читалац активан и делује као субјект „у остваривању књижевних дела и трајању књижевности“ (Ђорђевић, 1995: 141-148). По Константиновићу, Јаусова је велика заслуга у томе што „историјски конкретизује читаочеву улогу и што у разматрања уноси и функцију књижевности да обликује друштво“ (Константиновић; цитирано према Гојков-Рајић, 2008: 36). За разлику од Јауса, Изера интересују услови који утичу на значење текста код читаоца. Он своје истраживање започиње „од рецепијента и од резултата процеса читања“ (2008: 49). С тим у вези, Изер на значење гледа као на „резултат интеракције која се одвија између текста и читаоца“ (Столица, 2015: 248-258). Овде се текст не посматра више као објекат, већ као „потенцијал који чека своју реализацију“ (2015: 248-258) и који се актуелизује и добија значење чином читања. Термином „имплицитни читалац“ повезује се текст и процес производње значења (2015: 248-258). Изер сматра да је књижевни текст у стању да „кроз текстуални репертоар реорганизује „друштвене и културалне норме“ представљајући *реакцију на систем мишљења*“ (2015: 248-258).

Иако се данас сматра занемареном, овој теорији се признају „корисни инструменти за компаративно изучавање књижевности и процену језичких књижевних творевина у општем контексту духовне културе“ (Палавестра, 2003: 25-29). Подстакнуте су различите историјске, социолошке и многе друге анализе „неуједначеног духа времена“ у циљу проналажења одговора на питања зашто су, на пример, нека дела у одређеној средини боље прихваћена од неких других (2003: 25-29). Њена велика заслуга огледа се у промени проучавања књижевности која „подразумева равноправан третман свих делотворних чинилаца у конституисању књижевних значења“ (Ђорђевић, 1995: 141-148).

Читалац је важан и за Лотмана, који уметнички текст посматра као „динамички систем“, „све дотле док задржава своју активност код читалаца“ (Лотман, 2004: 25). Активан читалац је, са своје стране, одређен „хоризонтом очекивања“, тачније различитим књижевним факторима као што су „књижевна еволуција и пракса, важеће естетичке конвенције, услови и норме комуникацијског кода у разумевању књижевног дела итд.“ (Ђорђевић, 1995: 141-148). „Теоретичари интеркултурне германистике су поставили свој концепт шире, обухватајући, с једне стране различите националне књижевности у контакту [...] а с друге стране, још и неке елементе ван тих система који чине социо-културне моделе“ (Ђорђевић, 1995: 141-148). У таквом, шире постављеном концепту наука о књижевности постаје део науке о култури, а улога читаоца се још више проширује (1995: 141-148). Као саставни чинилац одређене културе, читалац „представља непоновљиво стедиште бројних потенција културе“ (1995: 141-148) које се активирају приликом читања књижевног дела. У овом случају мултикултуралност доприноси богаћењу самог процеса и страном читаоцу пружа „пуну слободу његовог читалачког испољавања“ (1995: 141-148). Овде се „читање остварује као преплитање искуства страног и искуства самог себе“ (1995: 141-148) и још једном долазимо до тога да је за спознавање другачијег потребно спознавање сопственог. Теорије рецепције и интеркултурни приступ у проучавању књижевности „посебну примену налазе у истраживањима у области компаративне књижевности“ (1995: 141-148).

Периодичка грађа, која се често дефинише као „одраз времена, друштвених и културних односа“ (Миљковић, 2013: 199-234), и у овом раду ће послужити у сврху утврђивања рецепције француске књижевности код нас, „при чему треба непрестано имати на уму низ важних периодичких кодова који битно детереминишу квалитет и домете рецепције: учесталост, место и језик излагања, профил публике којој је поједини тип часописа намењен, број, тип и фреквентност илустрација, материјални и визуелни идентитет корица, повез, обим“ (2013: 199-234). С обзиром на то што је периодика део „популарне културе“ (Пековић, 1992: 9-16) и обраћа се великом броју људи, „занимљиво је проучити узајамно деловање свих учесника књижевне комуникације – писца, текста, посредника и публике“ (1992: 9-16).

3 Историјске и друштвене прилике у Србији и Француској од 2000. до 2010. године

У овом поглављу представимо укратко српско-француску друштвено-политичку сарадњу од 2000. до 2010. године са освртом на економски и културни утицај Француске у Србији. За боље разумевање позадине догађаја некада је било неопходно осврнути се на догађаје из последње деценије 20. века. Нагласак је био на квалитету односа са намером изграђивања позадинске основе на којој се развијала књижевна периодика у првој деценији 21. века.

Француска се сматра једном од најзначајнијих светских сила (Петровић, 2011: 18), како кроз светску и европску, тако и кроз српску историју. По оцени Драгана Петровића у *Француско-српским односима 1800-2010*, српски народ се у својој новијој историји „налазио у ситуацији тражења свог места у међународном окружењу“ (Петровић, 2011: 13), те је такво тло, посебно након ослобођења од Турака, било погодно за развијање француске културе и идеја произашлих из Француске Револуције; пропагирани су се идеали просвећености и либерализма (Чалић, 2013: 414). „Улога француских узора, у надметању с политичким доктринама, које су долазиле из суседне империје Хабзбурга и словенске Русије, [...], истиче се као изузетно значајна у посредовању западних доктрина у Србији и њеном постепеном уклапању у Европу“ (Батаковић, 1998: 307-328). Француска је на нашем подручју била „општеприхваћени синоним за цивилизацију и културу, али и за политичке и грађанске слободе“ (1998: 307-328). Врхунцем пријатељства сматра се период од почетка 20. века, приближно до 1945. године, са посебним нагласком на Први светски рат и међуратни период. Према речима Милета Бјелајца, посебно је Први светски рат допринео стварању „француског мита“ на нашим просторима (2005: 294). Стога, не чуди што је после 1918. године Француска Србији „суштинска подршка [...] при остваривању њених циљева“ (Алексић-Пејковић, 2005: 33-42) (прев. аут.). Љубодраг Димић потврђује да је на ширење француске културе у међуратном периоду гледано као на „израз пријатељства које је током рата исковано у души двеју држава“ (1997: 186). У овом временском раздобљу „Француска је била најважнији српски савезник и покровитељ краљевине Југославије“ (Петровић, 2011: 13), „гарант европских мировних уговора и државних граница, чувар европске колективне безбедности и поретка“ (Димић, 1997: 186). Тада је француски утицај био доминантан „у области политике, војске, финансија, културе, економије“ (Алексић-Пејковић, 2005: 33-42) (прев. аут.). Поред ових утицаја Димић истиче значајан утицај на „науку, уметност, [...], образовање“ (2005: 57-72).

Петровић подсећа на различите позиције две земље које су ступиле у 20. век као у „епоху највећих техницистичких достигнућа у историји човечанства“ и Француску истиче као једну од водећих европских држава и нација наспрам Србије, која је водила борбу за ослобођење од

ропства и против распарчавања земље¹ (2011: 17). Првобитни интерес француске политике за савезништво са српским народом, које се остварило у Првом светском рату, објашњава се, пре свега, дуготрајно лошим односима са Немачком² и потребом савезништва са Русијом (2011: 19). По Петровићу, то су примарни интереси савезништва, док би у секундарне, и не тако значајне интересе, спадали економски интереси Француске (француски капитал је био доминантан у Србији и касније у Краљевини Југославији) и потреба за културним повезивањем (српски интелектуалци су се масовно школовали у Француској; распрострањеност француске културе у српским земљама) (2011:19). Димић оцењује да је „прихватање француске културе као основе у културном формирању целокупне интелигенције“ (1997: 307) означавало симбол нове националне државе која је „желела да предупреди сваки будући немачки експанзионизам“ (1997: 308).

Односи две земље су били пред великим изазовом у време алжирске кризе, шездесетих година 20. века, када долази до пада у квалитету односа. Поред тога, односи су били затегнути због „југословенске подршке арапским земљама у рату са Израелом и осуде британско-француске интервенције“ (Бјелајац, 2005: 310). После тога, они се враћају на „коректан ниво“ (Петровић, 2011: 20) и одржавају се на том нивоу „све до распада СФРЈ почетком деведесетих година“ (2011: 20). Чињенице говоре да је Француска „имала више разумевања“ (2011: 20) за српске интересе у периоду деведесетих година. То је посебно било изражено за време председничког мандата Франсоа Миттерана (François Mitterrand) (1981-1995). Ситуација се мења када председник постаје Жак Ширак (Jacques Chirac) (1995-2007). Иако је Ширак истицао да француска политика не подржава режим Слободана Милошевића (1989-2000) (Петровић, 2011: 20), а да против српског народа нема ништа (2011: 20), Ширак је, након више од тридесет година неприпадања НАТО-у, ваздушне снаге своје земље прикључио споменутом контингенту (2011: 20), који је учествовао у бомбардовању. Ваздушне снаге НАТО-а извршиле су агресију на СРЈ 1999. године. Том приликом Србији је нанета ратна штета у износу од четири милијарде долара (Антонић, 2009: 23). Потом, од 2000. године „долази до приближавања ставова Београда и Париза по низу питања“ (Петровић, 2011: 20): питање статуса Косова и Метохије и опстанак заједничке државе Србије и Црне Горе. Од свих српских политичара из овог периода, најближу сарадњу са Француском имао је Војислав Коштуница, најпре као председник СРЈ (2000-2003), а онда и као премијер Србије (2004-2008) (2011: 20). Политичке промене у Србији у октобру 2000. године биле су добро прихваћене од стране Француске и председника Ширика (2011: 264). У том временском тренутку Србија је била „потпуно одвојена од света, под ригидним санкцијама, није имала прилике да се економски и технолошки развија“ (Голубовић, 2007: 25-53). Санкције УН против Србије обележиле су последњу деценију 20. века. Биле су на снази у два наврата, 1992-1996 и 1998-2000 (Антонић, 2009: 23). Трговинска изолација земље није спречила развој симпатија према француској страни, па је њихова обостраност потврђена првом званичном посетом председника СРЈ, Војислава Коштунице, која је била упућена управо Француској (Петровић, 2011: 264). Петровић подсећа да је у то време Француска „имала и одређену улогу на српском етничком простору“ (2011: 264): њене мировне снаге налазиле су се у Републици Српској и на Косову и Метохији.

Период од 2000. до 2010. године, Петровић дели на две фазе односа две земље (2011: 21) и можемо рећи да су то два различита нивоа односа; први ниво већ пољуљаних односа припада мандату председника Ширика, а други ниво, када односи постају још угроженији, везује се за мандат председника Николе Саркозија (Nicolas Sarkozy) (2007-2012), изабраног 2007. године (2011: 21). Чињеница је да се од 2007. године политика према Србији променила; сматра се да је целокупна француска политика доживела преокрет „у односу на читав претходни полувековни период Пете Републике и политичко наслеђе деголизма“ (2011: 21). То значи да Саркози „показује за деголисте неуобичајену симпатију према САД, неолиберализму и

¹ Сличне позиције задржане су и уласком у 21. век, што ће бити значајно за анализу у овом раду.

² Период од 1870. године до завршетка Другог светског рата.

атлантизму“ (2011: 265). Тако је политика председника Саркозија и министра спољних послова Бернара Кушнера (Bernard Kouchner) утицала на навлачење „озбиљне сенке на укупну традицију пријатељства два народа у протекла два века“ (2011: 28-29). Кушнер, који је најпре био министар у Митерановој влади, касније у Саркозијевој, својим ангажовањем у ратним сукобима у Босни и Херцеговини током деведесетих година и изјавама тим поводом, највише је допринео стварању лоше медијске слике Србије у очима западних сила (2011: 238). Поред тога, од 2007. године Кушнер је обављао функцију високог представника међународне заједнице на Косову и Метохији, што је допринело спровођењу све заоштреније политике по питању Косова и Метохије (2011: 270). Фебруара 2008. године, Француска је била међу првим државама које су признале независност Косова и Метохије. Отуда не чуди што је смена Кушнера 2010. године оцењена као „капиталан догађај за покушај поправљања званичних српско-француских односа“ (2011: 275).

Када је реч о економским односима разматраног периода, „Француска је после Немачке и Италије трећи по величини улагач на простору Србије“, а годишњи просек трговинске размене износи милијарду евра (2011: 278). Економске инвестиције Француске у Србији биле су посебно присутне почетком 20. века (Батаковић, 1998: 307-328), што је само допунило постојећу политичку повезаност (1998: 307-328). Културни утицај Француске на српским просторима оцењује се као сталан и „постојанији у односу на политичке флукуације“ (Петровић, 2011: 297). Културни утицај је био снажан, између осталог, и због тога што су „генерације писаца, уметника, научника, интелектуалаца образовани на француским универзитетима“ (Димић, 2005: 57-72) (прев. аут.), који су по повратку у земљу ширили вредности карактеристичне за француско образовање попут „јасноће мисли, прецизности, индивидуализма, идеализма, хуманизма, уметности говорништва“ (2005: 57-72) (прев. аут.). На тај начин је образована елита утицала на „образоване слојеве градског и сеоског станивништва“ (Батаковић, 1998: 307-328). У начелу гледано, „културни утицај Француске на Србе је био велики, без обзира што се ради о географски земљама које нису суседи и које не припадају истим гранама хришћанске цркве“ (Петровић, 2011: 317). Он се „систематски ширио“ захваљујући мрежи франкофоних удружења и клубова пријатељства (Димић, 2005: 57-72) (прев. аут.). Димић наводи да је „координиран рад те разгранате мреже установа за ширење француског утицаја, популарисање француске културе и подстицање љубави према Француској“ (1997: 193) почео 1935. године. Када је реч о учењу француског језика, подаци из истраживања Аксела Могеа (Axel Maugey) говоре да је интересовање од краја 2004. године у опадању, иако се до тада држало „позитивно“ (Maugey, 2005: 235-243) (прев. аут.). Тај пад интересовања посебно се односи на Балканске земље. Моге ту тенденцију објашњава историјским приликама и претрпљеним ратовима и, свакако, „слабом културном разменом“ у новија времена, а посебно између Србије и Француске (2005: 235-243) (прев. аут.). Стога, за традиционално историјске односе он констатује да су тренутно „слаби и недовољни“ (2005: 235-243) (прев. аут.). Он подсећа да су политички догађаји умногоме утицали на пријем француске културе, па је тако забележен пад интересовања за учење француског на катедри за француски језик и књижевност после алжирске кризе, а у новије време неспорно је да је косовско питање оставило негативне последице (2005: 235-243) (прев. аут.). Петровић сматра да је управо област науке и културе најплодније тле за ширење француског утицаја (2011: 302). У складу са тим, скромно се надамо да ће ово истраживање допринети ширењу тог утицаја, традиционално присутног у нас. Извесно је да су и политичка и економска и културна сарадња међусобно условљене, као и да заједно утичу на обликовање слике српско-француских односа.

После анализе двовековног периода историје односа две земље, од друге деценије 19. века до краја прве деценије 21. века, Петровић је дошао до закључка да су француско-српски односи у целини „пријатељски и често савезнички“, а да је до пада у њиховом квалитету дошло после Другог светског рата и оцењује да су они на најнижој равни управо на почетку 21. века. Тачније, он истиче да је „досадашња пријатељска традиција два народа од 1995. битно окрњена, да би од 2007. званични односи две државе дошли на ниске гране, нарочито од фебруара 2008. године“ (2011: 276). Како је промена власти у Србији 2000. године била добро

примљена од стране Француске, што је довело односе две земље на нову раван, било је очекивано да „новоформирана власт креира сопствену културну политику, преко које обезбеђује проходност своје политичке оријентације“ (Докнић, 2013: 329). Културна политика бива условљена „природом друштвеног система, начином уређења и степеном функционисања власти, културним аспирацијама водећих друштвених снага, економским могућностима друштва, културним традицијама, историјским наслеђем“ (Димић, 1997: 413). Културна политика током последње деценије 20. века била је обележена „унутрашњом културном изолацијом од света“ (Вукановић, : 37, 38), те потрагом за „квазинационалним културним вредностима“ (2013: 37, 38). Од 1992. године био је на снази Закон о делатностима од општег интереса у области културе. Нови Закон о култури усвојен је тек 2009. године иако су грађани 2000. године изгласали политичке промене. Тада је већински одабрана политичка опција, „која је заговарала приближавање Европи и евентуално придруживање Европској Унији“ (2013: 113). Један од приоритета од 2001. године постали су мултикултурализам и сарадња у процесима евроинтеграција (2013: 132). У раду ћемо покушати да откријемо да ли се кроз чланке, који, као вид стваралаштва, представљају својеврсно испољавање културе, може оцртати нова културна политика, која се „обликује на граници политике и културе и њиховог међусобног утицаја на целокупност друштвеног живота“ (Докнић, 2013: 329).

Кратак преглед француско-српских односа пружили смо због тога што су чланци, који се објављују у периодици, неминовно одређени друштвеним дешавањима и временом коме припадају. „Часописи су увек илустрација времена и текућих прилика“ (Пековић, 1992: 9-16). Теза да је за „часопис као књижевни облик битан контекстуални фактор“ (Петров, 2010: 17-43) потиче од руских формалиста (2010: 17-43). Савремене су бројне препоруке да се књижевни текст мора „посматрати у друштвено-историјском контексту јер свако дело најпре припада свом времену“ (Стојановић, 2009: 45). Притом, у давању прегледа значајних дешавања није нам била намера да изложимо историјску хронологију дешавања у односима две земље, већ да пажња буде усмерена на квалитет и динамику тих односа и на кључне догађаје, који су их обликовали. Оцена да су односи две земље на најнижем нивоу у претходна два века полазна је тачка у анализи чланака на француске теме. При утврђивању њиховог квантитета по годинама видећемо да ли они у некој мери кореспондирају са одређеним друштвеним и политичким дешавањима током разматраног периода. Поред тога, обратићемо пажњу и на њихов квалитет са циљем да откријемо да ли је он условљен међусобним односима две земље.

4 Термин периодика и проучавање периодике

У овом раду бавимо се истраживањем књижевне периодике, те ћемо на самом почетку понудити њену дефиницију, која се може наћи на почетној интернет страници *Института за књижевност и уметност*: „Књижевна периодика није само својеврсна ризница књижевноисторијских и културних чињеница већ и особен облик структурирања укупне књижевне и поетичке праксе у одређеном временском сегменту и културолошком оквиру. Колико рефлекс и огледало књижевног и културног живота, периодика је и један од његових генератора и регулатора, и стога незаобилазна у националним књижевним и културноисторијским проучавањима.“ (Институт за књижевност и уметност [ИКУМ], н.д.) *Институт за књижевност и уметност* је још 1970. године покренуо пројекат за проучавање књижевне периодике, који заједно са европским пројектом Велике Британије, који се бави викторијанском периодиком, доприноси установљавању периодике као засебне дисциплине. Овај податак сведочи о томе да су домаћи истраживачи, међу првима у Европи, схватили значај истраживања периодике и започели њено проучавање. Истраживачи на овом пројекту дошли су до закључка да „часописи и текстови настали у периодици нису само *невино* сведочанство књижевног и културног живота, извор и грађа његовог проучавања, већ и сами његови агенси и регулатори, делатни комуникацијски догађаји и идеолошко-естетичке

конструкције“ (Матовић и др, 2012: 4). Захваљујући спроведеним истраживањима, „многе књижевне појаве које прате и фиксирају часописи добиле су другачије значење у књижевноисторијском контексту“ (Матицки, 1999: 149-152). Отуда не чуди што је проучавање периодике постало популарније тек последњих деценија 20. века.

Развој овог штампаног медија убрзао се у 19. веку и тако долази до утицајне позиције „медија масовне комуникације“ (Видаковић Петров, 2010: 331-351), чије су највеће предности у односу на остале медије: „периодичност објављивања, шири круг читалаца и већи утицај на јавно мњење“ (2010: 331-351). Упркос томе што је сваки број часописа актуелан само до тренутка док се не појави следећи, периодика као жанр успешно опстаје још од 18. века (Beetham, 1989: 96-100) (прев. аут.). Битне одлике периодике истакао је још и Захарије Орфелин по издавању *Славено-сербског магазина* 1768. године, а то су повременост излагања, мешовити карактер, сараднички принцип, ограничен обим прилога, јасно одређене рубрике (Деретић, 1990: 15-20).

Весна Матовић сматра да за проучавање историје књижевности може бити значајно Лотманово виђење историје културе, који је посматра двојачо – „као иманентан развој, али и као резултат различитих спољашњих околности; то су повезани процеси и фокусирање на само један од њих неизбежно доводи до искривљавања слике“ (Лотман; цитирано према Матовић, 2007: 5). У складу са тим, сва сложеност развојних процеса у књижевности, који нису само „последња иманентних, естетичких промена, већ и оних у духовној, друштвеној или научној сфери“, најбоље се огледа у књижевној периодици (2007: 5).

„Према речима Маргарет Битам [...] методологија проучавања периодике је у последњих педесет година [...] прошла кроз различите развојне фазе: од првобитног, углавном позитивистичког, схватања часописа и штампе као примарних књижевноисторијских извора који одражавају стварност одређене епохе, преко конструктивистичког миметичког модела, до новијег схватања периодике као кључног агенса и модератора не само књижевног већ и културног, уметничког и друштвеног живота“ (Миљковић, 2013: 199-234). Уз помоћ „наслеђа компаративних студија“ (2013: 199-234), чији појам је и интеркултурализам који уочава културне промене и еволуције и „верује да је (интеркултурализам) у стању да обухвата и артикулише културе у динамичким констелацијама“ (2013: 199-234), књижевна периодика постаје погодан простор „за афирмацију управо таквих констелација“ (2013: 199-234). Периодика је континуирано поље сусрета националне и стране књижевности (2013: 199-234).

Оно што је карактеристично за свако проучавање периодике јесте интердисциплинарни приступ, који ће бити видљив и у овом раду. Према речима Александра Петрова „на новија теоријска проучавања периодике вероватно је највише утицао Бахтин (Михајл Михајлович Бахтин) својим тезама о дијалогу“ (2010: 17-43). Када говоримо о књижевној периодици, која по мишљењу Петрова „често није само књижевна“, она остварује „дијалог између књижевних и некњижевних текстова, а међу књижевнима је то, по правилу, мултижанровски дијалог“ (2010: 17-43). „Из „ничега“ се ништа не ствара. И нова дела настају у дијалогу, у сагласности или несагласности са оним што је било савремено до њихове појаве.“ (2003: 53-72) Периодика захтева интердисциплинарност јер је у сталном „дијалогу“ са читаоцем и културним и временским контекстом.

4.1 Улога периодике с почетка 20. века

Још је Захарије Орфелин истакао важне функције *Славено-сербског магазина*, које ће битно одредити развој овог медија уопште; сматра да његова књига треба да „служи за поуку и забаву“, као и да треба да има улогу приликом „праћења и оцењивања појава културног живота“ (Деретић, 1990: 15-20). „Раст интересовања за [...] часописе био је постепен и ишао је заједно са развијањем градске популације и културе, ширењем елементарног образовања, јачањем националне свести и, за наше крајеве, наглом појавом радничке класе“ (Пековић, 1990: 135-144); уз све то смањила се и цена штампања. На преласку из 19. у 20. век, епска

традиција је на нашим просторима „још увек била веома жива“, а за неке и „једини вид уметничког израза“, часописи су пре свега понудили разноврсност и „нови уметнички доживљај“ (1992: 9-16). Поред тога, они су имали „социјалну стигму и задовољавали су све потребе публике за романсом, авантуром, националном самосвешћу, политичком и класном опредељеношћу“ (1992: 9-16). Ову смену векова обележила је „врло богата периодика која управо у то време коначно стиче свој диференциранији и специјализиранији вид“ (Циндори, 1992: 333-337). У овом периоду излазило је „око 160 српских периодичних публикација, књижевних или са знатним бројем литерарних прилога“ (1992: 333-337).

„Велики број књижевних часописа с почетка 20. века показује негативан став према плебејском укусу и труде се да постану нека врста арбитра по питањима стварања и утицаја на књижевни укус читалачке публике“ (Пековић, 2010: 71-81). На примеру дневног листа *Политика* Марија Циндори оцењује да „поред информативне, Политика преузима васпитну, образовну и функцију неговања традиције“ (2010: 169-198) и то је доводи до најчитанијег листа с почетка 20. века. Сви часописи из овог периода чинили су јединствену целину, чији се дух времена могао осетити „у једној речи која је била заједничка - Европа“ (Пековић, 2010: 71-81). То је било у складу са већином „дискурсивних пракси“ (стереотипа – прим. аут.), уврежених на нашим просторима где Европа као економски надмоћнија „нужно намеће смернице исправног, успешног кретања“ (Ђерић, 2003: 175-210). Такође, примећено је да су часописи из овог периода имали улогу у „еманципацији српске културе и националне свести“ (Палавестра, 1992: 17-22) и били су обележени „борбом два опречна начела грађанске културе у успону“ (1992: 17-22).

Књижевна критика, која добија посебно место у *Српском књижевном гласнику* почетком 20. века, „дјелује као полука за регулисање даљег развоја књижевности“ и на тај начин доприноси стварању једне „чврсте и стабилне књижевне традиције“ (Тутњевић, 2003: 13-24). Овде критика достиже свој врхунац и управо је то био тренутак када је национална књижевност почела да преиспитује сопствене вредности. Како је то време великих промена „на готово свим пољима друштвеног, социјалног и културног живота“ (Матовић, 2007: 11), књижевни часописи постају „места укрштања и сукобљавања различитих, и политичких и културних, а не само поетичких дискурса“ (2007: 11). Критика је постала незаобилазна рубрика свих часописа и „ниједан лист који је желео да се уврсти у боље није могао без критике“ (Пековић, 1992: 9-16).

Главна обележје свих часописа с почетка 20. века јесу модернизација и европеизација; оно је праћено питањима „националног и културног идентитета, активирање јужнословенске и свесловенске идеје“ (Матовић, 2007: 16). Поред тога, у овом периоду „била (су) присутна настојања да се оформи и афирмише нов национални културни образац“ (Матовић, 2007: 38), а као суштинску одредницу новог доба Весна Матовић посебно издваја „политички, идејни, морални, културни и уметнички плурализам“ (2007: 39). Можемо констатовати да се, због напретка технологије, одлика модернизације може приписати периодици с почетка 21. века, као и одлика европеизације због друштвених околности у којима се нашла Србија и политичких тежњи од 2000. године да земља крене путем укључивања у Европску унију. Још једна сличност између преласка са 19. на 20. и 20. на 21. век огледа се у политичкој нестабилности и друштвеној турбулентности; „у сфери културе то је период смене патријархалног грађанским културним моделом, а у литератури време дезинтеграције реалистичке поетичке парадигме и заснивање модернистичке“ (Матовић, 2007: 200). Књижевност сагледана у оквиру периодике омогућава праћење њеног развоја и уплива различитих књижевних и ванкњижевних утицаја, као и праћење рецепције „националне традиције и страних књижевности и култура“ (Матовић, 2014: 11-27). Књижевност се све више проучава кроз периодичку јер се на њену историју гледа као на „праћење укупних књижевних токова“ (Матицки, 2014: 41-49).

Будући да се највећи број читалаца одликовао ниским образовним нивоом, у циљу привлачења што већег броја публике, у часописима се објављивало „обиље занимљивих и поучних текстова“ (Пековић, 1992: 9-16). То њихово обележје видљиво је из многих

подналова и ознаке „лист за поуку и забаву“ (1992: 9-16) и отуда циљ сваког часописа постаје исти, а то је просвећивање народа (1992: 9-16). Осим у случају гласила самих политичких странака, часописи су се углавном ограђивали од политике (1992: 9-16).

Занимљива је одлика периодике да објављује делове сасвим нових књижевних остварења, те би се касније, праћењем „хоризонта очекивања“ публике, одлучивало о превођењу и објављивању остатка дела. Тако се испитивала спремност публике да прихвати нешто ново будући да су се у часописима „сукобљавала два схватања о улози и потребама преводне књижевности“ (1992: 9-16). Кроз анализу чланака показало се да ли је у новија времена периодика задржала одлику весника новог.

Да се улога периодике и уопште начина информисања ипак променила, говори истраживање Ђорђа Павићевића за кога није „никакво изненађење да грађани прате више електронске него писане медије“ (2007: 85-90). Он додаје да „штампу у Србији људи мало читају; новине се читају нередовно, на брзину, углавном када им *западно*, и оне које им *западно*“ (2007: 85-90). У овом истраживању он се бави медијима после 2000. године, а пошто говори о медијима и информисању уопште, када говори о штампи, сматрамо да се то првенствено односи на дневне информативне новине и не мора да буде одређујуће када су у питању књижевни часописи.

4.2 Периодика у откривању слике „Другог“ – питање идентитета и алтеритета

У сваком народу постоји потреба за упознавањем других народа и култура. Ту долази до изражаја још једна, посредничка улога периодике. Читањем периодике долазимо до сазнања о другима. Будући да се слике о „Другом“ могу посматрати као „конструкције нашег знања и сазнања“ (Константиновић, 2006: 11-15), откривање слике о „Другом“ је увек, на неки начин, реконструисање и преиспитивање поимања о себи. Због тога је уз питање алтеритета увек везано и питање самог идентитета. „У стварању и одржању колективног идентитета посебно важну улогу има уметност, пре свега, књижевност“ (Матовић, 2007: 22).

Култура посматрана као један „систем односа као друштвено прописаних значења у којима се индивидуа прилагођава људским условима постојања, јер претпоставља интересубјективну размену са другима“, садржи оно „Ја“ које се састоји у разликовању од „Другог“ (Рикер; цитирано према Голубовић, 1999: 16). Упоредо са потребом за откривањем „Другог“, јавила се потреба за уопштавањем и класификовањем тих сазнања (Ђерић, 2009: 11-26). Тада говоримо о стереотипима и представљамо их као „претерано упрошћене представе о стварности које споро и тешко одолевају променама“ (2009: 11-26). Овај термин је ушао у масовну употребу након Липмановог рада у којем их он дефинише као „слике у нашим главама“ (Липман, 1922; цитирано према Попадић и Биро, 1999: 89-109) и том приликом истиче да „слике и идеје у штампи утичу на то како ће људи схватити стварност“ (Липман, 1922; цитирано према Иносављевић Вучетић, 2018: 16). Тачније, то су „упрошћене слике о свету које омогућавају да свет изгледа приступачније и разумљивије него што у ствари јесте“ (Ђерић и Студен, 2006: 456-471). Будући да су они увек „под утицајем културе у којој живимо“ (Попадић и Биро, 1999: 89-109), највише се изучавају културни и етнички стереотипи и на њих се највише може утицати у одређеним „кризним периодима“ (Ђерић, 2009: 11-26). Многи од њих формирају се још у детињству и током одрастања, али опстају и одржавају се великим делом путем медија (Ђерић и Студен, 2006: 456-471). Упркос негативним конотацијама, произашлим најчешће услед упрошћавања, Ђерић истиче њихову неопходност и корисност попут средства за „изражавање посебности, културне и сваке друге припадности, конструисања дистанце, слике колективног идентитета и колективног *другог*“ (Ђерић, 2009: 11-26). Тако стереотипи постају део „социјалне перцепције и увек ће бити присутни у људској комуникацији“ (Ђерић и Студен, 2006: 456-471). Из тог разлога постаје сувишно очекивати

њихово ишчезавање, већ „треба искористити сазнајни потенцијал који стереотипи поседују“ (2006: 456-471). Оцена да произилазе из „политичке, развојне и интелектуалне сцене“ говори да њихово истраживање сведочи о „стању друштва у времену испитивања“ (Ђерић, 2009: 11-26).

Када Гадамер говори о „херменеутичком принципу историчности“, он подразумева да ми у „дијалогу са неким текстом сазнамо и одредимо себе помоћу тог текста и у односу на њега“ (Гојков-Рајић, 2008: 40), што захтева свест о предубеђењима и предрасудама „које чине део наше традиције“ (2008: 40). Тиме се још једном потврђује да у откривању „Другог“ сазнајемо много и о себи самима, док „одлучујућу улогу у формирању слике о другоме имају медији“ (Попадић и Биро, 1999: 89-109).

Када периодика преноси текст једне језичке културе, она, у ствари, омогућава његово актуелизовање на другој језичкој подлози и то јесте оличење два модела, о којима говори Константиновић, садржаних у савременој компаратистици (Константиновић, 1989; цитирано према Тутњевић, 2006: 41-53). На тај начин, алтеритет постаје „предуслов литерарног комуницирања између национално и етнички различитих литература и култура“ (Јаус; цитирано према Тутњевић, 2006: 41-53) и „нешто што је туђе постаје наше у нашој свести“ (2006: 41-53). Култура се више не сматра само једним од „подручја човековог живота и стварања, већ човек стварајући и живећи производи непрекидно знакове културе“ (Константиновић, 2006: 11-15). Тако периодика утиче на стварање и одржавање „дијалога у литерарној комуникацији“ (Тутњевић, 2006: 41-53). У „другојачности“ текста и њиховом алтеритету се „крије [...] богатство и књижевности и културе“ (Константиновић, 2002: 7-8). Управо у том процесу током којег нешто „туђе“ постаје „наше“ долази до стварања неких уврежених представа и стереотипа.

Имајући у виду оцену Слободанке Пековић да наш народ доживљава као претњу „народе или народ са којим је био у отвореном сукобу“ (2006: 183-187) и показује мање разумевања за прихватање такве културе, можемо претпоставити на почетку, с обзиром на традиционалне историјске релације са Француском, да је ова култура добро прихваћена код нас, што ћемо касније боље погледати кроз обрађене чланке. Имајући у виду претпоставку да сваки дискурс „има повратно дејство на стварност и способност да је мења“ (Ђерић: 2003: 175-210), обратимо пажњу на „кризне“ године у разматраном периоду и погледати који су се чланци тада преносили и да ли њихова тематика утиче на наше поимање француске књижевности и културе или пак доприноси учвршћивању националног идентитета.

4.3 Општи значај проучавања периодике

Значај истраживања периодике и њен допринос развоју књижевности се „недовољно цијени и мало познаје“ (Тутњевић, 2003: 13-24). Станиша Тутњевић периодику посматра као простор „у коме се књижевност на лицу мјеста већ у тренутку када настаје укључује у сложене механизме књижевне комуникације, доводи у контекст постојеће књижевне свијести и тако постепено историзује“ (2003: 13-24).

Главна оруђе периодике јесу речи, а ко њих контролише, наглашава Кринка Видаковић Петров, „може да наметне „своју“ верзију истине, „своје тумачење“ стварности, своју хијерархију вредности“ (2010: 331-351). Оувек концентрисан на писану реч, периодички комуникацијски систем је градио однос са појединцем упркос томе што се обраћао широј публици (Пековић, 1992: 9-16). То се много разликује од данашњег начина комуницирања које је управљено према маси, а не појединцу (1992: 9-16). Дакле, периодика је значајна јер утиче на обликовање и мењање како стварности, тако и читалачке свести и њеним истраживањем откривају се њихови токови. Није само да она утиче на избор чланка који се преноси, већ и начином на који је обликован текст она усмерава његову рецепцију.

Будући да је „друштвени контекст пресуднији и одлучнији“ (Пековић, 1992: 9-16) у часописима, него у неким другим књижевним делима, они увек иступају као „илустрација

времена и текућих прилика“ (1992: 9-16). Из тог разлога, истраживање периодике постаје значајно ради утврђивања потпуније слике у књижевне и културне тенденције, што омогућава праћење развојних и интелектуалних тенденција посматраног периода (Матовић, 2010: 5), те с тим у вези желимо да овим истраживањем допринесемо савременим истраживањима периодике и тиме још једном скренемо пажњу научне јавности на ово широко и интердисциплинарно поље.

4.4 Начин проучавања периодике у овом раду

Проучавање периодике у овом истраживању подразумевало је најпре одређивање граница периода који би ушао у разматрање. Темпорални фактор је од непроцењиве важности и на њега се гледа као на „темељ на коме периодика почива, из кога је изведено њено име и из кога произилазе њен смисао, њена функција и њено структурно устројство“ (Тутњевић, 2010: 59-74). Имајући у виду велики значај часописа и њихову улогу почетком 20. века, као и већ рађена истраживања за поменути период, одлучили смо да направимо паралелу тиме што ћемо за истраживачки период узети почетак 21. века. Тачније, истражујемо текстове од почетка 2000. до краја 2010. године. Намера нам је да упоредимо резултате истраживања књижевне периодике с почетка 20. века са резултатима истраживања почетка 21. века и да установимо сличности и разлике у преношењу француских тема, као и да погледамо да ли се из тога може проценити улога периодике након једног века од њеног процвата. Овај период до сада није био предмет неког свеобухватнијег истраживања.

Одлучили смо се да истраживање обухвати књижевну периодику. Иако је јасно да „дневна штампа има много шири и разноликији читалачки круг од књижевних часописа“ (Матовић, 2014: 219-238) и самим тим њен утицај на обликовање јавног мњења јесте већи и непосреднији, намеравамо да истражимо како тај утицај функционише у књижевним часописима (2014: 219-238). Због великог броја књижевних часописа који се издају у новија времена, редовности њиховог излажења, обимности и захтева истраживања и с обзиром на то да финансијски фактор више није пресудан за објављивање, као и да постоје друге могућности излажења попут објављивања целих часописа на интернету³, број часописа смо ограничили. У корпус истраживања ушли су следећи књижевни часописи: *Београдски књижевни часопис*, *Златна греда*, *Летопис Матице српске*, *Књижевна реч*, *Кораџи*, *Поља*, *ПроФемина* и *Реч*. Поред њих, у истраживање је ушао и један научни часопис – *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. При одабиру периодике, можемо рећи да је циљ била разноврсност. То значи да смо поред београдске, која се данас сматра стожером српске периодике, желели да укључимо и ону регионалну, а некада стожерску. У београдска гласила сврставају се *Београдски књижевни часопис*, *Књижевна реч*, *ПроФемина* и *Реч*. Регионалној периодици, распоређеној на Нови Сад и Крагујевац припадају: *Златна греда*, *Летопис Матице српске*, *Кораџи*, *Поља*, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. Такође, критеријуми при одабиру били су година оснивања и дужина излажења, релевантност и реноме, читалачка публика којој се часопис обраћа. У истраживање су уврштени часописи са дуготрајном традицијом излажења: *Летопис Матице српске*, који излази од 1824. године, *Књижевна реч*, која излази од 1972. и *Кораџи*, који своју традицију граде од 1966. године. Видећемо да ли часописи основани од 2000. године својим текстовима представљају оличење савременог духа и времена у коме су настали, као и да ли њихово преношење текстова на француске теме кореспондира са часописима са дужом књижевном традицијом. Сигурно је да се уз критеријуме релевантности и реномеа могу ставити дужина и редовност излажења. Као представника часописа који се обраћа јасно одређеном и насловом дефинисаном читалачком телу, уврстили смо *ПроФемину*. Сви ови

³ Оваква решења су јефтинија и чине периодику доступнијом већем броју читалаца, не ограничавајући се на уобичајену публику књижевних часописа.

критеријуми били су подједнако важни како би добијени резултати у што већој мери одговорили захтеву објективности.

Након постављања временских граница истраживања и одабира часописа који улазе у корпус, прешло се на пописивање релевантних чланака. Чланци су превасходно прикупљени у Народној библиотеци Србије. Када се истражује периодика, па чак и ова савремена, увек се наилази на проблеме у виду затурене и недоступне периодичке грађе, лоше и погрешно повезаних издања услед недовољног познавања или немара, било корисника, било радника у магацину, који су задужени за проналажење тражене периодике и њено испоручивање корисницима, што несумњиво отежава и успорава рад. Савременост периода истраживања дозволила је коришћење дигиталних база података, пре свега *Матице српске*, часописа *Поља* и *Речи*. Дигиталне базе су умногоме олакшале рад будући да су увек доступне и јасно уређене, што омогућава лако сналажење и проналажење траженог материјала само уз бирање одређене године издања. То нас још једном подсећа на неопходност и потребу дигитализације културне баштине.

Упоредо са пописивањем чланака израђивали смо и њихову библиографију, која се може консултовати на крају рада. Треба напоменути да се у оваквом типу рада библиографија не сме и не треба схватити као додатак дисертацији, већ као интегрални део ње јер се у њој, у сваком тренутку, могу проверити изнесени подаци. Она допуњава рад и доприноси његовој веродостојности и релевантности. Пописано је 529 чланака на француске теме, који су испунили стране српске књижевне периодике датог периода. Тиме је јасно и прецизно дефинисан корпус истраживања што доприноси поузданости истраживања и омогућава проверљивост података. С обзиром на то да се у библиографији налазе само релевантни чланци за ово истраживање, а не целокупне библиографије обрађених часописа датог периода, она се може сматрати селективном. У потпуности је израђена самостално, што значи да је добијена прелиставањем часописа и пописивањем чланака будући да за савремени период који обрађујемо не постоје готове и свеобухватне библиографије часописа⁴, као што је то случај са значајним старијим часописима. Било је неопходно израђивати библиографију упоредо са пописивањем чланака јер би, због обимности грађе, свако даље сналажење у чланцима било отежано и успорено⁵. Чланци су подељени по часописима за које, одмах после наслова, дајемо кратке информације о поднаслову, уредништву, годинама, месту и ритму излагања, издавачу и штампарији. Унутар поделе по часописима, чланке даље делимо по годинама излагања чиме се може добити увид у број чланака по годинама. Даље, за сваки чланак наводимо име аутора, наслов, име преводиоца, број свеске, број страница. Самим праћењем наслова у библиографији могу се истаћи неки битни елементи овог истраживања. Она може послужити и за даља књижевноисторијска проучавања.

При првом извођењу резултата, испоставило се да сама библиографија чланака није довољна за квантитативну анализу која је даље спроведена. Због великог броја текстова често су се дешавале грешке у бројању, које су се тешко и споро исправљале. То је корак у коме смо се одлучили за израду једне свеобухватне базе релевантних чланака и тиме се још једном уверили у значај дигитализације културне баштине. Табела је урађена у *Excel* формату који је погодан за сваку врсту квантитативне анализе. Садржи следеће колоне: часопис, година објављивања, аутор чланка, наслов чланка, имена писаца, жанр, преводна књижевност, изворни језик, категорија, период и тема. Потпуно је извесно да она оставља простора за даље модификовање, али напомињемо да је у овом облику, који овде ближе објашњавамо, она испунила захтеве овог истраживања.

⁴ Изузетак је часопис *Кораћи* који од 2007. године почиње са израдом библиографија својих издања и оне се приказују у првом броју сваке наредне године.

⁵ У библиографији је одступљено од АПА стандарда за навођење литературе, који је коришћен у првом делу дисертације и при навођењу секундарне литературе. То је урађено у циљу добијања веће прегледности, функционалности и њеног лакшег коришћења.

У колони *часопис* наведена су имена свих девет часописа из корпуса. Омогућено је филтрирање по називу часописа, што дозвољава преглед чланака објављених само у одређеном часопису. Нема ограничења у погледу филтрирања тако да се може означити и више часописа који нас занимају.

У колони *година објављивања* пописано је свих једанаест година истраживања. Омогућено је филтрирање по години објављивања; може се одабрати једна или више релевантних година.

Колона *аутор чланка* садржи имена свих наведених аутора чланака. Празно поље значи да име аутора није наведено у часопису. Омогућено је филтрирање по ауторима чланака. Такође, можемо означити и празна поља, те тако добијамо тачан број непотписаних чланака у датом периоду.

У колони *наслов чланка* наведени су наслови свих чланака. Омогућено је филтрирање по насловима чланака или речима које се садрже у наслову.

У колони *имена писаца* наведена су имена свих аутора који се помињу у чланку. Некада је то један писац коме је посвећен цео чланак, некада се говорило уопштено о француској књижевности где је споменуто више њих. Поред чланака који су у целини посвећени француским ауторима, издвајали смо и чланке који им посвећују једно поглавље или неколико пасуса. Мање је чланака где су француски писци наведени само у виду набрајања. Празна поља у овој колони углавном указују на то да је реч о преводној књижевности, али не нужно; у оквиру преводне књижевности, такође, могу се наћи примери у којима се једни (страни) аутори позивају на друге француске ауторе. Омогућено је филтрирање по именима писаца. Довољно је да укуцамо једно име и излиставају нам се сва места на којима је то име споменуто.

Колона *жанр* садржи оне жанрове на које смо наишли током овог истраживања, а то су: белешка, дневник, драма, интервју, календар, критика, некролог, оглед / студија, писмо, поезија и проза. Омогућено је филтрирање по сваком жанру појединачно.

У колони *преводна књижевност* извршена је подела на преводну и књижевност насталу на српском језику. Празна поља у овој колони су углавном везана за непотписане чланке и празна поља у колони *аутор чланка*, те стога није било могуће закључити да ли се ради о преводној или књижевности насталој на српском језику⁶. Омогућено је филтрирање и приказивање чланака по преводној и / или књижевности насталој на српском језику и / или празнинама.

У колони *изворни језик* наведени су сви језици са којих су превођени текстови на француске теме, а то су француски, француски са знаком франкофони, енглески, чешки, мађарски и немачки. За непреводну књижевност назначен је српски језик као изворни. Празна поља у овој колони углавном су одређена празним пољима у колони *име аутора* и претходном колоном, која се односи на преводну и књижевност насталу на српском језику⁷. Омогућено је филтрирање по сваком од изворних језика што, у зависности од захтева и претраге, даје прецизан увид у број преведених чланака са, на пример, француског језика из франкофоних земаља.

Колона *категорија* пружа прецизније информације о главној и општој теми чланка. Због разноврсности чланака није било могуће направити тек неколико категорија и тиме олакшати претрагу. Има их преко четрдесет, а неке од њих су књижевност, књижевност и филозофија, филозофија и уметност, феминизам, историја и др. Можемо рећи да су ове категорије „променљиве“ будући да су субјективне пошто зависе од личне оцене истраживача. Тежина категорисања и променљивост категорија видљива је нарочито у чланцима у којима се говори о више области, при чему се оставља простора самом истраживачу да одлучи коју категорију ће ставити на прво место. Омогућено је филтрирање по свакој појединачној категорији или више њих, а све у зависности од потреба истраживања.

Колона *период* даје податке о временском раздобљу о коме се говори у одређеном чланку. Раздобља су обележена вековима јер, иако век као одредница не може бити прецизнији од

⁶ За већину поменутих текстова може се закључити да су преведени на основу тема које се обрађују.

⁷ Тамо где није било наведено име аутора, није било могуће поуздано закључити да ли је реч о преведеном тексту или тексту насталом на српском језику.

тачно одређене године, мишљења смо да је за ово истраживање то било погодније решење. Одабирањем века за одредницу *периода* добијамо мањи број оперативних *периода*, што олакшава претрагу и сналажење међу подацима. Као и претходна колона, ова колона се може сматрати отвореном и може добити своју „подколону“, која би прецизније одредила период о коме се говори уколико су такве потребе истраживача. Још једна потешкоћа везана за ову колону јесте немогућност одређивања само једног века за поједине чланке. На пример, уколико један преведени текст припада 20. веку, а у њему се говори о 18. веку, одабрали смо да наведемо оба века ради добијања тачнијих података. На тај начин смо добили двадесет и девет комбинација. Омогућено је филтрирање по вековима и њиховим комбинацијама. Тако можемо стећи прецизан увид у број чланака који третирају одређени период или му припадају.

Последња колона *тема* има за циљ да детаљније одреди оно што је предмет чланка. Може се сматрати додатним одређењем колоне *категорија*, па се у њој често може наћи име неког правца попут реализма или натурализма; често су у употреби и придеви који дају информације о особинама и природи преведене целине. Њу је било најтеже формулисати будући да се чланци нису могли тематски лако одредити, а да то стане у неколико десетина одредница. Стога, и ова колона се може сматрати отвореном јер је извесно да се може поделити бар на две колоне, где би у првој био одређен правац у књижевности, а у другој прецизније одређена тема. Међутим, такво решење би за неке текстове, попут филозофских, остало неприменљиво што би условило велики број празних поља. Упркос потешкоћама у дефинисању, неке категорије су се ипак издвојиле, као на пример савремена француска филозофија, француске књижевне награде, Улипо или Нови роман. Као и у осталим колонама, и овде је омогућено филтрирање по свим наведеним темама.

Циљ у израђивању ове табеле био је укључивање и уношење свих података који би били релевантни за свако проучавање периодике. Осим тога што се све информације налазе на једном месту, предност овакве табеле јесте то што она омогућава и подржава најразноврсније врсте претрага. Осим појединачног филтрирања сваке колоне, на које смо указали приликом објашњења садржаја колоне, могу се правити разне комбинације, мање или више сложене, а све у зависности од потреба истраживања. На пример, можемо видети број преведених чланака у току 2008. године у *Летопису Матице српске* или укупан број филозофских огледа у *Златној греди*. Могућности су бројне и зависе само од захтева истраживача. Неке од њих приказаћемо у даљем току истраживања. Када је једном постављена, захваљујући својој интерактивности, ова табела се може мењати и прилагођавати потребама истраживача, што је једна од њених највећих предности. Колоне се могу додавати, сакривати, закључавати, мењати. Такође, она омогућава извлачење прецизних резултата. То значи да само на основу означених колоне или постављеног опсега и „кључа“, она извлачи оно што нам је потребно. Тако су добијени графикони који су приказани у наставку рада.

Због свега наведеног, као и због тога што је ова мала база података представљала основу из које су добијени сви резултати приказани у овом раду, сматрамо да би је, баш као и стандардну библиографију, требало приказати у целости и сматрати интегралним делом рада. Ова „дигитална библиографија“, као и традиционална, може послужити будућим истраживачима периодике и може се сматрати једним од доприноса овог истраживања. Допринос је тим већи што у досадашњим истраживањима периодике није примећена употреба „дигиталне библиографије“. Све више присутна „интензивна дигитализација културне, уметничке и књижевне грађе (или баштине), [...], значајно (су) утицали не само на доступност периодике, већ и на стварање нових модела њеног проучавања, па и на њену потенцијалну актуелизацију у новом електронском, тј. дигиталном окружењу“ (Миљковић, 2003: 199-234).

5 Француске теме у српској периодици 20. века – кратак преглед

Прелазак из 19. у 20. век „означио је прекретницу епоха“ (Чалић, 2013: 415); „овде су се први пут указали почеци темељног преобликовања привреде, друштвених веза, културних израза, менталитета и свакодневног живота“ (Чалић, 2013: 415). Почетком 20. века Француска се сматрала „мерилом цивилизације, културе и књижевности“ (Пековић, 2010: 234) на нашем подручју. То је било изражено како у Београду, тако и у данашњој Војводини где је посебно „страх од мађаризације и германизације скретао [...] пажњу српских интелектуалаца ка француским утицајима“ (Гудурић, 2005: 343-353). Француски утицај је тако био присутан и у часописима на свим нивоима. Њихова намера није само подучавање читалачке публике; часописи проширују свој домет, уздижу се на један општији и виши ниво тиме што желе да утичу на „моделовање културне и друштвене политике“ (Матовић, 2010: 305). Пример за то је бављење књижевном критиком, која у овом периоду доживљава свој процват. Критика је поставила себи за циљ: стимулисати „пожељне појаве и процесе у култури и друштву, односно „сузбити“ оне лоше или их ставити под контролу“ (Матовић, 2010: 306).

У истраживању Јелене Новаковић *Француска књижевност у Српском књижевном гласнику* приметна је доминација прилога из француске књижевности у поменутом часопису. То се објашњава како самим личностима уредника који су се школовали у Француској, тако и „француским утицајем уопште у српској и европској култури“ (Новаковић, 2003: 227-239) у том периоду. Оцењује се да објављени чланци прате сва актуелна књижевна збивања на француском тлу (2003: 227-239). Од реалиста и натуралиста објављују се Мопасан (Maupassant) и Флобер (Flaubert) чији је „песимистички поглед на живот [...] близак српској књижевности у раздобљу пред Први светски рат“ (2003: 227-239). „Повлашћеним“ *Гласниковим* аутором сматра се Ернест Ренан (Ernest Renan). У *Гласнику* је први пут објављен роман *Адолф* Бенжамена Костана (Benjamin Constant). Када је реч о песницима из ранијег периода објављују се „Ди Беле (Du Bellay), Корнеј (Corneille), романтичари Мисе (Musset), Вињи (Vigny), Иго (Hugo), Нервал (Nerval), затим парнасовци и неки симболисти, Леконт де Лил (Lecointe de Lisle), Хередија (Heredia), Анри де Рењије (Henri de Régnier), Верлен (Verlaine), Верхарен (Verhaeren) [...] Сили Придом (Sully Prudhomme), [...] док Рембо (Rimbaud) и Бодлер (Baudelaire) нису много присутни“ (2003: 227-239). Маларме (Mallarmé) је наишао на негативну рецепцију све до Другог светског рата. Овај часопис је у својој првој серији излажења „израз нових тенденција у српској књижевности која се развија у правцу *европеизације*“ (2003: 227-239). У другој серији излажења часописа после Првог светског рата појављују се модернији писци као што су Андре Жид (André Gide) и Марсел Пруст (Marcel Proust). *Српски књижевни гласник* се бавио и различитим компаратистичким студијама – истраживањем заједничких мотива у српској и француској књижевности, утицајем француских писаца код нас, рецепцијом српске књижевности у Француској, везама између две културе, француским утицајима на наше ауторе (2007: 227-239). Закључује се да је овај часопис „одиграо значајну улогу у развоју српске књижевности, усмеравајући је, пре свега преко француске књижевности, ка европским културним токовима“ (2007: 227-239), као и да је својим радом објединио западњачке и националне тежње.

Француска књижевност у *Српском књижевном гласнику* предмет је истраживања Весне Цветичанин која је резултате на ту тему приредила у својој књизи. Овде се разматра рецепција француске књижевности у обе серије *Српског књижевног гласника*. Француска књижевност је у овом часопису заступљена у два вида: „кроз преводе прозних, поетских и драмских дела француских писаца као и кроз текстове *Гласникових* сарадника о француским писцима и њиховим делима“ (Цветичанин, 2006: 5). У првој серији часописа (1901-1914) кроз преводе су највише били заступљени француски реалисти: Проспер Мериме (Prosper Mérimée), Алфонс

Доде⁸ (Alphonse Daudet), Мопасан⁹, Анатол Франс¹⁰ (Anatole France). Реалисти су заступљени са „укупно тридесет три од педесет једног наслова у првој серији“ (2006: 73). Поред најдоминантнијих писаца 19. века, преводе се и писци 20. века, а од писаца 18. века спомињу се само Волтер (Voltaire) и Лахарп (Laharpe) (2006: 17). О роматичарима, Шарлу Нодјеу (Charles Nodier) и Просперу Меримеу „писано је у контексту српско-француских веза“ (2006: 19). Проза Алфреда де Вињија објављује се већ 1901. године, док је за упознавање са његовом поезијом требало сачекати тридесете године (2006: 26). Највећи избор из преведене поезије припада, такође, 19. веку¹¹. „Као део широко замишљеног и доследно спровођеног књижевно-васпитног рада *Гласника*, преводима парнасовске поезије привлачила се пажња на вештину усклађивања форме и садржаја, [...] на јасно изражавање мисли у пробраним и ефектним изразима упечатљивих и прецизних слика“ (2006: 91). „У стручној литератури постоје мишљења да је *Гласников* избор стране, а посебно француске поезије која доминира у часопису, традиционалан, конзервативан“ (2006: 91). Поред већ поменутих, најчешће превођених реалиста, преводе се и Балзак (Balzac) (*Евгенија Гранде*), Флобер (*Госпођа Бовари*), Зола (Zola), Вилије де л'Ил Адам Огист (Villiers de L'Isle Adam Auguste), Жан Ришпен (Jean Richepin), Жил Леметр (Jules Lemaître), Жил Ренар (Jules Renard), Морис Барес (Maurice Barrès). Ауторка сматра да је „превођењем француских писаца недовољно присутних у нашој књижевности *Гласниково* уредништво [...] не само информисало и образовало публику већ и утицало на политику издавачких кућа“ (2006: 12). Дакле, најзаступљенији су „писци који стварају у последњој четвртини 19. и почетком 20. века“ (2006: 201), они чији је утицај још увек јак или они који се могу сматрати савременицима уредника (2006: 201). Може се рећи да је прва серија била обележена „стилски узорном прозом“ (2006: 203) и „формално усавршеном поезијом“ (2006: 203). Друга, послератна серија (1920-1941), поред традиционалних, била је окренута и модерним струјањима у француској књижевности (2006: 15). Намера уредништва *Српског књижевног гласника* огледа се у „заједничкој жељи да подигне ниво културног и књижевног укуса наше средине, да однегује и усаврши књижевни израз писаца, да васпита публику и да српску културу отвори према европској“ (Палавестра, 1995; цитирано према Цветичанин, 2006: 128). Весна Цветичанин оцењује да разлози за објављивање великог броја чланака из француске књижевности „превазилазе личне афинитете *Гласникових* уредника и сарадника школованих у Француској и леже несумњиво и у угледу и утицају француске културе код нас крајем 19. и у првим деценијама 20. века“ (2006: 198-199).

Велико присуство француске књижевности у српским часописима забележено је не само почетком 20. века у време када су односи двеју земаља били на највишем нивоу, већ и касније, у другој половини века, што се види из истраживања Изабеле Константиновић. Она обрађује *Присуство француске културе од 1951. до 1976. у београдским публикацијама Политика и Књижевност*. Француски класици попут Молијера (Molière), Лесажа (Lesage) и Бомаршеа (Beaumarchais) присутни су и у овом послератном периоду (Константиновић, 2005: 149-161). Такође, пише се о Расину (Racine), Декарту (Descartes), Русоу (Rousseau), Прусту, Камију (Camus), а као најзаступљенији истиче се Артур Рембо (2005: 149-161). Изабела Константиновић истиче да се у овим часописима прате „савремена дешавања и тенденције“ у које, између осталог, на пољу књижевности спадају егзистенцијализам и нови роман, уз приметну „класичну црту у избору из француске културе“ (2005: 149-161).

Биљана Ристић у својој докторској дисертацији истражује *Француску књижевност у српским књижевним новинама и часописима до 1941. године* тако да се ту може стећи шири увид у заступљеност француских тема на нашем подручју од 19. века до почетка Другог светског рата. У раду се „разматра како је наша читалачка публика прихватала француску

⁸ За Алфонса Додеа говорило се да је „омиљен“ међу француским ауторима.

⁹ У *Гласнику* се често реаговало на лоше преводе Мопасана.

¹⁰ Анатол Франс је стално присутан у *Српском књижевном гласнику* и сматра се „од стране својих савременика не само једним од водећих француских већ и једним од најзначајнијих европских писаца“ (Цветичанин, 2006: 12).

¹¹ Највише се преводе Виктор Иго, Алфред де Мисе, Огист Барбје (Auguste Barbier), Сили Придом, Жозе Марија де Ередија, Леконт де Лил, Верлен, Рембо.

књижевност и како је француска књижевност утицала на формирање укуса читалаца“ (Ристић, 2016: 11). Представљени су систематизовани резултати за сваки истраживани часопис појединачно, а у оквиру часописа рађена је подела по књижевним правцима. Почетком 20. века, „са доласком Богдана Поповића, затим Павла Поповића и Јована Скерлића на Универзитет у Београду, француска књижевност [...] је добила посебну пажњу“ (2016: 68), што утиче и на интересовање читалачке публике. Отуда не чуди што се за француску књижевност највише од свих часописа интересовао *Српски књижевни гласник*, који су они уређивали. *Летопис Матице српске*, који има континуитет у излажењу, почетком 20. века првенствено објављује критику и белешке о француској књижевности. Поред тога, сами наслови чланака стављају акценат на српско-француске књижевне везе¹². Поред француске прозе, објављује се и поезија и позоришна критика. „Дошло се до закључка да су у овом периоду у нашим новинама и часописима најзаступљенији били француски писци 19. века: Виктор Иго, Ги де Мопсан, и Алфонс Доде. Најмања пажња је посвећена француској књижевности средњег века и ренесансе“ (2016: 11). Од прозних писаца објављују се још Оноре де Балзак и Анатол Франс, а од песника највише Бодлер. За Молијера је присутно „трајно интересовање код нас“ (2016: 328). На све часописе из овог периода и њихове уреднике утицали су „процес модернизације и европеизације, питања националне и културне идентификације“ (2016: 259). Читаоци српске књижевне периодике из овог периода су се, путем прилога, упознавали са француском књижевношћу, културом и француским народом (2016: 322).

6 Представљање часописа и класификација и систематизација текстова на француске теме из савремене српске периодике

6.1 Преводна књижевност

Преводна књижевност је веома важна у процесу одређивања и формирања националне књижевности иако се то често занемарује. Национална књижевност не би требало да се посматра изоловано, већ у оквиру „ширег компаративног литерарног контекста“ (Тропин, 2013: 295-312) који неће занемаривати „међунационалне и међујезичке књижевне везе и утицаје“ (2013: 295-312).

Итамар Евен-Зохар област преводне књижевности сматра недовољно истраженом јер се на њу не гледа као на посебан књижевни систем иако су јој историчари културе признали „важну улогу у кристализацији националних култура“ (Евен-Зохар, 2007: 5-10). Објашњавајући положај преводне књижевности у оквиру полисистема, он констатује да се „на западној полулопти периферни положај књижевности врло често [...] идентификује као књижевност малих нација“ (2007: 5-10). Однос центра и периферије је кључан у овој области; „преводи се пре свега са „великих“ језика средишта на „мали“ језик периферије, док су преводи у супротном смеру много малобројнији и мање утицајни“ (Тропин, 2013: 295-312). Ни српска књижевност не може да се одупре овој хијерархији, па би у односу на француску књижевност њен положај био периферан. Познато је да је још *Српски књижевни гласник* преводио оне француске писце на које би се српска књижевност могла угледати. Уопште, „српска књижевност је од својих најранијих почетака била везана за превод“ (2013: 295-312), а „развијање и формирање језика се [...] све до савременог доба првенствено ослањало на преводе“ (2013: 295-312). Књижевност периферије се одређује према централној књижевности и еволуира у односу према центру, који, такође, није статичан; и он се „лагано померао

¹² Неки од наслова јесу: „Дубровачке прераде двеју Молијерових комедија“, „Француски романтичари и српска народна поезија“, „Виктор Иго и Срби“,... (Ристић, 2016: 326).

упоредо са историјским и културним променама“ (2013: 295-312). Треба имати у виду да све врсте превода, било књижевноуметничких, било филозофских или других текстова „доприносе стварању нове терминологије“ (2013: 295-312) и изграђивању одређеног стила тако да њихов значај остаје велики и у модерним временима.

„Ако се термином *књижевни жанр* одређује група књижевних дела која имају извесне искључиве, а заједничке карактеристике, ако је жанр елемент традиције без којег се процес стварања тешко може замислити, превод је текст који има двоструку традицију: могло би се рећи да је то жанр са сопственим правилима и сопственим циљевима – у односу на изворно дело – који не само што се ослања на те две традиције него их и дубоко трансформише“ (Манчић, 2010: 499-515). „Суштина превођења је у томе да буде отварање, дијалог, мешање, децентрирање. Оно или представља успостављање односа или није ништа“ (Берман, 2004: 10). Говорећи о упоредној књижевности, Пол Ван Тигем (Paul Van Tieghem) „у вези са релацијом „одашиљач – посредник - прималац“ посебно издваја посредника, јер посредник је за њега заправо тај који ствара слику [...] о неком другом народу“ (Константиновић, 1993: 41). У нашем истраживању посредник је управо преводна књижевност.

Без анализирања преводне књижевности „није могуће одредити динамику односа српске књижевности према другим националним европским књижевностима или корпусу светске књижевности“ (Миљковић, 2013: 199-234), као ни рецепцију француске књижевности код нас. У приказу преводне књижевности у овом истраживању обједињују се компаративни приступ и теорија рецепције. У овом процесу стално треба „имати на уму периодички контекст и периодичке кодове будући да они могу битно одредити однос преводних књижевности и домаће литературе“ (2013: 199-234). Стога, свака даља „реконструкција корпуса преводне књижевности требало би да узме у обзир периодичке токове од којих, поред материјалног идентитета и профила читалачке публике, издвајамо и периодичност / серијалност излагања зато што она детерминише начин на који читаоци перципирају текстове који излазе у наставцима“ (2013: 199-234). Тек након узимања у обзир свих споменутих кодова и параметара, може се промишљати заступљеност и популарност стране књижевности, као и њена рецепција међу различитом читалачком публиком. Кроз праћење избора и динамике преведених текстова на француске теме, показале се делимични правац кретања наше културне климе и поједини знаци очекивања публике књижевних часописа. За потпунији увид у културна и књижевна кретања, као и у сигурније показатеље у очекивањима публике, потребно би било уврстити и преводе са других језика, што није предмет овог рада. Овде се даје приказ и извлаче закључци само на основу истраживања француских тема, те из тог разлога они могу бити апроксимативни, али не и искључиви показатељи одређених тенденција.

Преводна књижевност чини више од половине чланака који су ушли у корпус овог истраживања. Без поделе на жанрове, број од 319 преведених чланака од укупно 529 текстова чини удео од 63,39%. Књижевности насталој на српском језику припада 180 чланака и 34,02% удела у укупном броју. Оваква расподела броја чланака између преводне књижевности и књижевности настале на српском језику очекивана је с обзиром на то да је предмет анализе страна књижевност и њена рецепција у нас. Стога ће преводној књижевности бити посвећено посебно поглавље, чије ћемо текстове даље поделити на књижевне и некњижевне како бисмо приказали жанровску заступљеност.

6.2 О часописима који чине корпус овог рада

У овом делу рада покушаћемо да разјаснимо чиме су се водили часописи који су ушли у оквир овог истраживања, њихове идеологије и уређивачке политике, што може бити од каснијег утицаја првенствено на избор чланака о француским темама, а онда и на тумачење истих. Очекујемо да ће објашњење мисија часописа допринети бољем оцртавању више различитих „хоризоната очекивања“. Извесно је да ћемо у зависности од структуре часописа,

његове основне намене и усмерености, па и уређивачке политике наићи на различите, апроксимативне резултате који утичу на обликовање „хоризонта очекивања“ публике књижевних часописа. Тиме што ћемо пажњу посветити и уредницима, сматрамо да ћемо открити одакле је потекао француски утицај и ко је заслужан за ширење француске књижевности и културе у савременој српској периодици.

Током истраживања периодике уочено је да је једна од одлика доброг часописа „јасна и одређена идеологија“ и „утврђен однос према владајућим идејама и без тежње да се те идеје или учврсте или разруше“ (Палавестра, 2003: 25-29). Палавестра сматра да је „у области књижевности, идеологија [...] усмерена свест једне друштвене групе која тежи да постане превладавајућа свест свога времена. На такав начин, у општем духовном контексту настаје и језик једне културе“ (2003: 25-29). Средина која је подржала одређени часопис, историјски тренутак у коме истрајава, као и „мисија коју он намерава да оствари на разним нивоима [...] чине га многоструко сложеном појавом и у већој мери огледалом духа и боје времена но сама дела која се у њему објављују“ (Матовић, 2007: 5). Чак и ако се пође од самих наслова књижевних часописа, доћи ће се до одређених показатеља везаних за „социјални и духовни контекст времена у коме се појављују“ (2007: 8).

Славено-србски магазин, који се сматра зачетником српске периодике, штампао се у Венецији (Деретић, 1990: 15-20). Будући да су српски културни центри у то време били у Аустрији и Угарској, у Бечу и Пешти су се покретале прве српске новине (Матовић, 2014: 11-27). Затим је *Летопис Матице српске* покренут 1824. године у Новом Саду, док 1834. године Димитрије Давидовић наставља издавање *Новина србских*¹³ у Крагујевцу „као престолом граду ослобођене Србије“ (Матовић, 2014: 11-27). Тек су после четврте деценије 19. века Нови Сад, Карловац и Београд преузели од Беча и Пеште „улогу нових културних средишта“ (2014: 11-27). Премештање издаваштва у српске градове симболише потребу грађанске класе „да непосредно учествује у обликовању јавног мњења и културног живота“ (2014: 11-27). У овом истраживању регионална периодика, расподељена на Нови Сад и Крагујевац, односи благу превагу у односу на централну, београдску, и учествује са већим бројем часописа.

Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад средином 19. века, као и оснивање Српског народног позоришта доприноси да Нови Сад постане нови „културни и духовни центар“ (2014: 11-27). Међутим, средином седамдесетих година „Београд преузима стожерну улогу на српском културном простору“ (2014: 11-27).

Пре него пређемо на представљање самих часописа, овде ћемо нагласити да је од велике помоћи при њиховом представљању и тумачењу идеологија и мисија, које се заступају, био *Упитник* који су саставили Драгиша Витошевић и Ђорђије Вуковић, а који је објавила *Књижевна историја*.

Овим одељком о програмским начелима и организацији самих часописа намера нам је била да дамо преглед на основу кога ћемо касније моћи да изведемо закључак о „улози редакције у књижевном одређењу часописа“ (Ризвић, 1992: 23-36) и одабиру одређених текстова. Намера нам је да утврдимо колико су програмска начела испраћена и колико су видљива у одабиру чланака који, по мишљењу редакције и уредника, „одговарају њиховој културној средини“ (1992: 23-36).

6.2.1 Летопис Матице српске

Летопис Матице српске је часопис са најдужом традицијом, који са мањим прекидима, само у временима великих превирања¹⁴, опстаје још од 19. века тако да је он наш најстарији живи часопис (Ристић, 2016: 18). Изражење на месечном нивоу и тираж од 1000 примерака обезбеђује сигурно очување традиције и континуирано ширење утицаја код читалаца. Тачно је да се *Летопис* „систематски бавио сазнањима која у средиште пажње стављају српски језик,

¹³ Претходно су штампане у Бечу.

¹⁴ Последњи прекид у изражењу *Летописа Матице српске* био је током Другог светског рата.

књижевност, историју и културу“ (Ристић, 2016: 18), али објављивани су и чланци из страних књижевности. Његова појава у време када су периодика и штампање књига били на самом зачетку наметнула му је улогу „публикације која би обједињавала знања о Србима и која би објављивала дела настала на српском језику“ (2016: 29), као и улогу чувара националне културе. Сматрало се да би се тиме „развијала културолошка самосвест код Срба“ (2016: 29). На тај начин је *Летопис*, „по замисли његовог покретача, Георгија Магарашевића, постао централно место где су излагани резултати српског књижевног и научног стваралаштва“ (2016: 29).

Главни и одговорни уредник од 1992. до 2004. године био је Славко Гордић. Уредништво се у овом периоду није обраћало читаоцима програмским текстовима. Тек 2000. године објављена је беседа Славка Гордића под називом „Једна *Летописова* деценија“ (Гордић, 2000: 605-615), одржана на свечаној седници Матице српске фебруара 2000. године у Новом Саду поводом 175 година од оснивања часописа. Гордић истиче да се у деловању *Летописа* одувек „подразумевала несебична преданост вишим тежњама“ (2000: 605-615), као и „подвижничка посвећеност идеалима општег националног напретка и самонадмашавања“ (2000: 605-615). Подсетио је да је *Летопис* своју „књижевну, културну и научну улогу“ (2000: 605-615) у тешким историјским тренуцима обављао „ваљано и часно“ (2000: 605-615). Сматра да је најстарије српско гласило, у раздобљу о коме говори, показало „упечатљиву самосвојност, а неретко и гдекоју црту непредвидљивог, каприциозног, па и бизарног тематског или вредносног преферирања“ (2000: 605-615). У анализи деценије која му претходи, а коју је обележио и рад његовог уредништва, Гордић подвлачи првобитну, али и улогу којој сам тежи и која ће обележити бројеве и после 2000. године, истичући да *Летопис* вреднује књижевно стваралаштво и друга „кретања у историјској, филолошкој, филозофској, естетичкој, ликовној, музичкој и позоришној сфери“ (2000: 605-615). Говорећи о *Летопису* педесетих и шездесетих година 20. века и правећи паралелу са периодом из 2000. године, даје одговор на питање с почетка беседе о томе да ли *Летописова* историја може објаснити неке узроке савремене ситуације. Закључак још једном осветљава значај историјског тренутка и његову улогу у уметничком стварању: „Поодавно нема ондашње државне заједнице, са онолико уграђених кварова, али и онолико непорецивих материјалних и културних постигнућа, као што нема ни растућег самопоуздања с којим се некад живело и стварало. И где да га нађемо, ако у сваки нови дан улазимо као у минско поље“ (2000: 605-615). Беседу завршава уверењем да ће *Летопис* пронаћи начина да опстане и у новим тешким временима „са својим народом и за његово добро“ (2000: 605-615). Из свега овога можемо закључити да ће *Летопис* првенствено бити окренут чувању „националног“, које се често спомиње када се уредништво обраћа читаоцима. Тамо где је наглашено „национално“, јасно је да „страно“ заузима мање простора. Упркос окренутости ка националном, што је можда само последица историјског тренутка, *Летопис* је пружио више од четвртине корпуса (више од 22% од укупног броја чланака) за ово истраживање. У даљем току рада ћемо настојати да утврдимо да ли се оваква уређивачка политика одразила на чланке на француске теме и да ли је дошло до промене у том погледу са променом уредништва 2005. године.

Од 2005. године место уредника преузима Иван Негришорац¹⁵ (2005-). Са уредништвом које чине Михајло Пантић, Јован Попов и Саша Радојчић, он образлаже „идеалну програмску оријентацију *Летописа*“ у „Неколико напомена“ објављених на крају књиге бр. 475 у издању за јануар-фебруар 2005. године, где стоји да она „подразумева превасходну усмереност ка књижевном, али и уметничком, научном и филозофском стваралаштву врхунске вредности“. Као најважнији критеријум истиче се „висока вредност стваралачких резултата“ аутора различитих „поетичких опредељења, разноликих идејних ставова и културолошких позиција“ (Уредништво, 2005: 254-255). Истиче се да је намера *Летописа* да „функционише као једна обухватна антологија српске књижевности“. Међутим, и поред уредничке опредељености за, првенствено, српску књижевност, *Летопис* је, у тежњи да представи односе националне

¹⁵ Иван Негришорац је псеудоним Драгана Станића.

књижевности са другим књижевностима, заједно са *Златном гредом*, пружио највећи број чланака на француске теме за разматрани период. Намера уредништва је да, представљањем српске књижевности, она „допринесе конституисању укупног амбијента опште књижевности која превазилази границе језика и нација“ (2005: 254-255). Мисију *Летописа* његови уредници препознали су у изјави Богдана Поповића о часописима да би, у овом случају *Летопис Матице српске*, „требало не само да буде поуздан и објективан регистратор, него и дискретан и ненаметљив регулатор српских књижевних збивања“ (2005: 254-255). Уредништво се оглађује речима да „не заступа све што у часопису буде речено, него, пре свега, сматра да изнесени књижевни облици, ставови и вредности заслужују да буду легитимисани као релевантне чињенице достојне озбиљних критичких провера“ (2005: 254-255).

На почетку новог мандата, ново Уредништво одаје признање својим претходницима, које су у целости, поред Славка Гордића, чинили Војислав Карановић, Владимир Копицл, Милица Мићић Димовска, Саша Радојчић и Селимир Радуловић. Посебно се вреднује њихов рад на редовном излажењу и одржавању улоге часописа у националном књижевном и културном животу у „веома осетљивом и тешком тренутку друштвене и политичке кризе, па и ратних страдања у земљи и окружењу“ (2005: 254-255). Двовековно трајање и мисија овог часописа „представљају лепо упозорење да у српској култури, тако обележеној дисконтинуираним развојем, могу да се остваре и необични, импресивни континуитети“ (2005: 254-255). Све ово јесу разлози због којих смо осетили обавезу да у ово истраживање уврстимо *Летопис Матице српске* као незаобилазан чинилац у обликовању националне културе и њеног књижевног и културног живота.

Уредништво се није често обраћало својим читаоцима. Након обавештења о промени уредништва и његовим циљевима, редакција се следећи пут директно обраћа читалачкој публици у априлском броју 2007. године потакнута дешавањима на Косову и Метохији. Уредништво подсећа читаоце да је Матица српска „прво књижевно, научно и културно друштво у Срба“ (Уредништво, 2007: 499). После оснивања у Пешти, своје седиште је 1864. године пребацила у Нови Сад¹⁶ (2007: 499). Као друштво које је одувек своју вишевековну делатност усмеравало „на просвећеност и напредак свог народа, на прожимање с научним и уметничким донетима других народа“ (2007: 499), овим апелом, упућеним, пре свега, научним и културним установама како у земљи и ван ње, „Матица српска изражава велику забринутост за судбину Срба на Косову и Метохији и за целовитост Србије“ (2007: 499). Матица српска сматра да је неопходна сарадња свих установа са којима сарађује како у Србији тако и у иностранству у погледу указивања „на непобитну чињеницу да је Косово и Метохија темељно место српске културе и уметности“ (2007: 499) са нагласком да је неопходно саопштавати „истину о уништавању и угрожавању најстаријих српских цркава и манастира“ (2007: 499), као и да установе наставе да „непрекидно објашњавају да је Косово и Метохија део Србије“ (2007: 499). Матица српска отворено и јавно исказује своју подршку представницима Србије који на „међународним форумима и преговорима бране име, част и целовитост своје државе“ (2007: 499).

Укупно 118 чланака могу се поделити на два периода, првог (51 чланак) и другог уредништва (67 чланака). То је приближно једнак број чланака на француске теме за оба уредништва *Летописа* с обзиром да у период другог уредништва улази једна година више него што је то случај са првим уредништвом. Такође, у тумачењу чланака треба имати у виду тежи историјски контекст у случају првог уредништва. Овакав приближан број чланака првог и другог периода *Летописа* говори о континуираном значају преношења француске књижевности за ово књижевно гласило. Велики број текстова у односу на остале истраживане часописе, уз изузетак *Златне греде*, наводи на дубље испитивање које се тиче самог уредништва. Несумњиво је да највећа заслуга за промовисање француске књижевности кроз овај часопис припада његовим главним уредницима, Славку Гордићу, писцу прозе, књижевне

¹⁶ „Нови Сад је од тада познат као Српска Атина. Град је добио тај назив јер се сматрало да су се око Матице српске окупљали најобразованији и најмудрији људи“ (Матица српска, н.д.).

критике и есејистике, дугогодишњем професору Филозофског факултета у Новом Саду на катедри за српску књижевност (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, н.д.), и Драгану Станићу, писцу поезије, прозе, драмских и критичких текстова, професору књижевности на Филозофском факултету у Новом Саду, сталном члану Матице српске од 1991. и члану управног одбора од 2004. године (Матица српска, н.д.).

6.2.2 Златна греда

Златна греда, настала на подручју Војводине, основана од стране Друштва књижевника Војводине¹⁷, поднасловом одређена као „лист за књижевност, уметност, културу и мишљење“, под палицом главног и одговорног уредника Јована Зивлака¹⁸, светлост дана угледала је новембра 2001. године. Ове прве године излажења, штампан је још један број, децембарски, да би се у своја редовна, углавном једномесечна¹⁹, излажења упустила од јануара 2002. године. То значи да је за потребе овог истраживања прегледано преко 80 свезака овог часописа. Податак о тиражу часописа није подељен са читаоцима, те га не можемо користити за потребе овог истраживања.

На самом почетку, главни уредник, Јован Зивлак²⁰, обраћа се читаоцима у чланку „Уз први број“. Већ својом првом реченицом истиче значај друштвеног контекста: „У годинама које су мрачно оставиле пустош у читавој нашој култури, много штошта је заборављено што би било обавезујуће као амбијент за њен опстанак“ (2001: 4). Поред „света књиге“ сматра да је посебно осиромашен „свет књижевне и научне периодике који је услов за озбиљан разговор, размену идеја и доприноса“ (2001: 4). Уз оцену да је српска култура „била изложена различитим и стално иновирајућим видовима политичке и идеолошке ортодоксије и репресивности“ (2001: 4) изражава жал за нестанком духа који је „налазио утемељење да трага и ствара културу као непорециви разлог“ (2001: 4). Изражавајући се филозофски, чак и када говори о историји као „попришту насиља и патње“, о измењеном систему вредности, разрушеним утопијама, свету који се распада а са њиме и облици књижевности и мишљења, Зивлак одређује мисију *Златне греде* и усмерава очекивања читалаца. Напомиње да „писање не може остати у истој улози у односу на друштвеност, јер се хоризонт променио“ (2001: 4). На питање „да ли ћемо накнадно сазнати оно што сада не знамо“, Зивлак одговара: „Не без резигнације“. Он истиче велику и обострану удаљеност између света и нас самих. Али, то није једини проблем; „и ми сами смо удаљени од себе самих, од разумевања сопствене ситуације и од вероватно изгубљених могућности с којима бисмо били у прилици да та растојања смањимо“ (2001: 4). Излаз се може наћи у вери, „разговору са собом и са светом, разговору као отворености и трпеливости, као трагању за спасоносном културом преживљавања“ (2001: 4). Из овога можемо разумети да нова знања не треба тражити у овом часопису, већ да ће нам он помоћи да премостимо тај новонастали јаз између нас самих и света који нас окружује. Утицањем на изграђивање или модификовање културе живљења појединца, *Златна греда* утиче и на читаво друштво. „И *Златна греда* је један од малих гестова који за ту културу настоји да отвори врата. За мишљење и књижевност, знање и скепсу, трпеливост и упитаност, свет и историју, сведочење и

¹⁷ „Друштво књижевника Војводине је асоцијација војвођанских писаца који стварају на свих пет језика [...] покрајине. [...] 1966. године се из Удружења књижевника Србије издвојила посебна секција војвођанских писаца, а 1976. је формирано Друштво књижевника и књижевних преводилаца Војводине“ (*Златна греда*, бр. 1, 56-57, рубрика вести). ДКВ организује различите књижевне манифестације.

¹⁸ Заменик главног уредника: Ненад Шапоња; редакција: Миро Вуксановић, Саша Радојчић, Владимир Гвозден; стални сарадници: Бранко Анђић, Милорад Беланчић, Душан Пајин, Петар Бојанић, Јаша Денегри, Јовица Тркуља, Александар Прстојевић, Вићазослав Хроњец, Игор Маројевић, Емилија Киел, Зоран М. Мандић, Иштван Беседеш, Јожеф Фекете, Петру Крду.

¹⁹ *Златна греда* излази као двоброј за месеце март-април, мај-јун и јул-август тако да годишње достиже број од 8-9 штампаних свезака.

²⁰ Јован Зивлак је у периоду од 1976. до 1984. био уредник часописа *Поља* који је, такође, део корпуса овог истраживања.

порицање“ (2001: 4)... На крају Зивлак објашњава симболику назива часописа и каже да је *Златна греда* „једна од најзначајнијих новосадских улица²¹ културе у којој је, како се претпоставља 1865, један од знаменитијих српских песника Лаза Костић написао или замислио чувену песму *Спомен на Руварца*²². Из њених ноћних обриса песник је сишао у тамни свет упитаности о знању као спасењу. *Златна греда* ће настојати да зајми понешто од тог силаска“ (2001: 4).

Велики број чланака на француске теме, највећи у овом истраживању (укупно 200 чланака што чини 37,80% од целокупног корпуса), одражава тежње уредништва. Јован Зивлак је дипломирао српски језик и књижевност на Новосадском универзитету и један је од наших најпревођенијих живих песника (Друштво књижевника Војводине, н.д.). Порекло утицаја „Француза“ на његов уреднички рад тешко је утврдити. Волео је да чита француске ауторе (Матић, н.д.) и своја „открића уметности“ делио је са братом Душаном²³ (ibid.). За Сартра, Камија и Фукоа је сматрао да промишљањем Европе подстичу њен критички дух (ibid.). Констатује да у данашње време више нису присутни такви интелектуалци (ibid.). Склоност Јована Зивлака ка „француској школи“, пре свега филозофској, видљива је не само током уређивања *Златне греде*, већ и током његовог уредничког рада у издавачкој кући *Светови* која је за то време (од 1986. године) превела и објавила велики број нових књига француских филозофа, социолога и историчара међу којима су Жак Дерида (Jacques Derrida), Мишел Фуко (Michel Foucault), Жан-Франсоа Лиотар (Jean-François Lyotard), Рене Жирар (René Girard), Жак Ле Гоф (Jacques Le Goff), Антоан Компањон (Antoine Compagnon), Пол Вен (Paul Veune), и многи други (ibid.). Као што ћемо видети у даљем току рада, то су углавном аутори који се преводе и у часопису *Златна греда* (Пријовић, 1996-1997).

6.2.3 ПроФемина, Реч и Књижевна реч

У ово истраживање уврштен је и један „женски часопис“. „Синтагма „женски часопис“ означава врсту која се обраћа посебној популацији“ (Пековић, 1990: 135-144); часописи намењени женама појављују се „у периоду женског освешћења и у нараслој самосвести жена које су се школовале и стекле знање и способност да самостално раде и зарађују“ (1990: 135-144). Слободанка Пековић их оцењује као „идеолошку силу са којом се увек рачунало“ (1990: 135-144). Они су „добар показатељ „историје колективног менталитета“ и добар начин да се открије [...] културна клима времена“ (1990: 135-144). „Под женском периодичком штампом подразумевају се листови [...] које су уређивале и састављале жене, обрађујући првенствено проблеме жена, и који су били упућени женској читалачкој публици“ (Бараћ, 2014: 107-120). Часопис *ПроФемина*²⁴, чији наслов указује да је намењен женској публици и да је женско стварање у првом плану, припада новој „часописној мрежи“ која је настала у Србији средином деведесетих година (Ђурић, 2018: 231-244). Заједно са *ПроФемином*, ту се сврстава и часопис *Реч*, те ћемо овај одељак посветити обама часописима с обзиром да су и њихове улоге на књижевној и културној сцени неретко биле повезане. *ПроФемина* се појавила после пада комунизма и окончања Хладног рата, у тренутку у којем „бивша социјалистичка друштва

²¹ Златна греда, једна од најстаријих улица Новог Сада, „у почетку је била само насип подигнут између две баре, [...]. Име Златна греда је добила по томе што је изграђена на тој дугој греди коју река Дунав није никад плавила“ (Ђилас Гордана, Мићић Радован, Златна греда – најзначајнија књижевна и културна улица Новог Сада, бр. 1, 30-31). Верује се још да су људи у овој улици куповали куће златом. У њој се родио Јован Јовановић Змај, па је неко време носила и његово име.

²² Песма *Спомен на Руварца* је у целости пренета на унутрашњој страни предњих и задњих корица првог броја *Златне греде*.

²³ Душан Зивлак је рођени брат Јована Зивлака. Бави се скулптуром и након завршетка Ликовне академије у Београду, преселио се у Париз (Матић, н.д.).

²⁴ Назив је преузет из једне песме америчке песникиње што, такође, говори „о статусу англоамеричке књижевне културе која од Другог светског рата глобално преузима примат над осталим књижевностима и одређује важне савремене тенденције“ (Ђурић, 2018: 231-244).

улазе у период мирнодопске транзиције“ (2018: 231-244). Битну улогу у њеном појављивању одиграо је Фонд за отворено друштво који је био усмерен ка мањинама, а посебно женама „јер се сматрало да су оне, као маргинализовани и подређени део друштва, погодне да постану полуге друштвених трансформација“ (2018: 231-244). Своју финансијску подршку Фонд за отворено друштво је поред *ПроФемине* пружио и часописима *Феминистичке свеске*, *Реч*, *ТРАНСкаталог* и *Женске студије* (2018: 231-244). Сви ови часописи су били део регионалне феминистичке мреже (2018: 231-244). Дубравка Ђурић истиче важну чињеницу за часописе који су својим постанком били везани за Војводину, а то је да је она „као значајан културни простор, (била) крајње маргинализована у условима ратне традиције“ (2018: 231-244). С обзиром на то да је *ПроФемина* настала с намером да се заузима за мањинске и маргинализоване групе, онда су и њени чланци одговарали том почетном захтеву будући да је била фокусирана на „књижевна дела ауторки, које свака патријархална култура маргинализује“ (2018: 231-244), док је по типу књижевне производње усмерена на „савремене, урбане и радикалне књижевне прилоге, као и књижевну критику и теорију“ (2018: 231-244) и чланке везане за друге типове уметности попут визуелних. Уређивачка политика *ПроФемине*, „од почетка до краја, задржала је ово амбивалентно позиционирање између женског (као неутралног) и експлицитно феминистичког става“ (2018: 231-244). Треба нагласити да је опозициони Радио Б92 издавач и *ПроФемине* и *Речи*. Тиме постаје јасно зашто је, првенствено, *ПроФемина* заступала „антиратни мировни контекст“ (2018: 231-244) са приметним фокусом редакције на бившу Југославију и са инсистирањем на „сарадњи упркос рату и разарањима“ (2018: 231-244).

Часопис *Реч*, иако дефинисан својим поднасловом као часопис за књижевност, културу и друштвена питања, припадао је, заједно са *ПроФемином*, истој часописној мрежи, што значи да је био финансиран од стране Фонда за отворено друштво. У односу на *ПроФемину* постављао се ривалски (2018: 231-244), са амбицијом „да заузме позицију центра у српској књижевној култури чија би функција била дефинисање онога што је најзначајније и највредније у домаћој књижевној производњи“ (2018: 231-244). Са друге стране *ПроФемина* је деловала „као децентрајућа снага која жели да партиципира у центру, али и настоји да у извесној мери тај центар вредносно трансформише“ (2018: 231-244). Уколико се тако посматра позиција овог часописа, стиче се утисак да је он био „у одређеној мери имплицитна критика позиције књижевног часописа *Реч*“ (2018: 231-244). Редакције ова два часописа такође су стајале на супротним половима, *Реч* са доминатно мушком редакцијом²⁵, а *ПроФемина* са женском²⁶. Извесно је да је књижевна производња била у центру оба часописа, с тим што јој се приступало другачије. Како је редакција часописа *Реч*, у почетку на челу са Милованом Марчетићем, имала висока стремљења и своје тежње усмерила ка томе да постане „арбитар по питању књижевне производње, углед и утицај часописа су расли“ (2018: 231-244). Редовно излагање само је допринело ширењу утицаја и заузимању доминантног положаја „у односу на конзервативније конципиране књижевне часописе тог периода, али и *ПроФемину*, у којој су се уреднице усредсредиле на песникиње, прозаисткиње и критичарке које су се бавиле оном врстом писања које је доминантна књижевна култура, обележена махом антимодернистичким трендовима наслеђеним од ретроградног постмодернизма, одбацила“ (2018: 231-244). *ПроФемина* је имала намеру да објављеним текстовима утиче на „савремену локалну књижевну продукцију“ (2018: 231-244) и тако је модификује. Када говори о избору преведених књижевних и теоријских дела, Дубравка Ђурић нам сугерише како треба да их схватимо. По њој, они су - пре свега - „агенси у националном пољу трансмисија научних и књижевних модела, којима се затим обликује једна локална култура или њен сегмент у сталним борбама

²⁵ Године 2005. обележен је јубилеј, десет година од изласка првог броја *Речи*. Овај јубилеј је требало да буде обележен 2004. године, међутим обележен је тек годину дана касније. Том приликом се наглашава да је мали број људи који омогућавају трајање *Речи* међу којима се посебно издвајају Радован Галоња и Бранко Вучићевић. Главни уредник речи у овом периоду је Дејан Илић, а остали уредници су Александра Бајазетов-Вучен и Предраг Бребановић. Године 2008. уредницима се придружује Славица Милетић.

²⁶ Уредништво су чиниле Светлана Слапшак, Љиљана Ђурђић, Радмила Лазић и Дубравка Ђурић.

антагонистичких националних интересних сфера и њихових заступника у пољу књижевности“ (2018: 231-244). У таквом контексту треба тумачити све текстове на француске теме објављене у овом часопису. „Реч је објављивала књижевне прилоге у распону од антимодернистичких (у том тренутку доминантни ток) до умерено модернистичких, а на страницама листа могла се читати и критика савремене књижевне продукције, као и тематски блокови који су у преводу доносили нове теоријске приступе, глобално схваћене као значајне, а који су захваљујући новим домаћим часописима продирали у локални културни миље“ (2018: 231-244).

Треба напоменути да је 1994. године часопис *Реч* „покренула смењена редакција угледног књижевног листа *Књижевна реч*“ (Б92, н.д.) који је објављиван од стране Савеза социјалистичке омладине Србије. „Закључивши да уредници *Књижевне речи* не дају пуни допринос остваривању званично прокламованих националних интереса и циљева, функционери, већ тада непостојећег, Савеза социјалистичке омладине Србије одлучили су да отпусте тадашњег главног и одговорног уредника листа Милована Марчетића, а тиме и све остале уреднике“ (Б92, н.д.). Смењена редакција *Књижевне речи* у потпуности се посвећује новом часопису који постаје „једина књижевна периодична публикација која је била објављивана тачно на време, сваког 15. у месецу“ (Б92, н.д.) у периоду од 15. септембра 1994. до 15. фебруара 1999. године. Околности које су допринеле оснивању новог часописа, објаснио је Милован Марчетић у „Речи уредника“ објављене у првом броју *Речи*. Марчетић период након оснивања дефинише као „лепши део приче о смењеној редакцији“ (Марчетић, 1994: 5) која је на овај начин пружила „најбољи одговор на исфорсиране оптужбе са страница неколико бројева *Књижевне речи*“ (1994: 5). Уз уверење да је „књижевна јавност довољно јасно осудила чин и начин смене и прозрела циљеве и стратегију актера смењивања“ (1994: 5), смењена редакција је прихватила понуду Б92 за оснивање новог часописа. Марчетић је за нов часопис одредио „релативно флексибилну концепцију када су у питању рубрике, однос преведених и оригиналних текстова, састав сарадника“ (1994: 5). Циљ часописа јесте да буде „прихватљив за различита читалачка интересовања“ (1994: 5) и „место на којем ће се текстови вредновати и превредновати, где ће се највидљивије одражавати динамика домаће књижевне и културне сцене“ (1994: 5), а као највиши циљ издваја се тежња да се „у *Речи* чита вредна књижевна реч“ (1994: 5). Отвореност новог часописа изражава се у позиву читаоцима да допринесу да њихова нова „адреса постане важан пункт књижевног и културног живота Београда и Југославије“ (1994: 5). Уз оцену да је *Реч* била „најбољи књижевни часопис у земљи“ (Б92, н.д.), не изненађује што је она била намењена људима којима је књижевност професија, као и студентима књижевности. Извесно је да редовно објављивање часописа иде у прилог његовом обиму, па уколико се узме у обзир да један број *Речи* броји око 130 страна, на годишњем нивоу то је број од 3500 страна текста (Б92, н.д.). Попут *ПроФемине*, и *Реч* је настојала да на својим страницама повеже и ауторе из осталих бивших југословенских република. Занимљиво је да *Реч* у почецима свог оснивања имала редовну рубрику *Преводница*, посвећену страним радовима. Часопис *Реч* је своја издања дигитализовао од 1999. године.

Књижевна реч је часопис са завидном традицијом, која је своје трагове оставила у периоду од 1972. до 2004. године. Поднасловом је ближе одређена као магазин за књижевност, уметност, културна и друштвена питања и била је лист *Књижевне омладине Србије*. Поред прозе и поезије објављивала је и критику, полемику и преводе. У броју 435/6 из априла 1994. године изашло је „Обавештење“ и саопштење Управног одбора *Књижевне омладине Србије*, где стоји да је Управни одбор разрешио дужности главног и одговорног уредника, Милована Марчетића. Привремени уређивачки колегијум се обавезао да ће до избора новог уредника обезбедити неометано излагање. Како стоји у објашњењу „господин Марчетић смењен је због упорног настојања да овај лист отцепи од његовог издавача и оснивача, *Књижевне омладине Србије*, због финансијских злоупотреба, због слабе продаваности листа [...], и естетске искључивости“ (Уредништво, 1994: 2). Поред свега изложеног, за Марчетића се још каже да је „покушао [...] да све ове разлоге, који су законске, професионалне и моралне природе, у јавности представи као политичке“ (1994: 2). Многа књижевна удружења су јавно осудила тај чин. Уз осуду уредништва да су се бројне поделе са политике пренеле на културу, „нова

Књижевна реч настојаће да остане изван ових подела јер сматра да се права књижевност не може некритички политизовати“ (1994: 2). Поред тога, нов часопис се обавезује да ће „пратити сва значајна струјања и на Истоку и на Западу, а наравно и код нас“ (1994: 2). У покушају да се „нови токови у култури и уметности повежу са оним већ давно потврђеним вредностима које су беспотребно гурнуте у страну“, *Књижевна реч* ће предност дати новим генерацијама стваралаца. У истом броју, у саопштењу Управног одбора Књижевне омладине Србије под називом „Чињенице и коментари“ излаже се „суштина сукоба између редакције *Књижевне речи* и Књижевне омладине Србије“ (Саопштење, 1994: 2) у две тачке. Прва се позива на легитимитет бивше редакције са просечно продаваних 200 примерака од редовно штампаних 2500, а у другој стоји да је Марчетић „довео у питање свој морални кредибилитет злоупотребом овлашћења у финансијским трансакцијама“ (1994: 2). У овом саопштењу доводи се у питање и рад другог члана редакције, Саше Јеленковића. Ова саопштења нису остала само слово на папиру, већ су изазвала полемике. Већ у следећем броју од 25. априла 1994. објављен је „Одговор...“ у рубрици Друга страна, који је припремио уређивачки колегијум *Књижевне речи* као одговор на текст Слободана Костића „Две речи“ (*Време*, 183). Текст је намењен онима „који су се упињали да ишчитају идеологију у нашем прошлом броју, прећуткујући питање квалитета и стварног концепта листа“ (Уређивачки колегијум, 1994: 2). Уређивачки колегијум у овом тексту говори о ономе што је остало прећутано у Костићевом тексту. Стога, нова *Књижевна реч* себи за циљ поставља да постане „медиј који прецизно констатује релевантне културне појаве бивше Југославије“ (1994: 2). У тексту се објашњава разлог објављивања неких од прилога из претходног броја, читаоцима се открива да је била покренута петиција, од стране одређених писаца ради бојкота листа која је, потом, пропала. Уређивачки колегијум у даљем тексту тврди да је *Књижевна реч* у то време „једини лист у Србији који је превладао идеолошке баријере у српској култури и под својом капом окупио сараднике од Б92, *Борбе*, *Времена* па до *Погледа* и *Наших идеја*, покушавајући да буде кишобран, без обзира на приватне политичке афинитете“ (1994: 2).

Упркос отпуштању целокупне редакције часописа²⁷, *Књижевна реч* је наставила да излази упоредо са новим часописом све до 2004. године када се угасила. Вршилац дужности главног и одговорног уредника био је Добрица Гајић, док је Срђан Станишић био члан редакције. Од броја 444/446, који је изашао за септембар и октобар 1994, главни уредник је Бојан Јовић који се обавезује да ће обезбедити „излажење из оквира *несретног случаја* те да, у складу са временом у коме делује, пронађе нов облик старим вредностима по којима је *Књижевна реч* и постала то што јесте“ (Јовић, 1994: 3). Последњи уредник био је Срђан Станишић који је ту функцију обављао од 1996. године. У време када је редовно излазила *Књижевна реч* је објављивана два пута месечно, 10. и 25. у месецу. Када је реч о формату, приметно је да се он последњих година стално мењао.

6.2.4 Београдски књижевни часопис

Београдски књижевни часопис, најмлаћи лист чији су чланци део корпуса истраживања, основан је 2005. године и од тада редовно излази четири пута годишње у издању књижевног друштва *Хипербореја*. Његов главни уредник је Милован Марчетић, који је био на челу отпуштеног уредништва *Књижевне речи*. Након оснивања часописа *Речи*, био је њен главни уредник до 1999. године. У *Београдском књижевном часопису* остало уредништво чине Ивана Миливојевић²⁸, Миодраг Раичевић и Срђан Вучинић. У првом броју овог часописа није објављен никакав програмски текст уредништва, па га, из тог разлога, треба посматрати као наставак уређивачког рада Милована Марчетића који је започет још у *Књижевној речи*, настављен у *Речи*, а осавременењен у *Београдском књижевном часопису*. Иако Милован

²⁷ Отпуштено уредништво, на челу са главним уредником Милованом Марчетићем, чинили су Гојко Божовић, Тихомир Брајовић, Ђорђе Јаков, Саша Јеленковић и Радован Мирковић. Они су покренули часопис *Реч*.

²⁸ Ивана Миливојевић је сарађивала са уредништвом часописа *Речи* за који је писала књижевну критику.

Марчетић повезује ова три часописа у различитим временским равнима, његов рад као главног уредника директно посматрамо само преко објављених чланака *Београдског књижевног часописа*.

Укупан број текстова на француске теме у овом часопису за период излагања од 2005. до 2010. године јесте 24. Највећи број чланака објављен је током 2008. и 2010. године, по њих 8, што чини више од половине укупног броја чланака. Остали текстови распоређени су на 2006, 2007. и 2009. годину. Године 2005, када је изашао први број овог часописа и једини за ту годину, није било релевантних чланака. Од укупног броја чланака чак њих 19 припада преводној књижевности, што нас наводи на закључак да су се текстови на француске теме много више преводили са страних језика, него што су домаћи аутори писали о француским ауторима и њиховим делима.

6.2.5 Поља

Поља, часопис који постоји од 1955. године до данас, својим поднасловом је одређен као часопис за књижевност и теорију. Уобичајен ритам излагања био је на тромесечном нивоу; од 2005. године часопис излази двомесечно у издању Културног центра Новог Сада. Означени период обележио је рад три уредника, Зорана Ђерића (2000), Ласла Блашковића (2001-2006) и Алена Бешића²⁹ (2007-2010).

Поља су један од часописа који нема програмске текстове за истраживани период упркос томе што се уредништво мењало три пута. Међутим, на крају првог броја из 2001. године, када је промењен главни уредник, објављен је текст Душка Радосављевића, који је био део уредништва, што нам дозвољава да програмску оријентацију овог часописа сместимо у оквире текста „Закаснела трансформација – Србија на почетку XXI века“. На самом почетку, Радосављевић констатује да су друштвено-политичке промене, са којима су се источноевропске земље суочиле још 1989. године, Србију захватиле тек крајем 2000. године када се завршио „последњи комунистички режим у Европи“ (Радосављевић, 2001: 131-132). Корене палог режима Радосављевић проналази још после мајског преврата када је смена две династије променила „политички код Србије“ (2001: 131-132) и сматра да се, као и тада, Србија поново налази на раскршћу када „треба да одабере пут“ (2001: 131-132). Он закључује да „Србију очекује једно болно преиспитивање сопствене прошлости у последњој декади минулог века, као, и још можда болније, одабирање пута“ (2001: 131-132). Читаоци могу да прижељкују да ће улога *Поља* бити да се тај нови пут боље осветли и укаже. Године 2005. са два специјална броја обележено је 50 година од излагања *Поља*.

Овај часопис је пружио корпус од 89 чланака на француске теме. Највећи број релевантних чланака објављен је 2008. када је објављено 24 и 2010. године када је објављено 26 текстова. Чланци објављени током ове две године чине више од половине свих чланака овог часописа. Остали чланци распоређују се на остале године када се не објављује више од шест чланака за једну годину. Међутим, посебно се издваја још 2009. година када је објављено 15 чланака. Уколико бисмо одвојено посматрали чланке преводне књижевности и оне настале на српском језику, можемо рећи да је и у овом часопису несумњиво у предности преводна књижевност, којој припада 66 чланака. Часопис *Поља* одабран је због своје дуге књижевне традиције. Припада некадашњој централној, а данас регионалној периодици. *Поља* су од свих истраживаних часописа највише допринела дигитализацији културне баштине с обзиром да су сви бројеви, почев од првог из 1955. године, дигитализовани.

²⁹ Ален Бешић је уредник *Поља* од броја 448.

6.2.6 Кораџи

Часопис *Кораџи* постоји од 1966. године када је основан у Крагујевцу. Одређен је поднасловом као часопис за књижевност, уметност и културу. Под уређивачком палицом Мирка Демића и у тиражу од 500 примерака излази двомесечно, а од 2004. године под окриљем Народне библиотеке „Вук Караџић“ из Крагујевца. Од тада се повратила редовност излагања, која је била озбиљно угрожена у последњој деценији 20. века. Мирко Демић се на позицији уредника нашао почев од 2002. године након петогодишње паузе коју су *Кораџи* направили у излагању. Сви уредници су својим радом настојали да „часопис буде жижка окупљања креативних људи са свих страна и различитих уметничких опредељења, уписујући тако свој град међу незаобилазне на културној мапи Србије“ (НБ Вук Караџић Крагујевац, н.д.).

На почетку броја из 2002. године дат је кратак уводник под називом „Крочили смо“ који је потписан иницијалима главног уредника. У потпуности свестан паузе која је направљена и важности поновног објављивања каже: „*Искорачили* (истакао М. Д.) смо, свесни да је тапкање у месту најлошији избор и уверени да је најгори пут изазовнији од најмудријег некретања“ (М. Д, 2002: 5). Поред мноштва једноличних путева, редакција је уверена да постоји и „наш пут – којим смо се, ево, већ упутили“ (2002: 5). Овде се истиче значај читалаца и наглашава се да ће заједничко путовање опстајати онолико „колико наши читаоци и сарадници буду веровали у сваки корак који заједнички направимо“ (2002: 5) који је потакнут „жеђи за непознатим и неосвојеним пределима људске креативности“ (2002: 5). Одређујући *Корак*е као сведочанство постојања, мишљења је да њихова дубина и смисао утичу на њихово трајање. Уредништво закључује овај уводник још једном истичући значај постојања часописа: „*Уметност није циљ, већ - пут*, каже негде Мића Поповић. Ако је то истина, онда су *Кораџи* неопходни свакој култури, па и овој, нашој“ (2002: 5). У овом уводнику нема речи о циљевима и тежњама часописа; нагласак је стављен на историјски тренутак и значај обнављања издаваштва, док се мисија трајања и постојања остварује кроз смислене садржаје.

Кораџи броје 17 чланака на француске теме током истраживаног периода. Највећи број текстова написан је 2008. године, њих четири, следи 2009. година са три чланка, док су остали чланци распоређени на остале године са изузетком 2000. и 2001. године када часопис није имао услова за објављивање услед друштвеног и историјског контекста. Преводној књижевности припада 12 чланака. Часопис *Кораџи* одабран је због своје дуге књижевне и културне традиције и један је од представника регионалне периодике, који је од свог постанка тежио да „прерасте средину у којој настаје и постане релевантан у широј заједници“ (НБ Вук Караџић Крагујевац, н.д.).

6.2.7 Зборник Матице српске за књижевност и језик

Зборник Матице српске за књижевност и језик у издаваштву Матице српске излази четворомесечно од 1953. године до данас и припада групи научних часописа. У истраживаном периоду главни уредник био је Јован Делић, који је ту позицију обављао од 1999. године, а са Матицом српском и са *Летописом* је сарађивао од 1976. У овом часопису објављују се радови „из свих области истраживања књижевности (књижевна историја, теорија књижевности, методологија проучавања књижевности, компаративистика)“ (Уредништво, 2000: 229-231).

Укупан број чланака јесте 21. Највећи број текстова по години је три, и то 2003, 2004. и 2007. Остали број распоређен је на преостале године, и то два чланка по години. Овде су сви текстови настали од стране наших аутора. Преводна књижевност није заступљена. Главна разлика у односу на књижевне часописе јесте одсуство преводне књижевности и велики број огледа на француске теме које су написали домаћи аутори у односу на укупан број чланака овог часописа.

6.3 Начин систематизовања корпуса

Пописан корпус, који се може наћи на крају рада у библиографији традиционалног формата или табели, која представља вид дигиталне библиографије, можемо класификовати на основу више различитих критеријума. Посебно је „дигитална библиографија“ погодна за ову врсту рада јер различитим начинима претраживања омогућава различите видове систематизација. За потребе овог рада, што вернији приказ преношења француске књижевности и бољи увид у њену рецепцију, одлучили смо се за жанровску систематизацију будући да „жанровски фактор игра велику улогу у периодици с обзиром на њен мултижанровски карактер“ (Петров, 2010: 17-43). При томе, не треба губити из вида „тематску разноврсност периодике разврстане према жанровском принципу, и обрнуто, жанровску разноврсност периодике разврстане према тематском принципу“ (Петров, 2010; цитирано према Иносављевић Вучетић, 2018).

У односу на распоред грађе према жанровима често се може исказати уређивачка политика (2010: 17-43). Наслови рубрика обично се истичу великим словима у садржају, али чак и када то није случај, већина књижевних часописа даје предност поезији и прози, затим следе студије и огледи и на крају критике, прикази и белешке (2010: 17-43). То значи да доминантан положај у распореду рубрика најчешће заузимају углавном „чисти“ књижевни жанрови³⁰. Управо ће то бити хијерархијски распоред који ћемо следити приликом разврставања грађе у овом раду. Тематска подела је у тесној вези са моментом дијахроније будући да је и „сам термин *периодика* семантички одређен концептом времена“ (2010: 17-43). То показује да је за периодичку садржај много важнији него што је то случај са књигама. Како је садржај огледало разноврсности, систематизација периодичке грађе према тематском критеријуму је веома захтевна пошто обухвата мноштво питања. Разноврсност тема доћи ће до изражаја приликом појединачног представљања чланака.

Приликом анализе поезије и прозе, издвојиће се преводна књижевност. Њој је посвећен први део централног дела дисертације. С обзиром на то да преводи делују као посредници међу културама, показале се који аутори се највише преводе и оцртаће се „хоризонт очекивања“ публике. На тај начин ћемо стећи увид у положај преводне књижевности унутар националног полисистема и у њихов међусобни однос. Добијени резултати истраживања говоре да ће преводна књижевност, такође, бити заступљена и у другом делу, само из другог угла, у коме ћемо анализирати студије и огледе на француске теме. Поред тога, ту ћемо сврстати текстове домаћих аутора инспирисаних француском књижевношћу и њеним ауторима. У овом истраживању се показало да су то најбројнији чланци, те ће им бити посвећено највише простора. Овде се, поред преводиоца, истичу и домаћи аутори као посредници међу традиционално повезаним културама. Трећи део бавиће се критикама и белешкама које, такође, утичу на формирање и мењање укуса читалаца тиме што прате актуелна збивања из света књижевности и културе.

6.3.1 Књижевни текстови на француске теме – проза, поезија

6.3.1.1 Преводна књижевност – проза

Преводи књижевних текстова заузимају значајан део овог истраживања. У свим књижевним часописима рубрика која преноси преводну књижевност налази се на самом почетку, те се може рећи да јој је придат највећи значај³¹. Укупно је 96 таквих текстова, од

³⁰ Жанрови који постоје самостално, изван периодичког контекста.

³¹ То није случај са *Зборником Матице српске* који, као научни часопис, нема рубрику посвећену преводима књижевних текстова.

тога прози припада 38, поезији 57, док су само два драмска текста. Кроз каснију анализу показале се да су преводи књижевних текстова повезани са текстовима насталим на српском језику. Многи наши аутори били су подстакнути преводима француских дела, те су писали критике или огледе у којима се баве тумачењем тих дела.

Прозни текстови заступљени су у готово свим часописима. Изузетак су *Реч* и *Зборник Матице српске*. Објављивање прозних текстова је континуирано и распоређено је на све године обрађеног периода. У просеку објављивала су се три текста сваке године. Та тенденција је у опадању од 2006. године не рачунајући последњу, 2010. годину. Највећи број чланака по години, њих шест, објављен је у два наврата, 2004. и 2010. године.

Летопис Матице српске је превео 15 текстова француских аутора. Прозна преводна књижевност објављује се сваке године, сем 2007. и 2008. године. Податак да у *Летопису Матице српске* није било превода прозних текстова током 2008. године није у складу са податком који говори да је те године објављен највећи број чланака из свих области, на нивоу свих часописа. Аутор који се у овом часопису највише преводи је Роже Греније (Roger Grenier). Два текста овог француског писца и новинара преведена су током 2000, „Леденац“ и „Заточенице“ и један 2004. године, „Три боравка у бањи“. Сва три одломка превела је Оливера Милићевић. Тиме што се *Летопис* одлучује за овог вишеструко награђиваног аутора, у време када његова дела нису преведена на српски језик, показује се да овај часопис иде испред свог времена³² са тежњом да у српску књижевност унесе нешто посве ново. Иза Гренијеа следи француски Нобеловац, Ж. М. Г. Ле Клезио³³ (J. M. G. Le Clézio) са два објављена текста 2009. и 2010. године са текстовима „Рафаелова прича“ у преводу Милоша Константиновића и „Трагач за златом“ у преводу Бојана Савића Остојића. Други текст је одломак из истоименог романа из 1985. године. Иако је превода његових дела спорадично било од 1987. године, преводи Ж. М. Г. Ле Клезиоа се у *Летопису* јављају после 2008. након што је овај аутор награђен Нобеловом наградом³⁴. Без обзира на то, *Летопис* је овде још једном објавио оно што није постојало у српском преводу. Роман *Трагалац за златом* у целости је преведен тек 2014. године³⁵. Чињеница је да је највећи број његових дела објављен по добијању поменуте награде. Остали аутори који се по једном јављају јесу (хронолошки по објављивању): Сен-Џон Перс (Saint-John Perse) у преводу Слободана Јовалекића, Оноре де Балзак (Honoré de Balzac) и Александар Воазар (Alexandre Voisard) у преводу Оливере Милићевић, Симон де Бовоар (Simone de Beauvoir) у преводу Мирјане Вукмировић, Ани Сомон (Annie Saumont) у преводу

³² Прва књига Рожеа Гренијеа (1919-2017) која се појавила у српском преводу 2007. године јесте *Одисејеве сузе* (*Les larmes d'Ulysse*). Ова књига је у Француској објављена 1998. године и добила је књижевну награду под називом Тридесет милиона пријатеља (Греније, 2007: 5). За издавачку кућу *Прометей* из Новог Сада превод је начинио Андреј Хорват. Књига је објављена уз помоћ француског Министарства спољних послова и Сервиса за сарадњу и културну акцију Француске амбасаде у Београду. До данас је то једина преведена књига овог аутора. Подаци о књигама и писцима који су први пут преведени код нас извучени су из каталога Народне библиотеке Србије.

³³ Пуно име овог француског аутора гласи Жан-Мари Гистав Ле Клезио. Његово уметничко име под којим пише је Ж. М. Г. Ле Клезио. У приказу чланака поштоваћемо овај његов избор, те ће се видети разлика у односу на Ле Клезиоа као аутора и Ле Клезиоа као стварну личност, према се часописи нису увек тога држали. У библиографији на крају рада његово име је наведено онако како је то учињено у часописима.

³⁴ Први превод Ле Клезиоовог романа на српском језику среће се 1987. године. Реч је о роману *Грозница* који је за издавачку кућу *Просвета* начинила Маристела Величковић. Превода његових дела није било све до 1995. када је Нада Бојић превела роман *Дијего & Фрида* који је објавила *Књижевна општина Вршац*. Друго издање било је 2008. године. Уследила је још једна пауза до 2002. године када је Бранка Станисављевић превела роман *Лалабај* за издавачку кућу *Просвета*. Потом се роман *Златна рибица* (2004) појавио у оквиру издавачке куће *Ne & Vo* из Београда. Роман је превела Мина Аксентијевић-Némard. Након добијања Нобелове награде указана је већа пажња његовим делима, те се 2009. године објављују три романа, *Онича* и *Уранија*, оба у преводу Милоша Константиновића, и *Тужбалица о глади* у преводу Љиљане Прошић-Краковић. Сва три романа објавило је у сарадњи издаваштво *IPS Media* и *Просвета*.

³⁵ Превод Мирјане Вукмировић објавила је *Чаробна књига* из Београда.

Оливере Милићевић, Лоран Годе (Laurent Gaudé) у преводу Мирјане Вукмировић, Жерар де Нервал (Gérard de Nerval) у преводу Јелене Новаковић, Наим Катан (Naïm Kattan) у преводу Љиљане Матић, Негован Рајић у преводу Ане А. Јовановић и Франсоа Пашу (François Paschoud) у преводу Растка Васића. Осим што текстови, као одломци романа или новела, представљају део књижевноуметничког стваралаштва прозаиста, има и оних са филозофском нотом који читаоце терају на размишљање, али и откривају неке мање познате информације. Један од таквих текстова је „Свођење рачуна“ Симоне де Бовоар, у преводу Мирјане Вукмировић³⁶, где она, у одломку који је представљен, говори о Сартровом раду и уопште о њиховом односу, затим о постојању и књижевности уопште. Везано за посебност сваког историјског тренутка, она истиче да је „сваки период историје [...] нешто апсолутно којему ниједно универзално мерило не омогућава да се сравни са другим“ (Де Бовоар, 2002: 938-955). Посебан је њен поглед на књижевност које не жели да се одрекне због заносног утиска који књижевност „још на махове“ оставља на њу и додаје да, стварајући књигу, ствара „саму себе у димензији имагинарног“ (2002: 938-955). Можемо рећи да је овај чланак био својеврсна најјава истоимене књиге чији се превод појавио 2005. године. Преводом четврте књиге успомена Симоне де Бовоар, која је недостајала, заокружена је целина од пет мемоарских књига³⁷. На тај начин читалачка публика бива награђена јер пред собом има једно од њених најчитанијих дела (Де Бовоар, 2005: 470). Године 2005. приказан је одломак из романа Лорана Годеа *Сунце породице Скорта* у преводу Мирјане Вукмировић, који је награђен Гонкуром за 2004. годину. Истоимени роман објављен је 2005. у преводу Мирјане Вукмировић. Пре 2004. године није било превода овог аутора на српском језику³⁸. Ово је још један пример на основу кога видимо да је *Летопис* испунио важну периодичку улогу весника новог. Објављивањем текстова аутора који нису раније преводени на српски језик часописи утичу на политику издавачких кућа. У даљем току рада видећемо да је роман *Сунце породице Скорта* пропраћен са још чланака у српској књижевној периодици, углавном критичких. Од текстова које нису написали аутори 20. века, приказани су Балзаково „Путашавије једног париског врапца у потрази за најбољом владом“ у преводу Оливере Милићевић и Нервалова „Октавија“ у преводу Јелене Новаковић. Балзаков сатирични текст је првобитно био потписан именом Жорж Санд (George Sand). Метафора врапца прикрива многе познате личности тога доба. Највећи проблем лежи у томе што „врапци Париза, у пуној мери задовољни снабдевености ове простране престонице, умудрише се и постадоше веома захтевни у моралном, духовном и филозофском погледу“ (Де Балзак, 2001: 37-56).

Уколико сагледамо временски период коме припадају писци, лако се уочава да сви осим Балзака и Нервала, чије се стваралаштво везује за 19. век, припадају 20, па чак и 21. веку. Може се рећи да у *Летопису Матице српске* приликом одабира и преношења прозних текстова француских аутора предност имају савремени аутори, они који, најчешће, стварају своја дела у време које непосредно претходи времену објављивања. Већина преводених писаца 20. века носиоци су неких француских књижевних награда, а међу њима се налазе и два Нобеловца, Ж. М. Г. Ле Клезио и Сен-Џон Перс. Када је реч о Ле Клезиоу, он пажњу часописа задобија после добијања Нобелове награде. У случају Рожеа Гренијеа, његови преводи се објављују у време када они не постоје на српском језику, што увећава допринос Оливере Милићевић као преводиоца. Она је својим континуираним преводима овог писца показала како се уводи дело аутора непознатог домаћој публици. Чињеница да је он најпреводенији прозни писац говори о томе да *Летопис* своју публику жели да упозна са његовим делима и тако овог писца уведе у националну књижевност. Тиме се утиче и на саме издавачке куће. Да и књижевна периодика може играти важну улогу у представљању нечега сасвим новог, показано је преводима Лорана

³⁶ Мирјана Вукмировић је истоимену књигу превела 2005. године коју је објавила издавачка кућа из Београда *Филип Вишњић* уз помоћ Француског министарства за културу.

³⁷ *Успомене лепо васпитане девојке, Најбоље године, Моћ ствари, Свођење рачуна и Церемонија опроштаја.*

³⁸ Први преведени роман Лорана Годеа (1972-) 2004. године је *Смрт краља Цонгора* који је начинила Мирјана Вукмировић за издавачку кућу из Београда *Филип Вишњић*. Оба преведена романа награђена су Гонкуровом наградом 2003, односно 2004. године.

Годеа. Избором награђиваних аутора *Летопис* одговара захтевима своје уређивачке политике и представља „највећу вредност“ од онога што постоји у понуди савременим читаоцима. Одабир савремених аутора говори у прилог томе да су основне тежње уредништва да своје читаоце упознају са нечим новим у француском књижевном кругу и тиме њихов укус усмере ка тачно одређеном квалитету.

Златна греда своје преводне текстове распоређује на 2002 (1), 2004 (3), 2005. (2) и 2007. (1) годину. У просеку то је мање од два текста по години. Највећи број објављених текстова по години је три. Сви преведени аутори срећу се само једном. Они су (хронолошки по објављивању): Жорж Перек (Georges Pérec), Ришар Мије (Richard Millet), Франсоаз Шандернагор (Françoise Chandernagor), Томас де Квинси (Thomas de Quincey), Кристијан Остер (Christian Oster), Филип Бесон (Philippe Besson) и Ремон Кено (Raymond Queneau). Ипак, неке тенденције понављања и сличности у избору примећују се код два писца, Жоржа Перека и Ремона Кеноа. Текстове су превеле Бранка Новаковић, односно Мирослава Дебељачки, те сличност у избору не можемо оправдати интересовањима једног преводиоца. Оба аутора припадају књижевном покрету Улипо. Одломак из првог Перековог романа *Ствари* објављен је 2002. године у време када није постојао превод на српском језику³⁹. Овим преводом Бранка Новаковић иступа испред времена и тенденција које владају у српској књижевности. Перек је умро 1982. године, а први преводи његових романа догодили су се 1994, односно 1997. године⁴⁰ упркос томе што је сматран за најактивнијег члана групе Улипо. (Перек, 2010: 51-56). Једна хипотеза зашто је то тако може бити та да српска књижевност није била спремна раније да прихвати романе настале као продукт ограничавајуће технике писања. Са друге стране, Кено је као оснивач групе Улипо био раније прихваћен међу српском читалачком публиком судећи по преводима његових романа који су настали још шездесетих година⁴¹. Имајући у виду да се Перековим, Кеноовим и романима осталих чланова ове групе подстиче активност читалаца, претпоставка је да су се нове технике писања и читања боље и више уклопиле у ново доба. Оно је било спремно да у већој мери прихвати ту интерактивност између читаоца и дела. За Переков роман *Ствари* можемо претпоставити да се тематски уклопио у прву деценију 21. века. Чини се да његови јунаци, који су у сталној потрази за срећом условљеном правилима потрошачког друштва, по карактеристикама одговарају модерном човеку. Кено је својим радом утицао на Кристијана Остера, писца чији је текст објавио овај часопис. Ивана Адамовић је превела одломак из Остеровог романа *Непредвиђен*. Преводе се текстови само савремених аутора који припадају 20. и/или 21. веку. Изузетак је Томас де Квинси по томе што припада 19. веку, а и по томе што је у питању британски аутор, али је текст преведен са француског и због тога се и нашао у овом попису. Он је аутор текста „Последњи дани Имануела Канта“, који је превела Соња Гобец⁴². Из белешке која прати „један од његових најуспешнијих текстова“ (Де Квинси, 2004: 42-43) читаоци могу да сазнају да је за његов успех и пријем у Француској заслужан Бодлер (2004: 42-43). Веза између њега и Бодлера датира још од Квинсијеве прве књиге *Исповести једног уживаоца опијума*⁴³, коју је Бодлер коментарисао и која му је послужила да опише стања под опијатима у свом тексту *Вештачки рајеви* (2004: 42-43). Де Квинси евоцира Кантов крај живота, док Бесон то ради са Рембоом. У тексту „Крчки дани“ у преводу Мирославе Дебељачки представљен је одломак Бесонове књиге у којој аутор даје реч Рембоовој млађој сестри Изабели, „која је очарана величином песника-авантуриста, али у исти мах и дирнута патњом свог великог брата“ (Бесон, 2005: 23-24). Кеноов текст „Деца из муља“,

³⁹ Прво издање Перековог романа *Ствари: приче из шездесетих година* на српском језику објављено је 2011. године у преводу Јелене Новаковић за издавачку кућу *Агора*.

⁴⁰ Године 1994. преведен је роман *Уметничка збирка: повест једне слике*, 1997. *Живот упутство за употребу*.

⁴¹ Године 1961. преводи се *Мој пријатељ Пјеро*, 1964. *Стилске вежбе*, 1973. *Цаца у метроу*.

⁴² *Последњи дани Имануела Канта* је назив књиге која је први пут објављена у српском преводу 1999. године. Исте године изашла су два издања. Превод Јовице Аћина објавило је *Уметничко друштво Градац*; превод Аријане Божовић објавила је *Паудеа*.

⁴³ *Confessions d'un mangeur d'opium anglais*.

у преводу Мирославе Дебељачки, одломак из романа *Деца из блата*, преноси се пет година након објављивања у Француској поводом пишневог 99. рођендана. Поменути роман није преведен на српски језик. Из белешке која прати текст читаоци сазнају да је 2002. година била изабрана као 99. годишњица од рођења, што симболично представља број поглавља *Стилских вежби* (Кено, 2007: 23-25). Иако Перек и Кено припадају истом књижевном покрету, превода Кеноових романа на српски било је од 1961. године.

Златна греда је превела седам француских прозних текстова које је, у просеку, објављивала сваке друге године. Највећи број од три преведена текста објављен је 2004. године. Оваквим избором аутора *Златна греда* се слично поставља као и *Летопис Матице српске*, а то је представљање савремених аутора и тенденција које они пропагирају. На основу представљања текстова групе Улипо претпоставка је да су се у модерне тенденције најбоље они уклопили. Без обзира на то што аутори, које преводи овај часопис, нису нужно награђивани највишим признањима, као што је то случај код *Летописа*, они су значајни у култури којој припадају. Судајући по одсуству ранијих превода њихових дела, поменути аутори су мање били познати домаћим читаоцима и култури, којој су представљени, донели су нешто ново. Тиме је подвучен значај интеракције између читаоца и текста и указана важност читаоцима. Одломци преведене прозе у *Златној греди*, за разлику од одломака из других часописа, често су праћени неком кратком преводиоачевом белешком или, као што је то случај у тексту Остера, кратким интервјуем од три питања за аутора. У тим белешкама читаоцима се дају ближа одређења о одређеном писцу, додатне информације о делу и сл. Одломци се често преузимају из француских изворника⁴⁴. Избори у прози условљени су француским изворима и одражавају снажну везу са њима. То потврђује да се информација преузима „из прве руке“. Тиме се поистовећују интересовања српских читалаца са француским и придаје им се једнак значај. Будући да се извори преузимају из часописа непосредно објављених, стиче се утисак да је основни критеријум у избору прозе њена актуелност на француском поднебљу и тиме овај часопис изражава своју тежњу да буде у току са дешавањима на француској културној сцени.

Корази су превели пет прозних текстова. У просеку је објављиван један по години, и то 2003 (2), 2006 (1), 2008. (1) и 2010. (1) године. Ниједан аутор није преведен више од једанпут. Објављени су текстови Жоржа Перека у преводу Бојана Савића Остојића, Фредерика Бекбедеа (Frédéric Beigbeder) и Пом Жуфруа (Pomme Jouffroy) оба у преводу Иване Хаџи Поповић, Натали Сарот (Nathalie Sarraute) у преводу Татјане Пајић и Мишела Уелбека (Michel Houellebecq) у преводу Бориса Лазића. Неки одломци су праћени белешкама, које дају кратку информацију о писцу. Када се сагледају превођени писци и информације које имамо о њима, као на пример да је Перек „један од најактивнијих чланова Академије УЛиПо“ која треба да истражи нове потенцијале књижевности, да је Бекбеде савремени писац који „воли лаку провокацију и аутокритику“ (Бекбеде, 2008: 70-72), да је Пом Жуфруа савремена списатељица по професији хирург, која својим причама демистификује неки познати мит, да је Натали Сарот, Францускиња руског порекла, „писац генерације књижевног таласа новог романа“ (Сарот, 2003: 96-102) и да је Мишел Уелбек како је познато у јавности „контроверзни аутор“, који у одломку говори о патњи која „твори свет“, свет „у својој суштини слободан“ (Уелбек, 2003: 179-187), и иако је мали број прозних текстова, ипак се може стећи увид у тенденцију *Корарка* која се огледа у томе да се преноси нешто ново, савремено и другачије. Таквој тенденцији одговарају савремени писци, припадници 20. и 21. века. У Перековој новели *Зимско путовање* радња је смештена у Париз с краја тридесетих година у коме „извесни професор открива дело имагинарног аутора. У његовом делу препознаје дословне цитате Рембоа, Малармеа, Лотреамона“ (Савић Остојић, 2011: 228-213). Пошто је тај имагинарни аутор живео пре славних песника, једини закључак који се изводи јесте да су сви они били плагијатори. Тема плагијата је, чини се, више него икада актуелна у 21. веку. У овој новели је

⁴⁴ То нису нужно текстови француских аутора. Забележен је и један текст британског аутора.

понуђено ново гледање на плагијат по томе што се и имагинарни аутор сматра плагијатором својих следбеника, а то је могуће јер се време не посматра линеарно (2011: 228-213). Вредност овог превода у *Корацима* је у томе што је то једини доступни превод ове новеле на српски језик. Фредерик Бекбеде је савремени аутор који је преведен само у овом часопису. Представљен је одломак из збирке прича *Новеле под екстазијем* која није преведена на српски језик. Иако је почео да пише деведесетих година, код нас почиње да се преводи од 2010. године. Модерним и ироничним гледањем на свет око себе, што је видљиво у приказаној причи, уклапа се у савремени дух који је обележио преведену прозу у *Корацима*.

У *Пољима* објављено је пет преводних текстова, један 2007, а преостала четири током 2010. године. Објављени су текстови Жана Жиродуа (Jean Giraudoux) у преводу Соње Веселиновић, Мари НДијај (Marie NDiaye) у преводу Весне Цакелић, Жоржа Перека и Ервеа ле Телијеа (Hervé Le Tellier) оба у преводу Бојана Савића Остојића. Прво што се примећује јесте да *Поља* почињу са превођењем француске прозе тек 2007. године, када је дошло до промене у уредништву. Уредник броја 448, у коме су објављене *Сирене* Жана Жиродуа (1882-1944), био је Алан Бешић. На основу тога произилази да се претходно уредништво, Зоран Ђерић и Ласло Блашковић, није занимало за француску прозу, док текстова који припадају другим жанровима има, али у мањој мери у односу на период од 2007. године. Касније ћемо упоредити број свих текстова на француске теме објављених пре и после 2007. године. Жироду је познат по „склоности ка деконструкцији и пародирању античких и модерних митова“ (Жироду, 2007: 81-85), те се један такав текст и преноси. Касније, почетком 2010. године објављен је одломак из романа *Три моћне жене* Мари НДијај (1967-) за који је, годину дана пре, ауторка награђена Гонкуровом наградом. Овај роман је на српском језику био доступан од 2011. године, такође у преводу Весне Цакелић. Исте године објављен је одломак из романа *Доста више о љубави* Ервеа Ле Телијеа издатог 2009. у Француској. Овај аутор није раније преводен на српски језик. На основу последња два примера препознаје се тежња часописа да се преводу најновија издања. Бојан Савић Остојић као преводилац повезује преведене одломке Ервеа Ле Телијеа и Жоржа Перека чији се текстови налазе у истој рубрици једног броја. Савић Остојић је одабране ауторе желео посебно да истакне (Савић Остојић, 2010: 45-47). Преостала два одломка која се још преводу током 2010. године припадају Переку и он је једини аутор који се у овом часопису преводи више од једном. Оба одломка објављена су у истом броју који читаву рубрику посвећује Улипо-у и активностима његових чланова. Дати су одломци из романа *Губитак* и *Живот упутство за употребу*. Роман *Губитак* није преведен на српски језик. Карактеристичан је по томе што у њему није ниједном употребљено слово е⁴⁵. То је само један од примера ограничења у писању која су постављали улиповци. Преведена проза улиповаца у овом броју пропраћена је огледним текстовима других аутора о којима ће касније бити речи. Једини жанр који има мањи број чланака од преведене прозе у *Пољима*, од оних који су заступљени у овом часопису, јесу интервју и критика који броје по два чланка.

Ипак може се рећи да од 2007. године *Поља* почињу да преносе одломке из француске прозе. Преводе се писци 20. и 21. века, од тога текст Жиродуа из прве половине 20. века, три одломка улиптичких тенденција из друге половине 20. века, а тежња ка актуелности посебно се види када се преводу савремени аутори као што су Мари НДијај и Ерве Ле Телије. Аутор који се преводи два пута је Жорж Перек.

ПроФемина три пута преводи француске ауторке, 2000, 2001. и у издању за целу 2005. и део 2006. године. Преводе се Јасмина Реза (Yasmina Reza), Симона де Бовоар и Франсоаза Мале-Жорис (Françoise Mallet-Joris). Одломак из романа *Утученост* Јасмине Резе, вишеструко награђиване ауторке, како у Француској, тако и у иностранству, објављен је у преводу Весне

⁴⁵ Било које постављено ограничење је требало да буде неприметно, па тако не чуди што у роману *Губитак*, објављеном 1969. године у Француској, „критичари нису приметили да у роману нема ниједног слова Е“ (Савић Остојић, 2010: 45-47).

Ињац. *ПроФемина* је објавила одломак под насловом „Из четврте књиге успомена Свођење рачуна“ Симон де Бовоар у преводу Мирјане Вукмировић. Одломак из исте књиге објављен је у *Летопису Матице српске*. Разлика између одабраних одломака је у томе што се у овом часопису ставља акценат на ауторкино виђење „судбине жена“ (Бовоар, 2001: 147-158), док то у *Летопису* није наглашено, што јесте у складу са програмским опредељењима оба часописа. Одломке објављене у два различита часописа повезује исти преводилац. *ПроФемина* га је објавила 2001, а *Летопис* 2002. године, док је комплетна књига у преводу Мирјане Вукмировић изашла 2005. године. То је једина књига чији су се одломци два пута нашли пред српском читалачком публиком у овом раздобљу. У издању из 2005-2006. године објављена је прича „Силвија“ Франсоазе Мале-Жорис, из њене књиге *Корделија*, у преводу Драгане Старчевић. Ова француска списатељица је добитница награде Фемина и чланица жирија, најпре Фемина, а потом и Гонкура и посебно је популарна код женске публике (Мале-Жорис, 2005-2006: 109-125). Одабране приче нису преведене на српски језик тако да ови преводи имају улогу у приближавању дела Франсоазе Мале-Жорис и српских читалаца. Ова ауторка је мало позната нашој читалачкој публици с обзиром да се на српском језику може прочитати само један њен роман⁴⁶. Овај број *ПроФемине* обележен је уводником главне уреднице Светлане Слапшак, који је стао у одбрану листа. Уредница, подстакнута изјавом бивше чланице уредништва Радмиле Лазић и њеном изјавом у дневном листу *Данас*, која је схваћена као „покушај сахрањивања часописа“ (Уредништво, 2005-2006: 12), мишљења је да је „часопис одувек имао јасан и крајње непопуларан политички став“ (2005-2006: 12). Као такав, изражавао је „уверење у рационалистичку европску мислену традицију“ (2005-2006: 12). Уредница наглашава да су се објављивали радови „за које су (уреднице) мислиле да изражавају њихово уверење у слободу избора“ (2005-2006: 12).

Са три објављена текста француских ауторки, *ПроФемина*, још једном, потврђује своју уређивачку политику која је, пре свега, окренута женама и фаворизује њихов рад. Кроз одабир ауторки 20. и 21. века, потврђује се наклоност ка савременим тенденцијама. Уколико упоредимо број преведених прозних текстова са бројем текстова других жанрова, видећемо да је то други најзаступљенији жанр; на првом месту налазе се огледи на француске теме са шест чланака. Од 2006. године и промена које су наступиле у уредништву овог часописа, француски прозни текстови се више не преводe.

Књижевна реч у два наврата објављује француску прозу током 2004. године. Објављен је текст „Секта егоиста“, у преводу Зорице Ценић, чији је аутор један од најпознатијих савремених француских аутора, Ерик-Емануел Шмит (Eric-Emmanuel Schmitt). У овом тексту главни јунак се нада да ће, тиме што ће попити отров избећи трагичну судбину страдања на коју је свет осуђен. Објављивање овог чланка може се посматрати симболички имајући у виду да је 2004. година последња година излажења овог часописа. Други одломак, објављен у трећем броју за 2004. годину, под насловом „Бар црних таласа“, представља одломак из истоименог романа аутора Оливијеа Ролена (Olivier Rolin) у преводу Зорице Ценић. Почетак овог текста налази се на насловној страни броја, а наставак се може прочитати у унутрашњости часописа. Поменути роман није преведен на српски језик⁴⁷. Добитник награде Фемина најављен је овим текстом као гост београдског сајма књига за 2004. годину. Уколико потражимо симболику и у овом другом тексту, видећемо да већ сам наслов сугерише нешто „мрачно“. После овог броја, штампан је још само један број *Књижевне речи*, која је с краја 2004. престала са излажењем. Оба објављена аутора својим животом и делом припадају и 20. и 21. веку. Уколико број прозних текстова упоредимо са бројем текстова који припадају другим жанровима, они се налазе на другом месту. Испред њих налазе се огледни текстови и поезија са по четири чланка.

⁴⁶ Роман *Лорин смех* објављен је 2007. године у преводу Тијане Поповић и издању Библиотеке Касија.

⁴⁷ Оливије Ролен је српској читалачкој публици познат по роману *Порт Судан*, који је у оквиру издавачке куће *Клио* објављен 10 година по објављивању у Француској, 2004. године. Роман је превео Ђорђе Трајковић.

Београдски књижевни часопис 2008. године објављује одломак под називом „Гледати небо“ Ж. М. Г. Ле Клезиоа у преводу Драгице Мугоше. То је одломак из његовог последњег објављеног романа *Уранија* који је у Француској изашао 2006. године. Одломак је део децембарског броја часописа, а повод је вероватно Нобелова награда коју је у октобру исте године Ле Клезио добио за целокупно стваралаштво. Одломак из овог романа објављен је, такође, у *Летопису Матице српске* под називом „Рафаелова прича“ годину дана касније. Ово је други пут да је *Летопис* објавио одломак из романа који је претходно већ био објавио неки други часопис. Ова појава је уочена само на примеру *Летописа Матице српске*. Одломке не повезује исти преводилац као што је то био случај у тексту Симон де Бовоар, који су објавили *Летопис Матице српске* и *ПроФемина*.

По броју објављених чланака најдоминантнији су *Летопис Матице српске* (15) и *Златна греда* (7) с тим што је *Златна греда* у овом делу пружила два пута мање чланака од *Летописа* иако је у укупном броју, независно од поделе на преводну и књижевност насталу на српском језику, у предности над истим. Укупан број чланака свих осталих часописа је приближан броју чланака у *Летопису* и износи 16. Тако посматрано, значај *Летописа Матице српске* се још више истиче будући да је он једини часопис где проза још увек игра важну улогу и иде у корак са поезијом. Уколико сагледамо све часописе увидећемо да је понуда француских прозних текстова разнолика и да међу преведеним ауторима нема много понављања што оправдава овакав начин њиховог представљања. Они аутори који се више пута преводе јесу Роже Греније (3), кога само преводи *Летопис* и тиме у српску књижевност уводи потпуно новог, до тада непревођеног аутора, Ж. М. Г. Ле Клезио (3), кога преводе *Летопис* и *Београдски књижевни часопис*, Жорж Перек (3), кога преводе *Кораџи*, *Златна греда* и *Поља* и Симон де Бовоар (2), коју преводе *Летопис* и *ПроФемина*. Поред Симон де Бовоар чије је *Свођење рачуна* пронашло места у два часописа, одломци из романа *Уранија* Ле Клезиоа објављени су, такође, у два часописа. То су једина два дела чији се одломци преводе у више од једног часописа. За одломке из *Свођења рачуна* утврђено је да су преведени од стране једног преводиоца, Мирјане Вукмировић. Подухват Мирјане Вукмировић је значајан јер је својим преводилачким радом посредовала између српске књижевности и до тада непревођеног дела Симон де Бовоар. Иако се сматра једним од најзначајнијих француских савремених аутора, чије је стваралаштво обележило другу половину 20. века и настављено је у 21. веку, Ле Клезио је нашим часописима постао интересантан након добијања Нобелове награде с обзиром да објављивање његових текстова почиње тек с краја 2008. године. Без обзира на овакво интересовање часописа за његове романе, они су ипак превођени и објављивани на српском језику и пре 2008. године тако да је српска читалачка публика имала прилике да се упозна са овим француским аутором. Ово је само један од примера на коме је периодика показала како еволуира и мења своје тенденције у складу са временом и друштвеним дешавањима. Како је број прозних чланака у приметном опадању од 2006. године, што коинцидира са падом у квалитету друштвено-политичких односа две земље, може се потврдити да књижевни часописи прате не само стање на српској културној сцени, већ и страном, и да то рефлектују својим чланцима. Наду пружа последња, 2010. година када је преведен највећи број француских прозних текстова. Како би се утврдило да ли је позитиван тренд наставио са растом или се једна таква година само јавља спорадично, потребно би било анализу проширити и на период после 2010. године. Оно што је била тенденција с почетка 20. века, која се огледала у превођењу писаца савременика, тачније писаца претходног, 19. века, преноси се и на 21. век где се највише преводе писци 20. века. Од 30 преведених аутора, чак њих 20 су живи аутори у моменту превођења њихових дела, који стварају и почетком 21. века. То још једном показује да српски књижевни часописи желе да буду савремени у сваком смислу и тако одговоре захтевима модерне публике. Уколико бисмо што краће описали тенденције часописа када је реч о превођењу прозних текстова, то бисмо учинили речима модерност и разноврсност.

6.3.1.2 Преводна књижевност – поезија и драма

Поезија са 57 објављених чланака поставља се испред прозе. Преведена поезија се среће у свим часописима осим у *Зборнику Матице српске*, *ПроФемини* и *Речи*. Није протекла ни једна година без превођења француске поезије. Само једна песма објављена је 2000, 2005. и 2006. године. За 2000. годину мора се имати у виду да, као последица лошег стања у коме су се нашли друштво и култура у Србији због последица бомбардовања, нису редовно излазили сви часописи тако да је корпус самим тим и мањи. Највећи број песама објављен је 2008. године, њих двадесет и две.

Поезија у часопису *Поља* доноси највећи број песама међу истраживаним часописима. Укупно је објављивана 19 пута, по једном 2002. и 2009. године, док су остале песме преведене 2008. Једна цела рубрика из издања за 2008. годину била је посвећена савременој француској и франкофоној поезији и томе дугујемо овако велики број наслова. Да је избор широк и разноврстан, утврђујемо по томе што је сваки песник представљен само једном. *Поља* су објавила поезију (хронолошки по објављивању): Антонена Артоа (Antonin Artaud) у преводу Емилије Церовић Млађе, Гзавијеа Борда (Xavier Bordes), Жералда Годеа (Gérald Gaudet), Мишела Уелбека (Michel Houellebecq), Јана Батенса (Jan Baetens), Жерома Лероа (Gérôme Leroy), Марија Иоа (Marie Huot), Жака Кифера (Jacques Kùpfer), Алана Мабанкуа (Alain Mabanckou), Патрика Амстуца (Patrick Amstutz), Жан-Лика Рахариманана (Jean-Luc Raharimanana), Етјена Орсинија (Etienne Orsini), Оливјеа Брена (Olivier Brun), Кристофа Дофена (Christophe Dauphin), Мари Клотилд Роз (Marie-Clotilde Roose), Гвенаела Стубеа (Gwenaëlle Stubbe), Матијаса Вансеноа (Mathias Vincenot)⁴⁸, Филипа Жакотеа (Philippe Jaccottet) у преводу Дејана Илића, Николу Бувијеа (Nicolas Bouvier) у преводу Бориса Лазића. Поезија аутора преведених 2008. године (од Гзавијеа Борда до Филипа Жакотеа) праћена је огледом Бориса Лазића „Савремена француска и франкофона поезија (кратки одабир)“⁴⁹. Лазић је у потрази за краћим прегледом савремене француске поезије посетио књижару Галимара, али се испоставило да ту није пронашао ништа што му може бити од помоћи, те је избор начинио на основу личних афинитета и, како сам истиче, са жељом да читаоцима да предлог за даље читање (Лазић, 2008: 32-36). Поред тога што је написао оглед, Лазић је превео све песме и написао белешке о песницима. Његов допринос у превођењу песника је велики с обзиром да је превео њих седамнаест. Велики значај за читаоце српске књижевне периодике има његов одабир савремених песника у коме је издвојио њих шеснаест. На тај начин се читаоци упознају са песницима који претходно нису били познати ни превођени код нас⁴⁹. На овом примеру препознаје се важна улога периодике када је у питању увођење нових аутора у српску књижевност.

Чињеница је да је овај часопис променио највећи број уредника за време истраживаног периода у поређењу са осталим часописима. Врло је вероватно да се са променом уредништва мењају интересовања када је у питању француска књижевност. Највећи број песама објављен је за време уредништва Алена Бешића. Избор *Поља* разликује се од осталих часописа по томе што укључује већи број франкофоних аутора, девет од 19 што је скоро половина аутора. Такође, већи је број песника у односу на претходне приказе; представљено је њих четири. Сви аутори сем Николе Бувијеа, који је умро 1999. године, живи су песници и скоро сви су рођени у другој половини 20. века. Укупан број песама преведених са француског је 38, што представља највећи допринос увођења француске поезије ради њене рецепције међу српском читалачком публиком.

Летопис Матице српске објавио је 16 француских песама. То није било учињено једино 2007. и 2010. године. Највећи број песама објављен је током 2002. и 2003, три по години.

⁴⁸ Песме аутора од Гзавијеа Борда до Матијаса Вансеноа превео је Борис Лазић.

⁴⁹ Једини превођени песник из овог одабира јесте Мишел Уелбек.

Једини песници који се преводе више од једном јесу Сен-Џон Перс и Ив Бонфоа (Yves Bonnefoy). Песме Сен-Џон Перса излазе у *Летопису* три године за редом, од 2001. до 2003. Његов спев под насловом „Хор из *Мореказа*“ је први који је представљен. Он је пропраћен и огледом у истом броју, чији је аутор преводилац спева, Борислав Радовић. Ту се море појављује као „колевка из које је потекло човечанство“ (Радовић, 2001: 433-444) које је представљено као идеализовано. Од Сен-Џон Перса објављени су још „Анабаза“ и „Слике за Круса“, обе песме у преводу Денија Ст. Добросављевића. Овај песник се код нас преводио од шездесетих година, па се тако *Морекази* срећу у преводу на српски који је урадио Борислав Радовић 1963. године. *Анабаза* је преведена 2004. године од стране Денија Ст. Добросављевића у оквиру издавачке куће *Досије*. Песме Ива Бонфоа објављују се 2003. и 2004. године. Штампане су песме „Родна кућа“ у преводу Мирјане Вукмировић и „Камен“ у преводу Слободана Јовалекића. Мирјана Вукмировић се својим радом у *Летопису* истиче као преводилац прозе и поезије. Песме Ива Бонфоа карактеристичне су по томе што изражавају „егзистенцијалну тескобу језиком пуним литотама и наговештајима“ (Бонфоа, 2004: 436-439). Преводи овог савременог француског песника су спорадично рађени шездесетих година, а када је реч о новијим преводима, Мирјана Вукмировић је превела песме обједињене у збирци *Од ветра и од дима* коју је 2004. године објавила *Паидеиа*. Од осталих аутора објављују се (хронолошки): Ремон Кено у преводу Душка Витаса, Фабијен Куртад (Fabienne Courtade) у преводу Слободана Јовалекића, Жорж Фурест (Georges Fourest) у преводу Мирјане Вукмировић, Андре Валтер⁵⁰ [sic] (André Velter) и Жан-Пјер Дипри (Jean-Pierre Duprey) у преводу Слободана Јовалекића, Филип Делавао (Philippe Delaveau) у преводу Мирјане Вукмировић, Ришар Роње (Richard Rognet) и Жид Стефан⁵¹ у преводу Слободана Јовалекића, Гиј Гофет (Guy Goffette), Жак Реда (Jacques Réda) и Жак Рубо (Jacques Roubaud) у преводу Мирјане Вукмировић. Надреалистичком покрету припадали су Жан-Пјер Дипри и, у ранијим фазама стваралаштва, Ив Бонфоа. Поред Ремона Кеноа, још један представник Улиповаца је Жак Рубо. Фабијен Куртад, савремена француска песникиња, представљена је 2001. године једном песмом, „Друмове ружа и крви“. Неке песме су пропраћене белешкама о песнику, које пружају кратке и корисне информације за читаоце. Оне помажу читаоцима да боље разумеју песме и да их сместе у одређени књижевни контекст. Поред нужних информација, оне некад преносе занимљивости из живота песника или износе појединости о самом делу, што доприноси пунијем утиску после читања. Читаоци на тај начин стичу уверење да у часопису могу пронаћи све релевантне информације. Тако о Жоржу Фуресту читаоци могу да сазнају да је он аутор само три књиге које су објављене за време лепе епохе. Његове песме доживљавају велики успех крајем 20. века када се поново штампају што је више од пола века након његове смрти (Фурест, 2002: 440-447). У *Летопису* је представљен деловима из збирке обједињених насловом „Златокоса црнкиња“, која га „сврстава међу наследнике Раблеа (Rabelais)“ (2002: 440-447) у којој се читаоци могу упознати са поезијом која је блиска савременој по томе што се „клони патетике и наравоученија“ (2002: 440-447). Углавном се преводи више песама од једног аутора што представља избор из поезије, а наслов целини је дат по првој песми.

Од тринаест преведених песника, њих осам су живи песници који стварају и с почетка 21. века. То значи да се, приликом превођења поезије, *Летопис* окреће савременим песницима. У одабир *Летописа* ушли су модерни песници, носиоци бројних престижних књижевних награда. Једини аутори који се преводе више пута јесу Сен-Џон Перс и Ив Бонфоа. Једина преведена песникиња је Фабијен Куртад и представљена је само једном песмом. Извесно је да велики број преведених песника *Летопис* дугује својим преводиоцима. Највећим бројем преведених песама истакли су се Мирјана Вукмировић и Слободан Јовалекић. Мирјана Вукмировић је била запажена и као преводилац прозе.

⁵⁰ Андре Велтер.

⁵¹ Име овог француског песника нисмо били у могућности да пронађемо у оригиналном облику.

Златна греда је 12 пута објавила песме француских аутора. Све су објављене током четири године, између 2007. и 2010. Највећи број песама објављен је 2007. године, њих шест. Једини песник који се преводи два пута је Филип Танселен (Philippe Tancelin). Песме овог француског песника, филозофа и професора естетике оба пута су објављене 2007. године. То су: „Рећи теби“ и „Бол“ у преводу Емилије Церовић Млађе, односно Нине Живанчевић и Емилије Церовић Млађе. Избор је направљен из збирке *Писати њу*. Неке од Танселенових песама дате су у оригиналу и такав пример се среће једино у овом часопису. Иако је једина његова преведена збирка *Шанат међу повицима*⁵², Танселен је присутан песник у српским часописима и међу српском читалачком публиком. Потврда тога јесте добијање награде „Бранко Радичевић“ 2007. године за поменућу објављену збирку (ДанасОнлине, 2007). Са француског су преведени још (хронолошки по објављивању) Франсоа Вијон (François Villon) у преводу Коље Мићевића, Жан-Пјер Фај (Jean-Pierre Faye) у преводу Нине Живанчевић-Сородје и Марка Сородјеа, Зузи-Чеби Мохамед Хасен (Zouzi-Chebbi Mohamed Hassen) у преводу Нине Живанчевић, Гијом Аполинер (Guillaume Apollinaire) у преводу Ивана В. Лалића, Теофил Готје (Théophile Gautier) у преводу Татјане Пајић и Владимира Јагличића, Анри Мишо (Henri Michaux) у преводу Јована Христића, Жан Портан⁵³ [sic] (Jean Portante) у преводу Тање Пекић, Серж Пеј (Serge Pey) у преводу Тање Балог, Сумана Синха (Sumana Sinha) и Лионел Реј (Lionel Ray) у преводу Тање Пекић. Неке од песама праћене су белешкама преводилаца, које пружају додатне информације о појединим песницима. Франсоа Вијон, једини песник 15. века у овом одабиру, представљен је „Баладом обешених“ у преводу Коље Мићевића. Жан-Пјер Фај је представљен песмама из најновије збирке *Сјаж отмице*. Ниједна збирка песама овог савременог француског песника није објављена на српском језику. Међу наведеним песницима налази се један франкофони песник из Туниса, Зузи-Чеби Мохамед Хасен. Његове песме пропраћене су белешком из које читаоци могу боље да се упознају са песником и његовом поезијом, која је описана као „сједињавање ексклузивног искуства европске поезије које оличавају Вијон и Маларме с једне стране и најизразитијег искуства арапске поезије“ (Хасен, 2007: 72-73). Стихови Жана Портанта објављени су у једном од специјалних бројева посвећених Међународном новосадском књижевном фестивалу. Године 2009. овај савремени француски песник, носилац Малармеове награде 2003. године за поезију (Портан, 2009: 40-41), био је гост ове манифестације. Његова прва књига преведена на српски језик је *Желим да ти кажем*. Књига је изашла у преводу Тање Пекић 2013. године у оквиру издавачке куће *Адреса*, коју је водио Јован Зивлак. Без обзира на то што је прва његова књига преведена тек 2013. године, Жан Портант је присутан у српској књижевној периодици од 2009. године. Избор поезије *Златне греде* се разликује од осталих часописа по томе што укључује и неке мало познате песнике нашој публици, необичне попут Сержа Пеја, који се описује као „један од најнеобичнијих представника покрета уметност-акција“ (Пеј, 2010: 37-40). Још један од таквих необичних аутора је Сумана Синха чије је индијско порекло обележило њену поезију, која представља „спој две културе“ (Синха, 2010: 71-72). За језик свог израза одабрала је француски, који је за њу „језик слободе“ (2010: 71-72). Она је једини женски аутор чије се песме преводу у овом часопису. У истом броју из 2010. године, представљене су песме њеног супруга, Лионела Реја са којим је заједно радила и писала.

Златна греда у свој избор француских песника укључује и франкофоне песнике. Када је реч о временском периоду коме припадају одабрани песници, више од половине, њих седам, савремени су песници и настављају са својим стварањем почетком 21. века. Од оних који нису живи, Вијон је једини песник 15. века, остали припадају 19. и/или 20. веку. На основу тога колико пута је овај часопис објављивао француску поезију, он, по први пут, заузима треће место у овом истраживању. Можемо приметити да је избор *Златне греде* потпуно другачији од избора *Летописа*. Ниједан преведени песник не обједињује ова два часописа. *Златна греда* за разлику од осталих књижевних часописа нема јасно дефинисану рубрику посвећену делима

⁵² Збирку је превела Емилија Церовић Млађа. Објављена је у оквиру *Бранковог кола* 2007. године.

⁵³ Жан Портант.

из поезије и прозе, која у већини случајева има прво место у распореду рубрика. Овде су песме често постављене на унутрашњој страни корица, или уметнуте међу другим текстовима и деле странични простор са њима. Из тога се може закључити да поезија није на листи приоритета редовних бројева *Златне греде*. Међутим, упркос томе, постоје бројеви који су у целости посвећени поезији када преносе дела аутора представљених на Међународном књижевном фестивалу у Новом Саду.

Кораџи су објавили поезију четири песника 2004, 2008. и 2009. године. То су песници (хронолошки по објављивању): Пјер де Ронсар (Pierre de Ronsard) и Шарл Орлеански (Charles d'Orleans) у преводу Предрага Вертовшека, Филип Жакоте у преводу Дејана Илића и Жак Дипен (Jacques Dupin) у преводу Бојана Савића Остојића. Избор часописа *Кораџи* био је обележен не само приказима савремених песника, већ и приказима два песника из 15. и 16. века, оба у једној од свезака за 2004. годину. То је посебно због тога што то није био чест избор књижевних часописа у овом периоду. Преведене су четири песме за оба песника. Написане су две белешке које прате песме и које ближе говоре о самим песницима. Шарл Орлеански је био отац Луја XII, а своје поетско стваралаштво, сачињено од балада, ронда и шансона, започео је у заробљеништву (Орлеански, 2004: 73-74). У издању на српском језику налазимо збирку *Ученик меланхолије: шансоне, баладе, ронда*, коју је, у преводу Коље Мићевића, 2011. године објавила издавачка кућа *Дантеон*. Пјер де Ронсар, један од најславнијих песника Плејаде, својим сонетима тежио је савршенству (Де Ронсар, 2004: 75-77). Због неубичајеног одабира ова два песника, у односу на осталу савремену српску периодику, желимо да понудимо хипотезу да уредништво не жели само да подсети читаоце на њих, већ има намеру да националној књижевности скрене пажњу на њихова дела и да препоручи лепоту форме која их одликује. Филип Жакоте, кога исте године преводи и часопис *Поља*, представљен је са девет песама. Песме су праћене белешком у којој се оцењује да је он један „од највећих живих европских песника“ (Жакоте, 2008: 61-70). Песме Филипа Жакотеа могу се наћи у преводу на српски језик⁵⁴. Песме Жака Дипена праћене су белешком која аутора описује као једног од „водећих песника генерације која је почела да пише педесетих година прошлог века“ (Дипен, 2009: 96-98), а чија је последња збирка изашла 2006. године у Француској. Осим кроз периодику, његове песме се могу прочитати у збирци *Песме* у преводу Милана Комненића. Од 1974. године када је настао овај превод који је објавила *Градина* из Ниша, није било поновних превода.

Часопис *Кораџи* не даје велики допринос када је питању превођење француских песника, али уколико се посматра број песама, тај допринос није занемарљив јер је преведено 19 песама. Избор је другачији од осталих часописа по томе што се не преводу само савремени песници, већ је простор приближно равномерно распоређен на песнике 15. и 16. са једне стране и 20. и 21. века са друге стране. То су песници чија су имена значајна у француској књижевности, а који нису много присутни у српској књижевности. Иако преводу само четири песника, уредништво је направило брижљив избор бирајући сам врх француског песništва. Тако периодика својим изборима може да усмерава читаоце и националну књижевност откривајући им неке заборављене или сасвим нове путеве оличене у делима песника.

Књижевна реч три пута преводи француску поезију, 2002. и 2004. године. Објављене су песме Амине Саид (Amina Said) у преводу Бориса Лазића и Филипа Танселена⁵⁵. Песме савремене песникиње Амине Саид нису до сада превођене на српски језик. Филип Танселен почиње да се преводи непосредно пре објављивања његове збирке на српском језику. Може се рећи да часописи играју улогу претече у случајевима многих аутора када преводу оно што је до тада било непознато. Стихови Ришара Роњеа (Richard Rognet) преведени су и представљени

⁵⁴ Први превод песама Филипа Жакотеа на српски језик урадила је Оливера Милићевић 1996. године. Збирка је објављена под насловом *Мисли под облацима* у издању *Просвете* из Београда.

⁵⁵ За преводу Танселенових песама у овом часопису није наведено име преводиоца.

заједно са стиховима Слободана Јовалекића под насловом „Дијалог између Ришара Роњеа и Слободана Јовалекића поводом његове песме *Ломача*“. Стихове са француског је препевао Борис Лазић. Песме Ришара Роњеа срећу се једино у српској периодици; његове збирке песама нису превођене на српски језик. Избор *Књижевне речи* не разликује се од избора осталих часописа будући да се преводе савремени и познати аутори француске књижевне сцене. Како се преводи њихових песама нису нашли у некој збирци, можемо претпоставити да се читалачка публика управо преко периодике упознаје са њима. Међу наведеним песницима, представник франкофоних аутора је Амина Саид.

Београдски књижевни часопис три пута преводи француске песнике, 2007, 2008. и 2010. године. Објављене су песме Шарла Бодлера (Charles Baudelaire) у преводу Леона Којена, Анрија Мешоника (Henri Meschonnic) и Филипа Делавао у преводу Коље Мићевића. Песма „Путовање“ Шарла Бодлера у преводу Леона Којена праћена је Којеновим огледом „Уз превод Бодлеровог *Путовања*“ у коме се читаоци, најпре, упознају са збирком *Цвеће зла*, коју је Којен и превео, а потом и детаљније са самом представљеном песмом. Песма Анрија Мешоника „Бескрајно у долажењу“ праћена је белешком Коље Мићевића. Он представљене стихове оцењује „минималистичкима“ и сматра да „значе опуштање и неочекивано олакшање“ (Мешоник, 2008: 68-73). На основу тога што његове песме нису превођене на српски језик, можемо рећи да је Анри Мешоник⁵⁶ као песник непознат српским читаоцима. Песма Филипа Делавао „Престоница у лето“ посвећена је Београду и представљена је у редовној рубрици намењеној овом граду. Праћена је белешком Коље Мићевића, која открива да је та песма „настала током кратког боравка песника у Београду за време последњег рата“ (Делавао, 2010: 174-176). Филип Делавао је српским читаоцима углавном познат преко књижевне периодике. Његова једина збирка објављена на српском језику је *Небеска пловидба* коју је превео Коља Мићевић 2009. године. Овај часопис својим избором од три песме повезује истакнуте песнике 19, прве и друге половине 20. и почетка 21. века.

Сен-Дон Перса, Кеноа и Уелбека срећемо као ауторе и прозних и поетских дела која се објављују. Песници који се преводе више од једном су: Сен-Дон Перс, три пута у *Летопису Матице српске*, Ив Бонфоа, два пута у *Летопису Матице српске*, Филип Танселен, два пута у *Златној греди*. Песници који се јављају у више од једног часописа, највише у два, јесу: Филип Танселен у *Златној греди* и *Књижевној речи*, Филип Жакоте у *Пољима* и у *Корацима*, Ришар Роње у *Летопису Матице српске* и *Књижевној речи* и Филип Делавао у *Београдском књижевном часопису* и у *Летопису Матице српске*. Најпревођенији песници прве деценије 21. века јесу песници прве и друге половине 20. века и са самог краја века. Спорадично се јављају песници који припадају претходним вековима, као што су: Вијон, Орлеански, Ронсар, Бодлер, Готје што чини око 10% од укупног броја преведених песника и заступљени су само у *Београдском књижевном часопису*, *Златној греди* и *Корацима*. Приликом избора француске поезије наши књижевни часописи у те изборе укључују и франкофоне ауторе. По томе се посебно истиче часопис *Поља*, који је целу рубрику посветио савременој француској и франкофаној поезији. За овај допринос *Поља* посебно је заслужан Борис Лазић, који је одабрао и превео све песме. Франкофоне песнике објављују још по једном *Књижевна реч*, *Златна греда* и *Кораци*. Франкофони песници, пре свега захваљујући рубрици у *Пољима* и избору Бориса Лазића, чине нешто мање од 30% од укупног броја преведених песника. Сви франкофони песници преводе се једном осим Филипа Жакотеа који се преводи два пута. Без обзира на доминацију песника 20. века, међу њима не постоји ниједан појединачни песник који се у преводима издвојио као доминантан. Да ли су неки други француски класици престали да буду интересантни домаћим књижевним часописима, који, чини се, желе да покажу својим читаоцима како они иду у корак са временом преносећи им само дела

⁵⁶ Једина књига Анрија Мешоника објављена у српском преводу је *Од лингвистике превођења до поетике превођења*, коју су превеле Бојана Анђелковић и Зорана Ђаковић.

савременика, тешко је утврдити и за то би била потребна анализа која би повезала почетак и крај 20. века. Претпоставка је да се часописи окрећу првенствено савременим песницима због тога што њихова дела најбоље одговарају модерном времену, те су стога најближе и најпријемчивије за модерног читаоца. Тиме се обликује и домаћа књижевност, отварају јој се нове могућности и приказује оно што је модерно и већ потврђено у западној култури. Због разноврсности избора који се нуди читаоцима, није могуће прецизно утврдити тенденције уредништва, већ само одређене показатеље пошто су сви песници приближно једнако заступљени. Ипак, предност над свим француским песницима имају Сен-Дон Перс и Филип Танселен, који су по три пута превођени. Часопис *Поља* дао је највећи допринос превођењу француске поезије од истраживаних часописа, преводио ју је 19 пута. За њим следе *Летопис Матице српске* који 16 пута преводи француску поезију и *Златна греда* у којој се она преводи 12 пута. Примећено је да се често преводе они песници чије збирке песама⁵⁷ нису преведене на српски језик. Тако долазимо до тога да се они, углавном савремени песници, промовишу кроз периодику. То је начин на који постају познати нашим читаоцима и уводе се постепено у нашу књижевност. Увођење нових песника може се посматрати као једна од најзначајнијих улога књижевне периодике.

За драму би се могло рећи да је непопуларна као жанр међу књижевним часописима с почетка 21. века будући да су објављена свега два драмска текста. Оба превода објављена су 2001. године; један у *Летопису Матице српске*, а други у *ПроФемини*. Наш најстарији живи књижевни часопис објављује драму Натали Сарот „Због једног да или једног не (због ситнице)“ у преводу Ђорђа Кривокапића која је први пут објављена у Француској 1982, а играна је 1986. године, на основу које је снимљен и филм две године касније (Сарот, 2001: 231-247). Једна од најигранијих драма Натали Сарот (Сарот, 2001: 231-247) све до овог превода није била преведена на српски језик. *ПроФемина* објављује драму Аготе Кристоф „Кључ од лифта“ у преводу Гордане Гордић. Стваралаштво преведених ауторки припада 20. и 21. веку. Аготу Кристоф сврставамо у франкофоне ауторе.

6.4.2. Књижевност на француске теме настала на српском језику – проза, поезија и драма

Поезија, проза и једна драма на француске теме које су настале на српском језику срећу се у много мањем обиму него што је то случај са преведеним текстовима. Укупно 10 чланака распоређени су на часописе *Кораћи* (2), *Летопис Матице српске* (2), *Београдски књижевни часопис* (2), *Књижевна реч* (1) и *Поља* (3). Иако је у питању мали број чланака, он је приближно једнако распоређен на све истраживане године са изузетком 2005. и 2008.

Шест чланака припадају прози. Године 2001. у *Летопису Матице српске* објављен је одломак из романа Милорада Грујића *Шекспиров врт у Паризу* (2000). У питању је одломак из књиге, која се сврстава у путописе. Одломак је објављен исте године када је књига издата, те се може рећи да је објављен са намером да најави књигу. Објављена 2000. године, књига евоцира и прве часове бомбардовања Југославије где Шекспиров врт у Паризу служи као утопијска сцена. Главни град Француске део је наслова још два чланка. Текст „Тесла у Паризу“ (2006) написао је Владимир Пиштало, а одломак из романа *Париски пољубац* (2007) дело је Јасмине Михајловић. У *Београдском књижевном часопису* није назначено одакле је преузет одломак *Тесла у Паризу*⁵⁸. Кратак период који је Тесла провео у Паризу био је посебан јер је за њега Париз био центар света, а Национална библиотека овог града „центар центра“

⁵⁷ Антологије француске поезије у овој анализи нису разматране.

⁵⁸ Анализом је утврђено да је одломак део књиге *Тесла, портрет међу маскама*. Реч је о поглављу 31, које носи наслов „Без љубави“. Поменуто поглавље припада првом делу књиге „Младост“. То поглавље је објављено као засебна књига *Тесла, Младост* 2006. године и укључено је у трилогију *Тесла, портрет међу маскама*. Други и трећи део чине „Америка“ и „Нови век“ који су 2008. године први пут објављени (Пиштало, 2008: 413).

(Пиштало, 2006: 35-40) где је често читао Мопасанове приче. У разговору са својим пријатељем Тесла спомиње Ламартина, Игоа и Меримеа и истиче се значај њихових дела посвећених Србима. Француски пријатељ се чудило чињеници да Тесла цени Расина више од Молијера, док је он ценио Балзака више од Стендала (Stendhal), а Флобера готово уопште није волео. Волтера су, пак, волела обојица, а спомињу се још и Сен-Симон (Saint-Simon) и ЛаРошфуко (La Rochefoucauld). Поред тога што овај разговор двојице интелектуалаца пружа сазнања из књижевности, откривамо да се у Паризу Тесла упознао са „француском учтивошћу, непробојнијом од немачке педантерије“ (2006: 35-40). Теслино виђење Париза проводи читаоце париским парковима, булеварима, ресторанима и тако стичемо општу слику о граду који је за свог јунака изгледао као да је „заражен љубавном маларијом“ (2006: 35-40), што се попуњава француским манирима и обичајима. Владимир Пиштало је писао о Тесли у роману *Тесла, портрет међу маскама* за који је 2008. године добио НИН-ову награду за најбољи роман године и награду Народне библиотеке Србије за најчитанију књигу (Пиштало, 2008: 415). Овај српски књижевник живи и ради у Америци где предаје светску и америчку историју на Универзитету у Масачусетсу (2008: 416), а француски превод његовог романа *Миленијум у Београду* (Millénaire à Belgrade) био је у најужем избору за француску књижевну награду Фемина за најбољи преведени роман 2008. године (BibliObs, 2008).

Одломак „Париски пољубац“ је део истоименог романа Јасмине Михајловић, који је објављен у часопису *Поља*. У роману путописних одлика радња је смештена у Париз, а у овом одломку у Галерију Лафајет (Galerie Lafayette) где јунакиња покушава да купи „пар чизмица“ и тиме говори о проблемима новог потрошачког друштва. Француски уметник Марсел Дишан (Marcel Duchamp) спомиње се у тексту Милете Продановића „Дишанове траке“ (2002). То је одломак из романа *Врт у Венецији*, а у овом делу упознајемо се са неким појединостима из Дишановог живота, а говори се и о његовој уметности. Професор Новак, о коме је реч, пореди се са Дишаном. Они су слични по „узгајању делотворне субверзивне духовитости“ (Продановић, 2002: 12-17) без које нема ни уметничког дела. У овом одломку његови ученици откривају, до тада непознати, интервју са Дишаном и тако поново оживљавају његову уметност. *Поља* преносе текст „Записи једног путника“ (2001) са којима нас упознаје Радивој Станивук. У овом путопису поред „Приче о Риму“, преноси се прича „Le Mont Saint Michel“ у којој аутор говори о својим очаравајућим утисцима када је први пут видео опатију Сен Мишел (Saint-Michel). Са друге стране, Милан Р. Симић у своју причу укључује историјске ликове када у свом тексту говори „О Филиповој и папиној тврдоглавости, о несрећним краљицама Ингебург и Ањеси“ (2002). Реч је о одломку из збирке прича у рукопису *Приручник за будуће мучитеље и убице* у који је сврстана прича о Филипу Августу, бившој и будућој краљици; син Филипа Августа је будући Луј VII. Ово је једини текст који се бави француским историјским личностима.

Поезија на француске теме настала на српском језику објављена је по једном у три часописа – *Летопис Матице српске*, *Београдски књижевни часопис* и *Књижевна реч*. Осам песама Биљане Миловановић објавила је *Књижевна реч*. Песме су посвећене Клоду Монеу и служе као својеврсна илустрација његових слика, па се тако помињу „Поље мака“, „Из мрачних ходника моје душе“, „Сенке“, „Ирис“, „Жабокречина“ и „Пожар“. Свака песма односи се на одређену Монеову слику. *Летопис Матице српске* објавио је четири песме Момира Војводића, песника који у својим песмама трага за смислом постојања, које су посвећене Франсоа Вијону што је назначено поднасловом. Одабране песме су: „Имао је осмијех времена“, „Ноћ у крчми Франсоа Вијона“, „Молитва за хуље нихче и пјеснике“ и „Нигде гроба бона Франсоа Вијона“. *Београдски књижевни часопис* објавио је три песме Светозара Влајковића обједињене насловом песме „Сећање на Декарта“ у којој користи прилику да изјави да му је драго што није носилац награда и титула, као и што није постао миљеник Нобеловог комитета како би морао да се појави пред краљем Шведске, а њему самом је довољно „сећање на назеб Ренеа Декарта задобијен у хладном двору тог северног краљевства“ (Влајковић, 2010: 40-43). Поезија на француске теме настала на српском језику је посебна по

томе што наши аутори своја дела посвећују француским ствараоцима међу којима су се нашли сликар, песник и филозоф.

Једини драмски текст објављен је у часопису *Кораџи*. Реч је о „Разговору Салвадора Далија и Алена Боскеа у паклу“ чији је аутор Александар Гаталица. Као што сам наслов говори, главни и једини ликови су познати шпански сликар и награђивани француски песник. Гаталица је одабрао да повеже двојицу уметника који су пре тога већ били повезани преко књиге коју је Боске написао о Далију⁵⁹ (Babelio, н.д.). У овој поставци Боске има улогу надзорника у паклу. Кроз њихов разговор спомињу се многи други уметници као што су Делакроа (Delacroix), Енгр (Ingres), Сезан (Cézanne), Бретон (Breton) и Арагон (Aragon). Драма се завршава тако што нас аутор поново враћа на њен почетак и тако подстиче размишљање о коначности и смислу.

Од књижевних жанрова који припадају књижевности на француске теме насталој на српском језику издвојили смо десет чланака, који се даље распоређују - шест на прозу, три на поезију и један на драму и заступљени су у више од половине од укупног броја истраживаних часописа. Извесно је да је много више заступљена преводна књижевност од чланака домаћих аутора, који су инспирисани француским темама. Тема Париза као главног града јавља се у три чланка и то говори да је најзаступљенији и највише инспирише наше ауторе будући да је то једина тема која се понавља. Из приказаних одломака може се рећи да наши аутори и њихови ликови Париз дошивљавају као утопију и он је увек представљен у суперлативу. Уколико Паризу додамо још један француски топоним који се јавља, брдо Сен Мишел, доћи ћемо до тога да су француски топоними најинспиративнији за наше националне ауторе с обзиром да они чине 40% свих чланака. Остали текстови испирисани су личностима из француске књижевности, уметности и филозофије. Поезија је увек повећена само једној личности – Клоду Монеу, Франсоа Вијону, Декарту. Од уметника, поред Монеа, јавља се Дишан, од песника Вијон и Боске, представник филозофа је Декарт, а историјских личности Филип Август. Ако обратимо пажњу на временски период коме припадају личности, које инспиришу наше ауторе, видећемо да, осим Филипа Августа који припада 13, Вијона који припада 15. и Декарта који припада 17. веку, остали аутори припадају крају 19. или у целости 20. веку. То говори да се аутори 70% чланака инспирисаних француским темама окрећу својим савременицима. Када је реч о темама, уколико изузмемо Париз који је најзаступљенији у овом делу истраживања, резултати кажу да је уметност у облику импресионизма и ready-made-a једнако инспиративна као поезија, а обе су заступљеније од историје и филозофије. Путописни чланци упознају читаоце са појединим знаменитостима и обичајима Француске, преносе очаравајуће утиске аутора на публику и позивају на даље читање и откривање. Постојање оваквих чланака које су написали домаћи аутори доказује да је Француска заједно са припадницима њене књижевности, уметности и културе инспиративна нашим ауторима као земља којој се српска култура одувек окретала, чак и у време слабије међусобне културне размене.

Уколико изузмемо поделу на преводну књижевност и ону насталу на српском језику и посматрамо прозни жанр у целини и његову заступљеност упоредимо са заступљеношћу осталих жанрова за сваки часопис појединачно, видећемо да је проза трећа по заступљености, а испред ње се, готово увек, налази поезија. Тиме се оцртавају тежње уредника књижевних часописа с почетка 21. века, који су више окренути поезији, те се мање нуде прозни текстови.

Ако преведене и текстове настале на српском језику посматрамо као једну целину, видећемо да је у ово истраживање ушло укупно три драмска текста и тиме драма потврђује да је један од најмање заступљених жанрова у српској књижевној периодици с почетка 21. века.

⁵⁹ *Разговори са Салвадором Далијем* први пут су објављени 1966. године у Француској (Babelio, н.д.).

6.3.2 Ванкњижевни текстови на француске теме

Ванкњижевни текстови на француске теме чине најобимнији део овог рада. Према подели Александра Петрова одлучили смо се да их обрађујемо после одељка посвећеног преведеној прози и поезији, што одговара начину распоређивања рубрика већине књижевних часописа. У овом истраживању укупно је 304 огледна чланка које ћемо, ради лакше обраде и класификације, поделити на огледе у преводу и огледе настале на српском језику. Овај број чланака чини више од половине чланака који су ушли у корпус.

6.3.2.1 Огледи у преводу

Огледи у преводу су, по броју чланака, у предности над огледима насталим на српском језику. Има их укупно 196, што чини 37% од укупног броја чланака. Распоређени су на седам часописа и на све истраживане године. Огледе на француске теме не преводe часописи *Књижевна реч* и *Зборник Матице српске*. Најмањи број огледа објављен је 2001. године, њих пет, а највећи 2010. године, њих 28. Велики број огледа преведен је 2004. године, њих 25, 2009. године, њих 24. Убедљиво највећи број огледа у преводу пренела је *Златна греда*, чак 92. Следе је *Поља* са 40 и *Реч* са 24. Због великог броја чланака у овом поглављу, биће погодно погледати да ли се кроз њих могу видети назнаке културне политике, која је „увек идеолошки везана за владајући систем, те су и начини њеног спровођења у складу са политичком идеологијом државе“ (Аксић, 2017: 34).

Највећи допринос у броју огледних чланака у преводу на француске теме пружила је *Златна греда*. Бројем од 92 огледа, дала је 47% од укупног броја огледа у преводу, што чини готово половину. У овом часопису огледи се преводe континуирано од 2001, прве године излажења часописа, до 2010. године. Огледи нису нужно преведени са француског; срећу се и они који се преводe са енглеског, мање са чешког, мађарског и немачког. Најмањи број огледа објављен је прве године излажења. Те године изашла су свега два броја, новембарски и децембарски. Мали број огледа објављен је 2003. и 2009. године, њих четири. Године 2002, 2004. и 2007. преведен је највећи број огледа, 11, 22 и 17.

Златна греда своју серију огледа у преводу започиње 2001. године са текстом Мишела Фукоа под насловом „Застрашујући карактер казне“. Овде је изложено Фукоово предавање из 1975. године. То је одломак из његове књиге *Ненормални*, коју је издала новосадска кућа *Светови* 2002. године. У књизи су сакупљена предавања са Колеж де Франса⁶⁰ од 1974-1975. Одломак и књигу превела је Милица Козић. Говорећи о казни и злочинцима, позива се на Монтескјеа (Montesquieu) закључујући да „учесталост злочина у неком друштву представља болест друштвеног тела“ (Фуко, 2001: 44-53). Објављивање овог текста може се тумачити као најавна књига која се први пут појавила у преводу на српски. Наредне године преведен је још један Фукоов оглед „Старање о себи и старање о другима“⁶¹. Реч је о предавању које је одржано 1982. године. Одломак је превела Милица Козић. Поред старања о себи и другима, у тексту се говори о субјективности и истини на начин да се истраже „успостављени модуси спознаје

⁶⁰ Предавања са Колеж де Франса објављена су у више наврата на различите теме. Књига *Треба бранити друштво: предавања на Колеж де Франсу из 1976. године* у преводу Павла Секеруша објављена је у новосадским *Световима* 1998. године. Књига *Херменеутика субјекта: предавања на Колеж де Франсу (1981-1982)* у преводу Милице Козић и Бранка Ракића објављена је у *Световима* 2003. године. Књига *Психијатријска моћ: предавања на Колеж де Франсу, 1973-1974* у преводу Милице Козић објављена је у *Световима* 2005. године. Књига *Рађање биополитике: предавања на Колеж де Франсу, 1978-1979* у преводу Бојане Новаковић и др. објављена је у *Световима* 2005. године.

⁶¹ *Старање о себи* је трећи том *Историје сексуалности*. У преводу на српски објављено је 1988. године у издању Просвете из Београда и преводу Бранка Јелића.

себе“ (Ерибон, 2014: 399) и њихова историја. „Посреди је обликовање сопства кроз технике живљења, а не потискивање путем забране и закона“ (2014: 399). Фуко тежи да читаоце одвоји „од свих облика сусретљивости према себи настале из старања о себи“ (2014: 452) и тако их ослободи „граница инхерентних илузији о мишљењу без историјских граница“ (2014: 452). Теорија која ће то изнети на видело јесте политичка пракса, која не открива апсолутну истину (2014: 452). За њега се политика истине „остварује у раду на откривању и објављивању истине политике“ (2014: 452). Године 2004. поново се преводи Фуко и оглед „Моћ и норма“, у коме је реч о четири врсте моћи којих се треба ослободити. За њега не постоји једна апсолутна моћ; увек су у питању неки односи моћи. Одломак је превео Дејан Аничих⁶². Године 2007. објављена су још три Фукоова огледна текста, „Ви сте опасни“, „Дискурс и истина“ и „Кинички филозофи и њихове технике“. У тексту „Ви сте опасни“ Фуко се обраћа друштву и критикује његове институције, а оглашава се поводом поновног хапшења Рожеа Кнобелсписа⁶³ (Roger Knobelspiess) због крађе коју су му приписали. За институције каже да оне функционишу по принципу по којем би „данашњи злочин оправдао јучерашњу казну“ (2007: 49) и тврди да институције, на чијем челу се налазе појединци, не могу да расуђују и да су као такве опасне за обичан народ. Закључује да „правда увек мора да се пита о себи, као што једно друштво може да живи само од рада који извршава на себи самом и на својим институцијама“ (2007: 49). Фуко је свестан чињенице да затвор кажњава, али подвлачи да он никако не поправља (Фуко; цитирано према Ерибон, 2014: 330). Један од битних елемената Фукоовог дискурса, моћ, овде изражена кроз институције, „просеца целокупно друштво постпцима дисциплине које спутавају тела“ (Ерибон, 2014: 331). У тексту се истиче Фукоова друштвена ангажованост и запажа се његова жеља да утиче на друштво коме припада. Овај одломак је превела Мирослава Дебељачки-Јовичић. Текст „Кинички филозофи и њихове технике“ део је курса који је одржан 1983. године⁶⁴. Текст је превела Наташа Пралица. Године 2007. објављен је још један оглед Мишела Фукоа под насловом „Omnes et singulatim: Ка критици политичког разума“ у преводу Предрага Шапоње. Текст је преведен са енглеског. Реч је о предавању са Универзитета Стенфорд из 1979. године. Ово предавање посетило је више од три стотине људи (Ерибон, 2014: 389); значајно је због тога што је то једно од првих његових предавања у Америци. Интересовање за овог француског мислиоца креће са првим бројевима овог часописа и наставља се током целог истраживаног периода. Фуко је постао познат након објављивања *Речи и ствари* (*Mots et les choses*) 1966. године, а његова политичка ангажованост уследила је седамдесетих година (Ерибон, 2014: 10). Како су текстове Мишела Фукоа преводили различити преводиоци, велико интересовање за овог француског филозофа не можемо оправдати личним интересовањима само једног преводиоца. На основу тога што је прва његова књига преведена 1978. године⁶⁵ може се претпоставити да интересовање за Фукоа није дошло преко периодике. Запажено је да се у *Златној греди* преводе делови његових предавања којима се он представља као филозоф активиста. Кроз преводе се обједињују предавања са универзитета из Француске и Америке. Њихово штампање у часопису претходи објављивању књига које обједињују већину предавања представљених у овом часопису. Ово су само делови предавања које је „Фуко одржао у студентским градовима широм света“ (Ерибон, 2014: 11), док су му амерички универзитети највише одговарали због екипног рада и колективног истраживања (2014: 315). Новосадски *Светови* су Фукоова објављена предавања

⁶² Дејан Аничих је главни уредник издавачке куће Карпос из Лознице, која је „основана 2005. године и од тада објављује књиге из области хуманистике – филозофије, историје, социологије, филологије итд. Препознатљива је превасходно по књигама из домена савремене теорије.“ Пажњу посвећује ауторима „који уживају велики углед у међународној академској заједници“. (Карпос, н.д.).

⁶³ Био је осуђен на петнаест година затвора због осам стотина франака. Током једног изласка из затвора, поновио је низ оружаних пљачки (Ерибон, 2014: 330).

⁶⁴ Оригинални назив семинара био је *The Sycic Philosophers and their techniques*.

⁶⁵ Према каталогу Народне библиотеке Србије прва преведена књига Мишела Фукоа била је *Историја сексуалности: воља за знањем*. Објављена је 1978. године у преводу Јелене Стакић и издању *Нолита*. Ненад Даковић сматра да редакција овог превода, која је уследила 2007. године, представља покушај да се „оживи поновни интерес за ново читање Фукоа“ (НиН, 11.10.2007).

преводили „у просеку само годину дана након што се књига појави у Француској, односно брже него на енглеском или немачком језику“ (Миленковић, 2003). Ова чињеница потврђује да је Фукоово дело помно праћено у нашој култури по угледу на европску и америчку. Наиме, група филозофа на челу са Фукоом, Деридом, Делезом „успела (је) да се наметне не само Европи која је филозофију и измислила“ (Миленковић, 2017), већ и Америци, чију културу Миленковић оцењује као „најмоћнију културу данашњице“ (2017).

Година 2002. настављена је великим бројем различитих огледа. Бранко Ракић је превео текст „Кибердемократија“ Пјера Левија (Pierre Lévy). Тема овог огледа одговара новом времену, које је дошло са 21. веком. Ову тему је аутор разрадио у својој књизи из које потиче одломак. Разматра се интернет револуција и оно што она са собом доноси. Леви се пита да ли ће то бити „револуција ослобођеног говора и увећане моћи грађанина интернет сурфера“ (Леви, 2002: 40-42) и сматра да „интернет доводи у питање монопол слободе говора“ (2002: 40-42). Као најзначајнији догађај, који је интернет револуција донела, сматра „развијање виртуелних заједница“ (2002: 40-42) које представљају „нов облик друштвеног живота“ (2002: 40-42). То је нешто што Србија не познаје довољно 2002. године и са чиме ће се срести у будућности. *Златна греда* је овај одломак преузела из француског књижевног часописа *Lire*. Пјер Леви (1956-) је савремени француски филозоф, теоретичар културе и социолог (Леви, н.д.). Његово средишње поље интересовања описано је кроз овај чланак, а то је утицај интернета и нових технологија на друштво. Ово је једини превод његовог рада на српски језик. Текст Жака Дерида (Jacques Derrida) „Онто-теологија национал-хуманизма (пролегомена за једну хипотезу)“, у преводу Петра Вујичина, говори о филозофском превођењу филозофских идиома. Преко објашњавања термина идиома као нечега што је властито, Дерида одговара на питање шта је нација. Сматра да је питање нације посебно интересантно у времену у коме живимо. Он оцењује да се „национални идентитет никада не поставља као емпиријски“ (Дерида, 2002: 43-52) и по њему „само-идентификација увек има облик философије“ (2002: 43-52). Претпоставка је да је објављивање овог текста мотивисано не само филозофским мерилима, већ и друштвенополитичким⁶⁶. Дерида је поново преведен 2004. године и представљено је његово виђење деконструкције у огледу „Шта је деконструкција“, у преводу Милорада Беланчића. Текст представља део разговора, насталог 1992. године, рађеног за француски лист *Le Monde*. Разговор првобитно није био објављен у целости. Објављен је 2004. године поводом Деридине (1930-2004) смрти. Претпоставка је да је и до овог објављивања дошло истим поводом. На тај начин се одаје пошта француском филозофу. Штампанем овог чланка месец дана након француског објављивања, *Златна греда* показује да прати актуелности из француске културе, а одавањем поште Дерида, пружа се признање француском утицају. По броју преведених огледа Дерида се налази на трећем месту после Жака Рансијера (Jacques Rancière). Године 2002. Предраг Шапоња са енглеског преводи текст „Десет прича о француском роману деведесетих“ Ворена Мота (Warren Motte). Аутор овог чланка је професор француске и компаративне књижевности на Универзитету у Колораду (Мот, 2002: 59-61), а листу од 10 француских романа сачинио је за потребе часописа *World Literature Today* одакле је преузет чланак (2002: 59-61). Аутор за поменути часопис прави редовне приказе француске књижевности (2002: 59-61). На листи од десет аутора нашли су се Ж. М. Г. Ле Клезиво, Ерик Шевијар (Eric Chevillard), Линда Ле (Linda Lê), Ерик Лоран (Eric Laurent), Жак Жуе (Jacques Jouet), Мари НДијаж, Жан Ешно (Jean Echenoz), Кристијан Остер, Жан-Филип Тусен (Jean-Philippe Toussaint) и Лиди Салвер (Lydie Salvayre). Професор Мот се ограђује у свом избору уз оправдање да је то „тежак задатак због обиља књига“ (Мот, 2002: 59-61) и говори о неким заједничким карактеристикама модерног романа. Роман последње деценије 20. века, по њему, обележавају протагонисти чија су „бића несигурна у себе, непредузимљиви и пасивни људи који се са неједнаким успехом хватају у коштац са мукама које им намеће свакодневица“ (2002:

⁶⁶ У тексту се из филозофског угла указује на питања нације, националног идентитета и национализма. Претпоставка је да је та тема погодна за српске читаоце на почетку 21. века, у време када се земља борила са турбулентним збивањима (бомбардовање, промена власти, прекрајање граница).

59-61). Сматра да се улога читаоца променила јер се од њих захтевају „нове стратегије читања и тумачења“ (2002: 59-61). Поред писаца које је истакао као „топ тен“, навео је и друге, по њему, талентоване романописце као што су Мишел Ост (Michel Host), Патрик Гренвиј (Patrick Grainville), Дидије Декоан (Didier Decoin), Лисијен Бодар (Lucien Bodard), Фредерик Тристан (Frédéric Tristan) и др. Сматра да одабрани писци представљају „најновији узорак француске романескне авангарде“ (2002: 59-61) за коју се, иначе, посебно интересује. Овај текст је значајан за српске читаоце јер издваја најуспешније савремене француске ауторе и њихове романе. На једном месту, читаоци се могу информисати о кретању модерне француске књижевности. Попут критике, садржај овог огледа може да усмери читаоце и тако да предлог за даље читање. Исте године, Милорад Беланчић⁶⁷ са француског преводи текст Жана Бодријара под насловом „Хируршка естетика другости“. Он сматра да се не треба помирити „са својим телом или самим собом“ (Бодријар, 2002: 11-12) и примећује да се стално „дешава да другост постаје недостатак и да је преко потребно произвести друго као разлику уместо живети другост као судбину“ (2002: 11-12). На основу узајамне библиографско-каталожке базе података, утврђено је да је Бодријар (1929-2007) присутан код нас великим делом кроз периодику, која је његове текстове преводила седамдесетих и осамдесетих година, и кроз преводе његових књига који датирају од почетка деведесетих⁶⁸. Текст „Делегирање и политички фетишизам“ Пјера Бурдијеа, који је са француског превео Бранко Ракић, говори о политичкој клерикатури и чину делегирања, које доводи до политичког отуђења. Позивајући се на Сартра и његово поимање егзистенције, истиче да је битно „извршити последњу политичку револуцију, револуцију против политичке клерикатуре и против узурпације која потенцијално постоји у чину делегирања“ (Бурдије, 2002: 4-10). Пјер Бурдије (1930-2002), чија је мисао обележила другу половину 20. века (Le Conflit, 2012), присутан је код нас, посебно од 2000. године, кроз периодику и кроз преведене књиге⁶⁹. Наша хипотеза је да су се са великим политичким променама, које су српско друштво задесиле 1999. и 2000. године, часописи и издавачи отворили за другачије видове мишљења. Текст „Беда просперитета“ Паскала Брукнера [sic]⁷⁰ (Pascal Bruckner), у преводу Соње Гобец, представља одломак из истоимене књиге. Аутор говори о модерним проблемима и разматра оне проблеме које је донео капитализам, као што су потрошачко друштво, осиромашење, загађивање животне средине и др. Потврђује да се капитализам „подноси“, али подвлачи да „више не верујемо у бајке у које (капитализам) замотава своје напредовање“ (Брукнер, 2002: 11-14). Наду у то да ће се људи изборити са временом у коме живе изражава уверењем да „капитализам није победио“ (2002: 11-14). У овом тексту Брукнер као да проговара у име народа, а за оне који још нису упознали капитализам, као што је то случај са српским друштвом 2002. године, говори о свим недаћама које уз њега иду. Критички се поставља према друштву у коме живи. Аутор је на нашим просторима мало познат кроз периодику⁷¹ и у време превођења чланка ниједно његово дело није било преведено на српски језик. Потом следе огледи „Метакритичка увертира, први део“ и „Метакритичка увертира 2“ Жерара Женета (Gérard Genette), које је превео Владимир Капор.

⁶⁷ Милорад Беланчић је дипломирао филозофију (Беланчић, н.д.). Његови преводи текстова одговарају његовим интересовањима и средишњем делу истраживања.

⁶⁸ Године 1991. објављене су три књиге Жана Бодријара. Фрида Филиповић је превела књигу *Симулакруми и симулација* коју су објавили *Светови*. Михаило Видаковић је превео књигу *Фаталне стратегије* коју је објавила *Књижевна заједница Новог Сада*. Миодраг Марковић је превео књигу *Симболичка размена и смрт* коју су објавиле *Дечије новине* из Горњег Милановца.

⁶⁹ Прва преведена књига Пјера Бурдијеа среће се у хрватском преводу 1992. године. Реч је о књизи *Што значи говорити: економија језичних размјена* у преводу Алке и Младена Шкиљана; књигу је објавио *Напријед* из Загреба. Преводи на српски уследили су касније. Године 1999. *Завод за уџбенике и наставна средства* из Београда објавио је књиге *Сигнална светла: прилози за отпор неолибералној инвазији* и *Нацрт за једну теорију праксе: три студије о кабилској етнологији*, обе у преводу Милице Пајевић.

⁷⁰ Паскал Брукнер.

⁷¹ Још један објављен оглед Паскала Брукнера штампан је 1991. године у часопису *Књижевност*. Поред огледа, Паскал Брукнер пише романе. Роман *Мој мужић*, у преводу Владимира Јанковића, штампан је 2008. године за издавачку кућу из Београда *ВеоBook*.

У првом тексту говори се о књижевној критици као жанру, о њеној подели и функцији; објашњава се значење есеја. Други део је посвећен Бартовом виђењу „феноменолошке, тематске и структуралистичке критике“ (Женет, 2002: 31-37). Ово су први огледи посвећени теорији књижевности. Намењени су свима онима који се баве књижевношћу, научницима, професорима, студентима. Жерар Женет се са два преведена текста нашао на трећем месту по заступљености заједно са Деридом. Предраг Шапоња је са енглеског превео текст „Топ тен француске поезије“ аутора Мајкла Бишопа (Michael Bishop), професора француске књижевности у Новој Шкотској. Бишоп издваја десет француских песника и тиме се заокружује прича о модерној француској књижевности за 2002. годину. Он издваја Ива Бонфоа који је носилац „етичке и духовне мотивације“ (Бишоп, 2002: 46-49), Мишела Дегија (Michel Deguy) који је написао посебну елегију у знак спомена својој супрузи, Андреа де Бушеа (André de Bouchet) са „чудесним опсегом фасцинираности, наклоности и песничких модалитета“ (2002: 46-49), Андреу Шедид (Andrée Chedid) као једну од „најбриљантнијих гласова“ (2002: 46-49), Едуара Глисана (Edouard Glissant) са „богатством увида и медитативном инфраструктуром“ (2002: 46-49), Салу Стетјеа (Salah Stétié) чије дело одређује као тематски широко, Жан-Клода Пенсона (Jean-Claude Pinson) и његове „освежавајуће збирке“, Жаклин Рисе (Jacqueline Risset) и „непрестану модалну еволуцију“, Естер Телерман (Esther Tellermann) и „елиптични израз“, Ива Леклера (Yves Leclair) и „најбоље артикулисане збирке“ и Жан-Мишела Молпуа (Jean-Michel Maulpoix) чије стваралаштво описује као разноврсно. Из овог огледа сазнајемо да се сваке године у Француској објави око сто књига поезије. Приближан број поетских дела објављују и све франкофоне земље заједно (Бишоп, 2002: 46-49). Слично као са чланком који издваја романе, овде се читаоци упознају са савременим песницима и основним карактеристикама њихове поезије. Чланак може да усмери читаоце и да предлог за читање дела француских песника. Павле Секеруш је превео „Бечке скице“ чији је аутор Ги Скарпета (Guy Scarpetta). Овај текст је изашао у последњем броју за 2002. годину. Одломак из његове књиге *L'Artifice* упознаје читаоце се бечком митологијом, говори о модернизму, космополитској димензији, јеврејском питању. Ги Скарпета је са својим радовима присутан у српској периодици од деведесетих година. Његова једина преведена књига је *Повратак барока* коју су *Светови* објавили 2003. године у преводу Павла Секеруша.

Године 2003. објављен је оглед Цветана Тодорова (Tzvetan Todorov) „Међузависност“ у преводу Јована Попова. Говорећи о друштвености, говори о Русоу и пита се „не ризикујемо ли у жељи да будемо слободни да се нађемо одсечени од своје изворне заједнице“ (Тодоров, 2003: 4-9). Поставља питање да ли ће љубав пронаћи своје место у модерном свету „или се морамо помирити с тим да афективне везе постепено уступају место уговорним односима“ (2003: 4-9). Ово је одломак из ауторове књиге *Несавршени врт* коју је објавила *Геопоетика* 2003. године, у преводу Јована Попова. Претпоставка је да чланак служи да најави нову књигу. Цветан Тодоров је од осамдесетих година присутан кроз чланке у српској периодици, а упоредо са чланцима објављивали су се преводи његових књига⁷². Текст Пјера Бурдијеа „Три стања поља – Стицање аутономије (критичка фаза настанка поља)“, који је превео Владимир Капор, најаву је Бурдијеове књиге која ће се појавити у издању *Светова*. Пјер Бурдије је преведен укупно два пута, две године заредом. Његове текстове превели су различити преводиоци, па интересовање за Бурдијеа не можемо оправдати активношћу и интересовањем једног преводиоца. Текст Чарлса Холдефера (Charles Holdefer) „Америчка литература и Француска – крокодил намигује“, који је са енглеског језика превела Наташа Ваван, описује француско поимање Америке. Оно се пореди са сатиром Достојевског где „крокодил са изложбе прогута чиновника који је дошао да га види“ (Холдефер, 2003: 20-22) и отуда такав наслов чланка. Ипак, и поред таквог односа, аутор сматра да амерички писци „добро пролазе у Француској“ (2003: 20-22). Чланак из области упоредне књижевности истражује рецепцију

⁷² Прве преведене књиге Цветана Тодорова објављене су 1986. године. Јовица Аћин превео је књигу *Симболизам и тумачење*, коју је објавила издавачка кућа *Братство-јединство* из Новог Сада. Бранко Јелић и Милош Константиновић превели су *Поетику*, коју је објавила издавачка кућа *Филип Вишињић* из Београда.

дела америчких аутора у Француској. Аутор је Американац и предаје на Универзитету у Поатјеу, у Француској (Холдефер, н.д.). Затим следе огледи који се баве француским књижевним наградама, те тако Оливије Бура (Olivier Boura) у тексту „Столеће Гонкура“, који је са француског језика превела Соња Гобец, говори о стогодишњици од установљења Гонкурове награде. Овај текст је одломак из књиге Оливијеа Буре *Век Гонкура* која није преведена на српски језик. Аутор рестаурира књижевни живот кроз читав век, објашњава контроверзе које су пратиле ову књижевну награду, говори о добитницима и о онима који су остали заборављени. Чланак читаоцима пружа поглед на једну епоху француске књижевности из угла једног од савремених сведока.

Година 2004. започиње са заједничким огледом Анаида Демира (Anaid Demir), Шарлот Леузон-Миран и Себастијана Плиоа под називом „Субверзија“, у преводу Иване Адамовић, која по њима „представља снажан знак свести света“ (Демир и др, 2004: 18-22). Говорећи о друштву и уметности, аутори сматрају да и „друштво и интернационална уметност изгледају озарени великом жељом за субверзијом“ (2004: 18-22). Овај текст је преузет из априлског броја француског часописа *Beaux arts magazine* за 2003. годину. Како сами аутори сматрају да посебну жељу за субверзијом показују територије обележене табуима (2004: 18-22), претпоставка је да је објављивање овог текста потакнуто потребама друштва у коме живимо где је субверзија, у смислу свести, пожељан део свих области стварања. Тома Рење (Thomas Régnier) аутор је огледа „Од аутобиографије до аутофикције: парадоксална генеалогичка“, који је са француског превела Соња Гобец. У тексту се говори о стилу аутобиографије и анализира Русоов начин писања аутобиографије. По мишљењу Рењеа „аутофикција ужива милост читаве последње генерације француских писаца“ (Рење, 2004: 33-34) и сматра да је она „једина која може вратити дух аутобиографији“ (2004: 33-34). Ово је једини текст Томе Рењеа који је преведен на српски језик. Чланак је праћен са још два огледа, која се баве анализом аутобиографије. Жак Лекарм (Jacques Lecarme) аутор је огледа „Класични – упркос себи – у жанру аутобиографије“ који је са француског превела Ивана Адамовић. Лекарм пажњу посвећује настанку модерне аутобиографије; говори о Жиду као њеном оснивачу. Тек шездесетих година 20. века значајни романописци, као што су Сартр, Ками, Симона де Бовоар, Малро (Malraux), почињу да пишу аутобиографије и испоставља се да се то читаоцима више свиђа од њихових романа (Лекарм, 2004: 35-36). Аутор истиче да аутобиографија „није најмање књижевна као што се обично верује, него најлукавија и најсофистициранија“ (2004: 35-36). Ово је једини текст Жака Лекарма који је преведен на српски језик. Дамјан Занон (Damien Zanone) наставља да пише о аутобиографији у огледу „Жорж Санд – Солидарна аутобиографија“, који је са француског превела Соња Гобец. Он говори о аутобиографији на основу конкретног дела Жорж Санд (George Sand). Ово је једини текст Дамјана Занона који је преведен на српски језик. Сва три огледа која говоре о жанру аутобиографије објављена су у истом броју, у рубрици Аутобиографија. У њима се извлаче опште карактеристике аутобиографије кроз анализу начина писања Русоа, Жида, Жорж Санд и других француских аутора што је посебно интересантно за читаоце којима је књижевност професија. *Златна греда* у свој избор огледа сврстава и оне који се баве уметношћу. Бернар Делвај (Bernard Delvaille) аутор је огледа „Марсел Дишан *Добровољни техничар*“, који се појавио у преводу Соње Гобец. Читаоци се овде упознају са Дишановом уметношћу и утицајима који су за њу били значајни. Конкретно, објашњава се утицај Ремона Русела (Raymond Roussel) који се не може ограничити само на сликарство. Делвај приказује „унакрсни портрет два аутора који су делили исту фасцинацију машинама и исту страст према шаху“ (Делвај, 2004: 45-46). У овом чланку преплићу се књижевност и уметност; говори се о утицају Пруста на Русела, о Дишановом дивљењу Малармеу, о Аполинеровом виђењу Дишана као „човека чија ће привилегија бити да измири уметност и народ“ (2004: 45-46). Бернар Делвај је у српској периодици присутан са два објављена чланка⁷³. Објашњавањем утицаја књижевника на француског уметника указује се

⁷³ Први објављени чланак Бернара Делваја „Уклети Арман Робен“, у преводу Радета Томића, штампан је у *Летопису Матице српске* 1984. године.

на међусобну повезаност књижевности и уметности. Овај текст је значајан због тога што доприноси бољем разумевању француског уметника који је код нас присутан првенствено кроз периодичке чланке. Патрик Беније (Patrick Besnier) аутор је текста „Исидор Дикас: ексцентричан упркос себи“. Текст је са француског превела Ивана Адамовић. Овај професор Универзитета у Мену (Беније, 2004: 48-50) и писац у свом тексту се бави делом грофа од Лотреамона (comte de Lautréamont). Аутор *Малдорорових певања*⁷⁴ је, по њему, „потпуно разорио књижевност“ (2004: 48-50) и велике књижевне форме. Патрика Бенијеа је наша читалачка публика могла да упозна једино преко овог текста који представља централно поље његовог истраживачког рада. Потом, објављује се оглед „Фатална лепота“ Марка Ализара (Mark Alizart) у коме се, пре свега, говори о лепоти у уметности и при томе се позива на многе уметнике и теоретичаре и њихово одређење лепоте – Сезан, Дишан, Лиотар, Барт, Делез и др. За текст Марка Ализара није наведено име преводиоца. Марк Ализар (1975-) се као филозоф нове генерације бави студијама културе, филозофије, теологије, политике, историје уметности (Доде, 2018). Ово је једини његов текст објављен на српском језику. Текст „Рат слика – какав рат?“ аутора Бруна Латурса (Bruno Latour) говори о аутономији естетике. Аутор, иначе професор социологије у Паризу, објашњава да су естетика и социологија „у рату због одвајања између садржаја дела и њиховог социјалног контекста“ (Латур, 2004: 27-28). Није назначен преводилац текста Бруна Латурса. Његови текстови су присутни у српској периодици после 2000. године⁷⁵ тако да је ово један од његових првих текстова објављених код нас. Латур по оцени Џонатана Калера „стоји помало по страни од онога што обично подразумева појам француска теорија“ (2018: 11-23), творац је теорије актер-мрежа која се сматра веома утицајном и процењује се да ће бити дуготрајна (2018: 11-23). Текст „Бурдије“, аутора који је потписан иницијалима Е. Д, говори о Бурдијеовим социјалним категоријама перцепције које су биле препоручене у *Дистинкцијама почињања*. „Бурдије супротставља естетици филозофије науку о делима која настоји да поново ухвати у терминима могућих поља социјалну логику која влада аутодефиницијом стваралаца и функционисањем уметничких и књижевних институција“ (Е. Д, 2004: 28). Име преводиоца није назначено. Ово је још један текст о раду Пјера Бурдијеа са којим су читаоци *Златне греде* имали прилике да се упознају у претходним бројевима. Затим, Ивана Адамовић је са француског превела оглед „Уметност машина“ Бастјана Галета (Bastien Gallet), главног уредника једног француског часописа и продуцента, који говори о естетици као дисциплини без предмета, где се уметност не посматра као „књиговодство дискурса које водимо о њој, него делотворност коју производи“ (Галет, 2004: 29). Овај текст заокружује целину текстова о естетици из угла уметности, филозофије и социологије, који су претходно објављени. Текст „Приповедање као форма експликације: наука и историја“ Марте Спранци-Цубер (Marta Spranzi Zuber), у преводу Соње Гобец, говори о узрочној анализи и приповедању. Анализа приповедања кроз Декартову басну о пореклу света претпоставља „концепцију реалности као скупа узрочних процеса, а не као скупа догађаја“ (Спранци-Цубер, 2004: 30-36), док само приповедање „ипак не може представити узрочне процесе зато што су они континуални“ (2004: 30-36) и оно може бити „сачињено од коначног броја догађаја“ (2004: 30-36). Чланак је преузет из мартовског броја француског часописа *Literature* из 1998. године. Чланак је из области теорије књижевности. Текст „Стање“ Мишела Дегија, у преводу Павла Секеруша, преузет је из француског часописа *Literature* за 2002. годину. Овај познати песник говори о поезији за коју сматра да губи на значају и да њена културна мондијализација „не погодује њеном постојању у часописима“ (Деги, 2004: 4-6). По свом начину изражавања она се разликује по „лепоти смисла“ (2004: 4-6), у којој и лежи њена снага (2004: 4-6). Мишел Деги је преко периодике присутан у српској књижевности од осамдесетих година. Ниједна његова књига поезије или есеја није преведена на српски језик.

⁷⁴ *Les chants de Maldoror*.

⁷⁵ Две књиге Бруна Латурса преведене су на српски језик. Оља Петронић је превела обе књиге. Књигу *Никада нисмо били модерни: есеј из симетричне антропологије* 2010. године објавила је новосадска издавачка кућа *Медитеран публишинг* (Mediterran publishing). Књигу *Истраживање о модусима живота: једна антропологија Модерних* објавио је 2015. године *Факултет за медије и комуникације*.

Стога, сви преведени текстови имају функцију да упознају читаоце и да његово дело уведу у домаћу књижевност. Чланак „Велики скок књиге у Кини“ Ренеа Егоа говори о револуцији у Кини „у којој је књига била један од главних инструмената“ (Его, 2004: 42-45). С обзиром на то да је потражња та која највише утиче на производњу, производња књига је била у сталном порасту, али „власт настоји да контролише појаву која је преплављује и води рачуна да избегне свако идеолошко скретање које би њену моћ довело у питање“ (2004: 42-45). Чланак је са француског превела Ивана Адамовић. У овом тексту се из француског угла анализира положај књиге у Кини и утицај кинеских власти на оно што се објављује. Потом следи текст Мајкла Кваса (Michael Kwass) „Уређивање робног света: Потрошачка револуција и класификација објеката у Француској осамнаестог века, први део“; други део овог огледа објављен је исте године у једном од наредних бројева. Овде се истражују културне трансформације кроз које је прошла западна Европа 18. века. Испитују се нове „таксономије којима су браниоци луксуза настојали да уреде наглу експанзију робног света“ (Квас, 2004: 46-56). Аутор се бави економским и друштвеним истраживањима што се може видети по наслову његове књиге *Привилегија и пореска политика у Француској 18. века: Liberté, Egalité, Fiscalité* (2004: 46-56). Није наведено да ли чланак представља одломак из те књиге. Чланак је преузет из пролећног броја америчког часописа *Representations* из 2003. године, а превела га је Љиљана Петровић. Читаоци се упознају са економским и културним условима живота током 18. века у Француској преко америчког часописа чији су аутори редовно пратили збивања на француском културном поднебљу (Кисе, 2015). Током ове године почиње да се преводи Жил Делез⁷⁶ (Gilles Deleuze). Представљене су „Филозофија и мањине“ у преводу Дејана Аничича. Већина његових дела је „посвећена реконструкцији филозофске традиције организоване око концепта постојања [...] и рестриктивних теорија субјекта“ (Делез, 2004: 4). Чланак је преузет из часописа *Critique (Revue générale des publications françaises et étrangères)* за 1978. годину. Делез је представљен темом карактеристичном за француску теорију, а то је модернизовање филозофије (Бадју, 2018: 45-57). Чланак Инга Беренсмејера (Ingo Berensmeyer) „Без сталне адресе: Паскал, Сервантес и променљива функција књижевне комуникације у раној модерној Европи“, у преводу Наташе Ваван, разматра методолошке проблеме „разумевања фикционалности у аисторијском контексту и системског придавања статуса књижевности“ (Беренсмајер, 2004: 45-52). Беренсмајер говори о проблемима односа моћи између речи и света у 17. веку и налази да је „парадоксално да модерни концепт науке и развој знања садрже виши степен несигурности од ренесансног концепта“ (2004: 45-52). При томе се позива на Паскала (Pascal) и користи се његовом терминологијом. Ово је једини његов текст који је преведен на српски језик. Франсоа Кисе (François Cusset) у свом тексту „Ново рухо дискусије“ говори о Америци независних медија и писаца, о уметничким слободама, о аутоцензури. Он сматра да се у модерној Америци „култура и књижевност користе као политичко оружје као средство за измену књижевног и интелектуалног пејзажа“ (Кисе, 2004: 63-67). Чланак је преузет из француског часописа *Lire* за 2004. годину, а превела га је Соња Гобец. У овом тексту читаоци сведоче још једном виђењу Америке, положаја медија и културе уопште из француског угла. Поред овог чланка, у српском преводу може се наћи и једна књига Франсоа Кисеа⁷⁷ у којој се бавио истраживањем утицаја француских мислилаца на културни живот Америке. Књига не представља „само свеобухватни извештај о успеху француских мислилаца који добијају статус поп филозофских звезда у Америци већ и изванредна анализа америчког образовног система, као и разлога зашто је унутар тог универзитетског система француска теорија имала толико успеха, какав је утицај извршила и колико унапредила критичке праксе као и особен начин на који су француски филозофи читани“ (Јовановић, 2016). Потом се из Америке француска теорија „расула по целом свету [...] у америчком епистемичком паковању“ (Кисе, 2018: 7-10),

⁷⁶ Први преводи Жила Делеза у српској периодици срећу се осамдесетих година. Један од првих преведених чланака објавио је часопис *Дело* 1983. године. Чланак објављен под називом „Мањинска књижевност“, Делез је написао са Гуатарјем. Чланак је превео Мирко Радојичић.

⁷⁷ Књигу *French Theory: Фуко, Дерида, Делез & Со и преображај интелектуалног живота у САД* превела је Оља Петронић и објавила је издавачка кућа *Карнос* из Лознице 2015. године.

а на велики број чланака наишли смо и у току овог истраживања. Поменути чланак представља средишње поље његовог истраживачког рада.

Године 2005. забележен је мањи број огледа. Најпре је објављен оглед Мајкла Тратнера (Michael Tratner) „Деридин дуг према Милтону Фридману“ где се разматрају нека Деридина полазишта, која, иако се баве књижевношћу и филозофијом, увек укључују неке економске аспекте (Тратнер, 2005: 4-12). Деридида сматра да би требало „размотрити последице које су извесни догађаји из економске историје оставили на књижевност“ (Тратнер, 2005: 4-12). Овај чланак је преузет из америчког часописа *New Literary History* за 2003. годину, а превела га је Љиљана Петровић. Деридида је умро у октобру 2004. године, а текст је у *Златној греди* објављен у првом броју за наредну годину. Ово је једини текст Мајкла Тратнера, професора енглеске књижевности, који је преведен на српски. Одличан је пример на основу кога се види стална тежња савремених француских филозофа за модернизовањем филозофије и њеним повезивањем са стварним животним појавама. На тај начин се повезују сазнање и делање што Бадју истиче као једну од главних особености „француског филозофског тренутка“ (2018: 45-57). Текст Мишела Сенелара (Michel Senellart) говори о „Проблеми либерализма“ и о Фукоовом концепту биомоћи који је повезан са либерализмом. „Схваћен као општи оквир биомоћи либерализам настоји да уведе друштво у сложену игру посредовања и ограничења“ (Сенелар, 2005: 4-5). Овде се представља Фукоов општи оквир биополитике. Текст је са француског превела Ивана Адамовић. Ово је Сенеларов једини текст на српском језику. О Фукоу се, потом, говори у огледу Франсоа Евалда (François Ewald) „Филозофија као чин – Мишел Фуко“. Аутор каже да нам Фукоов рад „омогућава да изоштримо визију актуелности“ (Евалд, 2005: 13-16). Фуко је кроз свој рад тежио да одговори на питања „шта смо ми данас“ и „какво је то данас у коме живимо“ (2005: 13-16). Фуко је сматрао да се тим питањима одређује „засебна делатност филозофа“ (2005: 13-16). Франсоа Евалд је у српској периодици присутан од средине деведесетих година са три преведена чланка. Он је француски филозоф и историчар. Био је асистент Мишелу Фукоу током седамдесетих година (Boehme, Ewald, 2017). Овај текст је са француског превела Соња Гобец. Она је превела и текст Жудит Ревел (Judith Revel) „О концепту у правом смислу речи“. Жудит Ревел је аутор дела *Фукоов вокабулар*, те се овде говори о питању језика које је код Фукоа од фундаменталног значаја. Он је изразио „јасан филозофски захтев за редефинисањем речи којима се служи мисао“ (Ревел, 2005: 17). Тема овог огледа одговара интересовањима ауторке која се бави превођењем и филозофијом. У преводу на српски представљен је један чланак. Читањем текстова о Фукоу уочавају се још неке карактеристике савремене француске филозофије. То је расправа о субјекту, која је присутна у великом броју Фукоових преведених радова. Она је увек везана за расправу о животу и појму због тога што је субјект „заједнички део оба ова усмерења“ (Бадју, 2018: 45-57). Потом следе два огледна текста Кристин Фернио (Christine Ferniot) „Како издати књигу“ и „Пишчев рачун као позајмица“ која се тичу писаца и издавачких кућа. Оба текста је са француског превела Ивана Адамовић. У првом тексту ауторка разматра „путовање вашег текста од момента када стигне до издавача до оног када је прихваћен или одбијен“ (Фернио, 2005: 47-48). Фернио разоткрива ко чита текст, ко одлучује о издавању и по којим критеријумима. У другом чланку се могу пронаћи савети о слању рукописа и објављивању и које су то грешке које треба избегавати. Фернио сматра да је Француска „једна од највеликодушнијих земаља у питању помоћи књижевној креативности“ (2005: 49). Новинарка и књижевна критичарка, Кристин Фернио, представљена је нашој читалачкој публици са ова два чланка.

Године 2006. Наташа Пралица је са француског превела текстове Жана Бодријара „Виртуалност и догађаји“ и „Осуда и казна нашег друштва“. Први је преузет из енглеског часописа *International Journal of Baudrillard Studies*, а други из француског *Monde diplomatique*. Бодријарови чланци су у српској периодици присутни од краја седамдесетих година, а прве

књиге су преведене 1991. године⁷⁸. Припада групи савремених француских филозофа за које се сматра да су извршили велики утицај на друштво и доживели „светски успех након рецепције у Америци“ (Кисе, 2018: 7-10). Жан М. Гулмо (Jean M. Goulemot) у тексту „Дух времена“, објављеном у преводу Мирославе Дебељачки, излаже однос према времену и филозофији тренутка. Катрин Ларер (Catherine Larrère), професорка филозофије, написала је текст о „Рађању економског либерализма“. Текст је са француског превела Мирослава Дебељачки. Ово је једини текст Катрин Ларер који је објављен. Претходна два текста, иако не говоре директно о филозофији савремених француских теоретичара, тематски остају у том оквиру. Година се завршава огледима Пола Вејна⁷⁹ [sic] „Шта је представљао римски цар“, то је одломак из књиге која ће се појавити у издању издавачке куће *Светови*. Исте године изашла је књига *Грчко-римско царство*, у преводу Мирославе Дебељачки-Јовичић, Бојане Новаковић и сарадника, те одломак можемо сматрати најавом књиге. Одломак може да усмери читаоце и да предлог за даље читање. Овај текст је са француског превела Мирослава Дебељачки-Јовичић. У овом одломку француски историчар је представљен са централном темом свог истраживања.

Година 2007. започиње огледом Тренора Нориса (Trevor Norris) „Конзумација знакова, конзумација полиса: Хана Арент и Жан Бодријар о потрошачком друштву и помрачењу стварности“. Да свакодневни догађаји утичу на објављивање чланака, па и на сам њихов садржај, видимо у овом тексту у коме се истиче да „не можемо дозволити да нас терористи ометају у куповини“ (Норис, 2007: 4-12). Пошто се овде истражују главни проблеми потрошачког друштва, у овој реченици се осећа доза ироније, али она, свакако, истиче проблеме које западно друштво има са тероризмом. У истраживању ових проблема аутор полази од „природе и порекла конзумеризма кроз социјалну и интелектуалну историју“ (2007: 4-12). У овом огледу читаоци се упознају са Бодријаровим семиотичким анализама потрошачког друштва и анализом Хане Арент (Hannah Arendt). За овај текст није наведено име преводиоца. Ово је једини текст Тренора Нориса који је објављен у српским часописима. Филозофски текст Мориса Бланшоа (Maurice Blanchot) „О пријатељству, смрти и префињеној тузи мисли“ настао је 1997. године, а за потребе *Златне греде* превео га је Бранимир Бојић. Пријатељство је за њега однос без зависности који садржи сву једноставност живота (Бланшо, 2007: 4). Морис Бланшо је први пут преведен 1960. године⁸⁰. Ален Бадју (Alain Badiou) у тексту „Антифилозоф“, који је са француског превела Бојана Новаковић, објашњава због чега је Кјеркегор (Kierkegaard) један од највећих антифилозофа. Разлог за то Бадју проналази у томе што „одбацити објективан карактер истине не значи учинити је релативном, она остаје апсолутна, али се може досегнути само на субјективан начин“ (Бадју, 2007: 12-13). Овај текст представља одломак из истоимене књиге Алена Бадјуа. Први преводи његових књига на српски језик уследили су после 2009. године⁸¹. У време када се текстови овог француског филозофа објављују у нашој периодици није било превода његових дела на српски. Ово је први његов чланак који је објављен, те се читаоци овде упознају са његовим размишљањима. Ален Бадју за себе каже да је можда последњи представник „француског филозофског тренутка“⁸² (2018: 45-57). О Кјеркегору даље говоре три текста, „Меланхолични заводник“ Дидијеа Рејмонда (Didier Raymond), „Мислилац будућности“ Патриса Болона (Patrice Bollon) и „Хронолошки подаци“ Жака Лафаржа (Jacques Lafarge). Рејмондов текст представља одломак из истоимене књиге. Аутор је „имао значајног удела у делу *Кјеркегор или хришћански Дон Жуан*“ (Рејмонд, 2007: 14-16). Одломак је са француског превела Јелена Михаиловић. Болон

⁷⁸ Године 1991. објављене су *Симболичка размена и смрт* у преводу Миодрага Марковића и издању *Дечијих новина* из Горњег Милановца, *Фаталне стратегије* у преводу Михаила Видаковића и издању *Књижевне заједнице Новог Сада*, *Симулакрум и симулација* у преводу Фриде Филиповић и издању *Светова*.

⁷⁹ Пол Вен.

⁸⁰ Избор *Есеја*, у преводу Велимира Н. Димића и Живојина Ристића, објавио је *Нолит*.

⁸¹ Прво штампање његове књиге на српском језику било је 4. маја 1968. у издању *Едиције Југославија*.

⁸² „Француским филозофским тренутком“ Бадју назива период савремене француске филозофије, из друге половине 20. века, у који сврстава ауторе од Сартра до Делеза.

за Кјеркегора сматра да је „извршио највећи утицај на савремено мишљење“ (Болон, 2007: 17-18). Ово је одломак из истоимене књиге која није преведена на српски. Преводац одломка је Бојана Новаковић. Чланак Жака Лафаржа, почасног ванредног професора на Универзитету у Бордоу, у преводу Бојане Новаковић, представља одломак из истоимене књиге, која није преведена на српски. Пјер Бајар (Pierre Bayard) се бави питањем „Како говорити о непровчитаним књигама“. Ово је одломак из истоимене књиге. Овај професор књижевности, који је често био у ситуацији да говори о непровчитаним књигама, сматра да је то могуће. У овом тексту Бајар даје читаоцима савете како би им помогао уколико имају сличне проблеме у комуникацији. Есеј *Како да говоримо о књигама које нисмо прочитали*, у преводу Снежане Калинић, објавио је *Службени гласник* 2009. године⁸³. На основу тога се види да је овај чланак претходно објављивању књиге на српски. Текст је са француског превео Владимир Капор. Крај 2007. године обележили су текстови Мориса Сартра (Maurice Sartre) „Смрт Хипатије или остати паганин у хришћанском свету“⁸⁴ и Џејсона Ројса Линдсија (Jason Royce Lindsey) „Промислање политичког“ у преводу Наташе Ваван Пралице. Морис Сартр је аутор књиге *Историја Грчке* која треба да изађе у оквиру новосадске издавачке куће *Адреса*. Овај његов чланак је најаву нове књиге која треба да се појави на нашем тржишту. Чланак Џејсона Ројса Линдсија говори о „озбиљном схватању Бодријарове *Тихе већине*“ (Ројс Линдси, 2007: 7-11). Читаоци тако сазнају да постоји тежња да се ово Бодријарово дело тумачи као његово прво истраживање у области тероризма (2007: 7-11) у коме он „преиспитује многе суштинске претпоставке о томе шта је политика и колика је њена вредност за савремено друштво“ (2007: 7-11). Бодријар је представљен са тематиком карактеристичном за савремену француску филозофију, а тиче се политике и тежње да „дубински увуку филозофију у политичко питање“ (Бадју, 2018: 45-57).

Година 2008. била је обележена мањим бројем огледа. Фросина Димовска је превела чланак Стефана Леклера (Stéphan Leclerc) „Ниче, Делез и спорт“ у коме се даје филозофски поглед на спорт. Код Делеза то је игра у којој „нема правила, нити побеђених, њу пре свега чини случај и разнородност“ (Леклер, 2008: 61-65). Са Делезом „мислити постаје спорт“ (2008: 61-65), а „дати смисао некој мисли значи наметнути јој неку површину, као што је памћење; играти значи омогућити остварење животу“ (2008: 61-65). Објашњење зашто се о Ничеу говори у истом тексту као и о Делезу треба потражити у самим поставкама савремене француске теорије, које је укратко изложио Бадју у свом тексту „Француски филозофски тренутак“⁸⁵. Француска филозофија је у потрази за немачком филозофијом у циљу „да се преиначи, да се помери однос између појма и егзистенције“ (Бадју, 2018: 45-57). Следе два огледа Жака Рансијера, „Промислање између дисциплина: естетика знања“ и „Еманциповани гледалац“. Огледе су са енглеског језика превели Наташа Пралица, односно Предраг Шапоња. Први се бави естетском димензијом знања и естетику посматра као „историјски одређен концепт који одређује специфични режим посматрања и разумевања уметности“ (Рансијер, 2008: 10-13). Други оглед је део Рансијеровог предавања у коме говори о гледалаштву, Дидроовом (Diderot) и Артоовом позоришту, спектаклу у теорији Ги Дебора (Guy Debord). Овај текст претходи објављивању истоимене књиге. Књига *Еманциповани гледалац* објављена је 2010. године у *Едицији Југославија*. Рансијер припада групи савремених француских филозофа. Следе два огледа која говоре о Ги Дебору. Ги Скарпета, који је код нас познат по књизи *Повратак барока*, посветио му је чланак „Стратегија субверзије – Ги Дебор, неприлагођен“ који је превела Оливера Ранковић, а Питер Маршал (Peter Marshall) текст „Ги Дебор и ситуационисти“, који је превела Ивана Веља. Други текст представља одломак из ауторове књиге *Захтевати немогуће*. Ова два текста пропраћена су одломком из књиге самог Ги Дебора

⁸³ Још једну књигу Пјера Бајара, *Антиципирани плагијат*, у преводу Мире Поповић, објавио је *Службени гласник* 2010. године.

⁸⁴ За овај текст Мориса Сартра није назначено име преводиоца.

⁸⁵ Текст је, у преводу Оље Петронић, објављен у књизи *Кратак увод у рецепцију „Француске теорије“*, коју је приредио Дејан Аничич и издао Карпос из Лознице. Француска верзија текста објављена је у издању *New Left Review* за септембар и октобар 2005. године. Текст је доступан на www.lacan.com.

„Негација и потрошња у култури. Друштво спектакла – Поглавље 8“ у преводу Мирјане Маринковић.

Године 2009. није забележен велики број огледа, објављено је свега четири огледа. Сара Милс (Sarah Mills) је аутор текста „Дискурс“ у коме се говори о Фукоовом делу. Текст је објављен у преводу Дејана Аничивића. Најчешће коришћен термин у његовом делу јесте управо дискурс о чему ауторка говори у својој књизи *Мишел Фуко*. По мишљењу Милсове „његов рад у дискурсу и моћи је користан теоретичарима за разматрање начина на који ми знамо оно што знамо, одакле те информације долазе, како се продукују и под којим условима“ (Милс, 2009: 53-58). Дејан Аничивић је заслужан за превод Фукоових термина диспозитив, моћ и дискурс, које сматра основним у Фукоовом концепту (Даковић, 11.10.2007), јер је урадио редакцију старог превода Јелене Стакић из 1978. године⁸⁶. На основу овог примера уочава се значајна улога преводилаца у преношењу неког филозофског текста. Говор о моћи или знању, о којима је најчешће и реч у Фукоовим текстовима, био је погодан за Америчке универзитете. Тамо су студентски покрети из шездесетих „на светлост дана изнели низ противречности у експлозивном облику“ (Кисе, 2015: 71), што је најавило „необиче 70-е“ (2015: 71) „преображавајући амерички универзитет и његов непрестани говор о себи у једну од оних *стирала знања/моћи*, нестабилних и махнитих, које је описао Фуко“ (2015: 71). Седамдесете године уводе деценију „првих академских употреба француске теорије“ (2015: 73). То су године „могућег непосредног сусрета француских аутора са њиховим америчким читаоцима“ (2015: 88). Текстови француских теоретичара, најпре, могли су се прочитати у часописима „који су клијали на катедрама за књижевност“ (2015: 80). Тако катедре за књижевност постају кључне за улазак француске теорије у САД и омогућавају њену деконтекстуализацију (2015: 101). Овим истраживањем је утврђено да такву улогу у српској култури, поред издавача, имају књижевни часописи, који потврђују ширење истраживачког поља саме књижевности. Промовишући „оно што је предмет расправе у Паризу“ (2015: 104), северноамерички професори француског посредовали су утицају „најблиставијих француских производа тог тренутка“ (2015: 104). Са првим преведеним текстовима, француска теорија се помера ка катедри за енглески, а потом за упоредну књижевност (2015: 104). Ово премештање доводи до тога да се „текстови Фукоа, Дериде, Делеза и Лакана – који су први читани“ (2015: 104) отварају према књижевности у виду излагања „првенствено њихове анализе текста“ (2015: 104) или литераризовања њихових филозофских ставова (2015: 104). Једна од тежњи француске теорије коју подвлачи Бадју јесте „преображај филозофског стила и покушаји да се помере границе између филозофије и књижевности“ (2018: 45-57). Џеси Овен Хернс-Бранаман (Jesse Owen Hearn-Branaman) у наслову свог текста поставља питање „Зар не морамо и сами постати богови“. Ово је текст о визуелним теоријама Фукоа, Дебора и Бодријара у „објашњавању савремених структура моћи“ (Хернс-Бранаман, 2009: 7-12), који је превела Наташа Пралица. Ове године објављен је још један текст Жана Бодријара „Симулација и трансестетика: Ка тачки у којој уметност нестаје“ у преводу Наташе Пралице. Овај рад, који говори о односу према уметности и естетици, представљен је као предавање у музеју Витни у Њујорку 1987. године. Бодријар је са четири преведена текста један од најзаступљенијих Француза и заузима треће место по заступљености у овом часопису. Текст Алена Бадјуа „Филозофија и жеља“ подсећа на везу поезије и филозофије. Реч је о предавању које је одржано у Сиднеју под називом *Жеља Филозофије и савремени свет* с тим што је на француском синтагма *жеља филозофије* „двосмислена по питању синтаксичког статуса филозофије“

⁸⁶ Поводом новог превода Фукоа 2007. године, Аничивић пише у „Белешци за нови превод *Воље за знањем*“: „Мишел Фуко се на српски преводи у континуитету од преко 35 година и у тој преводилачкој историји такође се лако уочавају сви ови феномени термилошке неусаглашености (она је, међутим, у извесном смислу управо због тога занимљива, будући да те разлике у преводилачким решењима понекад рефлектују културне особености одређеног тренутка). У наставку ћемо се концентрисати на три конкретна теоретска појма која смо другачије превели у односу на први превод из 1978. године. То су диспозитив уместо ранијег механизам, моћ уместо ранијег власт и дискурс уместо говор“ (цитирано према Даковић, 11.10.2007).

(Бадју, 2009: 53-57). Текст је са енглеског превео Стеван Брадић. Текстови савремених француских филозофа су обележили 2009. годину.

Година 2010. започиње и наставља се текстом Алена Бадјуа „Признање једног филозофа“, који говори о ономе што филозофија жели да омогући сваком појединцу, тачније, она „тражи формалне услове, могућност за свакога, да живи своје име, који је, у то име, као становник свог имена, био једнак сваком другом“ (Бадју, 2010: 5-11). Текст је са француског превела Тања Пекић. Исте године излазе још два текста потписана његовим именом, „Савремена фигура војника у политици и песништву“ и „Догађај код Делеза“, оба у преводу Стевана Брадића. У првом тексту Бадју разјашњава филозофске термине деструкције, негације и одузимања. У другом тексту говори се о Делезовом филозофском раду. То даје број од пет огледа овог аутора распоређених на три године. Овај број огледа га поставља на друго место. Објављен је текст Жака Рансијера „Естетско раздвајање, естетска заједница: Сцене из естетског режима уметности“, у преводу Стевана Брадића, који је део предавања са Универзитета у Амстердаму из 2006. године. По Рансијеру естетска заједница може бити само „заједница смисла“ (Рансијер, 2010: 20-27). Укупно су објављена три Рансијерова огледа што овог естетичара и филозофа поставља на треће место по заступљености, одмах иза Бодријара и Бадјуа. Он, такође, припада групи савремених француских филозофа. После тога следе два чланка, која говоре о Бодријару. Дејвид Џонсон аутор је текста под називом „Разлика између победе и пораза: бодријаровска реверзибилност у односу на свет као улог“, а Ален Готје (Alain Gauthier) текста „Акт мишљења према Жану Бодријару“. Други текст је одломак из ауторове књиге *Бодријар – јединствена мисао*. Текстовете су превеле Ивана Веља, односно Тања Пекић. Потом, преводи се текст Џоане Оксале (Johanna Oksala) „Насиље и биополитика модерне“ који проучава „однос између политичког насиља и биолошког живота у мишљењу Хане Арент, Ђорђа Агамбена (Giorgio Agamben) и Мишела Фукоа“ (Оксала, 2010: 13-23). Текст је са енглеског превела Ивана Веља.

Већина преведених огледа које је *Златна греда* приказала, иако представљају делове књига самих аутора, није преузета из њих, већ директно из француских часописа. *Златна греда* не прави у потпуности самосталне изборе када је реч о огледима будући да врши селекцију онога што су објавили страни часописи. Преузимањем њихових текстова, она показује да прати дешавања на француској културној, књижевној и филозофској сцени, те за своје читаоце бира актуелне чланке.

Текстови у *Златној греди* преведени су са француског и енглеског језика. Од 92 преведена огледа са француског је преведено њих 60. Са енглеског је преведено 16 текстова. То значи да уредници не разматрају искључиво француске изворе када је реч о француским ауторима и француским темама уопште, већ и светске што доприноси објективности у одабиру актуелних тема, као и пружању другачије слике⁸⁷. Од француских аутора са енглеског су се преводили Мишел Фуко, Жак Рансијер, Ален Бадју. У текстовима америчких аутора писало се о француским мислиоцима, Фукоу, Бодријару, Ги Дебору, Делезу, Дерици. Сва ова имена француских аутора, која су обележила бројеве *Златне греде*, јесу она имена „која су постала незаобилазна с ону страну Атлантика, а да земља из које потичу никада није била свесна размера тог феномена“ (Кисе, 2015: 10). То објашњава преузимање текстова из америчких извора. Поставља се питање да ли се тим преузимањем из англофоних извора мењају изворне теорије. Постоје мишљења која потврђују да је *French theory* преобликована у Америци, која је била погодна тло за ширење тих идеја због кризе „демократских режима западног блока“ пред крај 60-их година, надахнула је с обе стране океана тај истовремени процват коренито нових дела“ (Кисе, 2015: 39). Самим тим, постаје јаснија чињеница зашто је Фуко, на пример, одржао многа предавања на америчким универзитетима (Ерибон, 2014) од којих су нека

⁸⁷ Наиме, текстови савремених француских филозофа постали су популарни у целом свету ширећи се са америчких универзитета и у „америчком епистемичком паковању“ (Кисе, 2018: 7-10). То значи да текстови Фукоа, Дерице, Делеза, Бодријара и осталих савремених француских филозофа могу третирати различите теме у зависности од тога да ли су првобитно били намењени америчкој или француској јавности.

преведена у српским књижевним часописима. Са друге стране, оцењује се да су многе идеје поменутих француских теоретичара у Француској остале „сувише маргиналне и често сувише апстрактне“ (Маркет, 2009: [2]) (прев. аут.) што је, такође, допринело њиховом ширењу у Америци. За 16 чланака није експлицитно наведено са ког језика су преведени текстови. Међу њима има француских, енглеских и америчких аутора тако да се на основу тога може наслутити изворни језик чланка.

Аутори највећег броја огледа, који су преведени, јесу Мишел Фуко (7), Ален Бадју (5), Жан Бодријар (4). Уколико се посматра тренд када су други жанрови у питању, примећује се да су уредници с почетка 21. века склони да преводе своје савременике што одговара и овом избору. Изузетак је Мишел Фуко са највећим бројем преведених огледа чије је стварање у области филозофије и психологије обележило другу половину 20. века и које је трајало све до 1986. када је Фуко умро. О његовом великом утицају говори то што су његова размишљања актуелна и почињу да изазивају велико интересовање наших читалаца 15 и више година након његове смрти. Извесно је да је његова мисао актуелна на нашем поднебљу, али претпоставка је да је то само одраз његовог утицаја на западну и америчку мисао, који се осећа и данас. Објављивана су његова предавања из седамдесетих и осамдесетих година. Предавања су преузимана не само из француских, већ и из енглеских и америчких часописа што говори о томе да су његова размишљања актуелна и у другим културама. Чини се да су теме његових текстова погодне за српску културу. Иван Миленковић у тексту за *Време* савремену француску филозофију одређује као филозофију слободе, „што значи да је опасна за сваку врсту ауторитарног мишљења и деловања“ (Миленковић, 2017). Почетком 2001. године, у тексту који је пренет код нас Фуко говори о злочинцима и кажњавању, о институцијама критикујући њихов начин функционисања, о субјективности и старању о себи. Његови текстови изражавају друштвену ангажованост и подстичу на критичко проматрање света који нас окружује. За Миленковића је ово „мишљење које одбија превласт етничких, националних, полних, патријархалних идентитета, мишљење које ће разлику да претпостави свакој врсти истости, оно мишљење које ће издају сопства, па тиме и свега осталог, да супротстави херојској пози и државотворном надахнућу“ (Миленковић, 2017). Ангажованост се посебно уочава у тексту „Ви сте опасни“. Да је ангажованост као таква важна за уредништво *Златне греде* видимо по томе што они својим радом желе да изразе незадовољство и тако покушавају да утичу на друштво. Наиме, децембарски број овог часописа за 2006. годину био је бесплатан у знак протеста према држави и увођења пореза на књигу. Уз Фукоове текстове уредници најчешће стављају информацију о пореклу одломка. Тако сазнајемо да је новосадска издавачка кућа *Светови* објавила више његових књига и да је његово стваралаштво доступно на српском језику. Не само да се преводе Фукоови текстови, већ има доста аутора који пишу о његовој филозофији што је још један показатељ о актуелности његовог мишљења. Прави је парадокс, истиче Миленковић, да су текстови Фукоа, Дерида, Делеза и осталих савремених француских филозофа „постали делотворни“ (2017) имајући у виду сложен и захтеван језик којим су писани (2017). Како француски, тако и други страни аутори пишу о његовој филозофији, дискурсу, биономи. Укупно је шест таквих огледа и то значи да је са тринаест огледа, Фуко као аутор и Фуко као главна тема огледа, на првом месту по заступљености међу преводним огледима. То значи да је он присутан двојачко у овом часопису; непосредно, кроз преводе његових огледа, и посредно, кроз преводе огледа других аутора који говоре о његовој филозофији и оних који се у објашњавању неких феномена њоме служе. Фукоове чланке читаоци су имали прилике да читају готово три пута више, него што је то случај са Аленом Бадјуом који се налази на другом месту. Пет његових огледа преведено је у периоду од 2007. до 2010. године. Сви његови текстови имају филозофске теме; углавном се разјашњавају филозофски термини, док се у два огледа бави радом других филозофа, Кјеркегором и Делезом. У овом избору нема огледа чији предмет је Бадјуова филозофија. Треће место по заступљености припада Жану Бодријару који је аутор четири филозофска огледа. Поред тога, његова филозофија је тема још пет огледа. Највише о њему пишу или се његовим терминима служе амерички и енглески аутори, док је то случај код једног француског аутора. Делез је као

аутор заступљен само са једним огледом; постоје четири огледа у којима се говори о његовој филозофији.

У избору огледа *Златне греде* присутна је филозофска тенденција. Најзаступљенији су чланци са филозофским темама и највећи број чланака написали су филозофи. С обзиром да је филозофија та која нас тера да се, најпре, загледамо у себе и тиме нас наводи на дијалог са нама самима, можемо рећи да то одговара програмској тежњи коју је у првом броју изразио Јован Зивлак. Поред филозофских тема, из огледа овог часописа читаоци могу да поткрепе своја знања из културе, историје, политике, друштва, културе... Тиме је потврђено да се књижевност све више отвара према студијама културе⁸⁸. Постоје огледи који су посвећени теорији књижевности, издаваштву и књижевним наградама. Два огледа сажимају слику модерне француске прозе и поезије. Поред француске књижевности, теме неколико огледа биле су индијска и америчка књижевност, као и положај књиге у Кини. О односу француске књижевности са другим књижевностима говори се само у случају америчке књижевности.

Огледи у часопису *Поља* превођени су континуирано током свих истраживаних година са изузетком 2001. и 2006. године. Као што је то примећено у случају других жанрова, *Поља* се више интересују за превођење огледа са француског језика након 2007. године. Од 2000. до 2007. године објављено је тек девет огледа. То значи да је 77,5% огледа објављено у распону од четири године, од 2007. до 2010.

Године 2000. преведена су два огледа. Текст Владимира Набокова (Владимир Владимирович Набоков) „Добри читаоци и добри писци“ представља уводно предавање које је Набоков одржао студентима Универзитета Корнел. За свој курс Великани европске прозе одабрао је дела различитих писаца, међу које је сврстао Флобера и *Госпођу Бовари* и Пруста и *Пут к Свану*. Владимир Набоков је на овом универзитету радио у периоду од 1948. до 1959. године (Cornell Press, н.д.). То значи да овај текст припада поменутом временском раздобљу. У овом делу огледа износе се запажања о француским ауторима од стране руског писца. Текст је са енглеског превела Ивана Ђурић Пауновић. Овим текстом читаоци добијају кратак преглед европске прозе, а намера аутора огледа се у реченици: „Како би само учен био човек који би добро познавао само неких пет-шест књига“ (Набоков, 2000: 13-14). Други оглед Лорана Рабата (Laurent Rabaté) „Поезија традиције: Студија о избору Стихи Владимира Набокова“ бави се анализом последњег дела Набокова и са француског га је превео Јован Попов. Ово је једини текст Лорана Рабата који је преведен на српски.

Током 2002. преводе се два огледа, текст Михаила Епштејна (Michael Epstein) „Ликови који мисле“ и Милана Кундере „Кастрирана сенка светог Гарта“. Текст Михаила Епштејна представља одломак из његове књиге *Филозофија могућег*. Говорећи о модалностима у мишљењу и култури позива се на Валерија, Бахтинову књигу о Раблеу, Монтења (Montaigne), Паскала, Декарта; наводи одломке из књиге Делеза и Гуатарија. За овај оглед није назначено име преводиоца. Књига је штампана 2001. године у Русији, али није изашла у српском преводу тако да оглед преноси сасвим нова, нашим читаоцима непозната, виђења. У другом огледу Милан Кундера говори о књизи по којој је оглед добио наслов. Овај оглед је први пут објављен 1991. године, у француском часопису *L'Infini*. У тексту је представљено друго поглавље књиге *Les testaments trahis* објављене код Галимара 1993. године. Кундера је приредио чешку верзију истог огледа који говори о роману Макса Брода (Max Brod) *Чаробно краљевство љубави* чији је главни јунак Гарт који представља портрет Франца Кафке (Franz Kafka) (Кундера, 2002: 42-49). Оглед је превела Александра Корда-Петровић.

Године 2003. преведен је само један оглед. Реч је о чланку чији је аутор Анђела Картер (Angela Carter) под насловом „Садовска жена“ у преводу Иване Ђурић-Пауновић. Текст

⁸⁸ Према Кисеу културне студије или *Cultural Studies*, које је преводилац одабрао да не преводи у циљу истицања „англосаксонске особености“ (2015: 15) и избегавање мешања „са историјом или социологијом културе“ (2015: 15), јесу те које скрећу према књижевности, „што је приписано претераном утицају француске теорије на њен развој“ (Кисе, 2015: 176).

представља одломак из огледа *Порнографија у служби жена*. У овом огледу читаоци могу да сазнају појединости о Де Садовом животу и раду у коме је он описан као неко ко је „значајан за жене због његовог одбијања да женску сексуалност посматра у односу на њену репродуктивну функцију“ (Картер, 2003: 59-67). Ауторка каже да овај оглед треба схватити као једну врсту „савременог тумачења неких проблема којих се он дотиче када је реч о културној детерминисаности природе жене и о односима између жена и мушкараца који из тога произилазе“ (2003: 59-67). Овај оглед је друштвено ангажован и претпоставка је да је намењен читатељкама.

Године 2004. преведена су два огледа аутора Ђерђа Кунста „Место генеалогije у Ничеовом делу и животопису“ и Милана Кундере „Непризнато Сервантесово наслеђе“. У огледу Ђерђа Кунста, осим што се говори о Ничеу, у једном делу говори се о Делезу и његовој књизи *Ниче и филозофија*. То је књига која је објављена 1962. године и коју су, по Кунстовим речима, „способни да следе само посвећени“ (Кунст, 2004: 15-33). Оглед је са мађарског превео Сава Бабић. Ово је други пут да се Делез и Ниче спомињу у једном тексту. Савремени француски филозофи су се често позивали на немачке филозофе с краја 18. и почетка 19. века. Кундера у свом огледу говори о Сервантесу (Miguel de Cervantes Saavedra), али и о неким француским писцима и филозофима. За њега су оснивачи новог века Декарт и Сервантес, „са Флобером (роман) истражује све до сада непознате пределе свакодневице“ (Кундера, 2004: 41-48), „са Балзаком открива укорененост човека у историји“ (2004: 41-48), а „неухватљиви тренутак прошлости са Прустом“ (2004: 41-48). Овај есеј је први пут објављен 1983. у француском часопису *Nouvel Observateur* под називом „Et si le roman nous abandonne?“ и део је Кундерине књиге *L'art du roman*⁸⁹ објављене код Галимара 1986. године. *Поља* су објавила чешку верзију есеја, преузету 2004. године из часописа *Host*, коју је превела Александра Корда-Петровић.

Године 2005. објављена су два огледа. Њихови аутори су Џенифер Беркет [sic] (Jennifer Birkett) са текстом „Француске феминисткиње и англоирски модернисти: Сиксу, Кристева, Бекет и Џојс“ и Милан Кундера са текстом „Ко је то романописац“. Биркет у свом огледу „испитује важност коју су делу Бекета (Samuel Beckett) и Џојса (James Joyce) приписале Кристева (Julia Kristeva) и Сиксу (Hélène Cixous)“ (Беркет, 2005: 115-127) за које сматра да су допринеле њиховом разумевању и притом је „под утиском корените различитости између енглеских и француских феминисткиња у приступу културној традицији“ (2005: 115-127). Текст је са енглеског превела Зиа Глухбеговић. У тексту се повезују феминизам и књижевност и тиме се придаје већи значај читатељкама. Кундера у свом трећем огледу за *Поља*, покушавајући да схвати романописца, говори о Флоберу и његовом истраживачком пољу које се заснива на „прози људског живота“ (Кундера, 2005: 49-55), а истражујући Флоберову преписку жели да открије шта „сам Флобер мисли о својој уметности и о уметности других“ (2005: 49-55). Затим, говори о Прусту за кога каже да су га чешки песници волели. Прустов „роман је плод алхемије и у тој божанској алхемији је снага сваког романописца“ (2005: 49-55). Текст је са чешког превела Александра Корда-Петровић.

Године 2007. објављен је само један оглед. Реч је о тексту Жозеа Сарамага (José Saramago) „Да ли је дошло време за повратак аутору? – између свезнајућег Приповедача и унутрашњег монолога“. На самом почетку огледа аутор је цитирао Молијера данас познатом француском максимом „Cherchez la femme!“ која потиче из Молијеровог *Грађанина племића*. Објашњавањем апстрактног појма аутора, за пример се узима конкретан аутор. Наводи се Флобер и проучава његова изјава која је све заинтригирала, а то је да је он Мадам Бовари. Сарамаго је закључио да је то „тако јер она без њега не би била ништа, не би постојала“ (Сарамаго, 2007: 5-8). Текст је са енглеског превела Оливера Миок. Чланак припада области теорије књижевности.

Године 2008. почиње објављивање нешто већег броја огледа. Реч је о четири огледа и тај број је за готово четири пута већи од просечног броја преведених текстова за период пре 2007.

⁸⁹ Књигу је под насловом *Умјетност романа* превео Миле Пешорда и објавила сарајевска издавачка кућа *Веселин Маслеша* 1990. године.

године. Свен Биркерст (Sven Birkerts) аутор је текста „Хипертекст – о мишу и човеку“. Текст је са енглеског превео Предраг Шапоња. Биркерст овде говори о „далековидом Ролану Барту“ (Биркерст, 2008: 94-102) и његовом есеју *Смрт аутору* „у којем тврди да писац као појединац није у толикој мери креативни архитекта, колико место на којем долази до стварања текста“ (2008: 94-102). Флобера сматра „парадигматичним творцем, а његов роман *Госпођа Бовари* ултимативним делом“ (2008: 94-102). Флобер је био познат по томе што је тежио да напише савршену књигу, „његова вера у адекватност језика да изрази искуство морала је да буде апсолутна“ (2008: 94-102). Овај текст је део ауторове књиге *The Gutenberg Elegies – The Fate of Reading in an Electronic Age* објављене код *Faber & Faber* 1995. године. Одломак је преузет из часописа *Fawcett Columbine* за 1995. годину. Карл Е. Шорске (Carl E. Schorske) говори о „Идеји о граду у европској мисли – од Волтера до Шпенглера“. Шорске говори о проблему града који је одувек инспирисао европске мислиоце. По њему се „слика града [...] обликује кроз перцептуални застор, створен у наслеђеној култури и преображен личним искуством“ (Шорске, 2008: 57-70). Најпре су „утицајни просветитељи формулисали [...] гледиште о граду као цивилизованој врлини“ (2008: 57-70). Волтер је хвалио Лондон кога је сматрао „Атином модерне Европе“ (2008: 57-70). Лондон и Париз су истакнути као доминантни градови Европе 18. века. Уз Волтерово виђење града, дато је виђење Адама Смита (Adam Smith) и Фихтеа (Fichte). Поред тога, читаоци сазнају да су француски физиократи „сумњичаво гледали на град“ (2008: 57-70). За Бодлера је град представљао „обогаћивање личне сензибилности“ (2008: 57-70) праћено раскидањем од вредности „свих наслеђених интегративних веровања“ (2008: 57-70). Бодлер је допринео „вредновању града као позорнице људског живота“ (2008: 57-70). Овај оглед је преузет из америчког часописа *The M.I.T. Press and Harvard University Press* из 1963. године и са енглеског га је превео Предраг Шапоња. Бартон Пајк је аутор текста „Град у сталним променама“. Чланак је објављен у истом броју *Поља* у посебној рубрици *Урбано као изазов*. Током 19. века град је постао честа тема у књижевности, па тако Пајк анализира град код Флобера и његових јунака, затим код Балзака где „град више није статичан простор“, док је Бодлер пример новог сензибилитета јер су за њега „градске улице променљиви одрази његових расположења“ (Пајк, 2008: 71-88). Још једном се наглашава да су Лондон и Париз „средишњи митски градови европске културе у 18. и 19. веку“ (2008: 71-88). Овај оглед је преузет из ауторове књиге *The Image of the City in Modern Literature*, објављене код *Princeton University Press*, 1981. године и превела га је Аријана Лубурић-Џвијановић. Поменута књига није преведена на српски језик.

Године 2009. *Поља* објављују већи број огледа у односу на претходне године. Објављено их је укупно 12 што је више него за првих седам година заједно. Најпре се преводи текст Пјера Родрига (Pierre Rodrigo) „О феноменологији у уметности“. Приказани текст „повезује теоријске списе Кандинског (Kandinsky) са фундаменталним текстовима Мишела Анрија (Michel Henry) на тему предмета и методе феноменологије“ (Родриго, 2009: 64-73). Текст је превела Ивана Крговић. Затим, Драгана Зубац је са француског превела текст Мишела Битора (Michel Butor) „Путовање и писање“. У оквиру овог огледа један одељак је посвећен Нервалу и Шатобријану (Chateaubriand). Реч је о одломку из истоимене књиге Мишела Битора објављене 1974. године. Џон Старок (John Sturrock) је аутор текста „Ролан Барт“. Аутор Барта посматра као освеживача књижевне мисли (Старок, 2009: 105-123) који је „одважан у формулацији нових правила у разумевању књижевности“ (2009: 105-123) и „провокативан у одбацивању старих“ (2009: 105-123). Старок сматра да је захваљујући њему француски језик дошао до своје „оригиналније и паметније примене“ (2009: 105-123). Оглед је преузет из ауторове књиге *Structuralism and Since. From Lévi-Strauss to Derrida*, објављене код *Oxford University Press* 1979. године. Књига није преведена на српски језик. Одломак је превела Ивана Вујановић. Ренате Лахман (Renate Lahmann) говори о теорији књижевности у тексту „Интертекстуалност: покушаји дефинисања појма“. Она повезује анализу „интертекстуалних поступака и из њих произашло тумачење смисаоних структура“ (Лахман, 2009: 103-111) са представљеним концепцијама Де Сосира (Ferdinand de Saussure), Старобинског (Jean Starobinski), Кристеве, Рифатера (Michael Riffaterre) и Бахтина и користи се Женетовом

терминологијом. Оглед је са немачког превела Ана Киш. Ренате Лахман је са својим текстовима присутна у српској периодици од 2003. године. Филип Лежен (Philippe Lejeune) аутор је текста „Аутобиографски споразум, двадесет пет година касније“. Аутор се бавио истраживањем аутобиографије и начином њеног читања у својим књигама *Аутобиографија у Француској* и *Аутобиографски споразум*. Текст је преузет из ауторове књиге *Signes de vie. Le racte autobiographique 2* објављене у Француској 2005. године. Књига није преведена на српски језик. Одломак је превела Драгана Зубац. Аутор је у српској периодици присутан кроз овај један текст. Предраг Шапоња је са енглеског превео текст Лоре Маркус (Laura Marcus) „Спасавање субјекта – одломак из књиге *Ауто/биографски дискурски: критика, теорија, пракса*“. Ауторка истражује приступе аутобиографији у критичарским покретима Француске и Северне Америке. Ово је други пут да се у једном чланку о аутобиографији говори о студији коју је Старобински посветио Русоу. Поменута ауторкина књига објављена је 1994. године у Енглеској и није преведена на српски језик. Фелисити А. Нусбаум (Felicity A. Nussbaum) аутор је текста „Политика субјективности и идеологија жанра“ који је са енглеског превела Викторија Кромбхолц. У објашњавању схватања о аутобиографском субјекту, ауторка се позива на неке француске ауторе као што су Емил Бенвенист (Emile Benveniste), који је сматрао да „језик обликује субјективност, а субјективност исписује језик“ (Нусбаум, 2009: 81-89), Луј Алтисер (Louis Althusser), који „објашњава позицију субјекта моћи у односу на материјалне праксе“ (2009: 81-89) или Мишел Пише, који говори о трансформацији субјекта. Текст је преузет из ауторкине књиге *The Autobiographical Subject: Gender and Ideology in Eighteenth – century England* издате код *The John Hopkins University Press* 1995. године. Књига није објављена на српском језику. Жак Леридер (Jacques le Rider) је аутор текста „Памћење и заборављање – Сигмунд Фројд и *излечење кроз писање*“ у коме заступа тезу да се „индивидуално време и културне представе времена заснивају [...] на добром економисању заборављањем и памћењем“ (Леридер, 2009: 119-132). Да је заборављање једнако важно као памћење потврђује Декарт који је сматрао да треба да искорени „из свог ума све грешке које су се у њему настаниле“ (Декарт; цитирано према Леридер, 2009: 119-132). Аутор се пита није ли „фундаментална идеја код Пруста, Бењамина (Walter Benjamin) и Фројда (Sigmund Freud) да човек прво треба да заборави да би могао да се сети изгубљеног времена“ (2009: 119-132). Ово је одломак из књиге *Бечки дневници*, а са француског га је превела Соња Гобец. Поменута књига није преведена на српски. Сузан Баснет (Susan Bassnett) аутор је текста „Покоран или моћан – ново вредновање улоге преводиоца“ који је са енглеског превео Предраг Шапоња. Ово је први од четири огледа који се баве транслатологијом. Ауторка објашњава Деридин приступ превођењу по коме „превођење служи како би нас подсетило да не постоји апсолутно значење, нити оригинал који се не би смео довести у питање“ (Баснет, 2009: 46-56). Као први „трактат о превођењу на неком модерном европском језику“ (2009: 46-56) сматра дело Етјена Долеа (Etienne Dolet) *Начин доброг превођења са једног језика на други*, који је установио пет основних правила и заступао слободу преводиоца. Шест година након објављивања трактата обешен је и спаљен (2009: 46-56). Још један оглед из области превођења написала је Гајатри Чакраворти Спивак (Gayatri Chakravorty Spivak) под насловом „Политика превођења“. Овде се ауторка позива на Фукоа, објашњавајући „појам етике и бриге о јаству“ (Чакраворти Спивак, 2009: 73-90), и образлаже Деридин концепт превођења. Оглед је са енглеског превела Аријана Лубурић-Цвијановић. Ауторка је „теоретичарка постколонијализма и специјалиста за Дерида“ (Кисе, 2015: 112). На примеру овог текста видимо да осим што је проширила књижевно поље, француска теорија је пронашла своју примену у теорији превођења. Антоан Берман (Antoine Berman) је аутор текста „Превођење као нови предмет знања“. Он сматра да „превођење треба посматрати као *субјект* (истакао А. Б.) знања, као порекло и извор знања“ (Берман, 2009: 107-114). Ово је одломак из ауторове књиге *L'épreuve de l'étranger* објављене код Галимара 1984. године, који је са француског превела Соња Гобец. У тексту „Интерпретативна теорија превођења“, ауторке Маријан Ледерер (Marianne Lederer), оснивачем интерпретативног превођења сматра се Даница Селесковић. Ауторка излаже основна начела интерпретативне теорије Данице Селесковић, теорије која „има своје место у пракси, а освојила је и подршку

стручњака“ (Ледерер, 2009: 115-124). Овај текст је са француског превела Драгана Зубац. Сви чланци из области превођења изашли су у истом броју часописа који је једну рубрику посветио огледима из теорије превођења.

Године 2010. објављен је исти број огледа као и претходне 2009. године, њих 12. На самом почетку 2010. године преведен је текст Лори Ј. Черчил „Дискурси жудње: О Овидијевим *Аморес* и Бартовим *Фрагментима љубавног говора*“. Овај текст, који је са енглеског и латинског превео Дејан Ацовић, „осветљава аспекте Овидијеве представе жудње“ (Черчил, 2010: 122-127) и проналази формалне сличности између два дела. Затим, преводе се четири текста Мишела Фукоа, „Писање о себи“, „Херменеутика субјекта“, „Сексуалност и тиховање (предавање)“ и „Технологије сопства“. Први Фукоов оглед превео је Андрија Филиповић и он је „део серије студија о вештинама сопства, о естетици живљења и владања собом и другима у грчко-римској култури током прва два века царства“ (Фуко, 2010: 44-54). Оглед је преузет из књиге Пола Рабинова⁹⁰ (Paul Rabinow) који је приредио радове Мишела Фукоа⁹¹. Овај француски филозоф „Херменеутику субјекта“ разматра „у теоријским формулацијама“ (2010: 55-63) и врши анализу „у односу на низ пракси које су у класичној и позној антици биле веома важне“ (2010: 55-63). Овај текст који је први пут штампан 1982. године преузет је из поменуте књиге Пола Рабинова и са енглеског га је превела Ведрана Величковић. „Сексуалност и тиховање“ део су предавања које је са енглеског превео Дејан Аничич. Текст је преузет из књиге Пола Рабинова. Са Полом Рабиновим Фуко се срео на предавању у Стенфорду, који предаје на катедри за антропологију на Универзитету у Берклију (Ерибон, 2014: 389). Рабинов је заједно са Хјубертом Драјфусом⁹² (Hubert Dreyfus) припремио књигу⁹³ о Фукоовом делу. У „Технологијама сопства“ говори се о развоју тих технологија и о начину спознаје сопства, што „заузима све већи значај као први корак у теорији знања“ (2010: 70-87). Овај текст део је предавања одржаног на Универзитету у Вермонту из 1982. године и преузет је из књиге *Technologies of the Self – A Seminar with Michel Foucault* коју су приредили Лутер Х. Мартин (Luther H. Martin), Хак Гутман (Huck Gutman) и Патрик Х. Хатон (Patrick H. Hutton), објављене 1988. године, у издању *University of Massachusetts Press*. Одломак је са енглеског превео Андрија Филиповић. Текст представља „скицу студије коју Фуко, због смрти, никад није довршио“ (2010: 70-87). Патрик Хатон (Patrick Hutton) аутор је текста „Фуко, Фројд и технологије сопства“. Оглед је са енглеског превео Дамир Кркобабић⁹⁴. Лоис Макнеј (Lois McNay) у тексту „Естетика као етика“ говори о Фукоу, који „детаљно разрађује етику сопства“ (Макнеј, 2010: 106-129), а „кроз реинтерпретацију Канта (Kant) и Бодлера успева да развије концепт аутономије, рефлексивности и критике“ (2010: 106-129). Оглед је са енглеског превео Дејан Аничич. Сви текстови чији је аутор Фуко и они који говоре о Фукоу део су рубрике посвећене овом француском филозофу коју је приредио Дејан Аничич за број 463 под називом „Мишел Фуко – Технологије сопства у позној антици и раном хришћанству“. Како Дејан Аничич, као уредник издавачке куће Карпос, највише објављује дела из области хуманистике и савремене теорије, може се претпоставити да су преводи Фукоових текстова потакнути личним интересовањем приређивача рубрике. Примећује се да се текстови о Фукоу преузимају из англофоних извора. Као у случају *Златне греде*, поставља се питање да ли је то преношење Фукоове теорије у изворном или измењеном облику. Сматра се, чак, да је она у великој мери „прекодирана“ и „расфранцужена“ (Кисе, 2015: 10). „Ако напуштајући свој првобитни

⁹⁰ Ethics: Subjectivity and Truth (Essential Works of Foucault, 1954-1984, Vol. 1), London: Allen Lane, 1997.

⁹¹ Пол Рабинов, етнолог на Берклију предаје на Одељењу за антропологију, заједно са Хјубертом Драјфусом, филозофом, стручњаком за Хајдегера, за вештачку интелигенцију и рачунаре, предавачем на Берклију, припремио је књигу о Фукоовом делу (Ерибон, 2014). Реч је о књизи *Michel Foucault, Beyond Structuralism and Hermeneutics*, University of Chicago Press, 1983 (2nd edition).

⁹² „Драјфус је филозоф, стручњак за Хајдегера, али и за вештачку интелигенцију и рачунаре“ (Ерибон, 2014: 389).

⁹³ Књига *Мишел Фуко: иза структурализма и херменеутике* је на српском објављена 2017. године у издању *Mediterran publishing* из Новог Сада.

⁹⁴ *Technologies of the Self – A Seminar with Michel Foucault*, prir. Luther H. Martin, Huck Gutman i Patrick H. Hutton, University of Massachusetts Press, 1998.

контекст изгубе један део политичке снаге која је мотивисала њихов упад у њега, те *путујуће теорије* могу при доласку да добију нову снагу“ (Кисе, 2015: 22). Велики број текстова из америчких извора објашњава се чињеницом да је Фуко одржао велики број предавања у универзитетским градовима Америке (Ерибон, 2014: 387). Фуко и други француски теоретичари имали су кључну улогу у развоју савремене америчке мисли, што је посебно дошло до изражаја с краја шездесетих година са рађањем покрета за ширењем грађанских права (Маркет, 2009: [2]). Касније, почетком осамдесетих година они су „досегнули праг званичне познатости и подземног утицаја до којег никада нису стигли код куће“ (Кисе, 2015: 10). Амерички часописи⁹⁵, као прво место испољавања француске теорије, разликовали су се од француских часописа тога доба, који су били под утицајем структурализма (Кисе, 2015: 80).

Година 2010. наставља се текстом Франсоа ле Лионеа (François le Lionnais) „Липо, први улипистички манифест“, који је настао 1962. године. У њему је истакнуто да је потенцијална књижевност „најозбиљнија ствар на свету“ (Ле Лионе, 2010: 48-49). Ле Лионе се сматра оснивачем групе која се бави потенцијалном литературом. Овај текст је са француског превео Бојан Савић Остојић. У српској периодици ово је једини преведени чланак Франсоа ле Лионеа. Ремон Кено аутор је огледа „Потенцијална литература“ у коме говори о оснивању групе која се бави потенцијалном литературом и тако се надовезује тематски на претходни оглед. Та група је окупљала десет чланова и одабрала је име *Ствараоница потенцијалне литературе*⁹⁶. Овај оглед је преузет из Кеноове књиге *Bâtons, chiffres, lettres* издате код Галимара 1965. године. Књига није преведена на српски језик. Одломак је са француског превео Душко Витас. У оквиру једног огледа објављена је група одабраних радова из зборника „Из атласа потенцијалне књижевности“. Зборник радова улиповаца објављен је 1981. године и у њему су изложена „разна структурна ограничења са објашњењима и примерима. Међу одабраним радовима, преведени су радови Итала Калвина (Italo Calvino) и Жоржа Перека. Текст је са француског превео и прилагодио Бојан Савић Остојић. Душко Витас и Душан Васић превели су текст Ремона Кеноа „О неколико измишљених животињских језика, а посебно о псећем језику у Силвији и Бруну“ у коме се бави фонетском анализом псећег језика из тринаестог поглавља споменутог дела. Дамијен Лопез у наслову огледа поставља питање „Да ли је Кено класичар?“ и читаоце упознаје са Кеноовим начином писања разматрајући да ли га оно може сврстати у неки правац. Углавном описиван као модерниста, овај Бретонов ученик „остаће упамћен по начину на који се поигравао стихом“ (Лопез, 2010: 76-81). Оглед су са француског превели Весна Траиловић и Бојан Савић Остојић. Година се завршава огледом Сарана Александријана (Sarane Alexandrian) под насловом „Игра залуталих гледалаца – структуралистички роман“ у преводу Бојана Савића Остојића. Структуралистички роман аутор дефинише као „фикционално дело чији садржај зависи од оригиналне методе композиције“ (Александријан, 2010: 82-83), а за „мајстора овог жанра“ (2010: 82-83) сматра Ремона Русела који је, пре свега, „представник елементарног структурализма“ (2010: 82-83) који је у сталној потрази за поступком писања „који би створио наративну структуру“ (2010: 82-83). Текст је одломак из ауторове књиге издате 2000. године у којој се објашњава 60 начина да се напише роман. Сви текстови посвећени потенцијалној литератури део су посебне рубрике коју је приредио Бојан Савић Остојић под називом Оулипо [sic] – радионица потенцијалне књижевности.

Највећи број преведених огледа у часопису *Поља* по години до 2007. године је 1,28. Број огледа за 2009. и 2010. годину чини више од половине укупног броја објављених огледа у *Пољима* за истраживани период. Аутори чији су текстови објављени више од једном јесу Мишел Фуко (4), Милан Кундера (3) и Рејмон Кено (2). Од тога су филозофија Мишела Фукоа и група потенцијалне литературе завредили посебну рубрику што значи да су и други аутори писали о њима. Поред његових огледа који су преведени, Фукоу су посвећени огледи још два

⁹⁵ „Два пионирска часописа за увођење француске теорије рођена су на катедрама за француски – *Diacritics* на Корнелу и *SubStance* на Универзитету у Висконсину“ (Кисе, 2015: 83).

⁹⁶ U. Li. Po. од француског Ouvroir de Littérature potentielle.

страна аутора. Када је реч о Кеноу, директно њему посвећен је још један оглед страног аутора, док је потенцијалној књижевности уопште посвећено још три огледа. Тако долазимо до тога да једнак број огледа говори о фукоовској филозофији и улипистичкој литератури. Обе су обележиле другу половину 20. века, те можемо рећи да су за часопис *Поља* и његове читаоце прихватљиве теме 20. века. Иако је Фуко умро 1986. године, у слично време када и оснивачи покрета Улипо, може се помислити да њихов утицај не може бити снажан с почетка 21. века. Међутим, они настављају да окупирају пажњу уредништва тако да њихов утицај не јењава упркос временској дистанци. Фуко и остали савремени француски филозофи су и с почетка 21. века заступљени у целом свету. О томе најбоље говоре чланци који се преводе са различитих језика. Брзина превођења Фукоових дела на српски језик сведочи о томе да је његово стваралаштво утицајно данас, као и пре 30 година. Сала где су се одржавала његова предавања на Колеж де Франсу, првобитно поподневна, а касније пребачена у јутарњи термин, била је препуна, као и ходници и друге околне просторије у које је спроведено озвучење (Миленковић, 2003). Пол Вен сматра да је за то више „била заслужна музика његовог стила него садржај његових речи“ (Вен, 2014: 178) будући да „за живота није имао дубински утицај већ веома велики успех, захваљујући оригиналности свог стила“ (2014: 178). Преведени огледи са енглеског, који се баве Фукоовом филозофијом, представљају је онаквом каква потиче са америчког поднебља. Да је његова филозофија постала другачија у Америци потврђује сам Фуко: „Често се догађа да у страним државама имамо искуство веће слободе него у својој држави. Као странци ми можемо да игноришемо све оне имплицитне обавезе које нису уписане у закон него у општи начин понашања“ (Фуко, 1983. цитирано према Кисе, 2015: 31). Велики број преведених огледа преузет из америчких извора потврђује да су француски теоретичари на том поднебљу завредили посебну пажњу. О обе доминанте теме за овај часопис пише се у току 2010. године. За разлику од неких других часописа, *Поља* не пишу толико о својим савременицима и не преводе их. Пет огледа говори о Флоберу, што је једини случај да је толики број огледа посвећен писцу 19. века. Четири текста посвећена су теорији превођења, и то су једни од ретких огледа који третирају област превођења. Два текста су из области теорије књижевности и ближе говоре о аутобиографији. Два текста анализирају тему града уопште и у делима неких француских писаца. Иако број од 40 преведених огледа на француске теме овај часопис поставља на друго место, то је број који је дупло мањи од броја огледа *Златне греде*. Тек је 14 огледа преведено са француског језика. То значи да је више од половине огледа преведено са других језика. Са енглеског је преведен већи број текстова него са француског, укупно њих 19. У избору *Поља* нашли су се и текстови у преводу са мањих језика, које једино овај часопис укључује; са чешког су преведена три огледа (огледи Милана Кундере), са мађарског два (Ђерђ Кунст и Јанош Геци). Један оглед је преведен са немачког (Ренате Лахман). За оглед Михаила Епштејна није наведено са ког језика је преведен. Молијер је овде цитиран и уопште споменут први пут у овом истраживању док је почетком 20. века био незаобилазан аутор. Имајући у виду језике са којих се преводе огледи, *Поља* имају широк дијапазон извора којима се служе и он није одређен само француским језиком. При овој анализи потврђено је да се књижевност, по темама које обрађује, све више окреће студијама културе.

У часопису *Реч* објављена су 24 преведена огледа и то овај часопис ставља на треће место по броју огледа на француске теме. Огледи овде нису превођени континуирано током свих година истраживаног периода. Текстови су се преводили од 2000. до 2003. године, а потом од 2007. до 2009. Највећи број огледа преведен је током 2000. године, њих осам, а најмањи 2007. и 2008, по један.

На почетку 2000. године објављује се пет текстова Жила Делеза. У тексту „Платон и симулакрум“ Делез се пита шта означава преокрет платонизма и да ли се он односи на „поништење света суштина и света појава“ (Делез, 2000: 193-200). Ипак, он сматра да преокрет платонизма означава „обелодањивање његове мотивације“ (2000: 193-200). Чланак је преузет из ауторове књиге *Logique du sens* издате 1969. године у Паризу. Текст је са француског превео

Бранко Ромчевић⁹⁷. Други Делезов објављен текст је „Аријаднина тајна по Ничеу“ у преводу Александре Манчић Милић. Потом, објављује се Делезов текст „Један непознати Хајдегеров претходник, Алфред Жари“. Алфред Жари (Alfred Jarry) се сматра непознатим и непризнатим Хајдегеровим претходником, те стога не чуди што су у њиховим филозофијама пронађене сличности. Оглед је превела Александра Манчић Милић која преводи и наредна два Делезова текста. Четврти Делезов текст објављен у овом часопису је „Да окончамо са суђењем“ у коме се говори о „доктрини суђења“ (2000: 213-218), која се развијала од грчке трагедије до модерне филозофије (2000: 213-218). Његов последњи објављен текст је „Књижевност и живот“ у коме изражава своје виђење писања. По њему је писање „неодвојиво од постајања“ (2000: 219-222), док је постајање „проналажење подручја суседства, нераздвојивости“ (2000: 219-222). Сви Делезови текстови објављени су у истом броју *Речи*. Славица Милетић са енглеског преводи текст Елизабет Грос (Elizabeth Grosz) „Историје садашњости и будућности: феминизам, моћ, тела“. Ауторка указује на „методолошка питања о феминизму, феминистичкој историји и политици“ (Грос, 2000: 85-96). У том погледу ослања се на дело Мишела Фукоа за које сматра да је много утицало на феминистичке теорије (2000: 85-96). Поред Фукоа, ауторка се позива на филозофска гледишта Дериде, Делеза и Иригареја (Irigaray). Ово је један од првих преведених текстова Елизабет Грос⁹⁸. У овом броју *Речи* овај оглед је објављен и у оригиналу, на енглеском језику. Ауторка је професор на Америчком универзитету и у свом научном раду бави се женским студијама и теоријом рода (Duke, н.д.). У српској периодици представљена је централном темом истраживања. Миглена Николчина (Miglana Nicolchina) аутор је текста „Игре странаца – Јулија Кристева у утопијској перспективи“ који је објављен у преводу Славице Милетић. Ауторка ближе описује истраживања Јулије Кристеве. Овај оглед је објављен и у оригиналу, на енглеском језику. Ова година се завршава текстом Пеги Камуф (Peggy Kamuf) „Љубомора хоће доказ“, који је са енглеског превела Славица Милетић. Ауторка појам љубоморе објашњава помоћу Деридине филозофије и Прустовог *Трагања за изгубљеним временом*. Као и претходна два огледа, и овај је објављен на српском и енглеском језику. Пеги Камуф, окарактерисана као „феминисткиња франкофил“ (Кисе, 2015: 103), предаје на Универзитету Оксфорд у Мајамију (Охајо), који припада кампусима „који нису били толико угледни“ (2015: 102)⁹⁹. Радове Пеги Камуф српски преводиоци припремају за часописе од средине деведесетих година¹⁰⁰.

Године 2001. објављена су три текста. Новица Петровић је са енглеског превео текст Ен Бенфилд (Ann Banfield) „Описивати невиђено: Догађаји груписани око празног центра“. Ауторка говори о „језичком субјективитету“ (Бенфилд, 2001: 121-141) са лингвистичког аспекта. Служи се Раселовом (Bertrand Russell) теоријом, терминина Фукоових и Бартових размишљања, преноси опис романескног стила уопште, који је дао Бланшо, даје примере реченица из Флоберових дела, али и примере реченица из свакодневног француског језика. Текст је преузет из часописа *The Linguistics of Writing*. Ово је једини текст Ен Бенфилд који је преведен на српски језик. Ема Кафаленос (Emma Kafalenos) аутор је огледа „Ка типологији неодређености у постмодерном приповедању“. Текст започиње освртом на рецепцију романа *Љубомора* Алан-Роба Гријеа код критике и тако долази до формалне организације дела. Дело је понуђено као један од пет примера романа на основу кога се уочавају начини

⁹⁷ Бранко Ромчевић је доктор филозофије, предаје етику на Факултету Безбедности. (Часопис КУШ, н.д.) Како филозофија представља његово основно професионално интересовање, овај превод Делеза можемо тиме објаснити. Поред тога, Ромчевић је за *Реч* превео два Левинасова текста, Кричлијев текст о Левинасу и написао је чланке о Делезу и Левинасу.

⁹⁸ Поред часописа *Реч*, њени текстови се објављују у часопису *Женске студије*. Године 2000. Татјана Поповић превела је текст „Онтологија и двосмисленост: Деридина политика полне разлике“.

⁹⁹ Углед међу конкурентним кампусима зависио је од тога колико су кампуси били у могућности да организују семинаре на којима би гостовали француски теоретичари (Кисе, 2015: 102). Поменути кампус је постао познато место за интерпретирање француске теорије (Кисе, 2015: 102).

¹⁰⁰ Пеги Камуф, најпре, преводи *Београдски круг* 1996. године, а потом од 1997. године *Женске студије*. Како су *Женске студије* финансиране од стране Фонда за отворено друштво, оне припадају истој часописној мрежи као часописи *Реч* и *ПроФемина*.

функционисања сижеа и фабуле. Оглед је са енглеског превео Ђорђе Томић. Ово је један од два преведена чланка Еме Кафаленос¹⁰¹. Стјуарт Хол (Stuart Hall) својим текстом „Коме треба идентитет?“ завршава 2001. годину. Појам идентитета се по овом аутору нашао „у средишту праве дискурзивне експлозије“ (Хол, 2001: 215-233) и у ту сврху појашњава Деридино и Фукоово виђење идентитета. Дерида је сматрао да је „конструисање идентитета увек засновано на искључењу нечега“ (2001: 215-233), док је за Фукоа „питање идентификације пожељније од самог идентитета“ (2001: 215-233). Овај оглед је са енглеског превела Сандра Вељковић. Читаоцима српске књижевне периодике Стјуарт Хол је познат од 1983. године када је његов рад први пут преведен¹⁰².

Године 2002. објављена су три огледа. Пол Шредер [sic] (Paul Schrader) је аутор текста „Трансцендентни стил: Бресон“. Шредер говори о филмовима Робера Бресона (Robert Bresson), који су по њему „пример трансцендентног стила на западу“ (Шредер, 2002: 257-295). Сматра да су „отуђени од културе и неуспешни у финансијском погледу“ (2002: 257-295). Текст овог америчког сценаристе и филмског критичара са енглеског је превела Слободанка Глишић. Овим текстом часопис *Реч* потврђује своју програмску политику, сличну програму *ПроФемине*, јер се пажња, поред књижевности, посвећује и другим уметностима. Пер Виртен (Per Wirtén) је аутор текста „Ослободите нацију: космополитизам одмах!“ и са енглеског га је превела Јелена Стакић. Виртен говори о враћању космополитизма који је некада означавао пежоративан појам (Виртен, 2002: 177-185). По принципу религије, која је одвојена од државе, аутор сматра да треба одвојити нацију. Део овог огледа посвећен је Волтеру који је „формулисао основна начела једне космополитске политике“ (2002: 177-185). За филозофе 18. века домовина је имала значење републике која је боље решење од нације-државе (2002: 177-185). Ово је једини текст шведског новинара, Пера Виртена, преведен на српски. На примеру овог текста уочава се да *Реч* објављује радове аутора који нису познати читаоцима српске књижевне периодике. Мајкл Харт (Michael Hardt) и Антонио Негри (Antonio Negri) су аутори текста „Марксова кртица је мртва! Глобализација и комуникација“ који је са енглеског превела Александра Бајазетов-Вучен. У овом тексту аутори „показују како је отпор радничке класе предодредио глобализацију капитала“ (Харт & Негри, 2002: 227-242), а аксиом анализе представљају аутономни марксизам и филозофија Жила Делеза. То одговара Хартовим и Негријевим заједничким истраживањима која се баве „новим формама доминације у савременом свету као и друштвеним покретима [...] који им одолевају“ (Duke, н.д.) (прев. аут.).

Године 2003. објављен је већи број огледа у односу на претходне две године, њих шест. Објављен је чланак Пјера Бурдијеа „Промишљање државе: генеза и структура сфере бирократије“ који је са енглеског превела Светлана Миливојевић-Петровић. Бурдије овде изражава уверење да „настојање да се промишља држава представља ризик преузимања мисли о држави или потпадања под утицај те мисли“ (Бурдије, 2003: 133-155). Овде се савремена филозофија повезује са политиком што је била одлика свих припадника француске теорије. У укључивању филозофије у политику почива тежња за „преиначењем односа између појма и делања“ (Бадју, 2018: 45-57). Текст је првобитно објавио амерички часопис *Sociological Theory* из 1994. године и део је ревидираног предавања одржаног у Амстердаму 1991. године. Следи текст Сузан Бак-Морс (Susan Buck-Morss) „Хегел и Хаити“, који говори о ропству, „кључној метафори западне политичке филозофије“ (Бак-Морс, 2003: 317-375) 18. века. „Човек се рађа слободан, а ипак је у ланцима“ (Русо; цитирано према Бак-Морс, 2003: 317-375) је реченица која стоји на почетку Русоовог *Друштвеног уговора*. Говори се и о француском закону који се „примењивао на црне робове у колонијама, а потписао га је Луј XIV“ (2003: 317-375). Текст су са енглеског превеле Александра Костић и Александра Бајазетов-Вучен. Ово је њен први текст

¹⁰¹ Први чланак Еме Кафаленос „Прочишћавање језика у Малармеовој, дадаистичкој и визуелној поезији“ за *Сигнал: интернационалну ревију за сигналистичка истраживања* превела је Нада М. Маринковић 1997. године.

¹⁰² Године 1983. Вера Вукелић је превела текст Стјуарта Хола „Заокрет удесно“ за *Марксизам у свету: часопис превода из стране периодике и књига*.

који је преведен на српски¹⁰³ и још један пример до тада непознатог аутора, који се уводи у српску периодику. Потом, објављена су два огледа Емануела Левинаса (Emmanuel Levinas), „Траг другог“ и „Биће уопште“, оба у преводу Бранка Ромчевића¹⁰⁴. У првом огледу Левинас говори о „властитој ја“ које је „идентификација у јаким смислу“ (Левинас, 2003: 393-406) и „извор самог феномена идентитета“ (2003: 393-406). Текст представља одломак из Левинасове књиге која је издата у Паризу 1974¹⁰⁵. У другом огледу он прави разлику „између оног ко егзистира и саме егзистенције“ (2003: 407-415) и пита се „да ли је пријањање бивствујућег за биће дато у тренутку или је остварено путем самог прекида тренутка“ (2003: 407-415). Ово је одломак из ауторове књиге објављене 1994. године у Паризу¹⁰⁶. Ромчевић не преводи само Левинасове текстове, већ одабира и текстове других аутора, који говоре о Левинасовој филозофији. Реч је о раду Сајмона Кричлија (Simon Critchley) „Изворни трауматизам: Левинас и психоанализа“. Кричли говори о Левинасовом разумевању етике и концепцији субјекта. По њему Левинасов рад је јединствен јер он „нуди феноменологију онога што се не може феноменологизовати“ (Кричли, 2003: 416-429). Током 2004, 2005. и 2006. године није преведен ниједан оглед.

Током 2007. и 2008. године објављује се само по један оглед. Реч је о чланку Бранислава Јаковљевића „Људски је уживати, зар не? – Јун 1968, *Коса* и почетак краја Југославије“ у преводу Александре Бајазетов-Вучен и чланку Ан-Лејле Оливје (Anne-Leïla Ollivier) „Истраживање у зони чекања“ у преводу Славице Милетић. Јаковљевић у свом тексту говори о студентским немирима у Француској из 1968. године. Он увиђа „подударност Робеспјерових (Robespierre) истина с краја 18. века са савременим“ (Јаковљевић, 2007: 99-114). Француски социолог Едгар Морен (Edgar Morin) је театарност у развоју протеста упоредио „са првим чином какве француске неокласицистичке трагедије“ (2007: 99-114), а расплет протеста „скреће пажњу на двоструку природу француског маја као револуције“ (2007: 99-114). То значи да је, по његовом мишљењу, криза имала све одлике револуције, али њени резултати нису били револуционарни. Текст Ан-Лејле Оливје је студентски рад који је објављен у сарадњи са Групом 484, а говори о зони чекања на аеродрому и статусом странаца и њиховим правом на азил у Француској. Три године пре објављивања овог рада, 2005. године, Група 484 је објавила књигу ове ауторке под насловом *Десет година после: десет путева после егзодуса из Крајине* у преводу Славице Милетић. Можемо претпоставити да је на објављивање овог чланка утицало лично интересовање преводиоца.

Године 2009. преведени су текстови Олемп де Гуж (Olympe de Gouges) „Декларација о правима жене и грађанке“ у преводу Ане Јовановић и Дејана Ђокића „Ратни злочини и кривица за рат“ у преводу Дејана Илића. У првом тексту преведен је одломак декларације, део о правима жене и грађанке. Значајан је због тога што је једини доступан превод на српском језику. То је део декларације, коју је национална скупштина требало да изгласа; представљени су предлог друштвеног уговора између мушкарца и жене и предговор за госпе или женски покрет. Овај превод декларације је пропраћен белешком о животу Олемп де Гуж. Текст Дејана Ђокића јесте превод дела рукописа његове књиге која треба да се појави у српском издању на пролеће 2010. године. Може се рећи да је чланак објављен у циљу најаве књиге. У овом одломку се говори о мировној конференцији у Паризу из 1919. године, подели земље и улози западних земаља, па и Француске, у томе.

Једини аутори који се преводе више од једном јесу Жил Делез и Емануел Левинас. Преводи се пет текстова Делеза и два Левинаса. Иако Делез спада у групу француских филозофа који

¹⁰³ Прву књигу Сузан Бак-Морс *Свет снова и катастрофа : [нестанак масовне утопије на Истоку и Западу]* на српском језику објавио је Београдски круг 2005. године.

¹⁰⁴ Ови преводи Левинаса могу се објаснити личним интересовањем преводиоца. Бранко Ромчевић је 2008. докторирао са темом *Левинасова метафизика другог*. Пре тога, Левинасови текстови се преводе од 1989. године. Чланак „Други ме се тиче“ за часопис *Дело* превео је Душан Ђорђевић-Милеуснић.

¹⁰⁵ Emmanuel Levinas, *En découvrant l'existence avec Husserl et Heidegger*, Paris 1974, Vrin.

¹⁰⁶ Emmanuel Levinas, *L'intrigue de l'infini*, Paris 1994, Flammarion.

су извршили велики утицај у Америци¹⁰⁷, његови текстови у овом часопису се преузимају из француских извора. То значи да се преузимају у оном облику у ком су настали. О елементима Делезове филозофије говори се у још три текста, а Левинасове у још једном. Поред самих њихових текстова, они су предмет текстова других аутора. Фукоова филозофија је предмет четири текста. Три текста се користе терминима Деридине филозофије. Сагледањем броја текстова у којима се говори о доминантним француским филозофима, по избору овог часописа, долазимо до броја 18 што чини 75% свих преводних огледа које је објавила *Реч*. То поставља као доминантне филозофске теме, док се остале теме тичу политике, историје и социологије, што одговара ширењу поља књижевности и све већем окретању културним студијама. С тим у вези, оријентација овог часописа иде у корак са филозофским тенденцијама, које се преносе у другим обрађеним часописима. Теме које се највише обрађују, а које смо срели и у претходним часописима, јесу питање идентитета, нације, кривице. Преко обрађених филозофских тема уочава се да се највише преводе текстови француских аутора који теже модернизовању филозофије и њеном укључивању у актуелна питања. Најзаступљенији филозофи, који се преводе и о којима се пише, својим стваралаштвом су обележили другу половину 20. века, тако да ни *Реч* не одступа од тенденције да преводи савременике. Тема једног огледа јесу Бресонов филмови. Филм као тема уопште није био заступљен у горенаведеним часописима што наводи на закључак да је француски филм с почетка 21. века мало интересантан уредницима српске књижевне периодике. Поред тога, укључују се радови, који припадају другим уметностима. С обзиром на то да је мушка редакција часописа *Реч* доживљавана као противтежа *ПроФемини*, треба истаћи да је *Реч* за овај период објавила два огледа посвећена покрету феминизма и правима жена, а предмет једног чланка је теоретичарка Јулија Кристева. Огледи су преведени са француског и енглеског језика. Као и у случају *Поља*, чланци преведени са енглеског језика (14) однели су превагу над чланцима са француског (10). У процентима то је 58,33% за чланке на енглеском, а 44,66% за чланке на француском језику. Овај податак је у складу са обрађеним темама и њиховим ауторима будући да су савремени француски филозофи, најпре, постали читани и слушани на америчким универзитетима. У односу на укупан број чланака у овом часопису, огледи у преводу су најзаступљенији жанр са 68,57%. Једино је у овом часопису примећено да се поред преведених огледа дају њихови оригинали у истом броју.

Летопис Матице српске преводи 18 огледа на француске теме, и први пут у току овог истраживања не налази се међу прва два часописа по броју објављених текстова. Огледи су објављивани континуирано током свих година, осим 2008. године. Тај податак није у складу са чињеницом да је те године објављен највећи број свих чланака на нивоу свих часописа. Најмањи број огледа по години јесте један, а највећи три, што је био случај 2006. године.

Године 2000. преводе се текстови Жила Делеза и Владимира Волкова (Vladimir Volkoff) које је превела Оливера Милићевић. Делезов текст „Књижевност и живот“ превео је, такође, часопис *Реч* исте године. Делез говори о писању и књижевном стварању уопште. Текст Владимира Волкова, француског писца руског порекла, носи наслов „Први пут у историји – сувереност и ингеренција“. Он говори о НАТО бомбардовању из 1999. године, а тиме и симболично о „крају једног раздобља и почетку новог“ (Волков, 2000: 53-56). Тежак положај народа Волков описује речима да „нико није већи губитник кад се суочи са спрегом једне идеологије и насиља него усамљени појединац коме је ускраћена могућност одбране, природне, породичне, професионалне, националне“ (2000: 53-56). Аутор је предложио да 24. март 1999. постане дан жалости „у свим оним земљама које мисле да остану суверене, за све оне народе који намеравају да остану независни“ (2000: 53-56). Једна од могућих хипотеза, која објашњава објављивање овог чланка, јесте да је он условљен друштвеним збивањима у земљи и тематски одговара тренутку у коме се објављује. На основу тога што су радови

¹⁰⁷ Делезови радови су у Америци, најпре, „служили као подршка новом америчком дискурсу о књижевним мањинама“ (Кисе, 2015: 106).

Владимира Волкова¹⁰⁸ превођени у српској периодици и током деведесетих година можемо рећи да је он од раније познат српској читалачкој публици.

Године 2001. објављен је један оглед Мишела Дегија¹⁰⁹ [sic] под називом „Нова запажања о културности“. Аутор сматра да се на том новом пољу, које је своје прве кораке начинило у Француској, укрштају „подручја естетике и политичке економије“ (Деги, 2001: 680-696). Оглед је са француског превела Оливера Милићевић. Мишел Деги је присутан у српској периодици од 1965. године када га преводи часопис *Поља*.

Године 2002. објављују се два текста. Преведен је текст „Космичко поистовећивање“ Мајкла Џ. Донлија (Michael J. Donley) и текст „Пред речју“ Валера Новарине (Valère Novarina). Мајкл Џ. Донли у свом тексту говори о Селиновим романима и визији постојања коју је пружио кроз њих. Оглед је превела Мирјана Вукмировић. Новарина је написао текст о речима и говору; интересује га „тајна вербалног“ (Новарина, 2002: 284-293). Процењује да ће због превише општења људи онемети и тако се „изједначити са животињама које никада нису говориле али су одувек и те како добро једне са другима општиле“ (2002: 284-293). Оглед је превела Оливера Милићевић¹¹⁰ и то је једини текст Новарине преведен на српски.

Године 2003. објављују се два текста. Оливера Милићевић је превела огледе Алена Капона (Alain Carpon) „Досије: од југословенских до српске књижевности“ и Бернара Ноела (Bernard Noël) „Арагонов *Недовршени роман*“. Алел Капон, француски преводилац, говори о француском познавању југословенске и српске књижевности које у целини оцењује као „оскудно“. За српску књижевност каже да је прати дужи низ година и да се труди да је приближи француским читаоцима јер се она „истиче својом раскошношћу, [...] врстом животности коју је успела да сачува“ (Капон, 2003: 736-740). Он даје своје виђење српског романа, поезије, кратке приче, драме, књижевности за децу. Поредити је са француском књижевношћу каже да је разнолика и богата, док је француска „запала у затишје“ (2003: 736-740). Из чланка се сазнају и понеке занимљивости као што је, на пример, податак да је Светлана Велмар Јанковић француска књижевна награда Фемина измакла за само један глас. Сматра да се српска „урбана проза“ готово не преводи у Француској, те је стога непозната. Капон у закључку позива на откривање српске књижевности. Овај чланак је значајан зато што подстиче српско-француске књижевне и културне везе за које се Капон непосредно залагао својим преводима¹¹¹. Овде читаоци имају прилику да виде како је српска књижевност представљена из француског угла. Аутор је овде важан посредник преношења српске књижевности у француски круг.

Године 2004. објављен је један оглед у преводу Сергеја Мацуре. Реч је о тексту Елизабет Бронфен (Elisabeth Bronfen) „Приче о утварама“. Она говори о приповедачима и њиховој специфичној позицији која се налази „између живота и смрти“ (Бронфен, 2004: 327-334) и „наспрам смртности и заборав“ (2004: 327-334).

Године 2005. године објављена су два огледа. Серж Алими (Serge Halimi) и Доминик Видал (Dominique Vidal) аутори су текста под насловом „Како се производи јавно мњење – медији, НАТО и рат на Косову“. Окренутост *Летописа* националним збивањима још једном се види објављивањем овог чланка. Овај текст је одломак из истоимене књиге¹¹² француских новинара која „представља први и досад најозбиљнији покушај у Француској критичке анализе медијске обраде рата“ (Алими & Видал, 2005: 1147-1161). Текст је превео Радивој Сребро и може се сматрати најавом књиге. Како је Сребро преводилац поменути књиге, може се претпоставити

¹⁰⁸ Прва књига Владимира Волкова објављена на српском језику 1989. године је *Монтажа* у издању Књижевне заједнице Новог Сада. Књигу је превела Ђурђина Топораш-Драгић.

¹⁰⁹ Мишел Деги.

¹¹⁰ Оливера Милићевић је исте године урадила интервју са Валером Новарином.

¹¹¹ Капон је на француски превео књиге Андрије Матића, Емира Кустурице, Филипа Давида, Гроздане Олујић, итд. Његови радови се преводу у српској периодици од 1996. године када је његов текст „Литература помирења“ објављен у *Књижевним новинама*.

¹¹² Књига *Како се производи јавно мњење: медији и „праведни ратови“ од Косова до Авганистана* изашла је 2005. године у издању бањалучке Бесједе и преводу Радивоја Сребра.

да објављивње овог текста одговара његовим личним интересовањима. Затим, објављени су текстови „Два есеја“ Жана Старобинског¹¹³, „Успомена на Троју“ и „Мачке Шарла Бодлера“. У првом говори о Троји, која се као мотив јавља у делима различитих аутора, а између осталих код Расина, Ива Бонфоа. У другом есеју бави се тумачењем сонета „Мачке“ Шарла Бодлера и истражује где се све појављују мачке код њега. Овај есеј је штампан у књизи есеја *Donner à penser*¹¹⁴ (2005). Текстова је са француског превела Вера Роглић.

Године 2006. објављен је оглед Рожеа Гренијеа „Први радови Албера Камија (1932-1934)“ у преводу Адама Нинковића. Из Гренијеовог огледа читаоци се упознају са Камијевим животом и са личностима које су обележиле његов развој, као и са његовим првим радовима. Овај текст је одломак из Гренијеове књиге објављене код Галимара 1991. године *Албер Ками – Сунце и сенка, интелектуална биографија*. Овде читаоци стичу увид у развој Камија из француског угла. Као што је то био случај са преведеним одломцима романа Рожеа Гренијеа, које је, такође, у нашу књижевност увео Летопис и Оливера Милићевић, тако се и овај оглед преводи у време када ниједна његова књига није објављена на српском језику¹¹⁵. Наредна два огледа говоре о Бекету и његовом делу. У преводу Мирјане Карановић објављени су текстови Мартина Еслина (Martin Esslin) „Бекетови романи“ и Мела Гасоуа (Mel Gussow) „Разговори са Бекетом“. Први текст Мартина Еслина бави се анализом Бекетових есеја о Прусту и Џојсу. Ови есеји налазе се међу његовим најранијим радовима тако да Еслин, преко Бекета, говори о Прусту аналитичару, који воли да сецира стварност (Еслин, 2006: 1096-1111). Овај текст је део ауторове књиге¹¹⁶ објављене 1980. године. Радови Мартина Еслина српски књижевни часописи преводе од 1985. године¹¹⁷. Други текст представља одломак из књиге Мела Гасоуа¹¹⁸, објављене 1996. године, у којој аутор говори о свом познанству са Бекетом. На многим местима читаоци могу да се упознају са Паризом у коме је Бекет боравио, као и са преводима његових комада на француски. Поменута књига Мела Гасоуа није преведена на српски језик.

Године 2007. објављена су два огледа. Милан Кундера је аутор текста „Свест о континуитету“. Он у одељку текста „Моћ безначајног“ говори о Флоберу, *Сентименталном васпитању*, Еми Бовари и Флоберовој моћи истраживања „свакодневне баналности“ (Кундера, 2007: 307-323). Текст је са француског превела Мирјана Аврамовић-Уакнин. Сања Милутиновић-Бојанић преводи текст Елен Сиксу под насловом „Повод: Кафка – Кафка, моја мајка и лешинари“ који је првобитно објављен у мартовском часопису за књижевност *Europe* за 2006. годину.

Године 2009. објављена су два огледа. Ж. М. Г. Ле Клезио је аутор текста под насловом „Нобелова награда“. Он је примио Нобелову награду за књижевност годину дана раније, а овде је представљен његов говор настао тим поводом. У тексту се говори о писању уопште, аутор одговара на питање зашто пишемо и наводи да је њега рат навео да пише; онај рат у коме страдају цивили, а највише деца. Открива како је почео да пише и шта су за њега значиле књиге. Текст је са француског превела Јелена Михаиловић.

Из избора огледа *Летописа Матице српске*, већ самим погледом на њихове ауторе, види се да у овом часопису не постоји толико снажна филозофска тенденција као што је то случај

¹¹³ Рад Жана Старобинског „Језик у поезији и у науци“ први пут је за *Летопис Матице српске* превела Оливера Милићевић 1980. године. У српској периодици његови текстови се преводе од 1966. године када *Савременик* објављује „Нове правце критичког истраживања“.

¹¹⁴ Jean Starobinski, Jean-Luc Marion, Marian Hobson [et al.], *Donner à penser*, Paris, Ed. du Seuil (2005).

¹¹⁵ На основу анализе узајамне каталожке базе, преводи Гренијеових текстова се највише преводе у периоду од 2000. до 2010. године. Поред *Летописа*, који је објавио све његове чланке обухваћене овим истраживањем, једини превод који се среће у часописима објавиле су 1994. године *Свеске: часопис за књижевност уметност и културу*. Превод је начинила Оливера Милићевић тако да се може рећи да сви преведени одломци Гренијеових романа представљају плод личних књижевних интересовања.

¹¹⁶ Martin Esslin, *Mediations. Essays on Brecht, Beckett, and the Media*, Grove Press, New York 1980.

¹¹⁷ Часопис за савремену светску књижевност, *Писмо*, први је кренуо са објављивањем Еслинових радова.

¹¹⁸ Mel Gussow, *Conversations with (and about) Beckett*, Grove Press, New York 1996.

са осталим разматраним часописима. Аутори огледа у *Летопису* су исти они које смо, већином, сретали као ауторе прозних и поетских дела, као што су Роже Греније, Натали Сарот, Ле Клезио. Објављивање текстова који су се нашли и у другим књижевним часописима потврђује да се *Летопис* више занима за оно што објављују домаћи часописи, а мање за стране изворнике и тиме показује да прати, пре свега, националне тенденције. Поред тога, увиђа се да се преводе радови истакнутих књижевника, што потврђује поштовање традиције самог часописа и вредности које је уредништво истакло у програмским текстовима. Филозофски огледи нису забележени што одступа од интересовања осталих обрађених часописа. Уколико узмемо да то представља нов, модеран пут у отварању књижевности према другим дисциплинама, уочава се да *Летопис* то не следи у разматраном периоду. Једини аутор чији се текстови преводе више од једном је Натали Сарот са два преведена огледа две године за редом. Будући да је оба огледа превела Јелена Новаковић, ово понављање се може објаснити интересовањем самог преводиоца. Године 2008, плодносно по броју чланака у осталим часописима, *Летопис* објављује најмањи број чланака из свих области. Објављивањем тек пет чланака из области француске књижевности, током године која је у новијој историји Србије оцењена као једна од турбулентнијих, наводи на закључак да је *Летопис* имао другачија интересовања у том периоду.

Београдски књижевни часопис преводи 15 огледа на француске теме. Преведених огледа није било прве године излагања, 2005, као ни 2007. године. Најмањи број огледа по години је два, а највећи пет.

Године 2006. преводе се два огледа. Аутор првог огледа је Грејем Роб [sic]¹¹⁹ (Graham Robb). Текст „Цена слободног предузетништва – Балзак као бизнисмен“ превео је Иван Радосављевић. Грејем Роб је енглески аутор и критичар који се бави француском књижевношћу. Овде је представљен одломак из његове студије о Балзаку коју је аутор приредио 1994. године. У овом делу читаоци имају прилику да открију новог Балзака који живи животом пословног човека, као и околности у којима је живео и радио. Једна од појединости које се сазнају јесте да га је јавност оценила као осредњег писца, а да је његова популарност била већа у иностранству. Радови овог аутора се преводе једино у *Београдском књижевном часопису* у периоду од 2005. до 2010. године¹²⁰. Марија Панић је са француског превела текст „Семантика песме“ чији је аутор Мајкл Рифатер. Он разјашњава како треба тумачити поезију, говори о њеном језику и о разлици између комуникације у поезији и свакодневне комуникације (Рифатер, 2006: 199-214). Како би илустровао оно о чему говори, Рифатер даје примере француских песника као што су Маларме, Бодлер, Рембо, и др. Овај текст је одломак из ауторове књиге објављене 1979. године¹²¹. Први рад Мајкла Рифатера на српском језику објавио је *Летопис Матице српске* 1988. године.

Године 2008. објављено је пет огледа, и то је највећи број огледа по години који се јавља још и 2010. године. Преводе се текстови Цветана Тодорова, Грејема Роба и Фредрика Вестерлунда (Fredrik Westerlund). Цветан Тодоров је аутор текста „Чему служи књижевност“. Он причу о књижевности започиње причом о себи наводећи како је од Бугарске стигао до Париза, који га је очарао „репутацијом града уметности и литературе“ (Тодоров, 2008: 139-161). Тодоров је Париз доживео као „место где ће своју љубав моћи да следи без ограничења“ (2008: 139-161), а Француска је за њега била „земља слободе“ (2008: 139-161). Говори о својим професионалним почецима, описује сусрете са Женетом и Бартом, код кога је одбранио своју докторску дисертацију. Задовољство је налазио у томе што је у Француској „на снази плуралистичка демократија која поштује слободу сваке индивидуе“ (2008: 139-161). Свесно истиче да „књижевност не може да замени животно искуство, али с њим образује континуум

¹¹⁹ Грејем Роб.

¹²⁰ Делове из биографије Виктора Игоа, распоређене на три чланка, *Београдски књижевни часопис* објавио је током 2011. и 2012. године.

¹²¹ Michael Riffaterre, *La production du texte*, Paris, Seuil, 1979.

и помаже ми да га схватим“ (2008: 139-161). Критикује начин на који се предаје књижевност у Француској и сматра да би уместо готових теорија о делима требало предавати сама дела. Чланак је преузет из часописа *New Literary History* за 2007. годину и са енглеског га је превео Саша Сојкић. Иван Радосављевић је са енглеског превео три текста Грејема Роба¹²², „Савршено мало чудовиште – Рембоово школовање и прве песме“, „Рембоов долазак у Париз и *Бриселски инцидент*“ и „Рембоово путовање на Јаву“. У првом тексту аутор излаже појединости из Рембоовог живота везане за школовање. Неке од њих јесу да је као петнаестогодишњак имао „више поштовалаца него пријатеља“ (Роб, 2008: 69-90) или да му је због његове изузетности био дозвољен приступ чак и „забрањеним књигама“, као и да је свом разредном старешини предао „детаљан списак стилистичких грешака у Боалоовом спису *Песничка уметност* који се сматрао ауторитативним мерилем исправности песничких радова“ (2008: 69-90). У другом тексту читаоци се преко Рембоовог живота упознају са Верленом и са његовом улогом у Рембоовом животу. Верленове су заслуге у томе што се Рембо понашао као „амбициозни млади писац“ (2008: 69-90). У трећем тексту Роб пише о Рембоовим реализованим путовањима када је приступио војсци. У сва три текста читаоци се упознају са детаљима из живота овог француског песника симболизма. Фредрик Вестерлунд је аутор текста *Ле Клезио и његов језик*. У још једном часопису се пише о Ле Клезиоу почев од 2008. године и у време добијања Нобелове награде. Вестерлунд је у тексту приказао селективну библиографију Ле Клезиоових дела. Овај текст у коме се говори о проблему односа језика, истине и стварности објављен је и на сајту аутора (Вестерлунд, 2008: 157-163). Овог аутора, који сматра да треба да „бележи унутрашња и спољашња искуства и да тумачи порекло човекових порива“ (2008: 157-163) и који се интересује и за проблеме других француских писаца као што су Балзак и Ками, критика често повезује са новим романом (2008: 157-163). Текст је превео Бојан Савић Остојић.

Године 2009. Иван Радосављевић је превео три текста Грејема Роба. Два текста су последња из серије о Рембоу под називом „Рембо у Тађури и Абисинији“ и „Рембоови последњи месеци“. Већ у првом тексту, читаоци се упознају са последњим извештајима о Рембоовом животу када „бивши песник“ (Роб, 2009: 121-141) постаје „љутит и фрустриран“ (2009: 121-141). Текст „Рембоови последњи месеци“ говори о песниковим последњим данима и његовом животу у болници. У болници у Марсеју су му ампутирали ногу због сумње на рак костију, што је за њега било „нешто најгоре што му се могло догодити“ (2009: 107-127). У јавности није било вести о његовој смрти тако да је сахрањен у тишини. Последње дане провео је са својом сестром којој је отворио многе видике. Она се касније удала за једног биографа са којим је желела да „успостави истину о свом брату“ (2009: 107-127). Сви текстови о Рембоу део су ауторове студије која је објављена 2000. године¹²³. Студија није преведена на српски језик. Потом, објављен је текст Грејема Роба о Виктору Игоу „Сабља у ноћи (из биографије В. Игоа)“. Аутор, најпре, говори о родитељима, рођењу и васпитању Виктора Игоа. Биографија Виктора Игоа у Енглеској је објављена 1997. године¹²⁴. Вредност преводиоачевог рада овде се огледа у томе што су читаоцима представљени одломци којих до тада није било на српском језику.

Године 2010. објављено је пет огледа. Аутор три текста је Грејем Роб. Иван Радосављевић је са енглеског превео текстове „Културни удар века (из биографије В. Игоа) – Виктор Иго као родоначелник романтизма“, „Битка око „Ернанија“(из биографије В. Игоа)“ и „Моја драга Жилијета (из биографије В. Игоа)“. У првом тексту говори се о значају првих објављених дела, о предговору *Кромвелу*, о „најпродуктивнијем и најдеструктивнијем пријатељству у француској књижевности између Сент-Бева и Игоа“ (2010: 129-139). Ради бољег разумевања даје се и преглед друштвених околности из датог периода. Аутор сматра да уколико Игоову

¹²² С обзиром на то да су радови Грејема Роба превођени једино у овом периоду и да их је превео Иван Радосављевић, сматрамо да они представљају лична интересовања преводиоца.

¹²³ Graham Robb, Rimbaud, Hampshire, Pan Macmillan, 2000.

¹²⁴ Graham Robb, Victor Hugo, Hampshire, Pan Macmillan, 1997.

поезију „ослободимо контекста књижевне историје, моћи ћемо прецизније да га опишемо као опасног појединца, анархисту и генијалног организатора“ (2010: 129-139). У другом тексту наводе се детаљи и околности битке око *Ернанија* која је трајала три недеље „дегенеришући се у тространу борбу између глумаца и двопартијске публике“ (2010: 69-85), а зарада је после само прве вечери дошла на износ од 9000 франака, што до тада није било забележено у историји позоришта. Последњи објављени текст о Игоу говори о младој глумици Жилијети, која је глумила у његовим комадима и пробудила велико интересовање Игоа. Укупно су четири огледа посвећена Виктору Игоу и у свима се, поред детаља из Игоовог живота и дела, даје историјски контекст. Сви текстови део су студије о Виктору Игоу. Ивана Миљивојевић је са енглеског превела текст Сема Слоута (Sam Slote) „Прустовска резонанца у Набоковљевој *Лолити*“. Аутор повезује два романа због тога што се Набоков дивео Прусту и проналази оно прустовско код Набокова. Дати су и одломци из Прустовог романа и тако долази до заједничких тема као што су сећање које никад није неутрално или „слагање између љубави и сећања у томе што се и једно и друго заснивају на одсутности и раздвојености“ (Слоут, 2010: 106-119). Сем Слоут се још бави истраживањем радова Џојса, Бекета, Вирџиније Вулф (Virginia Woolf), Кеноа, Дантеа, Малармеа (Trinity College Dublin, н.д.), али ово је једини његов рад преведен на српски. Дени Ст. Добросављевић је са француског превео оглед Пола Валерија „Проблем музеја“. Валери изражава своје виђење музеја за које каже да их не воли много и да не побуђују уживање у њему (Валери, 2010: 132-135). По његовом мишљењу је „само цивилизација која није ни чулна ни разумна могла да сазда тај дом некохеренције“ (2010: 132-135)¹²⁵.

Допринос *Београдског књижевног часописа* у огледима на француске теме иако је по броју мањи од огледа у *Летпису*, може се посматрати као пропорционално већи јер је 15 огледа распоређено на шест година за разлику од *Летписа* где је 18 огледа распоређено на 11 година. Огледи у овом часопису су искључиво огледи на књижевне теме било да обрађују живот и рад писаца (Грејем Роб) или се баве теоријом књижевности (Цветан Тодоров, Мајкл Рифатер). Велики је допринос преводилаца попут Ивана Радосављевића, који су одабрали да читаоцима представе одломке до тада непревођених дела. Тако се у српску књижевност уводе нови радови и нови погледи на биографије познатих писаца. Сви огледи се уско баве књижевношћу. Нису превођени огледи француских филозофа и социолога, а нема ни оних који се баве политичким или историјским темама. Аутор највећег броја текстова, које је објавио овај часопис, јесте Грејем Роб. Укупно је десет његових текстова који представљају одломке из његових објављених и још непреведених студија о Балзаку, Рембоу и Игоу. Балзаку је посвећен један оглед, Рембоу пет, а Игоу четири. Не треба ни занемарити број страна који је посвећен овим писцима јер је просечан број по Робовим текстовима 19,9 страна, што спада у обимније огледе. У овом часопису огледи се преводе са француског и са енглеског језика. Са енглеског језика је преведено 80% огледа; тек три огледа преведена су са француског.

Кораџи преводе само три огледа на француске теме. *Кораџи* 2002. године објављују оглед Пјера Сегерса (Pierre Seghers) под насловом „Подмукла поезија“. Текст су превели Миша Радвановић, Борислав Хорват и Драган Крњић. Овај текст је део предговора антологије *Уклети песници садашњице*¹²⁶, која говори о симболистима. Књигу би требало схватити „као једно упозорење, али и као налаз о равнодушности публике према тим песницима и њиховим вапајима“ (Сегерс, 2002: 129-138). За збирку је одабрано 12 мање познатих песника као што су Жан-Пјер Дипре (Jean-Pierre Duprey), Андре Фредерик (André Frédérique), Роже Мијо (Roger Milliot), Жерар Неве (Gérald Neveu), Роже-Арну Ривјер (Roger-Arnould Rivière), Жан-Филип Салабреј (Jean-Philippe Salabreuil), Жилберта Далас (Gilberte Dallas), Андре де Ришо (André de Richaud), Арман Робен (Armand Robin), Андре Гајар (André Gaillard), Жак Превел

¹²⁵ Paul Valéry, “Le problème des musées” (Le Gaulois, le 4 avril 1923; прештампано у *Œuvres*, tome II, „Pièces sur l’art“, Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade, 1960, pp. 1290–1293.

¹²⁶ Ова антологија није пронађена у преводу на српски језик.

(Jacques Prevel) и Рене Кревел (René Crevel). Године 2006. Емилија Церовић Млађа је превела текст Филипа Танселена „Поезија и догађај“. Текст Филипа Танселена чини саопштење прочитано на међународном сусрету писаца у Београду 2005. године. Он сматра да „поетски говор показује бремене догађаја и оно што том догађају претходи“ (Танселен, 2006: 110-118). Намера му је да позове на „преиспитивање улоге поезије“ (2006: 110-118). Ово излагање се завршава са Танселеновом напоменом да је он био аутор два текста штампана у Француској током бомбардовања Србије 1999. године. Песме, које је написао, објављене су неколико година касније, а часописи, којима су текстови понуђени за време трајања бомбардовања, одбили су да их објаве. Ово је једини огледни текст Филипа Танселена преведен на српски. Године 2009. Ивана Хаци Поповић је са француског превела оглед Дидијеа Сенекала (Didier Sénécal) „Писци натуралисти“. Овај оглед је првобитно објављен у француском часопису *Lire* из 2000. године.

Кораџи су превели три огледа на француске теме три различита аутора. Текстови се искључиво баве књижевношћу. Третирају се различити књижевни покрети који су својим деловањем утицали на развој књижевности од краја 19. века и током 20. века. Друштвена ангажованост препознаје се у огледу Филипа Танселена, који није изоставио да спомене да је свој револт према бомбардовању Србије изразио својим песмама и чланцима. У овом часопису сва три огледа су преведена са француског језика.

ПроФемина преводи три огледа на француске теме. Године 2000. Ана Сеферовић је са енглеског превела текст Џоане Дракер (Johanna Drucker) под насловом „Визуелно извођење поетског текста“. Реч је о одломку из ауторкине књиге, а у приказу за часопис одабран је део у коме се говори и о Малармеу са којим, по мишљењу ауторке, „почиње свако разматрање визуелне поезије раног 20. века“ (Дракер, 2000: 129-155) и са његовим делом *Бацање коцке*. Поред тога, објашњава се „употреба свакидашњег језика у делу Аполинера“ (2000: 129-155). Ово је једини рад америчке ауторке, Џоане Дракер, преведен на српски језик. Текст по својој теми у потпуности одговара ономе што је ПроФемина најавила у свом програмском тексту. У броју за 2005. и 2006. годину Дубравка Ђурић је са енглеског превела текст Гризелде Полок¹²⁷ (Griselda Pollock) „Виђење, глас и моћ: феминистичке историје уметности и марксизам“. Последњи део овог текста говори о Елизабет Виже Лебрен (Élisabeth Vig e Le Brun), уметници која је радила код Марије Антоанете (Marie Antoinette) и сликала портрете (Полок, 2005-2006: 270-301), а уочи револуције била је приморана да побегне из Француске. Каријера Елизабет Виже Лебрен „отвара питање о односу уметника према друштвеним променама јер они учествују у конструкцији идеологије“ (2005-2006: 270-301), а њена уметност обележена је „конфликтиним идеологијама које су се појављивале у периоду радикалног друштвеног преврата“ (2005-2006: 270-301), који је променио и улогу жена. У броју за 2006. годину Сања Милутиновић Бојанић је са француског превела оглед Елен Сиксу „Смех медузе“ у коме говори о женском писму. Ауторка сматра да је „имагинарно жене неисцрпно“ (Сиксу, 2006: 67-82), а као највећи злочин против жена сматра да је то што су научене да буду непријатељи саме себи.

ПроФемина је превела три огледа на француске теме. Већ по самим насловима или по ауторкама види се да овај избор у потпуности одговара програмској политици овог часописа. *ПроФемина* се, као што је најавила, и по питању огледа, бави спајањем визуелних уметности и књижевности и даје предност женском стварању и темама значајним за женску популацију. Два огледа преведена су са енглеског, а један са француског језика.

Огледи у преводу чине значајан део овог истраживања тиме што чине 37% од укупног броја свих чланака. Тиме је потврђена теза Александра Петрова у којој се истиче „доминантан положај нефикционалних жанрова у књижевној периодици“ (Петров 2010; цитирано према

¹²⁷ Први текст Гризелде Полок на српском језику објавиле су *Женске студије* 1997. године.

Иносављевић Вучетић, 2018: 91). У овом поглављу обрађени су сви огледи које су одабрани књижевни часописи објавили у истраживаном периоду како би се стекао увид у њихову заступљеност у одређеном часопису. Циљ је био да се установи заступљеност огледа по годинама објављивања, обрађеним темама, преведеним ауторима. На основу приказаног, запажа се да су највећи допринос у превођењу огледа дали часописи *Златна греда*, *Поља* и *Реч*. Преглед огледа дат је по часописима и по годинама. Часописи су представљени на основу броја преведених огледа, од највећег ка најмањем.

У *Златној греди*, часопису са највећим бројем огледа, већим од укупног броја огледа наредна три рангирана часописа, више него у другим часописима преносе се текстови француских филозофа. Најпревођенији филозофи су Мишел Фуко, Ален Бадју, Жан Бодријар и Делез. Претпоставка је да је велики број преведених текстова ових аутора последица великог броја њихових објављених текстова у страним часописима. То потврђује да је њихов утицај распрострањен широм света и наводи на мисао о општој популарности савремене француске теорије, а српска периодика се успоставља као огледало тог утицаја. Тиме уредници показују да следе светске актуелности. Доминантна филозофска тенденција у потпуности одговара програмској оријентацији овог часописа и оцртава његову културну политику. У *Пољима* на листи најпревођенијих аутора налазе се Мишел Фуко, Милан Кундера и Рејмон Кено, а од тога посебна рубрика била је посвећена Фукоовој филозофији и потенцијалној литератури. У овом часопису интересовање уредника не почива толико на текстовима савременика колико на већ утицајно доказаним тенденцијама. Једини аутор, који не припада 20. веку, а о коме се пише у пет огледа у овом часопису јесте Флобер. У часопису *Реч* више пута се преводе Жил Делез и Емануел Левинас¹²⁸, а поред поменутих аутора највише се пише о Фукоу и Дерида што потврђује још једном актуелност филозофских тема. *Реч* је највећи број чланака посветила жанру огледа. *Летопис Матице српске* се са својим избором преводних огледа разликује од осталих часописа по томе што су као тема огледа доминантне књижевне теме о којима пишу песници и романописци¹²⁹. Једини аутор, чије је огледне текстове *Летопис* превео више од једном, јесте Натали Сарот¹³⁰. *Београдски књижевни часопис* је по питању огледа ближи оријентацији *Летописа* будући да преводи огледе који се баве искључиво књижевним темама. Најбројнији су огледи о Рембоу. *Кораџи* су превели три огледа чије су главне теме књижевни правци и покрети. *ПроФемина* преводи три огледа у којима се књижевност повезује са уметношћу.

Златна греда, *Поља* и *Реч* су више филозофски оријентисани и они су објавили већи број огледа, а *Летопис* и *Београдски књижевни часопис* већи нагласак стављају на књижевност са мањим бројем огледа. Најпревођенији француски филозоф је Мишел Фуко; он је уједно и филозоф о коме се највише пише. Најзаступљенији књижевни аутор је Рејмон Кено. Општа тенденција је да часописи преводе савремене ауторе и третирају савремене теме. Најмањи број огледа на нивоу свих часописа објављен је 2001. године, свега пет, а највећи број 2010, њих 28. Године са великим бројем огледа биле су још 2004. и 2009. када је преведено 25, односно 24 огледа.

Најпревођенији филозофи прве деценије 21. века својим радовима обележили су шездесете године 20. века. На пример, „Фукоове *Речи и ствари*, објављене у пролеће, доживљавају неочекиван успех – читају се чак и на плажама током лета – а слогани попут *смрт човека* и *промене парадигме* појављују се на насловним странама великих новина“ (Кисе, 2015: 40). Први семинар, који је окупио предаваче из Француске, одржан је октобра 1966. године у кампусу из Балтимора (Кисе, 2015: 41). Неки од почасних гостију из Француске били су Барт, Дерида, Цветан Тодоров, док су Жерар Женет и Жил Делез послали текст који је био прочитан публици (Кисе, 2015: 41). Ови сусрети су били важни због тога што су омогућили размену

¹²⁸ За преводе Левинасових текстова утврдили смо да представљају одраз интересовања филозофа Бранка Ромчевића, који их је превео.

¹²⁹ *Реч* је о књижевницима које је *Летопис* већ преводио у рубрикама за поезију и прозу.

¹³⁰ Оба текста превела је Јелена Новаковић.

мишљења међу француским теоретичарима, а „измештање на неутрални терен дало (је) Французима слободу говора коју је у Француској онемогућавала општепознатост структурализма“ (Кисе, 2015: 43). Конгрес је допринео јачању веза „између француских и америчких универзитета, захваљујући споразумима о размени студената и посетама професора“ (Кисе, 2015: 45). То су све разлози због којих је француска теорија била преобликована и, као таква, добро примљена у Америци. Погледом на наслове чланака и теме којима се баве уочава се да они одговарају представљању француске теорије у америчким часописима, које упућује на „критику субјекта у различитим модалитетима: *крај човека* и *дислокација* писања око Дериде, смрт аутора и друштва контроле код Фукоа, нагонски диспозитиви који обухватају индивидуалности код Лиотара“ (2015: 82). Филозофија представљена у књижевним часописима постаје литераризована, а на тај начин књижевност „проналази своју легитимацију у критици и теорији“ (Компањон, 1991; цитирано према Кисе, 2015: 107). Тако долази до проширења саме категорије књижевности у чему се огледа разлика између француског и америчког схватања (Кисе, 2015: 110), које се одразило на пријем француских теоретичара и проширивање улоге њихових текстова што доводи до једног динамичног система о коме је говорио Евен-Зохар. Тај систем је у сталној интеракцији са другим дисциплинама и страним књижевностима. Наиме, колико се у Француској инсистирало на „*критеријумима литерарности* и границама *књижевног простора*“ (2015: 110), толико је Америка оставила „дефиницију књижевности широм отворену, ради бољег укључивања њених дисциплинарних *других* у њу“ (2015: 110). Како књижевност у своја истраживања све више укључује културне студије, тако се у књижевним часописима проналази већи број текстова у којима се књижевност повезује са другим областима попут филозофије, историје, уметности¹³¹. То одговара теорији полисистема и Евен-Зохаровом мишљењу да наука о књижевности треба да носи назив „наука о књижевности у култури“ (Евен-Зохар, 1986: 241-247), а и појединим компаратистима¹³². Сада постаје јасно зашто огледи у преводу укључују највећи број филозофских текстова, који се често баве питањима и проблемима идентитета, „масовне културе и међукултурних односа“ (Кисе, 2015: 111). На тај начин се ствара „дијалог између књижевних и некњижевних текстова“ о коме је говорио Александар Петров (Петров, 2010: 17-43), који омогућава укључивање других друштвених наука у дискурс књижевности. Превођење ових текстова постаје део „модуса производње теоријског дискурса“ (2015: 119) и помаже у разумевању друштва у коме живимо (Евен-Зохар: 27-36). Заступљеност савремене француске филозофије не иде у корак са факултетским проучавањима будући да се „ни на једном Филозофском факултету не проучава систематски, док се само на новосадском¹³³, као најдинамичнијем, студенти могу делимично упознати са *Французима*“ (Миленковић, 2017). По Миленковићу је то први парадокс у проучавању „хетерогене групе врло херметичних и врло револуционарних филозофа“ (2017) где се издавачи¹³⁴ „упркос страховитој кризи у издаваштву, показују савременијим и смелијим од факултета који на кризу одговарају укопавањем у песак конзервативизма, у сигурност безначајности, у удобно игнорисање стварности“ (2017). На основу овога може се рећи да су уредници, такође, смели када читаоцима пласирају ове текстове. Потреба уредника и преводилаца да кроз текстове савремених француских филозофа објашњавају друштвене појаве рефлектује се у тежњу да се активније учествује у друштвеним збивањима. Тиме је филозофија добила активну улогу у савременом друштву, што је било једно од основних

¹³¹ Текстови се могу пронаћи претрагом табеле која је приложена на крају рада.

¹³² По Хенрију Х. Х. Ремаку поредбене студије треба да се баве „везама између књижевности и свих других подручја човековог знања, веровања и деловања, значи везама и са уметностима, са филозофијом, са историјом“ (Ремак, 1961; цитирано према Константиновић, 2004: 19-25).

¹³³ Управо часописи који се издају у Новом Саду, *Златна греда* и *Поља*, посвећују највећу пажњу овој групи филозофа.

¹³⁴ Текст представља критику књиге Франсоа Кисеа *French Theory*, објављене код Карпоса. Из тог разлога Миленковић истиче „смелост издавача“ јер је издавачка кућа Карпос поред ове књиге објавила још *Историју структурализма I* Франсоа Доса, а издавачка кућа Фмк *Леву хемисферу* Размига Кешејана. Све три књиге баве се савременом француском филозофијом и превела их је Оља Петронић.

полазишта савремених француских филозофа¹³⁵. Доминантна филозофска тенденција у већини часописа потврђује популарност и актуелност француске теорије и истиче друштвену ангажованост уредништва. Укључивањем више дисциплина (филозофија, социологија) у књижевне часописе мењају се његове функције. То више нису само поука и забава, као што је то био случај на почетку 20. века, већ друштвена и етичка ангажованост, условљене историјским тренутком. За то је посебно погодан жанр огледа који утиче на „ширење идеја, спорних питања“ (Мермол 2008; цитирано према Иносављевић Вучетић, 2018: 94). Поред тога, повезаност са светски признатим француским ауторима, који су у српску периодику допирали и из америчких извора, симбол је стварања културних веза са остатком света. У недостатку званичне културне политике на нивоу државе, ово постаје спонтана културна политика коју следе и креирају српски књижевни часописи на челу са уредницима и преводиоцима.

6.3.2.2 Огледи на француске теме настали на српском језику

Огледи на француске теме настали на српском језику су после огледа у преводу најзасупљенији жанр са 109 текстова распоређених на свих девет истраживаних часописа и на све истраживане године. Ово је једини жанр коме су допринос дали сви књижевни часописи. У овом одељку представићемо дате огледе по часописима, које ћемо распоредити према броју огледа од највећег ка најмањем. Часопис са највећим бројем огледа је *Летопис Матице српске* који је објавио њих 27. Часопис са најмањим бројем огледа јесу *Кораџи* који су објавили свега три огледа.

Летопис Матице српске објавио је 27 огледа које су домаћи аутори написали на француске теме. Огледа није било 2000. и 2004. године. Најмањи број огледа по години је један, а највећи једанаест, док је просечно по години објављивано три огледа. У представљању огледа *Летописа* издвојићемо оне најзначајније ауторе у чијим радовима је пажња посвећена српско-француским књижевним везама.

Аутор који је овом часопису својим радовима на француске теме дао највећи допринос је Миливој Сребро¹³⁶. Написао је пет чланака током 2005. и 2006. године. У четири чланка бави се рецепцијом српских аутора у Француској, па тако разматра дела Данила Киша, Меше Селимовића, Милоша Црњанског и Милорада Павића. Текст „Принц Данило, витез уметности и књижевности, и њено височанство, француска критика“ у скраћеној верзији је објављен у књизи Александра Прстојевића *Време историје. Студије о Данилу Кишу*, која је 2003. године објављена у Француској (2005: 202-217). Данило Киш је, као најпревођенији српски аутор после Андрића, наишао на позитиван хоризонт очекивања француске публике. У тексту „Романескна синтеза два културна модела. Рецепција дела Меше Селимовића у Француској“ читаоци се упознају са начином и квалитетом рецепције Меше Селимовића у Француској. Наводе се неки примери француске критике, која га је, по оцени аутора, од почетка дочекала позитивно. Француска верзија овог текста објављена је у француском часопису¹³⁷ 1996. године. У огледу „У знаку случаја *комедијанта*. Рецепција дела Милоша Црњанског у Француској“ Сребро истиче да је овај писац за живота остао готово непознат француској критици „упркос слави коју је стекао на нашим просторима“ (Сребро, 2006: 369-382). Роман *Сеобе* је тек касније пронашао свој пут до успеха на просторима Француске, а Сребро оцењује да је на то имао утицај пишчев егзил у Лондону. Објављена је и француска верзија овог текста

¹³⁵ Ален Бадју приликом дефинисања програма мишљења француских филозофа у чланку „Француски филозофски тренутак“ под другом тачком истиче: „Уписати филозофију у модерност, што значи и извући је из академије, омогућити јој да кружи у животу“ (2018: 45-57).

¹³⁶ Миливој Сребро је професор на катедри за словенске студије у Бордоу.

¹³⁷ *Cahier balkanique*, n° 24, INALCO, Paris, 1996.

у часопису *Cahier balcanique*. У огледу „Картезијански дух и византијски мајстор акробација. Рецепција дела Милорада Павића у Француској“ читаоци откривају да је „српска књижевност имала и тренутке славе у овој земљи иако и даље заузима незавидно место својствено културама малих језика“ (2006: 581-608). *Хазарски речник* је одмах по појављивању изазвао реакције производећи „прави медијски шок“ (2006: 581-608). Скраћена верзија првог дела текста, под насловом „Најчуднија књига на свету“, објављена је у Француској 1995. године¹³⁸. Текстови Миливоја Сребра издвајају се од осталих огледа по томе што истражују рецепцију српских писаца у Француској. Како сама културна размена у виду превода дела утиче на културне односе две књижевне традиције, тако су и овакви текстови значајни због одржавања српско-француских веза и њиховог бољег разумевања. Читањем текста који наводи разлоге зашто је неко дело добро примљено у „земљи Камија и Флобера“ (2005: 202-217) стиче се увид у културне особености, у сличности и разлике у односу на наше поднебље. Миливој Сребро се у свом раду бави српско-француским књижевним везама, те одабрани огледи представљају централну тему његовог истраживања. Поред поменутих огледа, штампан је текст „Сјај и беда Гонкура“. Француску је аутор окарактерисао као „шампионе по броју књижевних награда које додељују годишње“ (2005: 202-217), а највећу пажњу је посветио „награди над наградама“ (2005: 202-217), Гонкуру. Гонкуровој награди највише се замера „конзервативизам, духовна склероза и недостатак чула за ново и авангардно, лак морал и корумпираност, идеолошки опортунизам и политичка превртљивост“ (2005: 202-217). Овде се расветљава позадина књижевних награда и читаоцима се представља „друга страна медаље“.

Михаило Павловић је још један аутор који у својим текстовима промовише српско-француске књижевне везе. *Летонис* је објавио два његова огледа, 2002. и 2006. године. У тексту „Настанак и смисао Мицићевог *барбарогенија* у светлости његових француских књига“ Павловић наглашава да се Мицићев боравак у Француској мора узети у обзир приликом тумачења његових дела, која је тамо и објављивао (Павловић, 2002: 498-513). Из Мицићевих дела се види да он „има симпатију према Француској и високо уважава једну западну културу“ (2002: 498-513). На примеру тумачења романа¹³⁹ види се прожимање двају култура и њихов међусобни утицај на аутора. Овај рад доприноси расветљавању српско-француских културних веза и представља одломак из Павловићеве књиге *Српске теме у француском роману 20. века*¹⁴⁰. Како је књига објављена 2000. године, објављени одломак се може сматрати њеним промовисањем. У другом тексту „Алберто Фортис и француска књижевност“ изражава виђење да се за Алберта Фортиса (Alberto Fortis) сматра да је „отворио врата Европе нашој народној поезији“ (Павловић, 2006: 613-627) својим записом „Хасанагинице“. То је утицало и на доступност самог његовог дела у Француској.

У својим текстовима српско-француске књижевне везе истицао је Милован Данојлић¹⁴¹. У свом тексту „Реч уз превод“, објављеним 2003. године, Данојлић се бави анализом сопствених превода; говори о превођењу Бодлера, које је први пут начинио шездесетих година. За њега је препевавање својеврсна „идентификација са аутором“ (Данојлић, 2003: 90-99) и „висок ступањ зближености са песником кога уводимо у свој језик“ (2003: 90-99). Према неким својим преводима из младости заузима критички став називајући их недопоустивим. Закључује да „циљ сваког препева јесте апсолутна верност оригиналу“ (2003: 90-99). Текст је посвећен превођењу, не тако заступљеној области у огледима, али важној за сваку културну размену. У

¹³⁸ *Revue de Littérature Comparée*, br. 3, 1995, 273—285.

¹³⁹ Тумачењем француских дела баве се огледи још Борислава Радовића („О *Мореказима* Сен-Дон Перса“), Јована Попова („Фигуре чаробњака: људска, божанска, демонска – Шекспирове и Корнејев бели маг“, „Како упокојити књижевност“), Сање Бошковић („Пародија као облик мишљења у савременој књижевности – политички приступи Џојса, Жида, Мана и Павића“), Весне Елез („Флобер и загонетка материје, последње искушење светог Антонија“) и Бориса Лазића („Геопоетика бекстава: поглед на књижевно дело Жан-Мари Гистав Ле Клезио“). Повезивањем српских читалаца са француским делима и приступима доприноси се развијању књижевних веза.

¹⁴⁰ Монографију је објавила Чигоја штампа из Београда 2000. године.

¹⁴¹ Милован Данојлић је дипломирао на катедри за француски језик и књижевност. Од 1984. живи у Француској, у Поатјеу.

другом тексту „Дучић и Французи“ говори се о Дучићевом сусрету са Паризом. Дучић сматра да нас „само тај осећај да живимо у Паризу чини [...] човеком срећне звезде; ја делим људе на две врсте: на оне који воле Француску и на оне који је не воле. [...] Онај који мрзи Француску није само лош по интелекту и некултуран човек, и простак, него је лош и по срцу, неправедан и злочест неваљалац“ (Дучић; цитирано према Данојлић, 2010: 906-911). Био је опчињен „савршенством француске кодификоване версификације“ (Данојлић, 2010: 906-911). По речима Данојлића „француски утицај му је помогао да дође до изворног себе“ (2010: 906-911). Овај оглед потврђује да су везе између српске и француске књижевности и културе присутне и с почетка 20. века и оживљава их. Развијању повезаности две културе, на другачији начин, доприноси оглед Бориса Лазића „Сусрети, сами сусрети“ у коме аутор извештава читаоце о салону књига у Паризу.

О превођењу говори се још једино у тексту Марије Џунић-Дрињаковић „Превођење као преисказивање“. Ауторка поставља питање зашто су неки познати писци код нас остали непознати у свету. Као пример наводи преводе Њопића на француски и истиче улогу превођења „у приближавању различитих култура и у уобличавању саме историје идеја“ (Џунић-Дрињаковић, 2006: 383-389). Ауторка изражава „наду и веру да ће ови нови квалитетни преводи произвести макар и мали позитивни помак у преобликовању свести о нашој култури и нашој књижевности“ (2006: 383-389).

Када је реч о истраживању српске књижевне периодике, тиме се бави Весна Цветичанин¹⁴² у тексту „Виктор Иго у *Српском књижевном гласнику*“. Читаоци могу да сазнају да „Виктор Иго, уз Ламартина, Волтера и његовог старијег савременика Лесажа (Lesage) спада у француске писце који су почетком 19. века међу првима били превођени код нас“ (Цветичанин, 2003: 217-228). Иго се као песник, који се код нас ценио „због својих хуманистичких идеја и друштвеног ангажовања“ (2003: 217-228), често сретао у српској периодици 19. и прве половине 20. века. Ово је показатељ да су истраживања српске периодике рађена за различите периоде и часописе, кроз која се стичу увиди у књижевне тенденције обрађеног периода.

У *Летопису Матице српске* објављен је највећи број (27) огледа на француске теме, које су написали домаћи аутори. Највећи је број огледа који доприносе развоју српско-француских културних веза и стављају акценат на њих. Уколико шире посматрамо појам културних веза између две земље, томе доприносе и чланци из области превођења јер указују на неопходну размену културних садржаја и подстичу на њу, као и они који расветљавају различите француске утицаје чије је деловање распрострањено и на српске писце. Рецепцијом српских писаца у Француској баве се четири огледа чији је аутор Миливој Сребро. То је и највећи број чланака који су дело једног домаћег аутора. Два су огледа из области превођења, један из периодике. Филозофијом апсурда бави се један чланак (Милосав Бабовић). Тема француских књижевних награда није само заступљена међу француским ауторима, већ се среће и међу огледима насталим на српском језику (Миливој Сребро). Домаћи аутори се спорадично враћају класицизму у два чланка (Јован Попов), који је слабо био заступљен код страних аутора. Ако бисмо само погледали наслове и потражили имена француских аутора који се ту појављују, то су Ками, Сен-Џон Перс, Иго, Корнеј, Жид, Габријел Мије, Сартр, Флобер, Симон де Бовоар, Ле Клезиво и Натали Сарот. Једини писац чије је име присутно у два наслова јесте Корнеј, о коме је писао Јован Попов. То потврђује интересовања самог аутора. Као што је то био случај са преведеним огледима, *Летописова* оријентација и у погледу огледа на српском језику остала је искључиво књижевна.

Златна греда је по броју огледа насталих на српском језику друга на листи истраживаних часописа. Домаћи аутори су укупно 24 пута писали текстове на француске теме. Огледа није

¹⁴² Весна Цветичанин се истраживањем заступљености француске књижевности бавила у својој књизи *Француска књижевност у Српском књижевном гласнику*. Књига је објављена 2006. године у издању Филозофског факултета у Нишу. Објављени чланак о Виктору Игоу претходи објављивању књиге.

било уопште прве године излагања, 2001. године, као ни 2009. године. Просечан број огледа по години је нешто виши од два и по.

Објављено је шест чланака Јаше Денегрија и тиме је он дао највећи допринос овом часопису у периоду од 2002. до 2006. године. Сви чланци су из области савремене француске уметности и тиме се издвајају од осталих огледа. Када се има у виду да је он српски историчар уметности и ликовни критичар, онда је јасно да текстови представљају централно поље његовог рада и одраз су личних интересовања. У радовима се разматра савремена уметност, положај уметника и његова улога из угла савремених француских историчара уметности и ликовних критичара као што су Жорж Диди-Иберман, Пјер Рестани, Марселин Плејне, Ив Мишо, Катрин Миле и Никола Бурио.

Савремена француска филозофија је као тема интересантна и домаћим ауторима који пишу за *Златну греду*. Миле Савић¹⁴³ је аутор три таква текста, „Легитимација и делегитимација ауторитета“, „Постмодернизам као политика отпора“ и „Рефлексивно писање – писање као отпор“. У сва три огледа аутор се бави истраживањем филозофске политике Лиотара, разјашњава његову критику метанарација и говори о његовом „рефлексивном писању као облику дезангажмана“ (Савић, 2004: 4-7). Сартр и Зола се овде наводе као примери „деловања у име несумњиве универзалности“ (2004: 7-9), док је „циљ рефлексивног писања [...] да расветли суштину политике изван језика који она користи“ (2004: 12-14). Овај текст је још један показатељ да се филозофски текстови савремених француских филозофа користе за потребе књижевности. Представљање филозофије Жан-Франсоа Лиотара омогућава „да се на књижевном пољу уопшти појам постмодерности и да се приближе теоријски и књижевни жанр“ (Кисе, 2015: 106). Ово је први пут да се говори о Лиотаровој филозофији. Она је заједно са Фукоовом и Деридином филозофијом постала незаобилазна на америчким универзитетима (Кисе, 2015: 22) у време када су њихова имена „у Француској систематски тамнела“ (2015: 22). Упркос поменутом присуству на америчким универзитетима, текстови америчких аутора који се баве његовом филозофијом нису превођени, као што је био случај са осталим савременим француским филозофима попут Фукоа, Дериде или Делеза.

Од осталих француских филозофа говори се о Рансијеру, Фукоу и Левинасу. Ирена Ал Монлуж је аутор текста „Есеј: Мржња демократије“. Овај оглед говори о Жаку Рансијеру и његовој књизи *Мржња демократије*. По њему демократија доводи у питање „принципе и основе ауторитета“ (Ал Монлуж, 2008: 8), док је „мржња демократије [...] мржња једнакости“ (2008: 8). Ауторка истиче да је значај његовог дела у томе што је „показао да се појам не своди на оно у шта покушава да нас убеди либерална демократија“ (2008: 8). У тексту се одражава општа тежња француских филозофа за актуелизовањем филозофије¹⁴⁴. О Фукоу је писао Бошко Томашевић у тексту „Са Мишелом Фукоом мислити на књижевност“. По аутору то подразумева покушај сагледавања Фукоовог дела „унутар мреже његових исписа о књижевности и књижевном пољу“ (Томашевић, 2008: 46-54). Драган Проле је аутор текста „Ксенологија версус онтологија“ који говори о раскиду „са филозофијом бивствовања код Розенцвајга (Rosenzweig) и Левинаса“ (Проле, 2008: 26-29).

У 24 огледа *Златне греде*, поред књижевне, може се препознати филозофска и уметничка оријентација. Огледа који говоре првенствено о књижевности има најмање и они су увек уплетени са филозофским и друштвеним темама. Значајан је допринос Јаше Денегрија чији су чланци (6) обогатили овај часопис записима о савременој уметности и француским критичарима. Оно што овај часопис разликује је то што он укључује у своју понуду читаоцима чланке из ликовне уметности и из области филма. Највише је чланака који су из области филозофије и политике, њих десет. Међутим, ову расподелу треба схватити као условну

¹⁴³ Миле Савић је докторирао филозофију на Филозофском факултету у Београду (ИФДТ, н.д.) тако да се може закључити да чланци представљају ауторова лична интересовања и одраз су његових истраживања.

¹⁴⁴ Бадју сматра да су сви савремени француски филозофи „желели да изумеју оно што би(х) назвао филозофским активистом, као и да од филозофије начине активистичку праксу, у њеном присуству, у њеном модусу бивања. Не напросто рефлексiju о политици, него стварно политичку интервенцију“ (2018: 45-57).

будући да се у многим чланцима преплићу књижевност и филозофија. Поред француских критичара уметности, чија се имена налазе у шест наслова, у насловима се експлицитно по једном помињу још и Жид, Констан, Стендал, Сартр, Бодријар, Дебор, Фуко, Ема Бовари. Аутори о којима се пише више од једном јесу Лиотар (3), Сартр (2), Дебор (2) и Ками (2). Из тог разлога још једном потврђујемо да је за овај часопис важно поштовање филозофске оријентације будући да она односи превагу над књижевном, која је, готово увек, прожета оном првом.

Поља су објавила 18 огледа распоређених на седам истраживаних година. Овај број огледа *Поља* ставља на треће место. Огледи на француске теме нису објављивани између 2002. и 2005. године. Најмањи број објављених огледа по години је један, а највећи шест што доводи до просека од 2,57 огледа по години. У овом делу груписаћемо чланке према теми коју обрађују.

Као што је то био случај у *Златној греди*, група аутора пажњу посвећује текстовима савремених француских филозофа. Бошко Томашевић је аутор текста „Есеј о поетици (контрапоетика)“ у коме се, на више места, позива на мишљења француских теоретичара и филозофа. Издваја Деридину препоруку по којој „поетички дискурс мора избегавати то насиље које би се састојало у давању средишта језику који описује структуру без средишта“ (Дерида; цитирано према Томашевић, 2001: 64-73). Овде се полазишта „Француза“ користе у циљу објашњавања књижевности, што потврђује „јединствени однос филозофије са књижевношћу, однос који је веома упечатљива одлика француске филозофије у 20. веку“ (Бадју, 2018: 45-57). Овај однос између француске филозофије и књижевности обележио је још неке огледе домаћих аутора. Милош Јовановић је написао текст под насловом „Смрт аутора Смрти аутора: питање о ауторству у савременим књижевним теоријама и теорије цикличне историје књижевности“. Аутор овде испитује традиционална и модерна схватања везе која спаја аутора са његовим делом. Из самог наслова се види да ће бити речи о Бартовом есеју који сматра да „дело пише аутора“ (Јовановић, 2010: 149-155). Циљ огледа је да „са позиција савремених књижевних теорија изврши деструкцију модернистичке теорије историје књижевности и да је потом деконструише“ (2010: 149-155) служећи се Бартовим поставкама. У чланку „Ритам романа“ Един Побрић приликом анализе романескне прозе позива се на француске мислиоце и теретичаре, Пола Рикера (Paul Ricoeur) и Барта, а када говори о ритму романа за пример узима Флобера који „поновљиве и свакодневне догађаје сажима у један“ (Побрић, 2006: 105-120). Дејан Аничих у свом тексту „Интелигенција која не познаје границе“¹⁴⁵ говори о књизи Мишела Фукоа *Речи и ствари*, која је дуго била први бестселер стручних књига „што потврђује да није тачно да је Фуко тек последњих година ушао у моду“ (Аничих, 2010: 42-43). На мисао Жоржа Димезила (Georges Dumézil) да Фукоова интелигенција „не познаје дословно никакве границе“ (Димезил; цитирано према Аничих, 2010: 42-43) надовезује се Аничихева да је „интелигенција удружена са неуморним радом створила [...] дело које по обиму, разноврсности и значају стоји у самом врху савремене европске интелектуалне мисли и које задуго неће престати да *врши моћ* - ма шта о томе Фуко мислио“ (2010: 42-43). Аничих истиче чињеницу „да се од деведесетих година прошлог века, број *секундарне литературе* о Фукоу, посебно на енглеском језику, изузетно увећао“ (2010: 42-43).

У прилог српско-француских књижевних веза Борис Лазић је приредио чланак „Савремена француска и франкофона поезија (кратки одабир)“. У овом тексту аутор објашњава на који начин је одабрао савремене песнике које ће представити у рубрици која следи, а говори и о француским књижевним часописима. Овом рубриком аутор посредује у приближавању двају култура. У том правцу делују и чланци који српској читалачкој публици тумаче и тиме представљају текстове француских писаца. Такав је текст Весне Елез „Шта је писац хтео да

¹⁴⁵ Ово је уводни текст рубрике „Мишел Фуко – Технологије сопства у позној антици и раном хришћанству“, коју је приредио Дејан Аничих. Остали текстови, који чине ову рубрику, представљени су у поглављу „Огледи у преводу“.

каже? Питање интелигенције и глупости у *Бувару и Пекишеу* Гистава Флобера“ у коме пише о Флоберовом недовршеном роману где је изражена „трагична компонента човековог положаја у целини и критика људске охоло тежње ка извесности и сигурности“ (Елез, 2008: 113-124). Ово је други оглед Весне Елез који се бави Флоберовим делом¹⁴⁶.

Слободан Владушић је аутор текста „Урбано као изазов“. Он говори о теми града у књижевним делима. Ово је још један текст који наводи Дучићево обожавање француске културе, конкретно Париза,¹⁴⁷ које „почива на идеји Париза, на разумевању града као простора у коме цивилизација и култура трају вечно“ (Владушић, 2008: 52-56). Његово виђење Париза Владушић пореди са виђењем Црњанског, који овај град посматра као место подложно променама и „простор продуженог сукобљавања интереса“ (2008: 52-56).

Са 18 објављених огледа часопис *Поља* налази се на трећем месту. Као што је већ примећено приликом анализе других жанрова, и у овом случају *Поља* више почињу да се интересују за француске теме од 2007. године, након промене уредништва. Томе у прилог сведочи податак да је у периоду од четири године, од 2007. до 2010. године објављено чак два пута више чланака него у периоду од шест година, од 2000. до 2006. године, када су се огледи на српском језику објављивали током три године. Француски аутори о којима пишу домаћи аутори, што може да се види из наслова огледа, јесу Албер Ками, Марсел Пруст, Антоан Компањон, Гистав Флобер и Ђанго Ренарт. Једини аутор чије се име јавља у наслову више од једном јесте Ками, и то у време првог и другог уредништва (пре 2007. године). Остали аутори о којима говоре огледи, а чија имена се не налазе у наслову, јесу Фуко, Кено, Барт, гроф од Лотреамона, Батај, Арто, као и француски теоретичари књижевности који се баве имагологијом. Аутори о којима се говори у више од једног огледа јесу Барт и Лотреамон. Из ових огледа читаоци могу још једном пронаћи информације о Паризу и о ономе шта овај град представља за наше писце попут Дучића и Црњанског. Уредништво у часопису *Поља* у огледима домаћих аутора на француске теме, претежно књижевне оријентације, нуди читаоцима првенствено писце и мислиоце који су обележили 20. век. Ипак, могу се срести огледи који се баве делима и писцима 19. (Флобер, Лотреамон) или неким обичајима 17. века (Де Скидери, Сен-Симон).

Зборник Матице српске је као научни часопис дао допринос на француске књижевне теме у огледима на српском језику. Са 17 објављених огледа, он је четврти на листи истраживаних часописа. Огледи су објављивани током свих година са изузетком 2002. и 2005. године. Просечно је објављивано 1,88 огледа по години.

Неки чланци на француске теме у овом часопису били су одређени главном темом броја. То је био случај два пута када су теме биле усмена књижевна традиција и питање поетике и методологије. Соња Петровић је у свом чланку „Уз студију *Косовски циклус и chansons de geste* Николе Банашевића“ говорила о поменутој студији, док је Никола Банашевић, професор француске књижевности, у тексту „Косовски циклус и *chansons de geste*“ уочавао сличности између српских и француских јуначких песама. Овакви текстови, осим што компаративним приступом истичу сличности и разлике између две традиције, увек подстичу њихово приближавање. Посебан допринос на том пољу пружили су радови Јелене Новаковић. *Зборник Матице српске* је у истраживаном периоду објавио пет њених радова у којима се повезују српски и француски писци. То се може уочити већ и у самим насловима текстова. Неки од њих су: „Андрићеви књижевнокритички судови о француским писцима“, „Аутобиографски исказ у српском и француском надреализму“ и „Јован Христић и француска моралистичка мисао:

¹⁴⁶ Текст Весне Елез „Флобер и загонетка материје, последње искушење светог Антонија“ објавио је *Летонис Матице српске*.

¹⁴⁷ „Свако се од нас осећа овде убог и безимен. Али је Париз толико огроман и сјајан да се пред њим све наше личне беде губе као ништарије [...]. Јер ништа више и никаква сила не може изменити факат да смо Париз видели, у њему живели. Ово је поклич једне од највећих људских срећа“ (Дучић, *Градови и химере*; цитирано према Владушић, 2008: 52-56).

Монтењ, Декарт, Паскал¹⁴⁸. Објављени су и радови који доприносе разумевању теорије књижевности објашњавањем теорија француских мислилаца, истраживањем њиховог утицаја или представљањем неког дела. Неки од аутора таквих радова су: Корнелије Квас, Адријана Марчетић, Предраг Бребановић, Бојан Ђорђевић.

Поред упоредних истраживања књижевности, у чланцима се истражују област превођења и периодике. Теоријом превођења и филолошком анализом превода баве се два чланка: Ивана Антонић у тексту „Српски преводи Сосировог *Курса опште лингвистике*“ и Ненад Крстић у тексту „Ламартинова *Осама* у преводу Владимира М. Јовановића“. Периодику истражује Весна Симовић у тексту „Виктор Иго у *Српском књижевном гласнику*“. Ауторка сагледава присуство Игоа кроз преводне његове поезије, приказе његових драма, критике његових комада, као и текстове који су ближе говорили о његовом животу и раду уопште (Симовић, 2003: 83-94).

Са 17 објављених огледа насталих на српском језику *Зборник Матице српске* заузима четврто место међу истраживаним часописима. У овом часопису говори се о књижевности из аспекта теорије књижевности. У чланцима се најчешће пореде домаћи аутори са француским; уз помоћ компаративног приступа трага се за њиховим сличностима, процењује се утицај који су француски писци извршили на домаће писце. Стога, можемо рећи да се већина чланака објављених у *Зборнику* бави првенствено српско-француским књижевним везама. У текстовима читаоци могу да се упознају са сличностима између српских и француских јуначких песама, са теоријама француских теоретичара и др. Овде је нагласак на књижевним везама између две културе изражен више него и у једном другом књижевном часопису, што се може уочити већ читањем самих наслова. Поред тога, два огледа се баве периодиком, а два теоријом превођења. Од француских и франкофоних аутора у насловима по једном наилазимо на Женета, Игоа, Рифатера, Сосира, Ламартина, Монтења, Декарта, Паскала, Сартра, Камија, Јурсенар, Гренијеа. Већина аутора припада 19. и 20. веку са изузетком Монтења, Декарта и Паскала.

Реч је објавила једанаест огледа распоређених на шест од једанаест истраживаних година. Најмањи број огледа по години је један, а највећи три што доводи до просека од 1,83 огледа по години. Огледи нису објављивани 2004¹⁴⁹, 2005, а потом ни између 2007. и 2009. године.

Међу свим огледима издвајају се они који говоре о савременој француској филозофији. Новица Милић је аутор текста „Ризом – Делез“. Милић ближе објашњава мисао Жила Делеза која је везана за питање „да ли оно вечно може да буде увек ново и није ли једино што је вазда ново и увек вечно“ (Милић, 2000: 179-192). Да је утицај Делеза значајан потврђује и Фукоова реченица, коју је аутор пренео, а у којој се тврди да ће „овај век бити делезовски“¹⁵⁰ (Фуко; цитирано према Милић, 2000: 179-192). Бранко Ромчевић¹⁵¹ је аутор чланка „Делезов чекић“. У овом чланку аутор се бави испитивањем француске рецепције Ничеа, док се Делез њиме бави у књизи *Ниче и филозофија*. Ромчевић је писао и о другим француским филозофима. О Левинасу се говори у тексту „Емануел Левинас лицем-у-лице с империјом“. Овде се подвлачи сличност између Левинаса и Де Сада.

Забележени су текстови који не говоре директно о француским филозофима, већ се користе њиховим поставкама за објашњавање одређених појава. Такав је рад Тање Петровић под насловом „Дуго путовање кући: репрезентације *западног Балкана* у политичком и медијском

¹⁴⁸ Овај чланак је објављен из два дела. У другом делу истражују се везе између Христића и Сартра, Камија, Јурсенар и Гренијеа. Оба рада део су пројекта који се бави упоредним истраживањем српске књижевности у европском контексту.

¹⁴⁹ Године 2004. није објављен ниједан борј часописа *Реч*. Те године требало је да буде обележена десетогодишњица излажења. То је учињено 2005. године.

¹⁵⁰ Фуко је овде реч „век“ употребио у њеном хришћанском значењу (Ерибон, 2014: 316,317) и под њом подразумева „опште мишљење супротстављено елити“ (2014: 316,317).

¹⁵¹ Поред тога што је аутор текстова који се баве француским филозофима, Бранко Ромчевић је и преводио такве текстове.

дискурсу“. Ауторка у овом чланку жели да пронађе одговор на питање „шта нам могу рећи дискурси о данашњој Европи“ (Петровић, 2010: 67-114) за коју сматра да јој недостају „идеје и рефлексије“ (2010: 67-114). У разоткривању онога што говоре дискурси о Европи, подршку је пронашла у Фукоовом погледу на дискурс и његовом схватању „анализе дискурса као разумевања правила помоћу којих се објекти, концепти и субјекти и стратешка поља формирају и шире“ (2010: 67-114). Препорука је ауторке да се „текст схвати као расправа о Европи и њеним савременим невољама са идентитетом“ (2010: 67-114). Још један такав текст написала је Надежда Чачиновић „Цивилизирање тијела“ у коме полази од почетне формулације „ми јесмо тијела“ (Чачиновић, 2001: 123-130) и „ми имамо тијела“ (2001: 123-130). Приликом објашњења ових формулација ауторка се служи феноменологијом, која је обележила дела Мерло-Понтија (Merleau-Ponty) и Фукоа. Поред тога, она проналази сличности у делима других француских мислилаца као што су Дерида, Русо, Бодријар и Марсел Маус (Marcel Mauss). Деан Дуда је свој текст „Хрваће с анђелима“ (у коме је говорио о настанку и ширењу културних студија) једним делом посветио француском структурализму, који је „у валовима продирао у културалне студије“ (Дуда, 2002: 79-107) од Сосира и Леви-Строса преко Барта и Лакана до Фукоа и Дерида. Анализе ових теоретичара воде „од проблема структуре текста до проблема структурирања дискурса“ (2002: 79-107). Управо је у оваквим текстовима потврђена практична употреба филозофије за коју су се залагали сви савремени француски филозофи. Практична примена значи њено модернизовање и укључивање у друштвене форме и кретања; то је „потрага за новим начином да се филозофија приближи стварању форми“ (Бадју, 2018: 45-57).

Највећи број огледа *Реч* је објавила до 2003. године када број видно опада и објављује се свега један оглед сваке треће године. Након представљања огледа уочава се да су они претежно оријентисани филозофски, политички и културолошки. Два огледа се баве француским филмом. Аутори чија се имена јављају већ у насловима јесу Делез, чије се име среће два пута, и Левинас. Када бисмо само на основу тога извукли закључак, рекли бисмо да је Делез мислилац о коме се највише пише у овом часопису. Међутим, треба узети у обзир да се у многим текстовима за објашњавање различитих феномена аутори позивају на Фукоа, Дерида, Бодријара или Барта, што доприноси утиску да су француски мислиоци и теоретичари друге половине 20. века најзаступљенији у огледима насталим на српском језику.

Књижевна реч је објавила четири огледа током 2002. године. Ђорђе Деспић је аутор чланка „Дискурс фрагмента Ролана Барта“. Аутор истиче да је „једна од битних поетичких тачака постмодерне књижевности [...] схватање по којем није више могућа целовита слика света“ (Деспић, 2002: 4, 6). Највише интересовања за овај оглед побудила је књига *Ролан Барт по Ролану Барту*. Дерида је, такође, „изјавио да није могао да га чита све до ове књиге“ (2002: 4, 6). Милена Владић је аутор два текста, „Наратологија као наука“ и „Наратологија као наука 2“. Говорећи о наратологији, ауторка значајан део текста посвећује Барту, Женету и Годорову и даје преглед приповедних аспеката. Предраг Миладиновић је аутор чланка „Ready-made“. Текст говори о Марселу Дишану, уметнику значајном за француску авангарду, који је био председник Друштва независних уметника у Њујорку, друштва „које је омогућавало уметнику да уз чланску карту и годишњу чланарину и без жирија и без награда изложи свој рад“ (Миладиновић, 2002: 6-7). Када је одбијена једна молба да се изложи писоар, појавио се анонимни чланак који је стао у одбрану тог уметника, а аутор тог чланка био је Дишан. Утврђено је да је скандал био плански спроведен, а „његове последице биле су круцијалне за промену до тада увреженог поимања уметности“ (2002: 6-7) и „удар на институционалну уметност“ (2002: 6-7).

Књижевна реч је све огледе домаћих аутора на француске теме објавила током исте године. Од укупно четири огледа, три се уско баве теоријом књижевности, а један је посвећен уметности. Од француских теоретичара превагу односе Барт, Женет и Годоров, а од уметника

Дишан. Број од четири огледа не мора се нужно посматрати као мали; треба имати у виду да издања *Књижевне речи* обухватају пет година овог истраживања.

Кораџи су објавили три огледа. Године 2008. објављена су два огледа. Бошко Томашевић је аутор текста „Писати-ни-за-кога“. Као што сам наслов говори, Томашевић у овом чланку тражи одговор на питање за кога се пише. Том приликом позива се на Сартра који је у књизи *Шта је књижевност?* тражио исти одговор. Барт је у свом програмском тексту *Смрт аутора* изложио тезу да „књижевно дело као материјална чињеница постоји и када није написано ни за кога“ (Томашевић, 2008: 111-122). Поред њих, он се позива на Бланшоа, Дериду, Фукоа, Монтења, Пруста, Бодријара и др. На самом крају аутор се пита „није ли управо то разумела она најбоља поезија, она коју данас пишу најређи од ретких песника, поезија, наиме, која се откинула од историје, од Косова рецимо“ (2008: 111-122) и тиме посебно наглашава историјски тренутак и отворено напомиње да читаоци морају имати у виду историјски тренутак у коме је рад настао. Постављањем питања „за кога се пише“ уз наглашавање историјског тренутка, аутор заправо поставља свеопште питање смисла. Томислав Гаврић је аутор текста „О хазардеру“. Он, најпре, објашњава шта подразумева страст за коцком, а потом њене примере проналази и у француским романима. Описује сцену из романа Ромена Ролана (Romain Rolland) *Жан Кристоф*, даје пример Золиног Рубоа из романа *Човек и звер* и подсећа на Балзакову *Шагринску кожу*.

У часопису *Кораџи* објављена су свега три огледа на француске теме. Преовлађује књижевна оријентација са примесима филозофске и психолошке. Ниједан од ових чланака није посвећен једном аутору појединачно, већ се у објашњавању неког проблема или појма домаћи аутори позивају на оно што су о томе рекли француски теоретичари („Писати-ни-за-кога“), а као илустрација за оно о чему се говори дају се примери из француских романа („О хазардеру“). Поред модерних тема о којима говоре чланци, овај часопис је објавио један од ретких текстова који, говорећи о савременом добу, прави паралелу са ренесансом¹⁵².

ПроФемина је објавила три огледа. Године 2004. објављен је чланак Оливере Ерић „Ужитак и визуелне уметности – покушај примене теорије Јулије Кристеве о поетском језику на визуелне уметности“. Кроз приказ теоријских поставки Јулије Кристеве, која је „кроз своје анализе показала да поетски ритам води до ужитка“ (Ерић, 2004: 201-206), ауторка издваја примере примене теорије на радове домаћих уметника, а све у покушају да пронађе одговоре на питања шта је ужитак и које је његово место у визуелним уметностима (2004: 201-206). Године 2006. штампан је текст Сање Милутиновић Бојанић „Аналитика и поетика полне разлике“. У овом чланку *ПроФемина* се још једном бави програмским текстом Елен Сиксу *Смех медузе* и објашњава га. Текст је тематски посвећен животу и делу Симон де Бовоар, али она није споменута именом. Ова књига припада периоду „пуног и свесног политичког ангажмана“ (Милутиновић Бојанић, 2006: 92-98) Елен Сиксу. Она пореди модерну жену, која „одбацује све своје женске атрибуте, подражава логоцентрични дискурс и користи притом сиров и огољен језик у описивању женских полних особености“, са медузом, која „не крије своју лепоту и не одбија да плени својим шармом“ (2006: 92-98). Наслов овог чланка представља назив семинара који води Елен Сиксу. Године 2008. објављен је чланак Иве Милић „Женско Писмо Елен Сиксу и полна разлика“. Ауторка овде жели да открије „како пише Елен Сиксу и како настају ти поетични и често аграматични текстови, готово непреводиви“ (Милић, 2008: 227-232).

У три представљена огледа *ПроФемина* је одабрала да говори о француским теоретичаркама, једном о Јулији Кристевеј и два пута о Елен Сиксу. Ова искључива

¹⁵² Реч је о тексту Игора Јавора, објављеном 2010. године, под насловом „Фантастична Симултанка (о шаховској партији код Раблеа и Писарева)“. У раду се пореде два приказивања шаховске партије, а самим тим и ренесансна и модерна представа света.

опредељеност за теоретичарке у потпуности одговара програмској оријентацији овог часописа, као и још једно повезивање визуелних уметности са теоријом књижевности.

Београдски књижевни часопис је објавио два огледа две године за редом и то је најмањи број огледа на француске теме међу истраживаним часописима. Године 2007. Леон Којен је написао чланак „Уз превод Бодлеровог *Путовања*“ у коме говори о збирци *Цвеће зла* где је прва и најдужа песма „Путовање“. Аутор, најпре, упознаје читаоце са оним што је прошла ова збирка на својим почецима, а потом тумачи поменути песму. По томе што се нашла на суду, она дели судбину *Госпође Бовари*. Ово искуство је Бодлерово песништво увело „тематски и стилски [...] у нову фазу“ (Којен, 2007: 49-50). Године 2008. објављен је текст Коље Мићевића „Рајмон Јордан – васкрсли трубадур (активан око 1186-1195)“. Мићевић Рајмона Јордана (Raimon Jordan) сврстава у генерацију трубадура „која је већ досегнула висок степен израза чисте љубави“ (Мићевић, 2008: 101-105) и тумачи његову поетику. Аутор је овај оглед употпунио белешком о Рајмону Јордану и преводима две његове песме.

За шест година са којима *Београдски књижевни часопис* улази у ово истраживање објављена су два огледа домаћих аутора на француске теме. Говорећи о Бодлеру и трубадуру Рајмону Јордану, огледи се уско баве књижевношћу и третирају књижевност 19. и средњег века, што је јединствен случај у овом жанру. Тиме се српским читаоцима ближе представља тачно одређен период у француској књижевности, што доприноси јачању веза двају култура.

У овом одељку били су представљени огледи настали на српском језику. Часописе смо разврстали према броју огледа, од највећег ка најмањем, дакле на основу доприноса. Даље, огледи су били груписани према доминантним темама које се обрађују. Сматрамо да је овакав начин систематизације грађе био неопходан како би се закључци извели што прецизније и како би се транспарентно оцртао ток закључивања. С тим у вези, сви ови одељци, у којима је грађа разврстана према жанровима, могу се сматрати комплементарнима са библиографијом на крају рада. Још једном је потврђено зашто библиографију треба сматрати саставним делом радова овакве врсте. Овакав приказ грађе омогућио је бољи увид у теме, којима домаћи књижевни часописи посвећују пажњу, и у ауторе, који су били заступљени.

Часописи који су објавили највећи број огледа насталих на српском језику на француске теме јесу *Летопис Матице српске* (27), *Златна греда* (24), *Поља* (18) и *Зборник Матице српске* (17). Најмањи број огледа објавио је *Београдски књижевни часопис* (2). Књижевност из доба класицизма заступљена је са два чланка у *Летопису*, те се Корнејево име помиње у два наслова и тиме он постаје једини писац о чијим делима се говори у више од једног чланка. Књижевну оријентацију *Летописа* потврђују писци о којима се говори у чланцима; то су Ками, Сен-Дон Перс, Иго, Жид, Сартр, Флобер, Симон де Бовоар, Ле Клезиво и Натали Сарот. У *Летопису* пажња се придаје текстовима који се баве српско-француским књижевним и културним везама. Сличну оријентацију изражава још једино *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. Овај часопис највише пажње посвећује чланцима из области теорије књижевности, што иде уз његову оријентацију научног часописа, а поређењем домаћих и француских аутора доприноси ширењу српско-француских утицаја и веза. У *Зборнику* се пише о Женету, Игоу, Рифатеру, Сосиру, Ламартину, Монтењу, Декарту, Паскалу, Сартру, Камију, Јурсенар и Гренијеу. У *Златној греди* преносе се огледи који изражавају, како књижевну, тако и филозофску и уметничку тенденцију. Највећи број чланака о савременој уметности и француским критичарима (6), објављен је управо у овом часопису. Највише огледа тежи филозофској оријентацији. Француски аутори о којима се највише пише јесу Лиотар, Сартр, Дебор и Ками. У часопису *Поља* више од једном пише се о Камију, Барту и Лотреамону. Махом књижевни огледи оријентисани су на ствараоце 20. века, али постоје и они који обрађују 19. или 17. век. Огледи у часопису *Реч* оријентисани су филозофски, политички и културолошки. Највише се пише о Делезу и Левинасу. *Књижевна реч* је окренута теорији књижевности; објављени огледи говоре о Барту, Женету и Тодорову. *Корази* на специфичан

начин посежу за француским темама, мање говорећи о неком појединачном аутору, а више позивајући се на француске мислиоце 20. века приликом објашњавања књижевних, филозофских и политичких проблема. Једино у овом часопису срећемо чланак који се бави једним ренесансним аутором (Рабле). *ПроФемина* у свом одабиру огледа говори о Јулији Кристевој и Елен Сиксу. Часопис са најмањим бројем огледа на француске теме, *Београдски књижевни часопис*, своје текстове посвећује Бодлеру и трубадуру Рајмону Јордану. Чланак Коље Мићевића једини обрађује трубадурску књижевност. Чланака из области превођења укупно има пет. Рецепцијом српских писаца у Француској, која је предмет четири огледа, бави се једино *Летопис*. О француским књижевним наградама говори се једино у *Летопису*. Три чланка јесу из области периодике и о њима пишу *Летопис* и *Зборник*. Ликовна уметност заступљена је са седам чланака, а филмска са три. Као инспиративна још једном се показала тема Париза (*Поља*); било је речи о ономе шта тај град представља за домаће ауторе. Поред тога што су у текстовима најзаступљенији мислиоци друге половине 20. века, спорадично се могу срести чланци који говоре о француском класицизму (*Летопис*), ренесанси (*Кораџи*) и трубадурима (*Београдски књижевни часопис*). Иако се Бартово име нашло у само два наслова, на његово теоријско дело домаћи аутори се позивају у још девет чланака у пет различитих часописа. Један од заступљенијих аутора јесте Ками чије се име налази у четири наслова, док се домаћи аутори позивају на њега у још четири огледа у четири различита часописа. На Фукоа се позивају аутори шест чланака у три различита часописа. Једино је жанр огледа на српском језику (109), који својим обимом следи преводне огледе, тај коме су допринос дали сви истраживани часописи.

На крају, желимо да истакнемо имена домаћих аутора који су својим радовима на француске теме, без обзира на њихову специфичност, допринели приближавању двају различитих културних и књижевних традиција. Својим радовима они су креирали одређену спонтану културну политику у недостатку оне званичне. Та нова културна политика књижевних часописа окренута је савременој француској филозофији и новом поимању филозофије уопште, која све више продире у књижевност. Аутори који су се највише истакли у овом жанру јесу: Јелена Новаковић, Јаша Денегри, Миливој Сребро, Јован Попов, Бошко Томашевић, Миле Савић, Алпар Лошонц, Борис Лазић и други.

6.3.2.3 Критике

Критика је посебна часописна врста која се развила почетком 20. века када је доживела врхунац у *Српском књижевном гласнику*. Избор дела на која се указује је увек занимљив зато што он усмерава читаоце и обликује њихов укус. Критика чак може и да подучава и васпитава, што и јесте била њена основна улога на почетку. Критичари, попут уредника и преводиоца, имају важну посредничку улогу у преношењу једне књижевности у другу. Дело које је одабрано да буде представљено, наставља после самостално да постоји у оквиру полисистема стварајући тако посебне интеркултурне везе.

Од девет обрађених часописа, три часописа се не баве критиком која третира француске ауторе. Реч је о часописима *Књижевна реч* и *Кораџи*, док се часопис *Реч* у својим рубрикама не бави критиком као жанром. У осталим часописима, заступљена је најмање једна критика, као што је то у случају *Београдског књижевног часописа* и *ПроФемине*; две су заступљене у *Пољима*, четири у *Зборнику Матице српске*. Сразмерно највећи број критичких чланака пружили су они часописи који имају велики број чланака на француске теме у оквиру осталих жанрова; реч је о *Летопису Матице српске* (25) и *Златној греди* (11). Тако добијамо укупан број од 44 критичка текста, што критику у овом истраживању ставља на треће место по заступљености међу жанровима. Испред ње се налазе огледи и књижевни жанрови.

Од свих критичких текстова, већину су написали домаћи аутори подстакнути књигом неког француског аутора. У истраживачки корпус ушле су и четири критике преведене са француског. *Летопис Матице српске* 2003. године преводи критику Андре Турнона (André

Tournon) под насловом „Ставови и побуде: читање Монтењевих *Есеја*“ у којој се аутор бави критиком књиге Жана Старобинског *Монтењ у кретању*¹⁵³. Осим што говори о Монтењевим филозофским поступцима, аутор не пропушта да спомене чланак Марсела Ремона (Marcel Raymond) који је, онда када је штампан, 1935. године, променио поглед на овог француског писца и филозофа и на његову религиозну мисао, која је дуго била предмет контроверзи. Ограничења у тумачењу Монтења код ова два аутора, Турнон објашњава њиховом националном припадношћу Швајцарској, земљи која својом вековном независношћу утиче на „потпуно предавање и утврђено мишљење“ ових аутора (Турнон, 2003: 456-464). *Златна греда* 2004. године објављује две француске критике. Реч је о приказу Франсоаз ле Понво¹⁵⁴ [sic] (Françoise Le Penven) „Једна изложба: Марсел Дишан“ која представља изложбу дела Марсела Дишана одржану у Базелу. Према речима ауторке изложба потврђује да су „речи сачињене од слика, а слике од речи“ (ле Понво, 2004: 47). Критику је превела Соња Гобец. Друга критика под насловом „Тасић на француском“ обједињава критике више аутора међу којима су Карин Анри (Karine Henry), Кристијан Демел (Christian Desmeules), Жан-Батист Арен (Jean-Baptiste Harang), Андре Клавел (André Clavel) и други. Овде се француски и канадски критичари баве књигом Владимира Тасића *Опроштајни дар*¹⁵⁵ у којој аутор, након емиграције у Канаду деведесетих година, говори о сучељавању са другом културом уз поновно проживљавање прошлости и евоцирање успомена пре изгнанства. Критике су превеле Ивана Адамовић и Соња Гобец. Још једну преводну критику објавио је часопис *Поља* аутора Жана-Батиста Моруа (Jean-Baptiste Mauroux) под насловом „Потпуно незнађе Александра Тишме“, која представља избор из страних критика првобитно објављених у француском часопису *Liberté* 1988. године¹⁵⁶. За *Поља* је критику превела Даниела Кермеци.

У *Летопису Матице српске* континуирано се, током истраживаног периода, објављују критике на књиге француских аутора или на књиге домаћих аутора које говоре о француским ауторима. Дванаест критика се бави делима домаћих аутора има дванаест. Посебно издвајамо критику Марије Џунић-Дрињаковић „Надреализам у двоструком огледалу“, која говори о књизи Јелене Новаковић *Recherches sur le surréalisme*¹⁵⁷. Књига представља „плод дугогодишњих истраживања надреалистичког покрета“ (Џунић-Дрињаковић, 2010: 229-237) и упоредо проучава стваралаштво париске и београдске групе. Ауторка у другом тексту анализира још једну књигу Јелене Новаковић – *Интертекстуалност у новијој српској поезији. Француски круг*¹⁵⁸. У чланку „Нова осветљења Аполинеровог дела“ Марија Џунић-Дрињаковић се бави делом Михаила Поповића *Мој Аполинер* и једина је ауторка која је заступљена са више од једног приказа дела домаћих аутора за разматрани период. Од критика које третирају антологијске књиге навешћемо још и „Подстицајну студију о модерности“ Саше Ћирића. Предмет критике је књига Радована Вучковића *Модерни роман 20. века*¹⁵⁹. Предмет критике под називом „О Сартру без анегдоте“ Срђана Дамњановића јесте књига *Сви моји савременици*¹⁶⁰ Јована Ћирилова која садржи триста написа о савременицима, међу којима Дамњановић посебно издваја, као један од најважнијих портрета, портрет Жан-Пола Сартра. Познато је да је Сартр као „филозоф, драмски писац и морални ауторитет вишеструко утицао на Јована Ћирилова“ (Дамњановић, 2010: 1278-1280); он је учитељ и инспиратор, чија

¹⁵³ Књига се на српском појавила у преводу Вере Роглић, објавила ју је издавачка кућа Мрљеш из Београда 2002. године. Вера Роглић је превела и објављену критику.

¹⁵⁴ Франсоаз ле Панван.

¹⁵⁵ Књигу *Опроштајни дар: концерт* објавили су новосадски Светови 2001. године.

¹⁵⁶ У оквиру овог чланка објављена је и критика Жана Батиста Арен. Првобитно је објављена у листу *Liberté* 1993. године.

¹⁵⁷ Књига је штампана у Сремским Карловцима у оквиру Издавачке књижарнице Зорана Стојановића 2009. године.

¹⁵⁸ Ову књигу Јелене Новаковић објавила је Гутенбергова галаксија из Београда 2004. године. Исте године код истог издавача објављена је књига *Мој Аполинер* Михаила Поповића.

¹⁵⁹ Књига је објављена у издању Источног Сарајева 2005. године.

¹⁶⁰ Књига је објављена у издању Просвете 2007. године.

је филозофија прошла различите фазе „од славе до заборав и поновног признања“ (2010: 1278-1280) по којој „стваралаштво може подједнако бити мисаоно (филозофија) или уметничко (позориште) ако му претходи она коначност која се може назвати егзистенцијом“ (2010: 1278-1280). Од критика дела која нису антологијска, већ за свој предмет имају једног посебног писца, издвајамо приказ Мила Ломпара „О еклектичком духу“, који говори о књизи Јована Тирилова *Читање неизвесности*¹⁶¹ где је централни писац Корнеј и његово дело *Сид* као вечити пример „херојског обрасца“ (Ломпар, 2007: 1110-1117). Из области превођења присутне су три критике - Бранимира Човића „У корак са светском транслатологијом“ на књигу Ненада Крстића *Француска књижевност у српским преводима (1775-1843)*¹⁶², Љиљане Матић „Научни приступ теорији и техници превођења“ на књигу Ненада Крстића *Контрастива и превођење. Француски и српски: сличности и разлике*. и критика Ненада Крстића „Петар Демелић као преводилац Ларошфукоових *Максима*“.

Укупно је дванаест критика које говоре о делима страних аутора у *Летопису Матице српске*. Заступљене су током целог разматраног периода са изузетком 2001, 2004. и 2008. године, а највише њих је објављено током 2005. године (3). Постоје два аутора која се јављају у више од једне критике. Реч је о Патрику Бесону у чланцима Михаила Павловића и Лорану Годау у чланцима Браниславе Васић. Михаило Павловић читаоце упознаје са Бесоновим делима *Он* и *Брабанови*¹⁶³. За роман Брабанови Бесон је одликован 1995. године књижевном наградом Ренодо. Познато је да је Бесон по мајци хрватског порекла, као и да је отворено подржавао ставове Србије током ратова деведесетих година о чему сведочи његова књига *Против клеветника Србије*¹⁶⁴. Године 1999. био је потписник петиције „Les Européens veulent la paix“¹⁶⁵. Бранислава Васић пише о романима Лорана Годае, *Смрт краља Цонгора* и *Сунце породице Скорта*. Оба романа су награђена у Француској; први је добио награду књижа́ра (*prix des libraires*) 2003. године, а други Гонкурову награду 2004. године. Поред њих, критичари нашу публику упознају и са *Теоријом књижевности* Стефана Сантер-Сарканија, романом Рејмона Кеноа [sic]¹⁶⁶ *Цветак незаборавак*, са *Списима из опште лингвистике Фердинанда де Сосира* Рудолфа Енглера (Rudolf Engler), *Херменеутиком субјекта* Мишела Фукоа, *Живим оком* Жана Старобинског, *Париским причама* Марсела Емеа (Marcel Aumé), *Вртовима светлости* Амина Малуфа (Amin Maalouf) и са новелама Ж. М. Г. Ле Клезивоа *Уранија*, *Онича* и *Тужбалица о глади*.

На основу наведеног уочава се да у *Летопису Матице српске* влада континуирано интересовање за француске ауторе било да о њима пишу домаћи аутори (укупно 12 критика) или страни (укупно 12 критика). Домаћи писци, који се у својим делима баве француским колегама, осим у књигама антологијског типа које издвајају све значајне ауторе одређеног раздобља, говоре о Корнеју, Ларошфукоу и Сартру. Домаћи аутори, који пишу критику инспирисани неким француским делом, одлучују се за француске или франкофоне ауторе који су рођени и стварају у 20. веку. Поред романописаца, интересовање наших критичара изазивају и француски и франкофони теоретичари (Стефан Сантер-Саркани, Жан Старобински, Рудолф Енглер) и филозофи (Мишел Фуко). Већина романописаца носиоци су престижних француских књижевних награда (Марсел Еме – награда Ренодо; Ле Клезиво – награда Ренодо 1963, Нобелова награда 2008). У складу са тим, за избор критике *Летописа Матице српске* можемо рећи да је традиционалан, будући да одабира оне ауторе, који су се већ доказали међу француском публиком и који су били превођени код нас. Ова

¹⁶¹ Књига *Читање неизвесности: огледи из компаратистике* објављена је у новосадским Световима 2006. године.

¹⁶² Књигу Ненада Крстића објавили су новосадски Светови 1999. године.

¹⁶³ Књиге су објављене у оквиру београдске издавачке куће Паидеиа 1999, односно 2000. године. Књигу *Он* превела је Дана Милошевић, *Брабанове* је превела Јелена Јелић.

¹⁶⁴ Књига *Против клеветника Србије* објављена је у подгоричком Октоиху 1995. године у преводу Дане Милошевић.

¹⁶⁵ Касније ће, 2012. године, Патрик Бесон бити одликован орденом српске заставе од стране Србије и председника Томислава Николића (Le Figaro, 2012).

¹⁶⁶ Ремон Кено.

традиционалност у избору када су у питању критике одговара уређивачкој политици *Летописа*, која је сматрала да треба да се истакне „висока вредност стваралачких резултата“ (Уредништво, 2005: 244-245) која је, најпре, потврђена у Француској.

У *Златној греди* је објављено једанаест критичких текстова распоређених подједнако на све разматране године, са изузетком 2009. године када они нису забележени. Међу њима су две критике, које су преведене са француског, и о њима је већ било речи. За разлику од *Летописа Матице српске*, овде предност имају критике инспирисане искључиво делима француских аутора. Критике су врло разноврсне будући да нису заступљена два иста аутора. Само једна критика је посвећена поезији и третира збирку песама Теофила Готјеа *Емајл и камеје*¹⁶⁷ од стране Зорана М. Мандића. Овај критички текст је значајан због тога што се бави поезијом (једина критика која се тиме бави) и што за предмет има, након много година, преведену збирку песама једног „првака романтичарске поезије“ (Мандић, 2002: 70-71) и „родоначелника ларпурлартизма“ (2002: 70-71), која се сматра његовим ремек-делом. Дела романописаца заступљена су у тексту Душице Потих - Даи Сижи (Dai Sijie) са *Балзаком и кинеском кројачицом*¹⁶⁸, новелом са аутобиографским елементима која је награђена са пет француских књижевних награда, и Ле Клезио са романом *Лалабај*¹⁶⁹. У тексту Оливере Миок говори се о делу Андреја Макина (Andreï Makine) *Француско завештање*¹⁷⁰. Већи број критика посвећује се француским филозофима и једном историчару. Саша Радојичић пише „Есеј о Елементалном злу“ посвећен књизи Емануела Левинаса¹⁷¹. Златко Јелисавац је аутор три критике: „Правила уметности у друштвеном пољу моћи“, „Психијатријација знања“ и „Чему још атеолошко мишљење“. Прва је инспирисана књигом Пјера Бурдијеа *Правила уметности / Генеза и структура поља књижевности*¹⁷², друга анализира *Психијатријску моћ*¹⁷³ Мишела Фукоа, а трећа *Атеолошку расправу*¹⁷⁴ Мишела Онфреа (Michel Onfray). Миленко Сташевић пише критику посвећену *Историји Грчке*¹⁷⁵ француског историчара Мориса Сартра.

На основу приказаног уочава се да је *Златна греда* заинтересована за француску критику већ од својих првих бројева, која је континуирано присутна током посматраног периода. Поред две преведене критике, њене странице испуњава још девет критика посвећених француским ауторима и то је једини вид критике који је заступљен у овом часопису. Пажњу критичара привукла су дела Готјеа, француско-кинеског аутора Даи Сижија и Ле Клезиоа. Највише је чланака на дела савремених француских филозофа, Фукоа, Бурдијеа и Онфреа. Осим Готјеа који представља 19. век, сви остали аутори су рођени и стварају у 20. веку, а теме које третирају досежу, поред савремених, 17. век и антику. Из овога произлази да се овај часопис највише занимао за дела савремених аутора, међу којима се истичу дела савремених француских филозофа.

¹⁶⁷ Збирка је издата 2001. године у оквиру издавачке куће из Ваљева Интелекта. Превели су је Татјана Пајић, Владимир Јагличић и Николај Степановић Гумиљов.

¹⁶⁸ *Балзак и кинеска кројачицу* је објавила београдска Паидеиа 2002. године у преводу Анђе Петровић.

¹⁶⁹ Новела је штампана заједно са новелом *Мондо* у београдској Просвети 2002. године у преводу Бранке Станисављевић.

¹⁷⁰ До 2010. када је објављена ова критика, *Француско завештање* је доживело више издања. Прво издање на српском језику било је 1996. године када га је објавила Српска књижевна задруга у преводу Анђе Петровић и Оливере Милићевић. Године 2001. Паидеиа га је објавила у преводу Анђе Петровић. Потом, уследила су издања из 2002, 2006. и 2009. године у оквиру издавачке куће Паидеиа.

¹⁷¹ Реч је о књизи *Неколико рефлексија о филозофији хитлеризма* објављене код издавача Филип Вишњић из Београда 2000. године. Књигу су превели Мигел Абенсур и Дана Милошевић.

¹⁷² Књигу су објавили новосадски Светови 2003. године. Књигу су превели Владимир Капор, Зорка Глушица и др.

¹⁷³ Књигу *Психијатријска моћ: предавања на Колеж де Франсу 1973-1974* објавили су новосадски Светови 2005. године у преводу Милице Козић.

¹⁷⁴ Књигу *Атеолошка расправа: физика метафизике* објавила је београдска издавачка кућа Рад у преводу Дане Милошевић.

¹⁷⁵ Књигу је објавила новосадска издавачка кућа Адреса 2007. године. Књигу су превели Мирјана Маринковић, Мирослава Дебељачки-Јовичић и др.

У *Зборнику Матице српске* штампана су четири критичка текста. Три критике се баве домаћим ауторима, који су у своја дела укључили француске ауторе. Светлана Шеатовић-Димитријевић 2004. године пише о интертекстуалним везама које су предмет књиге Јелене Новаковић *Интертекстуалност у новијој српској поезији. Француски круг*. Друга критика¹⁷⁶ поменуте књиге објављена је у *Летопису Матице српске* 2005. године. Корнелије Квас разјашњава „Женетову наратологију“ на основу књиге Адријане Марчетић *Фигуре приповедања*¹⁷⁷, док се Јелена Новаковић бави антологијским књигама у критици „Лалићеве антологије модерне поезије“ у којој говори о три антологије овог писца – *Антологија новије француске лирике, од Бодлера до наших дана*¹⁷⁸; *Антологија модерне америчке поезије*; *Антологија немачке лирике 20. века*. Четврти чланак нуди приказ међународног научног сусрета у Бордоу под називом „Српска књижевност у европском контексту: текст, контекст и интертекст“ у ауторству Тихомира Брајовића. Овај приказ, као и тема којом се бави, значајни су због директног доприноса развоју француско-српских културних и књижевних веза. Главна саопштења са овог сусрета, чија је основна тема била „да ли је српска књижевност успела да оствари оригиналну синтезу усвојеног и аутохтоног“ (Брајовић, 2010: 632-637), била су представљена „пред лицем француске академске, научне и уопште читалачке јавности“ (2010: 632-637). Да *Зборник* више припада групи научних часописа говори избор његових критика који је оријентисан на домаће ауторе, који у својим делима образлажу неку књижевну теорију и тиме у њега укључују француске теоретичаре.

Када је реч о осталим књижевним часописима, *Београдски књижевни часопис* је објавио једну критику Весне Елез, која се бави „Новим преводима из *Цвећа зла*“ у коме вреднује превод Леона Којена трећем допуњеном издању Бодлерове збирке. *Поља* су објавила једну критику Соње Веселиновић, која пише приказ књиге македонског аутора Владе Урошевића *Париске свеске*¹⁷⁹ у којој он „прати изгубљене кораке, најпре кораке француских надреалиста“ (Веселиновић, 2010: 181-183). У једном броју *ПроФемине* Саша Тирић кроз критику представља два француска романа. Реч је о савременим романима Жана Ешеноза (Jean Echenoz) *Годину дана*¹⁸⁰ и Жан-Филипа Тусена (Jean-Philippe Toussaint) *Вођење љубави*¹⁸¹, које је Тирић одабрао случајним избором.

Можемо уочити да, поред тога што домаћи критичари пишу о књигама француских аутора, што је највише био случај у *Златној греди*, на основу неколико преведених критика у првим годинама 21. века, уочава се да уредници књижевних часописа желе да пренесу и мишљење страних критичара о делима српских аутора. Критичке текстове на књиге домаћих аутора највише срећемо у *Летопису* и *Зборнику Матице српске*. Имајући у виду да се међу приказаним књигама понавља само једна књига, књига Јелене Новаковић, може се закључити да је критика књижевних часописа с почетка 21. века врло разноврсна и да тежи актуелности пошто у већини случајева третира дела аутора који својим животом и делом припадају 20. веку. Од француских аутора највише се пишу критике на дела Патрика Бесона (2), Лорана Годea (2), Ле Клезиса (2) и Мишела Фукоа (2). Четири критике су из области превођења. Овде се запажа уска повезаност критичара и издавача, који, такође, имају улогу у приближавању двају књижевних традиција. Највећи број критика написан је за издања новосадских Светова. *Летопис Матице српске* својим избором високо и вишеструко награђиваних аутора даје

¹⁷⁶ Марија Цунић-Дрињаковић, „Интертекстуалност у новијој српској поезији“, *Летопис Матице српске*, 2005, св.4, 637-642.

¹⁷⁷ Књигу је објавила Народна књига – Алфа из Београда 2003. године.

¹⁷⁸ Све три антологије објављене су 2005. године у издању Завода за уџбенике и наставна средства Источног Сарајева.

¹⁷⁹ *Париске свеске* штампане су 2009. године у Смедереву у издавачкој кући Арка.

¹⁸⁰ Роман је објављен у издавачкој кући Рад из Београда 2004. године у преводу Александре Манчић.

¹⁸¹ Роман је објављен у издавачкој кући Народна књига – Алфа из Београда 2004. године у преводу Станка Цефердановића.

пример домаћим ствараоцима о ономе што је актуелно на француској књижевној сцени, обликује читалачку публику и усмерава. *Златна греда* критике преноси у складу са својом уређивачком политиком која је више филозофска. То се понајвише види у одабиру филозофских дела која треба да наведу читаоце да размишљају о себи и тако смање удаљеност између њих самих, што и јесте била почетна мисија Јована Зивлака. Критика је као жанр значајна зато што, представљањем одабраног дела, упознаје публику са њиме, усмерава и даје предлог за даље читање и тако посредно учествује у сталном стварању српско-француских веза. У том подухвату посебно важну улогу, поред издавача, имају аутори критичких текстова који делују као посредници у очувању културне размене. Међу њима су се истакли Душица Потић, Марија Џунић-Дрињаковић, Златко Јелисавац, Бранислава Васић и други.

6.3.2.4 Белешке у *Златној греди*

Од свих књижевних часописа који су истраживани, *Златна греда* је једини часопис који међу својим рубрикама негује и белешке. Као жанр који је настао у периодичким оквирима, оне су неминовно везане за часописе, не постоје самостално ни изван њих. Оне се, у већини часописа, налазе на самом крају, али то никако не говори о њиховом мањем значају у поређењу са осталим рубрикама. Слободанка Пековић истиче да су оне, поред писама читалаца, „најнепосреднији вид комуникације редакције, сарадника, *белешкара* и публике и да дају већу слободу ауторима него било који други текст у часопису“ (2014: 71-81). На тај начин, увек уобличене у оквирима кратког текста, оне постају веродостојна „слика времена, уредничких ставова, расположења према појавама у друштву, писцима, културним догађајима итд.“ (2014: 71-81). Из разлога што су белешке већином непотписане, можемо претпоставити да иза њих стоји уредништво, те нам оне директно преносе заједничке уредничке тежње. Анонимност бележака доприноси већој слободи у писању и изражавању ставова. Све вести које се преносе у белешкама сведоче о људима и догађајима „који су на неки начин обележили време и културу времена, и показатељ су одређених интереса и интересовања“ (2014: 71-81). Некада су индикативни и сами наслови бележака.

Укупно је 30 бележака на француске теме у *Златној греди*. Од тога једна трећина, њих десет, говори о француским књижевним наградама. И поред тога што се Француска сматра земљом књижевних награда јер се, по званичним подацима, годишње додељује њих 1.150 (Сребро, 2005: 202-217), највише се пише о Гонкуровој награди. То није пуко информисање о именима добитника; белешка нам пружа додатне информације о писцу и његовом делу. Четири наслова директно се тичу Гонкурове награде, а остали извештавају о другим књижевним наградама. Поред наслова бележака „Гонкурова награда“, „(Овогодишње) француске књижевне награде“, присутни су и контроверзнији наслови попут „Корумпираност жирија књижевних награда“ или „Мишел Уелбек осваја Гонкурову награду“ где се истиче личност Мишела Уелбека (Michel Houellebecq) као контроверзна. Посебно су 2006. и 2010. година обележене оваквим упечатљивим насловима. Теме о корупцији поводом додељивања награда присутне су чак и када то није означено посебним насловом, већ општим попут „Књижевне награде у Француској“. Тема писања и новца повезује се у белешци „Писци и новац“¹⁸² где се отворено поставља питање да ли треба писати да би се зарадио новац или обратно. Од осталих књижевних награда спомињу се Фемина (Femina), Ренодо (Renaudot) и Медиси (Médicis). Када се пише о њима, онда се само извештава о добитнику за одређену годину. Од 2002. до 2005. године (закључно са 2005) редовно се пишу извештаји о добитницима француских књижевних награда. Током 2007, 2008. и 2009. године није забележена ниједна белешка посвећена књижевним наградама у Француској. *Златна греда* сваке године, после бележака, даје топ-листу најчитанијих дела како у Србији, тако и у различитим земљама Европе. Француска топ-листа присутна је у сваком броју *Златне гредe*.

¹⁸² Ова белешка је потписана. Објављена је под именом Симон Лејс. Текст је преузет из *Књижевног магазина (Le Magazine littéraire)* за 2006. годину.

Дела француских аутора наша су се на српској топ-листи најчитанијих књига. Једна белешка је посвећена српским књижевним наградама у којој се преноси „Саопштење жирија о добитнику Међународне награде за књижевност Нови Сад“¹⁸³; награда је за 2007. годину додељена француском савременом песнику, писцу и филозофу, Жан-Пјеру Фају. Он је једногласном одлуком жирија добио награду за „допринос савременој поезији, књижевности и разумевању етике језика као бића поезије и мишљења“ (Живанчевић, 2007: 44-45). Награда која се додељује у оквиру Међународног новосадског књижевног фестивала тежи да „афирмише и сачува простор високе књижевности, [...], са заступањем књижевности као поља истраживања и обнављања њене улоге у разумевању света“ (2007: 44-45). Жан-Пјер Фај се залаже за „мултидисциплинарни развој филозофије и поезије“ (2007: 44-45), што је у складу са све већом интеракцијом књижевности са филозофијом, политиком, социологијом и другим друштвеним гранama и теоријом полисистема Итамара Евен-Зоара. Поред тога што нас белешке обавештавају о добитницима награда, оне пружају и друге информације и омогућавају праћење догађаја на француској књижевној сцени. Белешка која извештава о Жан-Пјеру Фају истиче повезаност и сарадњу две културе. У једној белешци сазнајемо да је Алан Роб-Грије (Alain Robbe-Grillet) постао „Нови члан француске академије“ што се оцењује као „необично јер он важи за авангардног бунтовника“ (2004: 79). Овај тип бележака има функцију вести. Кратки извештаји информишу читаоце о актуелностима на француској књижевној сцени и оцртавају тежње уредништва.

Три чланка говоре о француским издавачким кућама. Белешка под насловом „Рекламирање књига на телевизији у Француској“ нас упознаје са пажњом коју француско друштво поклања и малим издавачима због чега је постојала забрана рекламирања књига на телевизији. Забрана је била на снази 30 година све до 1. јануара 2004. године како се не би угрозила делатност малих издавача. Са друге стране, током 2004. године поставља се питање „да ли издавачима недостаје строгост“ и дају се примери нечитљивих књига, док белешка „Нова ситуација“¹⁸⁴ говори о аферама које прате издавачке куће. У белешци „Угроженост језика“ сазнајемо да француско друштво води борбу за очување националног језика који је све више угрожен од англицизама. Колегијалност је на делу када се у једном чланку пише поводом „Педесет година париске ревије“ и тиме се одаје признање француским колегама имајући у виду све изазове са којима се суочавају часописи. Париску ревију покренула су „тројица Американаца на привременом боравку у Паризу“ („Педесет година париске ревије“, 2003: 70-71).

Када је реч о белешкама које говоре о неком посебном аутору, поводом сто година од рођења и четврт века од његове смрти, 2005. године, објављена је белешка о Сартру под упечатљивим насловом „Французи окрећу леђа Сартру“. Констатује се да тај јубилеј у Француској пролази незапажено и да његова филозофија више има утицаја у другим земљама. У још једној белешци у чијем наслову стоји Сартрово име, тема је сукоб између Камија и Сартра („Ками против Сартра“). Реч је о полемици између два књижевника, филозофа и пријатеља која је обележила 20. век. Полемика је позната по томе што су они заступали не само своје личне ставове, већ „много веће силе од њих самих“ („Ками против Сартра“, 2003: 80-81). Поред Сартра, две белешке су посвећене још само Дерида – „Дерида у Холивуду“¹⁸⁵ говори о његовој популарности у Сједињеним Државама и „После Дерида“ која укратко објашњава борбу за његово наследство. Преноси се и вест о рецепцији француског писца и филозофа у Холандији под насловом „Декарту враћени углед и част“, чије је дело тамо било забрањено претходна три и по века. Године 2010, у складу са све више присутним националним тенденцијама и потребама модерног доба, даје се пример Француске у белешкама „Француска се придружује трци за дигитализацију књига“ и „Француска – рај за

¹⁸³ Ова белешка је потписана. Аутор је Нина Живанчевић. Ауторка је била у саставу жирија за поменути награду заједно са Јованом Зивлаком и Филипом Танселеном (Живанчевић, 2007: 44-45).

¹⁸⁴ Ова белешка је потписана. Њен аутор је Данијел Гарсија (Daniel Garcia). За име преводиоца наведени су иницијали И. А.

¹⁸⁵ Ова белешка је потписана. Њен аутор је Емануел Лемје (Emmanuel Lemieux). Чланак је са француског превела Ивана Адамовић.

онлине књижаре“. Последња белешка говори о порасту продаје књига захваљујући виртуелним књижарама и тиме преноси став уредништва према неопходности модернизације. Моћ белешака, тачније уредништва, највише се види у белешкама које имају тенденцију да пруже тачно одређен пример или модел понашања, као што је белешка „Навике и обичаји читалаца у Великој Британији и Француској“ или „Шта се чита у Европској унији“¹⁸⁶. Посебно друга наведена белешка изражава важну тенденцију уредништва, а то је утицање на читалачки укус, што се огледа у кратком коментару који је део белешке „реци ми шта читаш, рећи ћу ти ко си“ („Шта се чита у Европској унији“, 2004: 81). Поред добрих примера, приказују се и неки мање пожељни модели понашања из којих би добро обликован читалац требало да извуче поуку. Тиме говор о другом постаје преиспитивање о „сопственом културном идентитету, јер говорити о другом, увек је форма говора о себи“ (Мол 2002; цитирано према Иносављевић Вучетић, 2018: 92). Уколико изузмемо имена писаца који су наведени као добитници књижевних награда, и посматрамо остале француске писце и филозофе, белешке говоре о Сартру (2), Дерида (2), Камију (1), Декарту (1), Кену (1) и Бернару Анрију Левију (1).

Највећи број белешака на француске теме по једном објављеном броју јесте четири, а по години девет. Белешке у *Златној греди* су већином информативног карактера¹⁸⁷ (вест о добитницима награде или о новом члану Француске академије), али има и оних које желе да утичу и обликују своју читалачку публику (препоруке за читање, обичаји страних читалаца¹⁸⁸). Белешке о књижевним наградама доприносе актуелности и, пре свега, информишу читаоце о ономе што је тренутно актуелно и упознају их са истакнутим француским ауторима датог тренутка. Значајне су због тога што активно прате француску књижевну сцену. Тиме што не преносе само вести везане за најпрестижније награде, већ и за оне које су мање заступљене у медијима, показују своју свеобухватност која читаоцима нуди широк избор актуелности. Већином су формулисане у облику кратких вести, али има оних које, својом дужином, превазилазе краткоћу као једину константу која их одређује (Пековић 2014: 71-81). Тиме неке белешке више личе на приказе, извештаје или репортаже, што је посебно случај са потписаним белешкама¹⁸⁹. Извесно је и да се из те велике понуде може препознати тежња уредништва да, усмеравајући га, утиче на читалачки укус своје публике. Истичући стране обичаје у читању, уредништво нас наводи да преиспитамо сопствене. Пружање препорука за окретањем западноевропским вредностима и обичајима од посебног је значаја за мале земље и књижевности на периферији полисистема, где је „питање повезаности са европском традицијом било [...] и јесте од виталног значаја“ (Стојановић 2005; цитирано према Иносављевић Вучетић, 2018: 111). Тиме се потврђује уредничка усмереност и њихова својеврсна културна политика, која окретање ка Француској и Европи посматра као окретање свету уопште. Својим широким деловањем, белешка је изашла из утврђених оквира да само „забележи неку појаву“ (Пековић, 2014: 71-81); она „проширује свој дискурс тако да се изнети ставови могу прихватити као ауторска поетика или идеолошки став“ (2014: 71-81). Као и почетком 20. века, редовно преношење вести о догађајима и личностима из француске књижевности и културе у белешкама *Златне гредe* доживљава се као пожељно и служи размени знања између различитих традиција. Оне су знак културне повезаности са Француском и са светом и отварања земље ка другим вредностима након датог историјског тренутка с почетка 21. века.

¹⁸⁶ Ова белешка је потписана. Њени аутори су Филип Перије (Philippe Perrier) и Каписин Рош (Capucine Roche).

¹⁸⁷ Све белешке објављене су у рубрици Вести.

¹⁸⁸ Препоруке за читање и обичаји европских читалаца истичу се у потписаној и преведеној белешци.

¹⁸⁹ Тиме што су потписане белешке представљене у дужем формату, а не у формату кратких вести, оне губе на неутралности и објективности.

6.3.2.5 Интервјуи

Интервјуи, који су за било који вид периодике неизоставна рубрика, интересантни су за истраживање зато што преносе „живу реч“. Интервјуи са савременицима откривају много тога везаног за тренутак о коме се говори, од актуелних друштвено-историјских прилика до стања на књижевној сцени. Са бројем од 28 чланака, интервјуи чине саставни део овог истраживања и заузимају шесто место по учесталости међу жанровима. Интервјуи са француским ауторима штампали су се у часописима: *Летопис Матице српске* (10), *Златна греда* (14), *Профемина* (1), *Књижевна реч* (1) и *Поља* (2). *Летопис Матице српске* и *Златна греда*, као часописи најредовнији у излажењу, објавили су највећи број разговора са француским ауторима. Остали часописи из корпуса нису дали допринос у овом жанру.

Осим што домаћи аутори директно разговарају са француским ауторима, српски књижевни часописи преузимају разговоре из страних часописа и преводе их за своје потребе. Укупно је петнаест таквих интервјуа и објавили су их часописи *Летопис Матице српске* (3), *Златна греда* (11) и *Поља* (1).

Летопис Матице српске превео је три разговора. Бернар Пиво (Bernard Pivot) је разговарао са Жоржом Сименоном (Georges Simenon) у ауторовој кући, у Швајцарској. Осим о својим последњим делима и погледу на писање, овај франкофони аутор је говорио о својој породици и о тешким животним тренуцима. У овом интервјуу нису дати подаци о преводиоцу. Жан-Жак Брошије (Jean-Jacques Brochier) је урадио интервју са Роланом Бартом. Разговор је у целости је посвећен Флоберу, по Барту, последњем класичном писцу и његовом делу, а највише роману *Бувар и Пекише* (Bouvard et Pécuchet). На самом почетку Барт пореди Флоберову тежњу у писању са Малармеовом. Флобер је желео да се после његовог дела нико не усуди више да пише, док је Маларме желео да „створи књигу која би обухватила све будуће“ књиге (Брошије, 2004: 246-251). Разговор је превела Оливера Милићевић. Мишел Газије је разговарао са Жаном Старобинским. Читаоци сазнају да је одлучујући утицај на њега извршио Марсел Ремон (Marcel Raymond). Старобински је својим радом тежио да повеже књижевност и науку; писао је о Монтењу, Валерију, Ларошфуоку, Стендалу (Газије, 2005: 752-757). Разговор је превела Вера Роглић.

Златна греда преводи једанаест интервјуа; сви су објављени између 2003. и 2010. године. Емануел Лемје (Emmanuel Lémieux) је приредио интервју под насловом „Гонкур – не причајмо о корупцији“ у коме на питања одговарају Жан Ив Молије (Jean-Yves Mollier) и Силви Дикас (Sylvie Ducas). Они „побијају оптужбе о превари и завери везаним за доделу Гонкура“ (Лемје, 2003: 51-52). Разговор је превела Ивана Адамовић. Да је ово једна од актуелних тема, о којој уредници и њихови сарадници желе да обавесте читаоце српске периодике, види се по томе што је заступљена у више жанрова, у огледима, белешкама и интервјуима. Катрин Портвен (Catherine Portevin) разговарала је са Цветаном Тодоровим у интервјуу „Сећање и правда“. Тодоров, кога је пут од Бугарске довео до Француске, критички посматра друштво у коме живи и каже да је оно што је „морално исправно превасходно присутно не на универзитету или у администрацији, већ у штампи и осталим медијима“ (Портвен, 2004: 32-38). Осим тога, осуђује француску интервенцију у Алжиру. Своје мишљење је изразио поводом суда у Хагу за који каже да има селективну правду, а „сањарије о општој правди“ сматра „не само узалудним већ и кобним“ (2004: 32-38) и додаје да „живот без идеје о правди није више достојан човека“ (2004: 32-38). Интервју је превео Владимир Капор. На основу овог разговора уочава се да су интервјуи право сведочанство времена у коме су настали. Учесници у њима откривају личне ставове према одређеним књижевним или друштвеним дешавањима, а Тодоров изражава подршку малим народима и позива на ангажованост, што се запажа и у осталим његовим интервјуима. Преведена су још два разговора са Тодоровим. Алијет Армел (Alette Armel) и Мишел Делон (Michel Delon) су урадили интервју поводом његовог посла као комесара

изложбе посвећене просветитељству у Националној библиотеци Француске. Стога, овде Тодоров излаже своје ставове о просветитељству. Интервју завршава Русоовим речима који је истакао да, „суочено са било каквим притиском, људско биће, и само оно, има способност да пристане или да се успротиви. То не треба никад заборавити: ми можемо и да се успротивимо“ (Армел и Делон, 2006: 22-24). Разговор, преузет из француског часописа *Magazine Littéraire* за 2006. годину, превела је Мирослава Дебељачки. Оријан Жанкур (Oriane Jeancourt) је разговарала на тему „Да ли је француска књижевност у опасности?“, где своје мишљење са Тодоровим излаже Ришар Мије. Тодоров је констатовао да постоји слаб интерес за француску књижевност изван граница земље, као и да је посебно разочаран чињеницом што се у школама „подучавају будући професори, а не заљубљеници у књижевност“ (Жанкур, 2007: 55-56). Мије потврђује да је културна размена слаба између, конкретно, Француске и Сједињених Држава, и примећује да превода више скоро и да нема и да је, насупрот томе, завладало „језичко сиромаштво“ (2007: 55-56). Разговор је превела Мирослава Дебељачки-Јовичић. Франсоа Биснел (François Busnel) разговарао је са Полом Вејном [sic]¹⁹⁰, истакнутим француским историчарем, који предаје на Колеж де Франсу, на тему „Стварање историје је атеистички еквивалент молитве“. Његова ужа специјалност су археологија и грчко-римска историја о којој је највише било речи током интервјуа. Пол Вен је открио своје виђење посла историчара. Разговор је преузет из француског часописа *Lire* и превела га је Мирослава Дебељачки. Лионел Руфел (Lionel Ruffel) аутор је „Политике књижевности“. Он је разговарао са Жаком Рансијером, једним од најзначајнијих живих филозофа у области политике и естетике (Руфел, 2007: 9-12). Овде је наглашено да политика књижевности „означава посебну везу између политике као облика друштвене праксе и књижевности као одређеног историјског вида уметности писања“ (2007: 9-12). Рансијер се позива на Балзака, Флобера, Пруста, Барта и представља мане демократског друштва. За њега „тријумф романа као књижевног рода представља тријумф једнакости различите од оне која је политичким деловањем стављена на коцку“ (2007: 9-12). Синтагма из наслова означава „жељу да се служи књижевношћу како би се учврстила одређена позиција у одређеним околностима политичке борбе“ (2007: 9-12). Текст је са француског превела Мирјана Маринковић. Иако се Рансијер, по Кисеу, само делимично сврстава у групу савремених француских филозофа са Фукоом, Деридом, Делезом и осталима (Кисе, 2018), у овом интервјуу се примећују сличности у њиховим ставовима. То је, најпре, залагање за ангажовану функцију књижевности, а потом и њена стална интеракција са политиком и филозофијом. Слично виђење, Жак Рансијер износи и у свом другом разговору, за који није наведен преводилац. Оливје Паскал-Муслар (Olivier Pascal-Moussellard) је водио разговор. Рансијер овде „инсистира на нужности да се обнови способност размишљања“ (Муслар, 2009: 50-52) за сваког појединца и, својим ставовима, доприноси рушењу одређених клишеа „као што су критичка вредност уметности, корисност интелектуалаца или супротстављање речи и слике“ (2009: 50-52). Текст је преузет из француског часописа *Télérama* за 2008. годину.

Преведен је интервју који је урадио француски часопис *Label France* са Жан-Мариом Гиставом Ле Клезиоом под насловом „Француски језик је највероватније моја једина домовина“. Овај писац за кога критичари кажу да га је тешко сврстати у неку школу, који своју инспирацију проналази у делима Лотреамона, Золе, Стивенсона (Stevenson) и Џојса, носи у себи и француску и маурићанску културу (Label France, 2007: 54-55). Позива се на Сартра и Камија када каже да их повезује „неограничено веровање у будућност људске расе и моћ писане речи“ (2007: 54-55). Ле Клезио говори о положају савремене књижевности, коју одређује као „књижевност очајања“ и критички посматра западну културу као „сувише једноличну“ и превише окупирану својом урбаном и техничком страном (2007: 54-55). Свест о чињеници да је западни рационализам тај који не дозвољава непознатом и несазнатљивом да доспе у први план, наводи га на откривање других цивилизација (2007: 54-55). Упркос томе што је одрастао у француском културном контексту, Ле Клезио себе сматра егзилантом.

¹⁹⁰ Пол Вен.

Разговор је објављен у преводу О. Миок. Интервјуи са писцима, чији су романи већ превођени на српски језик, доприносе да их читалачка публика боље упозна, а тиме и да боље разуме и прихвати њихова дела. Интервју са Роланом Бартом урадио је Филип Роже (Philippe Roger) под називом „Друштво припитомљује љубавника кроз љубавну причу“. Барт је у овом разговору представљен као „највећи криптограф савремених митова“ (Роже, 2009: 50-54), а поводом своје књиге *Фрагменти љубавног говора*, у интервјуу говори о љубави. Разговор је превео Андрија Филиповић. Овде периодика иступа испред издавача будући да је предмет разговора књига, која још увек није била објављена на српском језику¹⁹¹. Књига се представља и најављује читаоцима пре објављивања. Интервју се може схватити као својеврсна промоција аутора и његовог дела. Ален Бадју је разговарао са Николасом Тронгом (Nicolas Truong) у интервјуу „Истина љубави“. Овај разговор представља део књиге Алена Бадјуа *Похвала позоришту*, а у *Златној греди* је приказан његов одломак. Интервју је превела Оливера Миок. Како је књига објављена тек 2014. године у издању новосадске Адресе, овај интервју из 2010. године се може сматрати њеном најавом.

Златна гред је превела једанаест интервјуа и тиме је дала највећи допринос овом жанру. Разговори су рађени са (хронолошки по објављивању) Жан-Ив Молијеом и Силви Дикас, Цветаном Тодоровим, Полом Веном, Ришаром Мијеом, Гетом Ганапати-Дореом, Жаком Рансијером, Жан-Мариом Гиставом Ле Клезиоом, Роланом Бартом и Николасом Тронгом. Аутори са којима је интервју рађен више од једном јесу Жак Рансијер (2) и Цветан Тодоров (3). Примећује се да се више преводе разговори са истакнутим историчарима, филозофима, теоретичарима књижевности, а мање са самим књижевницима. И у овом жанру је потврђено да се књижевни часописи баве, не само књижевним темама, већ и филозофским, друштвеним и политичким. Оне се често преклапају у оквиру једног разговора. Тиме су читаоци у прилици да стекну ширу слику везано за француске теме, што доприноси бољем разумевању саме књижевности. Уредници и преводиоци овде делују као промотери између француске и српске културе. Као преводилац интервјуа посебно се истакла Мирослава Дебељачки.

У часопису *Поља* објављен је разговор Жака Анрија (Jacques Henri) са Роланом Бартом под насловом „Фрагменти љубавног говора“. Овај интервју је преведен са енглеског језика, што је чест случај када је реч о радовима савремених француских теоретичара и филозофа због њиховог доброг пријема у Сједињеним Америчким Државама. Разговор је урађен 1977. године, док је код нас објављен 2009. Ово је други интервју у коме Барт говори о поменутој књизи. Како је интервју штампан пре објављивања књиге на српском језику, можемо га сматрати њеном промоцијом и најавом. Разговор је превела Светлана Самуровић.

Половину од укупног броја интервјуа чине преведени интервјуи. То потврђује да је нашим часописима једнако важно да прикажу оно што је актуелно на француској културној сцени, из угла самих француских часописа, од којих се преузимају интервјуи са француским савременицима. Часопис са највише преведених интервјуа јесте *Златна гред*. Међу личностима, које се интервјуишу у *Летопису Матице српске*, актуелни су и франкофони аутори – Жорж Сименон и Жан Старобински. Цветан Тодоров је био учесник три разговора (сва три је пренела *Златна гред*, а у трећем учествује заједно са Ришаром Мијеом). Два интервјуа су урађена са филозофом Жаком Рансијером. Сва три часописа која преносе стране интервјуе, имају интервју са Роланом Бартом. Из овога следи закључак да се наши књижевни часописи занимају за мишљења савремених француских теоретичара, као што су Цветан Тодоров и Ролан Барт, будући да је њима посвећен највећи број разговора. У интервјуима са Тодоровим можемо увидети критичку црту коју он отворено исказује када говори о западном друштву. Заступа тезу да човек као појединац има моћ да нешто прихвати или да се успротиви и изјашњава се о стању у савременој француској књижевности. Два Бартова интервјуа говоре о љубави, што је представљено *Фрагментима љубавног говора*. Овде је истакнута улога

¹⁹¹ *Фрагменте љубавног говора* објавила је издавачка кућа Карпос из Лознице 2011. године.

периодике у увођењу нових књига у српску књижевност. Од француских књижевника у интервјуима учествује Ле Клезио и један франкофони аутор, Жорж Сименон. У више од 70% интервјуа учествују теоретичари књижевности (Барт, Тодоров), филозофи (Жак Рансијер), историчари (Пол Вен) који о француској књижевности говоре из угла своје професије. Уочава се да је књижевност у интеракцији са другим друштвеним дисциплинама. То одговара теорији полисистема према којој су „политика, економија, култура, уметност, књижевност и др. аутономни, али међузависни системи који се пресецају и преклапају“ (Иносављевић Вучетић, 2018: 159, 160). Када је реч о језицима са којих се преводе, ту доминира француски. За четири интервјуа није експлицитно наглашено са ког језика су преведени; један интервју је преведен са енглеског језика (у часопису *Поља*). Наши часописи нису преводили стране интервјуе 2000, 2001. и 2002. године, а од 2003. разговори се објављују сваке године.

Интервјуа домаћих аутора има четрнаест. За разлику од преведених интервјуа, они су присутни у већем броју часописа и заступљени су у *Летопису Матице српске* (7), *ПроФемини* (1), *Књижевној речи* (1), *Златној греди* (4) и *Пољима* (1). Ниједан интервју није објављен током 2003. и 2005. године.

Златна греда је објавила четири интервјуа домаћих аутора. Два разговора је урадио Александар Прстојевић током 2002. године – у „Мондијализацији теоријских токова“ саговорник му је Антоан Компањон, а у интервјуу „Фикција омогућава да се разуме извор уметничке праксе“ Жан-Мари Шефер (Jean-Marie Schaeffer). Жан-Мари Шефер, водећи савремени француски књижевни теоретичар (Прстојевић, 2002: 4-5), аутор је књиге *Зашто фикција*, коју је код нас објавила издавачка кућа *Светови*¹⁹² 2001. године. Како је разговор рађен после објављивања књиге, може се схватити њеном промоцијом. Радмила Лотина је у интервјуу „Отвореност уместо самодовољности“ разговарала са Жан-Пјером Фајом. Овај интервју је рађен за новосадски лист *Дневник* поводом његовог добијања међународне награде за књижевност на фестивалу у Новом Саду¹⁹³. Ирена Ал Монлуж је разговарала са Жаком Рансијером у интервјуу „Демократија је рођена ограничавањем права на приватну својину“. Рансијер, професор и филозоф, писао је о антидемократској идеологији републиканске елите, а у разговору критикује модерно друштво и његову демократију, те стога борба против „владајућег царства капитализма над свим облицима живота“ (Ал Монлуж, 2008: 7-8) за њега представља „апсолутни императив“ (2008: 7-8). Уочава се да су његови ставови блиски са ставовима осталих савремених француских филозофа који филозофију схватају као део друштва и политике (Бадју, 2018: 45-57).

Летопис Матице српске је објавио највећи број интервјуа, које су урадили домаћи аутори, укупно седам. Од тога, четири разговора су објављена у периоду од 2000. до 2002. године, један 2004. и два 2009. године. Иван Коларић је у интервјуу „О апсурду, револту и смислу“ разговарао са Адамом Нинковићем, кога је, првим питањем, означио као експерта за Камијеву филозофију, а то је била и тема разговора. Нинковић је 1997. године објавио књигу *Филозофија апсурда и побуне Албера Камија*¹⁹⁴. У интервјуу читаоци могу да сазнају појединости из Камијевог живота, које објашњавају његову филозофију, „презир према апсурдности људске судбине и иронију према идеологији рата“ (Коларић, 2000: 912-920). Филозофија апсурда се у другој фази његовог стваралаштва претвара у филозофију побуне према којој човек „не брани само своју индивидуалну егзистенцију већ постојање човека уопште“ (2000: 912-920). Нинковић сматра да је Ками у великој мери актуелан и у времену у коме говори јер је „данас [...] још израженија доминација економске, техничке и – зашто не рећи и војне – моћи (надмоћи) над истински људским – хуманим вредностима човека“ (2000: 912-920). О Нинковићевој књизи говори се три године после њеног објављивања. Како Нинковић истиче

¹⁹² Издавачку кућу *Светови* основао је Јован Зивлак, који је на месту главног уредника био од 1985. до 2007. године (ДКВ, н.д.).

¹⁹³ *Златна греда* је објавила и белешку Нине Живанчевић са истим поводом.

¹⁹⁴ Књигу је објавила Просвета из Ниша.

актуелност Камијеве филозофије на почетку 21. века, наша претпоставка је да је тема интервјуа условљена датим историјским контекстом. Оливера Милићевић је урадила највећи број интервјуа за *Летонис* и тиме је значајно деловала као посредник између српских читалаца и француске књижевности. Она је разговарала је са Мишелом Дегијем у интервјуу „Лепота је искрење доброте“, са Метином Ардитијем (Metin Arditi) у интервјуу „Размењивање у скромности“, са Валером Новарином у „Неприкосновености дела“ и са Рожеом Гренијеом у „Унутарњој слободи“. Први разговор са Мишелом Дегијем, дипломираним филозофом, песником и есејистом, вођен је 1995. године и допуњен је у два наврата (Милићевић, 2001: 756-764). Говори се о културној клими и развоју културности о којој је Деги много писао. Деги сматра да је Париз „један од три-четири града у свету у којима се *лепо живи*“ (Милићевић, 2001: 756-764) и који нуди више могућности. Метин Ардити је франкофони аутор из Швајцарске, по струци инжењер и атомски физичар, писац је из задовољства. Говорио је о швајцарској култури која је специфична по томе што се испољава на четири језика и „на сваком има другачији израз“ (Милићевић, 2001: 534-545). У књижевност је ушао тако што је радио истраживање о Лафонтену (La Fontaine), а осим Лафонтена на њега је утицао и Мопасан. Валер Новарина је још један франкофони аутор из Швајцарске. Овај позоришни писац и редитељ говори о свом стваралаштву. Четврти интервју који је урадила Оливера Милићевић био је са Рожеом Гренијеом, писцем и чланом уређивачког одбора издавачке куће Галимар (Éditions Gallimard) (Милићевић, 2004: 984-990). Разговарали су о Камију, кога је посебно ценио као личност и о коме је написао књигу. Захвалан му је јер сматра да је управо он од њега створио новинара и писца (2004: 984-990). Камија и Сартра сматра јединственим учитељима мишљења. Од младих аутора посебно је издвојио Данијела Пенака (Daniel Pennac) и Силви Жермен (Sylvie Germain). У разговору се дотичу књижевних награда¹⁹⁵ и том приликом Греније потврђује да се јавно расправља, како у Паризу, тако и у Бриселу у циљу избегавања могућности „да искључиво једна издавачка кућа буде у надмоћном положају у свету књижевности“ (2004: 984-990), као што је то тренутно случај са Галимаром. Овај интервју читаоцима нуди различите теме, па се они могу обавестити о појединостима Камијевог рада, актуелностима које се тичу француских књижевних награда, а приликом похвале савремених аутора могу пронаћи препоруку за даље читање. Јелена Новаковић разговарала је са Негованом Рајићем, франкофоним аутором из Канаде српског порекла, који је родну земљу напустио 1946. године. У интервјуу „Посматрати историјске догађаје са луцидношћу и ведрином“ Рајић говори о изгнанству, доласку у Француску и животу у страној земљи. Сва та искуства је касније пренео у роман *Лутања*¹⁹⁶ који, у том тренутку, још увек није пронашао издавача (Новаковић, 2009: 515-522). После 42 године живота у емиграцији и захваљујући својој првој књизи *Људи – кртице*, Рајићу се указала прилика да дође у Београд. Након тога, постао је чест гост Октобарских сусрета писаца у Београду, али и других, канадско-српских културних састанака одржаваних широм Србије (2009: 515-522). Емигрантско искуство, које описује као „огољавање човека и брутално рођење у свету неизвесности и непредвиђених ствари“ (2009: 515-522), где је посебно „важна унутрашња вредност човека“ (2009: 515-522), видљиво је у свим његовим књигама и оно му је омогућило посматрање историјских догађаја „са више луцидности и ведрине“ (2009: 515-522). Објашњава своју одлуку да пише на француском језику и говори о томе шта за њега значи писање. Из овог разговора читаоци се могу упознати са Паризом четрдесетих и педесетих година 20. века. Тиме што је саговорник у интервјуу аутор српског порекла који пише на француском језику, Јелена Новаковић подсећа читаоце на српско-француске књижевне везе, које су у сталном преплитању. Милоје Петровић урадио је интервју „Зашто сам волео Србију – француски писци и Срби“ са Михаилом Павловићем, некадашњим професором београдског универзитета, који се бавио пручавањем француско-српских књижевних и културних веза (Петровић, 2009: 787-809). Наслов интервјуа је уједно и назив чланка, који је 1915. године објавио професор Шарл Дил (Charles Diehl), чији

¹⁹⁵ Познато је да су добитници Гонкура углавном издавали своје књиге код Галимара.

¹⁹⁶ Књига под овим насловом није објављена до данас.

текстови говоре о „тадашњем расположењу Француза према Србима“ (2009: 787-809). Уколико се упореди оно што су француски писци, публицисти и други интелектуалци писали о другим народима, „не можемо да пронађемо ништа слично ни по обиму, а поготово по садржају, што би било слично свему ономе што су они са толико симпатија писали о Србима“ (2009: 787-809). То је још значајније „када се има у виду место француске нације уопште“ (2009: 787-809). Српски народ се први пут спомиње у француском спису из 822. године (2009: 787-809). Оцена да су односи Србије и Француске јединствени у свету поткрепљена је чињеницом да су „Срби једини народ у свету који је подигао споменик захвалности Француској, а уједно, то је једини споменик подигнут некој држави у нашој земљи“ (2009: 787-809). У својој књизи која се бави анализом француских текстова о српском народу, Павловић истиче да су „највећи француски писци свог времена у својим делима остављали бар мали траг о Србима“ (2009: 787-809) попут Волтера, Русоа, Ламартина, Стендала и многих других (2009: 787-809). Кроз преглед заједничке историје и културе два народа, читаоци могу открити мноштво појединости о српско-француским културним везама. Изложен је преглед писаца и текстова који су допринели „афирмацији Срба не само у Француској, већ и у Европи, па и свету“ (2009: 787-809) што је за српску културу од великог значаја.

ПроФемина је објавила интервју Сање Милутиновић Бојанић са Елен Сиксу под насловом „Конечно... – Разговор са Елен Сиксу“. Овај разговор је вођен у Паризу, у једном „позоришту за време паузе једне од првих проба новог комада Елен Сиксу“ (Милутиновић Бојанић, 2006: 83-91). Елен Сиксу је говорила о Дериди, о медузи као митском бићу, која је метафора у њеном делу. За њу се Француска издваја од осталих земаља, а посебно од Сједињених Држава по томе што је у њој „одувек постојала интервенција интелектуалне елите“ (2006: 83-91). Овим интервјуом *ПроФемина* остаје доследна својој програмској политици. *Књижевна реч* је објавила интервју, који је урадио Гушљен Реуфи-Прлинчевић са Милом Алечковић-Николић под називом „Писање је чишћење душе“. Мила Алечковић-Николић је психолог и есејиста, живи у Паризу и за себе каже да је „политички Францускиња“ (Реуфи-Прлинчевић: 2004: 4-6). Она објашњава да постоје две различите Европе и да се Француска не залаже за „Европу Брисела која ће наметнути енглески свима и имати исте обичаје“ (2004: 4-6). Француска тражи „да будете аутентични и да сачувате вашу прошлост, сећање и вашу традицију“ (2004: 4-6). Мила Алечковић-Николић важи за „борца за српске интересе и у Француској и код нас“ (2004: 4-6). Из овог разговора читаоци могу да сазнају каква је друштвена и политичка клима у Француској, каква је то Европа која се нуди Србији, као и шта Француска очекује од Србије. Пажња усмерена на национални идентитет и Европу истиче важност историјског тренутка. *Поља* су објавила интервју који је урадила Јелена Стакић са Мишелом Фукоом под насловом „Бити добар није довољно“. Ово је интервју који је првобитно био објављен у часопису НИН 1979. године. У уводу је описан као „истакнути француски филозоф“ (Стакић, 2010: 88-91), који је написао „низ дела из области социјалне филозофије“ (2010: 88-91). Фуко је био изненађен што се његова *Историја сексуалности* појавила на српском језику јер је сматрао да то није занимљиво за некапиталистички свет (2010: 88-91). Сматра да је та књига „рђаво“ примљена у Француској. У књизи се „сексуалност повезује са мрежама моћи“ (Ерибон, 2014: 331) и ту се види Фукоов другачији поглед него што је то био случај у књигама шездесетих година. „У средишту анализе не налазе се више забрана, табу, репресија, искључење, ћутање, него обрнуто – налог да се говори, да се претаче у дискурс“ (2014: 332). Овај француски филозоф, који је дипломирао филозофију, психологију и психопатологију, за себе каже да није структуралиста и да никада није ни био иако га многи ту убрајају. Овом приликом најављено је издање на српском језику једне од његових најпознатијих књига, *Историје лудила у доба класицизма*¹⁹⁷. Преводац књиге је Јелена Стакић, па можемо претпоставити да су разлози за овај интервју лична интересовања преводиоца. Интервју претходи другом издању књиге из

¹⁹⁷ Ова књига је у Француској објављена 1964, а у Америци (скраћено издање) 1967. године. На српском језику књига је први пут објављена 1980. године у издању Нолита.

2013. године¹⁹⁸, па се може сматрати њеном најавом. О значају овог издања на српском језику говори чињеница да је то једна од најпродаванијих Фукоових књига. „У јуну 1989. број продатих примерака приближио се стотини хиљада. [...] А можда је то и Фукоова књига која ће с годинама највише одјекивати у свету и извршити највећи утицај“ (2014: 341).

У *Златној греди*, која је објавила највећи број интервјуа, већи простор је посвећен интервјуима страних аутора, од оних које су начинили домаћи аутори, за разлику од *Летописа Матице српске*, где је расподела супротна. У овим часописима интервјуи домаћих аутора су рађени са књижевницима, професорима књижевности, књижевним теоретичарима и филозофима. Разноврсност у избору потврђује, и у овом жанру, укључивање других друштвених дисциплина у поље књижевности. Теме разговора су разнолике; у два интервјуа говори се о Камију и његовој филозофији, у два интервјуа даје се слика Париза, савремена и из половине 20. века. У разговору са професором Михаилом Павловићем акценат је на српско-француским књижевним и културним везама, а у интервјуу са Милом Алечковић-Николић, највише се говори о Европи и националном идентитету, што одговара историјском тренутку у коме се наша српска култура. Она покушава да српској јавности приближи право значење европске заједнице, пре свега оно духовно. Њена порука, која није експлицитно изречена, јесте да на примеру Француске научимо да чувамо сопствени идентитет, који је у тесној вези са моралним квалитетом (Реуфи-Прлинчевић, 2004: 4-6), као и да свет жели Србију „у којој ће образовани људи водити земљу“ (2004: 4-6). Из интервјуа читаоци имају могућност да изграде одређену слику о Француској, о њеним вредностима, њеним писцима и филозофима и њиховим погледима на свет. Још једном се сазнају појединости о Паризу, који је као тема присутан и у другим жанровима. Међу преводиоцима интервјуа истакла се Мирослава Дебељачки, а међу ауторима интервјуа Оливера Милићевић.

6.3.2.6 Некролози

Некролози¹⁹⁹ су, попут бележака, „органиски везани за периодику, и то не само ону књижевну“ (Матовић, 2010: 7-16). Они се често јављају у виду бележака, на крају часописа као обавештење о нечијој смрти, али се налазе и у осталим деловима часописа и тада им је посвећено више простора. У овом истраживању забележено је дванаест некролога. Једини часописи који се њима баве јесу *Летопис Матице српске* (3) и *Златна греда* (9). Највише су писани током 2008. године, а 2000, 2001, 2009. и 2010. године није их уопште било.

У *Златној греди*, више од половине некролога, њих шест, објављено је на крају часописа, у рубрици Вести у којој су се објављивале белешке, тако да њихов аутор често није исказан. Објављен је чланак о смрти најутицајнијег социолога друге половине 20. века (Златна греда, 2002: 72), Пјера Бурдијеа. Вест о његовој смрти се преноси упркос томе што „његова кључна дела [...] нису преведена на српски језик“ (Златна греда, 2002: 72). Процењује се да ће остати упамћена његова осуда бомбардовања објављена у француском листу *Монд* (Le Monde) (Златна греда, 2002: 72). Како су преводи његових дела изостали у датом временском тренутку, може се претпоставити да он није био познат широј јавности. Штампаче овог чланка показује да уредништво то прати, што јесте у складу са чланцима из осталих жанрова и културном политиком овог часописа. Године 2003. пропраћена је смрт Мориса Бланшоа, једног од најутицајнијих теоретичара књижевности (Златна греда, 2003: 72). У Француској његова смрт није била пропраћена у јавности (Златна греда, 2003: 72). У чланку се истиче његов утицај на друге француске филозофе и теоретичаре, Дериду, Фукоа, Батаја, Барта и Кристеву. Објављено је обавештење о смрти нобеловца Клода Симона (Claude Simon), који је одувек

¹⁹⁸ Књига је објављена код издавача Mediterranean Publishing из Новог Сада у преводу Јелене Стакић.

¹⁹⁹ „Говор или чланак поводом нечије смрти. Излаже заслуге, живот и рад умрлог. [...] Прослављени састављач некролога је Босје (1627-1704). [...] Често је дат и у форми сећања“ (Живковић, 1986).

„изражавао презир према књижевном престижу“, представнику новог романа који је обележио француску књижевност друге половине 20. века (Златна греда, 2005: 81). Почетком 2008. године објављена је вест о смрти Жилијена Грака (Julien Gracq), који је овде описан као „омиљени професор историје у лицеју“ (Златна греда, 2008: 74) и истакнуто је његово одбијање Гонкурове награде за роман *Обала Сирта*. Исте године као кратка вест објављена је смрт Алена Роб-Гријеа и Еме Сезара [sic]²⁰⁰ (Aimé Césaire).

Већа пажња посвећена је Жаку Дерида и Жану Бодријару. За разлику од претходних некролога, који се објављују у виду вести као последња рубрика, преостала три су штампана у првом делу часописа и сва три су потписана. Од тога, два су посвећена Дерида у броју из 2004. године. Новица Милић је аутор текста „Adieu, Жак Дерида“, а Милорад Беланчић „Дерида без Дериде“. Чланак Новице Милића објављен је у *Златној греди* након читања у Народној библиотеци у Београду 2004. године поводом Деридине смрти. Аутор о његовом животу и делу говори из личног искуства јер је имао прилику да га упозна. Са Деридином смрћу одлази „читава једна генерација мислилаца“ (Милић, 2004: 53-62), а „даље ће свет морати сам“ (2004: 53-62). Милорад Беланчић је аутор и трећег некролога са одликама огледа, који је посвећен животу и раду Бодријара, објављеног под насловом „Бодријар: хиперреално и смрт“. Овде аутор преноси вест о Бодријаровој смрти и користи је како би поставио питања о реалности смрти. У закључку, уз помоћ бодријаровских елемената, наглашава да није могућа смрт реалног јер „реално је ништа што се не може укинути“ (Беланчић, 2007: 8-10).

Летопис Матице српске објављује три некролога. Радован Поповић аутор је текста „Књижевни архив – Растко Петровић – пост мортем“. Растко Петровић, брат Надежде Петровић, био је наш песник, романијер и путописац, образован у Француској (Поповић, 2005: 495-509). Постао је амбасадор у Француској, те су овде приказани делови преписке између амбасадора. Осим што нас упознаје са његовим радом, овај некролог пружа увид у период после Другог светског рата и даје приказ опште климе тог времена. У тексту се говори и о његовом познанству са Жидом²⁰¹. Јелена Новаковић „Магију књижевне речи“ посвећује Жилијену Граку (1920-2007). Уз овај некролог објављен је текст Жилијена Грака у преводу Јелене Новаковић под насловом „Зашто књижевност тешко дише“²⁰². Реч је о предавању које је Грак одржао 1960. године у Ecole Normale Supérieure. Граков текст говори о Клоделу (Claudel) и Сартру, који су за њега „два повезана пола, две непроменљиве одреднице“ (Грак, 2008: 1095-1103). Клодел је за њега „најсавршенији пример који се може дати за потпуну отуђеност једнога писца у своје веку“ (2008: 1095-1103), док Сартрова личност представља „једну од најнеобичнијих појава [...] коју је француска књижевност и осећајност доживела од романтизма“ (2008: 1095-1103). Путем ова два „пола“ „оцртава смер којим се креће“ (2008: 1095-1103) француска књижевност, те је одређује као књижевност „растућег одвајања, одвајања човека од самог себе [...], одвајање човека од света и гађење на тај свет“ (2008: 1095-1103). Оцењује да је свет у коме живимо погодан за „стално опадање поезије“ (2008: 1095-1103). Оба текста у знак сећања на Гракову смрт објављена су 2008. године. После овог полемичког чланка следи текст Јелене Новаковић у коме нас она ближе упознаје са његовим животом и делом. Грака сврстава у групу стваралаца, заједно са Флобером, Бекетом, Мишоом и Ивом Андрићем, „који су сматрали да књижевник треба да говори својим делом, а не да јавно показује своју личност“ (Новаковић, 2008: 1103-1106). Из некролога читаоци откривају да је ова професорка Филолошког факултета у Београду имала прилике да га лично упозна и разговара са њим. Тиме што нас ближе упознаје са Граковим делом, одређује књижевне тенденције француске књижевности четрдесетих и шездесетих година 20. века.

²⁰⁰ Еме Сезер.

²⁰¹ О њиховом познанству говорило се у тексту Милосава Мирковића „Растко Петровић код Андре Жида“, који је објавила *Златна греда*.

²⁰² Текст Жилијена Грака и некролог Јелене Новаковић објављени су под заједничким насловом „In memoriam: Жилијен Грак (1910-2007)“.

Постојање некролога још једном доказује да уредници наших часописа прате актуелности на француској сцени и теже да редовно обавештавају своју публику о смрти савременика. Не само због тога што преносе вест о смрти одређеног аутора, некролози су значајни због тога што читаоце упознају са животом и делом аутора и тиме у потпуности испуњавају своју сврху, која се огледа у преношењу информације која делује на публику подучавајући је. *Летопис Матице српске* два текста посвећује једном француском аутору, Жилијену Граку. Тако посматрано, *Златна греда* више иде у корак са актуелностима и преноси их читаоцима. Једино су Жилијену Граку посвећени некролози у оба часописа. Осим тога што преноси вести о смрти најуглеђенијих француских књижевника из друге половине 20. века (Бланшо, Грак), уредништво *Златне греде* још једном показује да се интересује за савремене филозофе и социологе, те тако извештава о смрти Дериде, Бодријара и Бурдијеа. То је у складу са културном политиком, коју *Златна греда* спроводи на својим страницама.

7 Закључак

Предмет овог истраживања било је проналажење, класификовање и систематизација чланака на француске теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године. Чланци су прикупљени у осам одабраних књижевних часописа и једном научном часопису. Корпус од 529 чланака смо класификовали према жанровском критеријуму служећи се квантитативним методом. У разумевању односа међу чланцима и њиховог утицаја на публику помогле су теорија полисистема Итамара Евен-Зоара, теорије рецепције Ханса Роберта Јауса и компаративни метод. Друштвена збивања у односима Србије и Француске била су представљена као својеврсна подлога чланцима. Да су периодички чланци, у већој или мањој мери, неминовно одређени временом у коме настају видимо на основу тога што су се периоди криза одразили на продукцију чланака. Излагање многих часописа је било угрожено у периоду после бомбардовања 1999. године.

Упоредно проучавање српске периодике и чланака на француске теме показало је да се преиспитивањем слике Другог (француских тема) долази до одговора о самом себи. На тај начин се промовише одређена културна политика која наставља да делује на читаоце. Уредници својом културном политиком, а читалачка публика својим очекивањима, у тачно одређеном историјском тренутку, диктирају пренос одређених тема и тиме непосредно утичу на формирање и обликовање националног идентитета јер, према речима Ендру Баруха Вахтела, „суштински важне цигле у зиду националног идентитета несумњиво долазе из области културе“ (2001: 10). То потврђује значајан број чланака који се бави темом идентитета, нације, што сведочи о вези која постоји између проучавања или обликовања идентитета и проучавања књижевности уопште. Све већа интеракција књижевности са другим друштвеним дисциплинама, уочена приликом анализе књижевних часописа, одговара теорији полисистема Итамара Евен-Зоара. То би могао бити пут изласка из кризе поредбених студија, о којој је било речи на почетку рада из угла теоретичара књижевности. Уочено је да књижевност у часописима тежи „преовлађујућем тренду“ (Ерор, 2010: 162), што за Гвоздена Ерора представљају социолошко-културолошки проблеми (2010: 162). Потребу за комбиновањем различитих дисциплина у потрази за истим циљем уочио је Фуко, најзаступљенији аутор у овом истраживању, али и „најцитиранији интелектуалац данас широм света“ (Суботић, n.d) у хуманистичким наукама, према наводима Тајмсовог водича за високо образовање. Он је истицао да се „треба бавити економијом човека или људске природе ако се жели анализирати систем друштва и човека“ (Фуко; цитирано према Вен, 2014: 62); „треба изучавати историју, економију, друштво, лингвистику и цео диспозитив који је од њега направио оно што он јесте у датом тренутку“ (Вен, 2014: 62). Како се француски језик и култура у Европи узимају за „не само мерило доброг укуса него и подразумевајућу меру образованости“ (Батаковић, 1998: 311), може се рећи да се преношењем чланака из области француске књижевности и филозофије домаћи читаоци културно образују. Посебну улогу у томе има академска заједница чији су

представници уредници, преводиоци, професори књижевности, филозофи и остали аутори чланака. Они заједно доприносе „интеркултурном прожимању“ (Вукановић, 2013: 134), које представља „нову могућност и корак према зближавању и разумевању различитих људи и култура, могућност која треба да упућује на динамику, толеранцију и дијалог“ (2013: 134). Иако са променом власти 2000. године „није дошло до истинских системских промена“ (Драгићевић-Шешић; цитирано према Вукановић, 2013: 39), увођењем француске књижевности и филозофије у часописе прекинута је културна изолација од света и окретање ка националном, што су биле једне од главних одлика културне политике током последње деценије 20. века (2013: 37, 38). Периодички чланци иступају као важни чиниоци и показатељи друштвеног контекста и политичког стремљења државе, што одговара мултикултурализму и окретању ка Европи као неким од одлика нове политичке оријентације. Представљањем Француске као оличења учтивости и Париза као „центра света“, града који нуди већи број могућности и пружа потврду постојања која нас, када боравимо у њему, чини „човеком срећне звезде“, шири се и потврђује позитивна слика француске културе у нашем друштву и побуђује се жеља за поновним откривањима.

Приказ објављених чланака по годинама може се видети у следећој табели.

Tabela 1

Најмањи број чланака на француске теме забележен је 2000. и 2001. године. Тај број је 2,5 пута мањи у односу на годину са највећим бројем чланака, 2008. Чланци су се у периоду после бомбардовања бавили филозофијом апсурда, питањима идентитета, кривице, злочинаца и др. из перспективе филозофије. Често су се објављивала дела аутора, који су својим ангажовањима задужили српски народ у турбулентним годинама. Почев од 2002. године може се рећи да српска књижевна периодика излази из кризног периода будући да се продукција чланака увећала за 43,75% у односу на 2001. годину и на том новом нивоу приближно се држи до краја истраживаног периода. Године у којима је забележен знатно већи број чланака на француске теме у односу на остале године, 2004. и 2008. година, у новијој српској историји оцењене су као турбуленте због мартовског погрома, односно проглашења независности Косова (Петровић, 2011). Тих година, уредници и њихови сарадници били су ангажовани у објављивању текстова, који пружају другачију слику догађаја француских аутора. Тиме стварају изванредан одоклон од актуелних политичких струјања и остављају простор за сопствену културну политику. Како је политика истине, према Мишелу Фукоу, „функција својствена интелектуалцу“ (Ерибон, 2014: 452), она се „остварује у раду на откривању и објављивању истине политике“ (2014: 452) и од „жеље (изопамене) за знањем истине о моћи прави

тврдокорног противника жеље за моћ“ (2014: 452). Након ове две године током којих је забележен највећи број чланака, у оба случаја, следи година у којој је уочен драстичан пад чланака у односу на просечан број. У просеку се објављивало 48,09 чланака на француске теме сваке године. Године 2010. забележен је већи број чланака, што се може посматрати као позитиван тренд, али да би се то са сигурношћу утврдило, потребно би било анализирати и године после 2010.

Када је реч о преводној књижевности уопште, француска проза се преводи у седам од девет истраживаних часописа. Највећи број прозних чланака превео је *Летопис Матице српске*, њих 15; следи *Златна греда* са седам чланака. *Летопис* је једини часопис, који има уједначен број прозних и поетских текстова. Сви остали часописи већу и значајнију предност дају поезији. Проза се преводи током свих година истраживаног периода, а најмање 2002, 2007, 2008. и 2009. године када су преведена по два чланка. Највећи број прозних одломака преведен је 2010. године (7). Укупан број прозних чланака је 38. Највише се преводне савремени и живи аутори и њихова дела чине 66% од укупног броја. Ниједан аутор није показао изразиту доминацију. Са три преведена чланка истакли су се Роже Греније, Ж.М.Г. Ле Клезио и Жорж Перек.

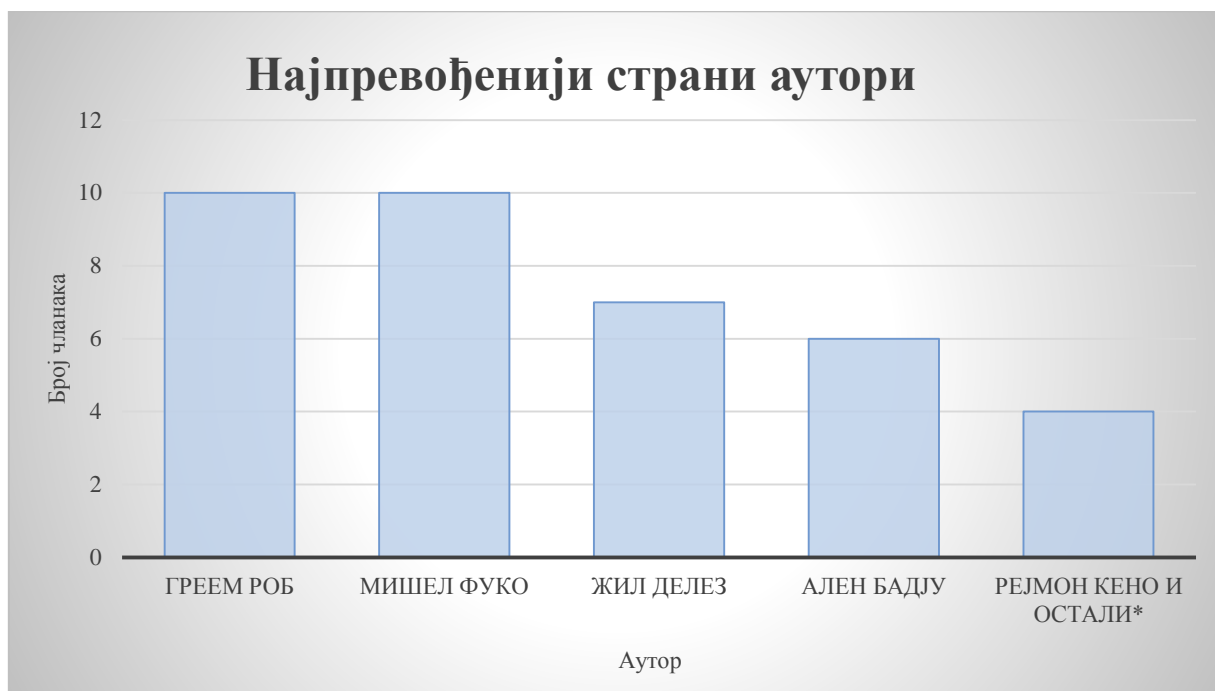
Превођење француске поезије изазива веће интересовање од превођења прозе; драма је заступљена у три чланка. Француску поезију преводило је шест од девет обрађених часописа. Поезија се објављивала током свих година истраживаног периода, најмање 2000, а највише 2008. године, што одговара тенденцији коју следе и остали чланци. Часопис *Поља* са 19 преведених поетских целина дао је највећи допринос у овој области. Следе га *Летопис Матице српске* (16) и *Златна греда* (12). Као што је то била тенденција почетком 20. века када су се највише преводили песници 19. века, почетком 21. века највише се преводне песници одлазећег 20. века. Многи од тих песника настављају са својим стварањем у 21. веку. Уредници тиме теже да прате актуелности на пољу поезије и о томе редовно извештавају своје читаоце. Преносе песнике који су признати ствараоци. Један исти песник се преводи највише три пута (укупно 57 поетских чланака), те тај податак сведочи о природи понуде, која је широка и разноврсна. По три пута су превођени песници Сен-Џон Перс и Филип Танселен. Заступљеност преводне књижевности и њено учешће у укупном броју чланака за одређену годину може се видети у табели број 2.

Tabela 2

Табела број 3 приказује најпревођеније писце у том периоду.

Tabela 3

Поред страних аутора, чији се радови уводе у српску књижевност, велики допринос у чланцима на француске теме дали су домаћи аутори и преводиоци који директно раде на ширењу српско-француских књижевних веза. Домаћи аутори, који су својим радовима на француске теме највише допринели промовисању француске културе на нашим просторима, приказани су у табели број 4.

Tabela 4

С почетка 20. века, када су односи Србије и Француске били на завидном нивоу, изван је велики процват и ширење француске књижевности и културе на нашем поднебљу, а у том процесу часописи су били најбољи посредници. Уколико сагледамо резултате представљених истраживања с почетка дисертације, увидећемо да се у највећој мери преводе писци претходног, 19. века; уз њих су и понеки класици пронашли своје место.

Српска књижевна периодика прве деценије 21. века, иако није обележена међудржавним односима као у првој половини 20. века, увршћује чланке на француске теме у свој садржај. Као и сто година раније, преводе се савременици, писци 20. века, а у великој мери и они који настављају да пишу у 21. веку. Стари класици готово да уопште нису заступљени ни у виду превода, а ни као предмет писања. Тиме је потврђена хипотеза с почетка рада. Још једна сличност између два раздобља јесте „Европа“. Весна Матовић је тако окарактерисала часописе с почетка 20. века, а уочава се да је то заједничко и часописима нашег раздобља будући да сви они изражавају тежњу ка преношењу европских вредности и нових модерних тенденција, што одговара новој политичкој ситуацији. Ово одговара и културним политикама, за које се залажу часописи попут *Златне греде*, *Поља* и *Речи*. Кроз текстове савремених француских филозофа заступа се став нове филозофије, за коју се залагао Фуко, која се више не бави промишљањем прошлости ни будућности, већ казивањем актуелности (Вен, 2014: 159, 160) и „дијагностиковањем садашњости“ (2014: 159, 160), откривањем „шта је садашњост, по чему се наша садашњост разликује и то апсолутно разликује од свега што није она“ (2014: 159, 160). То је позив за окретањем себи, на који наилазимо у текстовима савремених француских филозофа и програмском тексту Јована Зивлака. У том смислу припадници регионалне, новосадске, периодике иступају испред времена с обзиром на чињеницу да се савремени француски филозофи тек делимично проучавају на новосадском универзитету (Миленковић, 2017). Тако часописи, заједно са неким издавачима, постају „смели и савремени“ (2017) приликом преношења текстова „филозофије слободе“ (2017), која је „опасна за сваку врсту ауторитарног мишљења и деловања“ (2017). Попут студената са америчких универзитета, читаоци српске књижевне периодике бивају „опскрбљени оруђем и оружјем за суочавање са стварношћу политике, времена, за артикулацију њихових незадовољстава, за то да, уопште, схвате шта им је чинити“ (2017). Није ли, управо, то оно што је било потребно српском читаоцу с почетка 21. века – бујица нових идеја уз помоћ којих би се лакше пронашло место у новој друштвеној стварности и уз држање фокуса на себи самом и садашњем тренутку, што је један од алата за савладавање терета прошлости и напредак ка будућности. Пример који осликава потребе публике, изражене још деведесетих година, и „делотворност савремене француске филозофије“ (2017) јесте Деридин долазак у Београд и одржано предавање 6. априла 1991. године на Коларцу. „Тискали су се људи у том симболичком, политичком гесту присуствовања [...] - студенти су седели по поду или у тишини стајали у холу слушајући великог мајстора који је, говорећи о чешком филозофу Паточки и смрти, говорио нама о нама самима“ (2017). Поред појединачног утицаја на српско друштво, теорија савремених француских филозофа глобално је утицала на развој идентитетских политика, савремених студија културе, постколонијалних, феминистичких и квир студија (Јовановић, 2016), те на „данашњи глобални друштвени и политички активизам и праксе многих од савремених, постмодерних уметничких форми“ (Јовановић, 2016). Кроз преношење ових чланака уочава се стремљење периодике ка западним вредностима, што одговара општим државним политичким тенденцијама. У оквиру тог стремљења и већинског преношења чланака савремених француских филозофа препознаје се спонтана културна политика, креирана од стране самих часописа, која наступа у недостатку званичне државне. Часописи се показују као добро средство представљања и промовисања културне политике. Уз помоћ главних промотера, које чини академска заједница, захваљујући модерним технологијама, културна политика се лакше и брже шири до већег броја читалаца. У одвајању од културне политике социјализма, „која је била заснована на игнорисању различитих култура, а не на њиховом комбиновању“ (Аксић, 2017: 52), културна политика часописа из прве деценије 21. века акценат ставља на истицање онога што је модерно и признато у свету.

Критика, која је своје место међу часописним рубрикама обезбедила још почетком 20. века и тада забележила своје златно доба, редовна је рубрика књижевних часописа на уласку у 21. век. Како је њена улога била да издвоји оно што је вредно, можемо рећи да се та традиција одржала и да она и даље усмерава читалачку публику у правцу, који јој је наменило уредништво. Судајући на основу истраживања спроведених за прву деценију 20. века, једини од драмских писаца који је изазивао стално интересовање био је Молијер, те је била заступљена позоришна критика. Прва деценија 21. века бележи мали број драмских текстова (3) савременика. Позоришна критика није забележена у овом истраживању.

У поређењу са резултатима од пре једног века, извесно је да француска књижевност нема више доминирајућу улогу у односу на друге стране књижевности. У односу на српску књижевност, она се поставља као доминантна и централна у полисистему. Српска књижевност би била периферна, што је најчешћа позиција малих народа и њихових књижевности. Она се у интеракцији са француском књижевношћу даље богати и наставља свој развој. Како би се утврдио тачан однос између француске и других књижевности, било би потребно истражити рецепцију осталих страних књижевности у српској периодици. То не само да би било корисно за појединачне стране књижевности, већ и за нашу националну јер би јој то помогло да што боље пронађе своју улогу у књижевном полисистему и одговарајућу позицију у односу на центар и дешавања у њему.

7.1 Златна греда

Проза преведена са француског није била заступљена у *Златној греди* током свих истраживаних година. Највећи број текстова преведен је 2004. године (3). Укупно седам преведених текстова дела су аутора Жоржа Перека, Ришара Мијеа, Франсоаз Шандернагор, Томаса де Квинсија, Кристијана Остера, Филипа Бесона и Рејмона Кеноа. Са изузетком Томаса де Квинсија, сви аутори припадају 20. веку и преведени су по једном. Иста тенденција примећује се у избору Перека и Кеноа будући да су обојица били заговорници потенцијалне литературе. Ови одломци се разликују од одломака осталих часописа по томе што су праћени кратком преводиоачевом белешком, која пружа додатне информације о тексту и аутору. Одломци, већином преузети из француских часописа, сведоче о тежњи уредништва да одабиром актуелних чланака придају посебан значај читаоцима, који тако постају део француске књижевне сцене. *Златна греда* је друга на листи по броју преведених текстова.

Француску поезију *Златна греда* је објавила дванаест пута између 2007. и 2010. године. Половина преведених песама објављена је 2007. године. Једини песник чије се песме читају у више од једног броја јесте Филип Танселен. Остали песници који се преводе су: Франсоа Вијон, Жан-Пјер Фај, Зузи-Чеби Мохамед Хасен, Гијом Аполинер, Теофил Готје, Анри Мишо, Жан Портан, Серж Пеј, Сумана Синха и Лионел Реј. Избор овог часописа укључује и поезију франкофоних песника. Седам преведених песника својим стваралаштвом припада другој половини 20. века, а срећу се и они с краја 19. Једини песник који не припада савременом добу је Вијон. С обзиром на то да овај часопис не садржи посебну рубрику посвећену прози и поезији и имајући у виду да се песме представљају као уметнуте између текстова, може се рећи да поезија и проза нису на листи приоритета редовних бројева *Златне греде*. Постоје бројеви који су специјализовани и посвећени су само поезији са Међународног књижевног фестивала у Новом Саду. *Златна греда* је трећа на листи по броју преведених песника.

Приликом превођења огледа *Златна греда* је пружила највећи допринос са 92 објављена огледа или 47%. Огледи се преводе сваке године, а највећи број је преведен 2004. године (22). Више од половине текстова, 65% преведено је са француског језика, 17% са енглеског. Текстови се већином преузимају из страних изворника. Аутори чији су се текстови највише преводили јесу Мишел Фуко (7), Ален Бадју (5) и Жан Бодријар (4). Рад најпревођенијих аутора је обележио другу половину 20. века што одражава општу тенденцију која се огледа у превођењу савременика. Са шест Фукоових текстова или оних о њему, овај француски

филозоф долази на прво место по заступљености и као аутор и као главна тема огледа. Посебно се у његовим текстовима говори о субјекту, спознаји себе и друштвеним границама, које стоје на том путу, јер је истраживао „друштвене услове могућности спознаје – посебно друштвеног света – које нам пружају *знања-моћи* и дисциплине“ (Ерибон, 2014: 451). „Појам *знање-моћ* имало је да подсети на то да је знање моћ и да је моћ у знању. Исто је и са знањем о себи“ (2014: 451). Управо се у томе огледа културна политика овог часописа, који позива читаоце да кроз спознају друштвених појава, спознају и себе како би заузели критички и ангажовани став према њима. Према Полу Вену, „фукоизам је критика актуелности која добро пази да не диктира упутства за делање, али му обезбеђује сазнања“ (Вен, 2014: 159). На овај начин уредници *Златне греде* раде на формирању својих читалаца – пружају им знања и позивају их на ангажованост. У избору огледа видљива је филозофска тенденција овог часописа јер, не само да се чланци баве филозофским темама, већ су их и писали филозофи, који својим радом потврђују проширену улогу књижевности. То је у складу са филозофском оријентацијом часописа са којом је Јован Зивлак упознао читаоце у првом броју. Поред филозофских тема, огледи се баве теоријом књижевности, издаваштвом, француским књижевним наградама, модерном француском прозом и поезијом.

Огледи на француске теме, настали на српском језику, објављивани су свих година осим 2001. и 2009. године. Објављено их је укупно 24. То су текстови у којима се преплићу књижевне, филозофске, друштвене и уметничке теме. Значајан број огледа Јаше Денегрија говори о савременој француској уметности и њеним критичарима. Један чланак је из области филма. Поред шест имена француских критичара уметности, у насловима огледа налазе се имена Жида, Констана, Стендала, Сартра, Дебора, Фукоа. Аутори о којима се пише у више од једног чланка јесу (по заступљености) Лиотар, Сартр, Дебор и Ками.

Критичких чланака у *Златној греди* има једанаест. Они су објављивани сваке године, са изузетком 2009. Две критике преведене су са француског; реч је о приказу изложбе Марсела Дишана и приказу књиге Владимира Тасића из угла француских и канадских критичара. Само једна критика се бави поезијом. Критике, које се баве делима романописаца, приказују књиге Даи Сижија, Ж.М.Г. Ле Клезиоа, Андреја Макина. Критике, које се баве филозофским делима, приказују књиге Емануела Левинаса, Пјера Бурдијеа, Мишела Фукоа, Мишела Онфреа. Сарадници овог часописа својим читаоцима у оквиру критике приказују искључиво дела савремених аутора, што јесте у складу са улогом критике, која се огледа у представљању дела читалачкој публици.

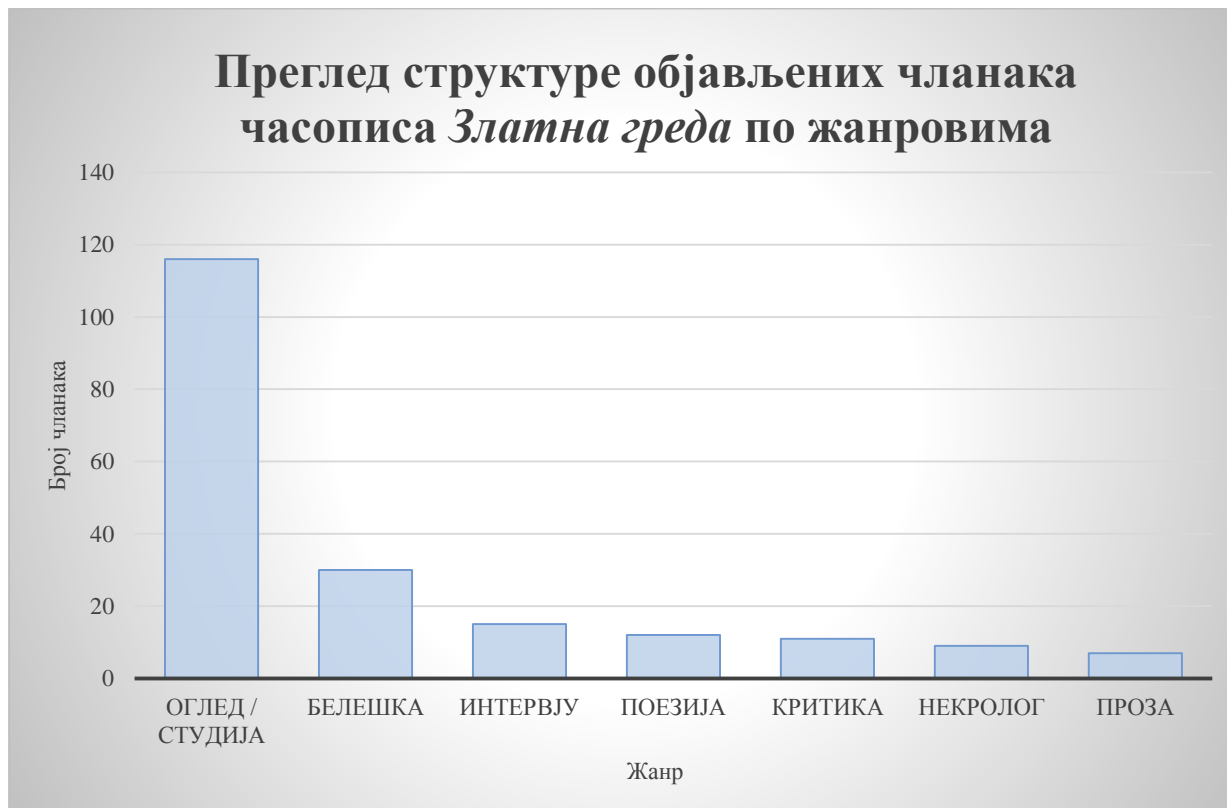
Златна греда је превела једанаест интервјуа између 2003. и 2010. године. Разговори су рађени са Жан-Ив Молијеом и Силви Дикас, Цветаном Тодоровим (3), Полом Веном, Ришаром Мијеом, Гетом Ганапати-Дореом, Жаком Рансијером (2), Жан-Мариом Гиставом Ле Клезиоом, Роланом Бартом и Николасом Тронгом. Интервју са Жан-Мариом Гиставом Ле Клезиоом је објављен 2007. године и то је пример када периодика у периферну књижевност уводи аутора централне књижевности будући да се он у нашим часописима јавља тек од 2008. године и након добијања Нобелове награде. То је својствено *Златној греди* јер се она у свим жанровима одлучивала за ауторе који нису присутни у другим часописима и тиме је створила простор за креирање и спровођење сопствене културне политике. Већи је број разговора са теоретичарима књижевности, филозофима и историчарима, него са књижевницима. То потврђује да се књижевни часописи све више отварају и према другим друштвеним дисциплинама. Интервјуи, које су водили домаћи аутори, објављени су четири пута. Разговори су вођени са Антоаном Компањоном, Жан-Мариом Шефером, Жан-Пјером Фајом и Жаком Рансијером. У више од једног интервјуа учествују Цветан Тодоров и Жак Рансијер тако да можемо закључити да њихов рад изазива посебну пажњу уредништва *Златне греде*.

Некролози су девет пута објављени у *Златној греди*. Посвећени су Пјеру Бурдијеу, Морису Бланшоу, Клоду Симону, Жилијену Граку, Алену Роб-Гријеу, Емеу Сезеру, Жаку Дериди и Жану Бодријару. Највећим бројем некролога, у односу на остале часописе, *Златна греда* показује да прати актуелности и да тежи да их пренесе својим читаоцима.

Златна греда је једини часопис који негује белешке као жанр у правом смислу речи. Укупно је 30 белешака објављено у току истраживаног периода. Највећи број објављених белешака по години је девет. Једна трећина белешака говори о француским књижевним наградама, било да обавештавају о добитницима, било да говоре о контроверзама које их прате. Поред тога, оне дају препоруке за читање, преносе навике европских читалаца и прате актуелности из француске књижевности и културе преносећи тако и директан став уредништва према савременим европским збивањима и појавама.

Допринос *Златне греде* у овом истраживању је велики. Истраживани су њени бројеви од 2001. до краја 2010. године. Излазило је у просеку девет бројева годишње. Уредник Јован Зивлак обратио се читаоцима у стотом броју у чланку „Стоти број – миријаде чега“ (2010: 4) у коме подсећа да је почетна намера овог часописа била да „удакне у наш град дахове књижевности и културе, [...], да нас повеже са светом и изван наших граница [...] где се развијало ново мишљење и где су по рубовима света бљескали снопови идеја и остваривала се незауостављива жеђ за високом књижевношћу у електронској ери“ (Зивлак, 2010: 4). Подвлачи да су странице часописа биле отворене за, најпре, писце средње и новије генерације како домаће, тако и стране и „најзнаменитије мислиоце постмодерне или постпросветитељске Европе и Америке“ (2010: 4). *Златна греда* је пружила две стотине чланака на француске теме, што чини 37,80% од укупног броја чланака. Највећи број чланака објављен је 2004. године, њих 44, а најмањи, уколико не рачунамо прву годину када су изашла два броја, 2009. године (7). Уколико се занемари подела на преведене чланке и оне настале на српском језику, уочава се да је највећи допринос у жанру огледа, којих има 116, потом у интервјуима (14) и поезији (12). Огледи у *Златној греди* чине 38,15% свих чланака из корпуса, а у односу на чланке у самом часопису огледи чине 58%. Односи између чланака по жанровима приказани су у табели број 5.

Tabela 5

С обзиром на то да се *Златна греда* поставила као „отворено поље испитивања мишљења“ (2010: 4), њена тежња је била да „створи нову перцепцију за разлике, за проницање оног још

неизговореног и ненаписаног“ (2010: 4), што је испуњено посебно преношењем радова савремених француских филозофа. Јован Зивлак у програмском тексту истиче синтагму „знања као спасења“. Након анализе текстова на француске теме овог часописа, стиче се утисак да је то главна нит водиља у одабиру чланака. То је управо оно за шта се Фуко залагао у свом раду. Терминима његове филозофије речено „знање је моћ“. У тежњи да „отвори врата за мишљење и књижевност, знање и скепсу, трпељивост и упитаност“ (2001), Зивлак је отворио врата скептику, Мишелу Фуку, једном од најзаступљенијих аутора овог истраживања.

7.2 *Летопис Матице српске*

Летопис Матице српске је превео петнаест прозних текстова француских аутора. Најпревођенији аутори су Роже Греније са три објављена текста и Ж.М.Г. Ле Клезио са два. Осим Балзака и Нервала, сви преведени писци припадају 20. и 21. веку, а многи од њих су носиоци високих књижевних награда. Овај часопис је објавио преводе песама тринаест француских аутора. Једини песници који се преводје више од једном јесу Сен-Џон Перс и Ив Бонфоа. Од преведених песника, осам су живи песници и стварају и почетком 21. века, што значи да се овај часопис окреће савременим песницима. *Летопис* је превео једну драму Натали Сарот. У овом часопису објављен је један прозни текст настао на српском језику и четири песме Момира Војводића посвећене Франсоа Вијону.

Летопис Матице српске је превео осамнаест огледа на француске теме. Они су објављивани током свих година, осим 2008. године. Највећи број огледа по једној години објављен је 2006, њих три. Овде се преводје текстови оних аутора, које смо већ сретали у овом часопису као што су Роже Греније, Натали Сарот, Ле Клезио. Једини аутор чији су текстови преведени више од једном јесте Натали Сарот. Највећи број огледа насталих на српском језику објављен је у *Летопису Матице српске* (27). Најбројнији су огледи који се баве српско-француским књижевним и културним везама, затим огледи који се баве рецепцијом српских писаца у Француској; два су огледа из области превођења, један из периодике. У насловима се јављају имена Камија, Сен-Џон Перса, Игоа, Корнеја, Габријела Мијеа, Сартра, Флобера, Симон де Бовоар, Ж.М.Г. Ле Клезиоа и Натали Сарот. Једини предмет два огледа је Корнејево дело, премда 17. век није доминантан у осталим радовима.

Критички чланци се континуирано објављују у овом часопису. Критике су писане на књиге француских аутора (12) или на књиге домаћих аутора, које се баве француским темама (12). Прикази књига домаћих аутора говоре о надреализму, интертекстуалности, Аполинеру, модерном роману, Сартру, Корнеју, превођењу француских дела. Критике на дела француских аутора обрађују књиге чији су аутори Патрик Бесон, Лоран Годе, Рејмон Кено, Мишел Фуко, Жан Старобински, Марсел Еме, Амин Малуф, Ж.М.Г. Ле Клезио. У овом одабиру присутни су франкофони књижевници, као и француски представници филозофа и теретичара књижевности. У два приказа јављају се једино књиге Патрика Бесона и Лорана Годеа. Критичким чланцима потврђена је традиционалност у избору и тежња за представљањем већ доказаних и признатих аутора.

Летопис Матице српске је превео три интервјуа. Разговори су вођени са Жоржом Сименоном, Роланом Бартом и Жаном Старобинским. Из оваквог избора види се да *Летопис* придаје значај и франкофоним ауторима. Овај часопис је објавио највећи број интервјуа, које су водили домаћи аутори (7). Највише интервјуа урадила је Оливера Милићевић. Разговор о филозофији апсурда вођен је са Адамом Нинковићем и то је један од два интервјуа који је урађен са српским аутором на француске теме. Други домаћи учесник интервјуа је професор Михаило Павловић. Учесници осталих интервјуа јесу три франкофона аутора и два француска аутора: Мишел Деги, Метин Ардити, Валер Новарина, Роже Греније, Негован Рајић. *Летопис* је објавио некрологе посвећене Растку Петровићу и Жилијену Граку.

Летопис Матице српске, наш најстарији књижевни часопис, својим редовним излагањем у десет свезака годишње и у кризним временима, обезбедио је 118 чланака, који су ушли у истраживачки корпус. То чини 22,30% свих чланака. Највећи број чланака на француске теме *Летопис* је објавио 2006. године (21). Налази се на другом месту по броју чланака. Томе су у највећој мери допринели његови уредници Славко Гордић и Драган Станић. Није примећена већа разлика у броју чланака у односу првог и другог уредништва, што значи да *Летопис* следи своју оријентацију националног и традицији окренутог гласила која „подразумева превасходну усмереност ка књижевном, али и уметничком, научном и филозофском стваралаштву високе вредности“ (Уредништво, 2005: 254-255) било да је у питању домаћа или страна књижевност. Највећи допринос *Летопис* је дао у жанру огледа. Без поделе на преводну и књижевност насталу на српском језику, то је 45 огледних текстова. Жанр огледа следе критика (25) и поезија (17). У истраживању Биљане Ристић забележено је да је *Летопис Матице српске* о француској књижевности с почетка 20. века објављивао само критику и белешке. Век касније, *Летопис* више не негује белешке²⁰³ као посебан жанр, али у својој понуди има француску прозу, поезију, огледе, критике, интервјуе и некрологе. Односи међу жанровима у оквиру овог часописа представљени су у табели број 6.

Tabela 6

7.3 Поља

Поља су превела пет прозних текстова почев од 2007. године. Аутори чији се текстови преводе јесу Жан Жироду, Мари НДијаж, Жорж Перек, Ерве ле Телије. Преводе се писци 20. и 21. века. Аутор који се преводи два пута је Жорж Перек. У поређењу са осталим часописима *Поља* су дала највећи допринос у превођењу француске поезије, која је објављена 19 пута.

²⁰³ Белешке се у *Летопису* јављају као пропратне чланцима из француске прозе или поезије.

Године 2008. Борис Лазић је направио избор савремене француске и франкофоне поезије и представио 17 песника. У избору *Поља* половина аутора су франкофони аутори. Готово сви аутори су рођени и стварају у другој половини 20. века. Највећи број песама објављен је за време уредништва Алена Бешића. Проза на француске теме настала на српском језику објављена је три пута.

Огледи настали на српском језику у часопису *Поља* објављени су 40 пута и то је овај часопис по броју огледа поставио на друго место, после *Златне греде*. Од 2000. до 2007. објављено је 22,5% огледа, а остатак од 77,5% између 2007. и 2010. године, што сведочи о промењеној оријентацији часописа након промене уредништва. Аутори чији су се текстови више пута преводили јесу Мишел Фуко (4), Милан Кундера (3) и Рејмон Кено (2). Мишелу Фукоу и ауторима потенцијалне литературе биле су посвећене посебне рубрике. Са енглеског је преведено 19 текстова, са француског 14. Једино овај часопис преводи текстове са чешког, мађарског и немачког. Објављено је 18 огледа домаћих аутора на француске теме и по томе су *Поља* на трећем месту по доприносу. Пет огледа објављено је пре 2007. године и у том периоду два пута се говори о Камију и филозофији апсурда. Огледи још говоре о Марселу Прусту, Антоану Компањону, Гиставу Флоберу, Фукоу, Кеноу, Барту и др. Претежно се бирају аутори и мислиоци који су обележили 20. век; спорадично се срећу текстови о писцима и делима 19. или неким обичајима из 17. века. *Поља* су објавила једну критику, два интервјуа са Бартом и Фукоом. Нису се објављивали некролози и белешке.

У *Пољима*, часопису за књижевност и теорију, објављено је укупно 89 чланака, што чини 17,14% свих текстова. Од тога је 18 чланака објављено за период до 2007. године, што чини 20,22% текстова објављених у *Пољима*. Преосталих 71 или 79,77% текстова објављени су за време трећег уредништва, после 2007. године. Ови бројеви несумњиво потврђују да је политика уредништва промењена када су у питању текстови на француске теме. У табели се може видети приказ по броју текстова за време сваког од три уредништва. Више пута су се преводили радови Мишела Фукоа и Жоржа Перека. Број објављених текстова на француске теме у току првог, другог и трећег уредништва приказан је у табели број 7.

Табела 7

7.4 Реч

Прозни текстови и поезија француских аутора нису заступљени у часопису *Реч*. Проза и поезија домаћих аутора на француске теме није забележена.

Реч је објавила 24 огледа настала на српском језику и налази се на трећем месту по доприносу у оквиру овог жанра. Највећи број огледа преведен је 2000. године (8). Од 2004. до почетка 2007. године није било превода огледа. Аутори који се највише преводе јесу Делез (5) и Левинас (2), док се њихова филозофија објашњава у још три текста, односно у још једном тексту. О Фукоовој филозофији говори се у четири текста, о Дериди у три. О француским филозофима говори се у 75% огледа, које преводи *Реч*. Филозофске теме су доминантне, али се јављају и чланци на политичке, историјске и социолошке теме. Један оглед бави се филмом. *Реч* највише преводи мислиоце друге половине 20. века. Текстови са енглеског преведени су четрнаест пута, а са француског десет. И у овом часопису највећи број огледа је посвећен савременим француским филозофима, а преузимање њихових текстова из англофоних извора потврђује њихов планетарни утицај. Поред неких огледа објављени су и њихови оригинали у истом броју. Када посматрамо жанрове у оквиру овог часописа, највећи допринос на француске теме је у преведеним огледима и износи 68,57%.

Реч је објављивала огледне текстове домаћих аутора на француске теме оријентисане филозофски, политички и културолошки. Објављено је једанаест таквих текстова распоређених на шест година, а највећи број је објављен до 2003. године када број почиње да опада. Два огледа се баве филмом. На челу са Делезом, Левинасом, Фукоом, Деридом, Бодријаром и Бартом, текстови у часопису *Реч* баве се мислицима и теоретичарима друге половине 20. века. То одговара тенденцији коју следе остали књижевни часописи.

Реч је укупно објавила 35 чланака на француске теме, што чини 0,67% укупног броја свих чланака. Критички текстови, интервјуи, некролози и белешке нису забележени у истраживаном периоду. Најпревођенији аутори у овом часопису јесу Делез и Левинас. Са почетном тежњом да се у часопису чита „вредна књижевна реч“ (Марчетић, 1994: 5), можемо рећи да је у случају чланака на француске теме то била „вредна филозофска реч“.

7.5 Кораџи

Кораџи су као један од часописа представника регионалне периодике објавили укупно седамнаест чланака на француске теме, који су почев од 2002. године распоређени на преостале истраживане године. Преведено је пет прозних текстова савремених аутора: Жоржа Перека, Фредерика Бекбедеа, Пом Жуфруа, Натали Сарот и Мишела Уелбека. Преводи се поезија четири француска песника: Пјера де Ронсара, Шарла Орлеанског, Филипа Жакотеа и Жака Дипена. Објављен је један прозни текст и једна драма два домаћа аутора. Превод се три огледа на француске књижевне теме, а објављена су и три огледа домаћих аутора. Критике, интервјуи и некролози нису забележени у истраживаном периоду.

7.6 ПроФемина

ПроФемина је три пута објавила прозне текстове француских ауторки, Јасмине Резе, Симоне де Бовоар и Франсоазе Мале-Жорис. Од 2006. године након промена у уредништву, није више било превода прозних текстова. Преведена је једна драма Аготе Кристоф. Преведена поезија није забележена, као ни проза, поезија и драма домаћих аутора на француске теме. Преведена су три огледа, Џоане Дракер, Гризелде Полок и Елен Сиксу. Објављена су три

огледа домаћих ауторки на француске теме, који се баве теоријама Јулије Кристеве и Елен Сиксу. Објављена је једна критика, која представља два француска модерна романа. Једино је критику написао мушки аутор, Саша Ћирић, и она се бави делима која су написали мушки аутори. Један објављен интервју урађен је са Елен Сиксу. Некролози и белешке нису објављивани.

ПроФемина је објавила четрнаест чланака на француске теме. Ауторка која је заступљена са највећим бројем чланака је Елен Сиксу. Одабиром превођених ауторки и оних о којима се пише, а које припадају 20. и 21. веку, овај часопис потврђује своју окренутост ауторкама и читатељкама, као и склоност ка савременим тенденцијама. Не само да се даје предност женском стварању, већ и темама значајним за женску популацију.

7.7 Београдски књижевни часопис

Београдски књижевни часопис је превео један прозни текст Ж.М.Г. Ле Клезиоа. Три пута су преведени француски песници: Шарл Бодлер, Анри Мешоник и Филип Делава. Делава је своју песму посветио Београду. Објављен је један текст Владимира Пиштала, који у наслову носи име француске престонице. Објављене су песме Светозара Влајковића у којима се изражава сећање на Декарта. Преведено је петнаест огледа на француске теме, а од тога десет је радова професора Грејема Роба, који говоре о животу и делу Балзака, Рембоа и Игоа. Теоријом књижевности баве се текстови Цветана Тодорова и Мајкла Рифатера. Са енглеског језика је преведено 80% огледа. Објављена су два огледа домаћих аутора; они се баве преводом и анализом Бодлерове песме и трубадурском поезијом. Објављена је једна критика у којој се вреднује превод Бодлерове збирке. Интервјуи, белешке и некролози нису забележени.

За шест година излажења, са којима улази у ово истраживање, *Београдски књижевни часопис* је објавио 24 чланка на француске теме књижевне оријентације. Највећи допринос остварен је у жанру огледа, који чине 62,5% од свих чланака објављених у овом часопису. Највише огледа посвећено је Рембоу.

7.8 Књижевна реч

Преводи француске прозе објављени су у два наврата у току последње године излажења *Књижевне речи*. Реч је о одломцима Ерик-Емануела Шмита и Оливијеа Ролена. Француска поезија представљена је три пута песмама Амине Саид, Филипа Танселена и Ришара Роњеа. Објављено је осам песама Биљане Миловановић, које су посвећене Клоду Монеу. Објављена су четири огледа домаћих аутора, која се баве Роланом Бартом, наратологијом као науком и уметношћу Марсела Дишана. Сви огледи објављени су у току једне године. Објављен је један интервју са Милом Алечковић-Николић. Остали жанрови нису забележени.

За пет година излажења током истраживаног периода, *Књижевна реч* је објавила једанаест чланака на француске књижевне теме.

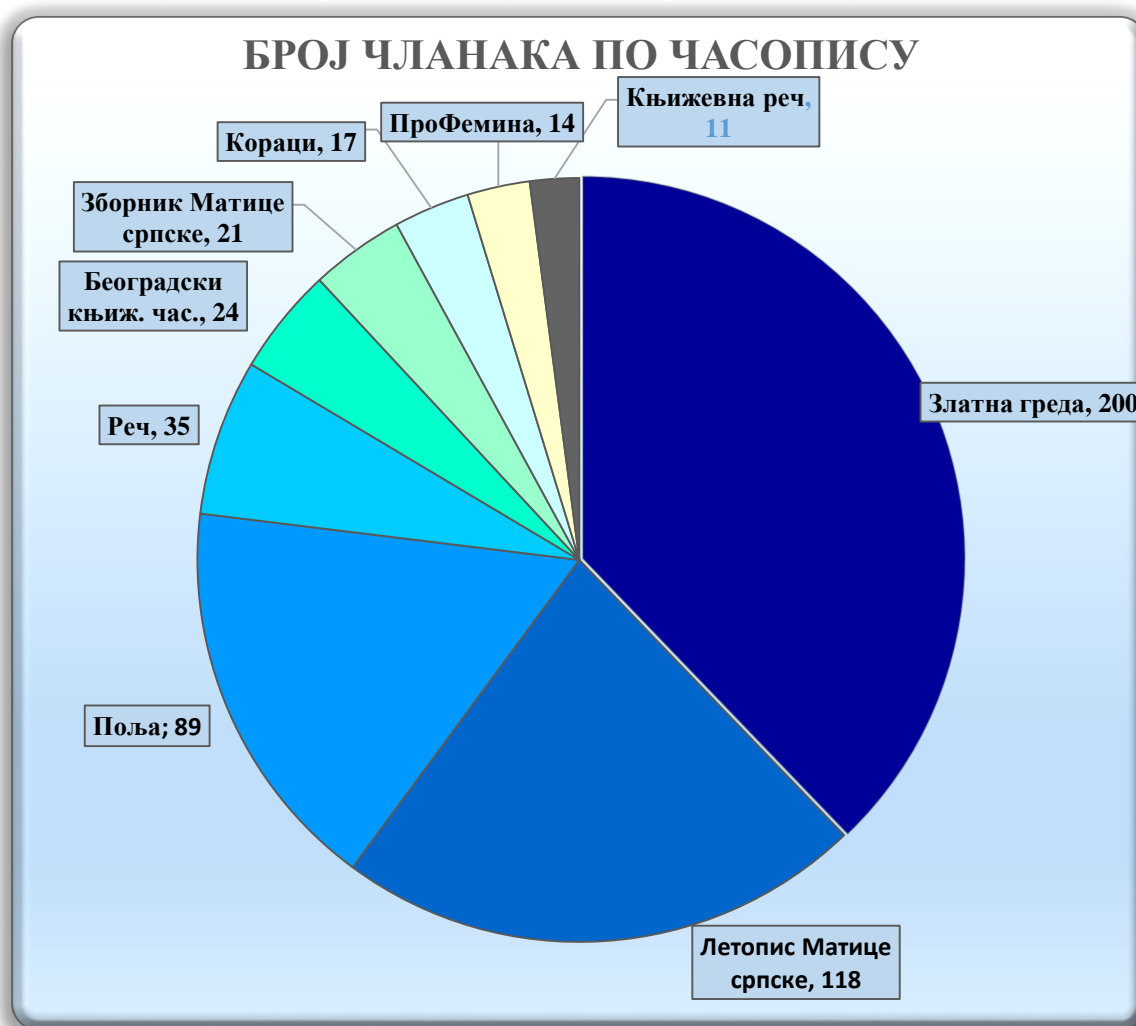
7.9 Зборник Матице српске за књижевност и језик

Зборник Матице српске за књижевност и језик је као научни часопис дао допринос од 21 чланак, који улазе у корпус овог истраживања. Од тога, 17 чланака или 80,95% чине огледи домаћих аутора на француске теме, а њих четири или 19,04% чини критика. Са овим бројем објављених огледа, *Зборник* се нашао на четвртном месту по доприносу када је реч о овом жанру. У текстовима се често пореде домаћи писци са француским писцима, те је акценат стављен на књижевне везе између две књижевне културе. Критички текстови се баве књигама домаћих аутора, које говоре о француским писцима. Оне говоре на тему интертекстуалности,

наратологије, модерне француске лирике. Књижевности се приступа из угла теорије књижевности, што и јесте у складу са одређењем овог часописа. Остали жанрови нису забележени.

По мишљењу многих аутора, што је било изложено на почетку рада, управо је простор културе и науке тај који пружа највише могућности за преплитање два различита утицаја. Сви преводиоци, професори и други аутори текстова на француске теме, као и уредници на челу часописа и публика, независно од доприноса, имају значајну улогу у ширењу француске културе на нашим просторима и тако постају активни модератори друштва коме припадају. Два часописа дала су посебан допринос, *Златна греда* и *Летопис Матице српске*, са 60,11% свих чланака. Удео свих часописа у доприносу по броју чланака на француске теме представљен је у табели број 8.

Tabela 8

Истраживање присуства француских тема представља само један део онога што српска модерна периодика садржи, те се надамо да ће оно потакнути будуће истраживаче. Наредна истраживања би могла да иду у правцу преиспитивања присуства других светских књижевности, њиховог утицаја на српску књижевност и њиховог међусобног односа унутар шире постављеног полисистема. Она би могла да уврсте дневну штампу и преиспитају присуство француских тема, а потом да успоставе однос између резултата добијених у књижевној и некњижевној периодици.

БИБЛИОГРАФИЈА

БЕОГРАДСКИ КЊИЖЕВНИ ЧАСОПИС

Главни и одговорни уредник: Милован Марчетић

Године излажења: 2005 – до данас

Место излажења: Београд

Ритам излажења: Четири пута годишње – 15. марта, 15. јуна, 15. септембра и 15. децембра

Издавач: Књижевно друштво ХИПЕРБОРЕЈА

Штампарија: „Чигоја“ штампа Београд

2006

1. Пиштало, В. *Тесла у Паризу*, бр. 2, 35-40.
2. Рифатер, М. *Семантика песме*, са француског превела Марија Панић, бр. 2, 199-214.
3. Роб, Г. *Цена слободног предузетништва – Балзак као бизнисмен*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 2, 135-165.

2007

4. Бодлер, Ш. *Путовање*, са француског превео Леон Којен, бр. 8, 43-48.
5. Којен, Л. *Уз превод Бодлеровог путовања*, бр. 8, 49-50.

2008

6. Вестерлунд, Ф. *Ле Клезио и његов језик*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 13, 157-163.
7. Клезио, Ж. М. Г. *ле, Гледати небо*, са француског превела Драгица Мугоша, бр. 13, 59-67.
8. Мешоник, А. *Бескрајно у долажењу*, препевао са француског Коља Мићевић, бр. 13, 68-73.
9. Мићевић, К. *Рајмон Јордан – васкрсли трубадур (активан око 1186-1195)*, бр. 10, 101-105.
10. Роб, Г. *Рембоов долазак у Париз и „Бриселски инцидент“*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 12, 81-105.
11. Роб, Г. *Рембоово путовање на Јаву*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 13, 79-101.
12. Роб, Г. *Савришено мало чудовиште – Рембоово школовање и прве песме*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 11, 69-90.
13. Тодоров, Ц. *Чему служи књижевност?*, са енглеског превео Саша Сојкић, бр. 10, 139-161.

2009

14. Роб, Г. *Рембо у Тађури и Абисинији*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 14, 121-141.
15. Роб, Г. *Рембоови последњи месеци*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 15, 107-127.
16. Роб, Г. *Сабља у ноћи (из биографије Виктора Игоа)*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 16-17, 111-125.

2010

17. Валери, П. *Проблем музеја*, са француског превео Дени Ст. Добросављевић, бр. 19, 132-135.
18. Влајковић, С. *Сећање на Декарта*, бр. 19, 40-43.
19. Делаво, Ф. *Престоница у лето*, са француског препевао Коља Мићевић, бр. 18, 174-176.
20. Елез, В. *Нови преводи из „Цвећа зла“*, бр. 20-21, 159-164.
21. Роб, Г. *Битка око „Ернанија“ (из биографије В. Игоа) – Игоов драмски ураган*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 19, 69-85.
22. Роб, Г. *Културни удар века (из биографије В. Игоа) – Виктор Иго као родоначелник романтизма*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 18, 129-139.
23. Роб, Г. *Моја драга Жилијета (из биографије В. Игоа)*, са енглеског превео Иван Радосављевић, бр. 20-21, 79-101.
24. Слоут, С. *Прустовска резонанца у Набоковљевој Лолити*, са енглеског превела Ивана Миливојевић, бр. 19, 106-119.

ЗЛАТНА ГРЕДА

Поднаслов: Лист за књижевност, уметност, културу и мишљење

Главни и одговорни уредник: Јован Зивлак

Године излажења: 2001 – до данас

Место излажења: Нови Сад

Ритам излажења: Месечно

Издавач: Друштво књижевника Војводине

Штампарија: МБМ плас

2001

1. Уредништво, *(Гонкурова награда...)*, бр. 2, 59.
2. Фуко, М. *Застрашујући карактер казне*, са француског превела Милица Козић, бр. 2, 44-53.
3. Радојчић, С. *Есеј о „Елементалном злу“*, бр. 1, 54.

2002

4. Бишоп, М. *Топ тен француске поезије*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 11, 46-49.
5. Бодријар, Ж. *Хирушка естетика другости*, са француског превео Милорад Беланчић, бр. 6, 11-12.
6. Брукнер, П. *Беда просперитета*, са француског превела Соња Гобец, бр. 7-8, 11-14.
7. Бурдије, П. *Делегирање и политички фетишизам*, са француског превео Бранко Ракић, бр. 7-8, 4-10.
8. Уредништво, *Гонкурова награда 2002*, бр. 13, 76.
9. Денегри, Ј. *Жорж Диди-Иберман и једно француско читање америчког минимализма*, бр. 12, 22-23.
10. Дерида, Ж. *Онто-теологија национал-хуманизма (пролегомена за једну хипотезу)*, са француског превео Петар Вујичин, бр. 4-5, 43-52.
11. Женет, Ж. *Метакритичка увертира*, са француског превео Владимир Капор, бр. 11, 40-45.
12. Женет Ж. *Метакритичка увертира 2*, са француског превео Владимир Капор, бр. 12, 31-37.

13. Леви, П. *Кибердемократија*, са француског превео Бранко Ракић, бр. 4-5, 40-42.
14. Мандић, З. М. *Споменик лепоти, љубави и рими*, бр. 11, 70-71.
15. Мот, В. *Десет прича о француском роману деведесетих*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 4-5, 59-61.
16. Перек, Ж. *Ствари (одломак из романа)*, са француског превела Бранка Новаковић, бр. 14, 4-5.
17. Прстојевић, А. *Фикција омогућава да се разуме извор уметничке праксе*, интервју са Жан-Мариом Шефером, бр. 9-10, 4-5.
18. Прстојевић, А. *Мондијализација теоријских токова*, интервју са Антоаном Компањоном, бр. 6, 4-5.
19. Скарпета, Г. *Бечке скице*, превео Павле Секеруш, бр. 14, 16-24.
20. Уредништво, *Француске књижевне награде*, бр. 14, 76.
21. Уредништво, *(Француска књижевна награда...)*, бр. 3, 64.
22. Фуко, М. *Старање о себи и старање о другима*, са француског превела Милица Козић, бр. 13, 12-18.
23. Уредништво, *(23. јануара 2002...)*, бр. 4-5, 72.

2003

24. Бура, О. *Столеће Гонкура*, са француског превела Соња Гобец, бр. 26, 48-50.
25. Бурдије, П. *Три стања поља – Стицање аутономије (критичка фаза настанка поља)*, са француског превео Владимир Капор, бр. 23, 4-9.
26. Денегри, Ј. *Марселин Плејне и веза структурализма са теоријом и критиком савремене уметности*, бр. 23, 38-40.
27. Денегри, Ј. *Пјер Рестани и екстремни пример милитантне критике на делу*, бр. 21-22, 18-20.
28. Уредништво, *Ин мемориам: Морис Бланио (1907-2003)*, бр. 17, 72.
29. Уредништво, *Ками против Сартра*, бр. 15-16, 80-81.
30. Лемје, Е. *Гонкур – не причајмо о корупцији*, интервју са Жан-Ивом Молијеом, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 26, 51-52.
31. Лемје, Е. *Дерида у Холивуду*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 26, 70.
32. Уредништво, *Педесет година париске ревије*, бр. 26, 70-71.
33. Поттић, Д. *Комплементарност и разлика*, бр. 21-22, 67-68.
34. Поттић, Д. *Моцарт мисли на председника Маоа*, бр. 18, 66-67.
35. Тодоров, Ц. *Међузависност*, са француског превео Јован Попов, бр. 21-22, 4-9.
36. Уредништво, *Француске књижевне награде*, бр. 25, 76.
37. Холдефер, Ч. *Америчка литература и Француска – крокодил намигује*, са енглеског превела Наташа Ваван, бр. 26, 20-22.

2004

38. Ализар, М. *Фатална лепота*, превод нн, бр. 30, 51-52.
39. Анри, К. Лери, Р. & Демел, К. *Тасић на француском*, са француског превела Ивана Адамовић и Соња Гобец, бр. 38, 73-77.
40. Беланчић, М. *Дерида без Дерида*, бр. 37, 63-64.
41. Беније, П. *Исидор Дикас ексцентричан упркос себи*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 30, 48-50.
42. Беренсмајер, И. *Без сталне адресе: Паскал, Сервантес и променљива функција књижевне комуникације у раној модерној Европи*, превела Наташа Ваван, бр. 38, 45-52.
43. Галет, Б. *Уметност машина*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 31, 29.
44. Гарсија, Д. *Нова ситуација*, превод са француског И. А., бр. 34-35, 80.

45. Д. Е. Бурдије, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 31, 28.
46. Деги, М. *Стање*, са француског превео Павле Секеруш, бр. 32-33, 4-6.
47. Делвај, Б. *Марсел Дишан „Добровољни техничар“*, са француског превела Соња Гобец, бр. 30, 45-46.
48. Делез, Ж. *Филозофија и мањине*, са француског превео Дејан Аничич, бр. 36, 4.
49. Демир, А. Леузон-Миран, Ш. & Плио, С. *Субверзија*, превод Ивана Адамовић, бр. 27-28, 18-22.
50. Денегри, Ј. *Ив Мишо и сагледавање савремене уметности у „расплинутом стању“*, бр. 34-35, 17-18.
51. Дерида, Ж. *Шта је деконструкција?*, превео Милорад Беланчић, бр. 37, 52.
52. Его, Р. *Велики скок књиге у Кини*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 34-35, 42-45.
53. Занон, Д. *Жорж Санд – Солидарна аутобиографија*, са француског превела Соња Гобец, бр. 29, 37-38.
54. Кисе, Ф. *Ново рухо дискусије*, са француског превела Соња Гобец, бр. 38, 63-67.
55. Квас, М. *Уређивање робног света: Потрошачка револуција и класификација објеката у Француској осамнаестог века, први део*, превела Љиљана Петровић, бр. 34-35, 46-56.
56. Квас, М. *Уређивање робног света: потрошачка револуција и класификација објеката у Француској осамнаестог века, други део*, превела Љиљана Петровић, бр. 36, 58-64.
57. Де Квинси, Т. *Последњи дани Имануела Канта*, са француског превела Соња Гобец, бр. 36, 42-43.
58. Латур, Б. *Рат слика – какав рат?*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 31, 27-28.
59. Лекарм, Ж. *Класични – упркос себи – у жанру аутобиографије*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 29, 35-36.
60. Лемер, Ж. Ж. *Загонетни господин Шулиц*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 38, 39-41.
61. Мије, Р. *Мој живот међу сенкама*, превод нн, бр. 27-28, 27-30.
62. Милић, Н. *Adieu, Жак Дерида (1930-2004)*, бр. 37, 53-62.
63. Мирковић, М. *Растко Петровић код Андре Жида*, бр. 36, 48-49.
64. Уредништво, *Навике и обичаји читалаца у Великој Британији и Француској*, бр. 30, 75.
65. Уредништво, *Нови члан француске академије*, бр. 31, 79.
66. Уредништво, *Овогодишње француске књижевне награде*, бр. 37, 81.
67. Палу, А. *У виноградима писаца*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 37, 38-39.
68. Перије, Ф. & Каписин, Р. *Шта се чита у Европској унији?*, превод са француског И. А., бр. 34-35, 81.
69. Понво, Ф. ле, *Једна изложба: Марсел Дишан*, са француског превела Соња Гобец, бр. 30, 47.
70. Портвен, К. *Сећање и правда*, интервју са Цветаном Тодоровим, са француског превео Владимир Капор, бр. 36, 32-38.
71. Уредништво, *Рекламирање књига на телевизији у Француској*, бр. 27-28, 80.
72. Уредништво, *Ремикс романописца*, бр. 34-35, 79.
73. Рење, Т. *Од аутобиографије до аутофикције: парадоксална генеалозија*, са француског превела Соња Гобец, бр. 29, 33-34.
74. Савић, М. *Легитимација и делегитимација ауторитета*, бр. 27-28, 4-7.
75. Савић, М. *Постмодернизам као политика отпора*, бр. 29, 7-9.
76. Савић, М. *Рефлексивно писање – писање као отпор*, бр. 30, 12-14.
77. Спранци-Цубер, М. *Приповедање као форма експликације: наука и историја*, са француског превела Соња Гобец, бр. 31, 30-36.
78. Уредништво, *Угроженост језика*, бр. 30, 76.
79. Фуко, М. *Моћ и норма*, превео Дејан Аничич, бр. 36, 5-7.
80. Уредништво, *Хумор: Да ли издавачима недостаје строгост?*, превод са француског С. Г., бр. 34-35, 79-80.

81. Шандернагор, Ф. *Боја времена*, са француског превела Соња Гобец, бр. 34-35, 21-22.

2005

82. Бесон, Ф. *Крчки дани*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 60, 23-24.
83. Уредништво, *Декарту враћени углед и част*, бр. 42, 79-80.
84. Денегри, Ј. *Катрин Миле и појам „савремена уметност“*, бр. 44, 41-42.
85. Евалд, Ф. *Филозофија као чин – Мишел Фуко*, са француског превела Соња Гобец, бр. 42, 13-16.
86. Уредништво, *Ин мемориам Клод Симон (1913-2005)*, бр. 45-46, 81.
87. Јелисавац, З. *Правила уметности у друштвеном пољу моћи*, бр. 41, 72-73.
88. Јончић, П. *Филмски путници и туристи*, бр. 39-40, 46-50.
89. Калам, К. *Ерос у мелничкој поезији*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 48, 56-66.
90. Калам, К. *Песничке ливаде и вртови*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 60, 47-50.
91. Уредништво, *Књижевне награде у Француској*, бр. 45-46, 80.
92. Остер, К. *Непредвиђен*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 44, 27-28.
93. Попов, Ј. *С оне стране романтичне љубави: Бенжамен Констан и Стендал*, бр. 60, 62-65.
94. Ревел, Ж. *О концепту у правом смислу речи*, са француског превела Соња Гобец, бр. 42, 17.
95. Сенелар, М. *Проблем либерализма*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 41, 4-5.
96. Тратнер, М. *Деридин дуг према Милтону Фридману*, са енглеског превела Љиљана Петровић, бр. 39-40, 4-12.
97. Фернио, К. *Како издати књигу*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 42, 47-48.
98. Фернио, К. *Пишчев рачун као позајмица*, са француског превела Ивана Адамовић, бр. 42, 49.
99. Уредништво, *Французи окрећу леђа Сартру*, бр. 45-46, 80-81.

2006

100. Армел, А. & Делон, М. *Покрет ослобођења*, интервју са Цветаном Тодоровим, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 54, 22-24.
101. Биснел, Ф. „*Стварање историје је атеистички еквивалент молитве*“, интервју са Полом Веном, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 51-52, 36-40.
102. Боаје, Ф. *Библија као наслеђе*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 51-52, 42-43.
103. Бодријар, Ж. *Виртуалност и догађаји: пакао моћи*, са француског превела Наташа Пралица, бр. 54, 4-9.
104. Бодријар, Ж. *Осуда и казна нашег друштва*, са француског превела Наташа Пралица, бр. 56-57, 4-5.
105. Булук, К. *Да ли је хебрејски језик језик Библије?*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 51-52, 41.
106. Вејл, С. *Тежина и благородност*, са француског превела Нина Живанчевић, бр. 62, 4-10.
107. Вејн, П. *Шта је представљао римски цар?*, са француског превела Мирослава Дебељачки-Јовичић, бр. 56-57, 53-63.
108. Уредништво, *Гонкур у рукама Американаца из Барселоне*, бр. 60, 73.
109. Гулмо, Ж. М. *Дух времена*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 55, 26-27.
110. Денегри, Ј. *Никола Бурио и савремена уметност у режиму постпродукције*, бр. 56-57, 28-29.
111. Јелисавац, З. *Психијатризација знања*, бр. 56-57, 65.

112. Уредништво, *Корумпираност жирија књижевних награда*, бр. 60, 72-73.
 113. Ларер, К. *Рађање економског либерализма*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 55, 28-29.
 114. Лејс, С. *Писци и новац*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 54, 81.
 115. Монтено, Ж. *Махабхарата*, са француског превела Мирослава Дебељачки-Јовичић, бр. 62, 32-34.
 116. Пијан, Д. *Уметност и егзистенција – Жан-Пол Сартр (1905-1980)*, бр. 54, 41-44.

2007

117. Аполинер, Г. *Мост Мирабо*, са француског препевао Иван В. Лалић, бр. 72-73, 1.
 118. Бадју, А. *Антифилозоф*, са француског превела Бојана Новаковић, бр. 67, 12-13.
 119. Бајар, П. *Како говорити о непрочитаним књигама?*, са француског превео Владимир Капор, бр. 68-69, 4-5.
 120. Беланчић, М. *Бодријар: хиперреално и смрт*, бр. 65, 8-10.
 121. Бланшо, М. *О пријатељству, смрти и префињеној тузи мисли*, бр. 65, 4.
 122. Болон, П. *Мислилац будућности*, са француског превела Бојана Новаковић, бр. 67, 17-18.
 123. Вијон, Ф. *Балада обешених*, са француског препевао Коља Мићевић, бр. 65, 2.
 124. Даковић, Н. *У регистратури, писати после Бодријара*, бр. 67, 46-48.
 125. Жанкур, О. *Да ли је француска књижевност у опасности?*, интервју са Цветаном Тодоровим и Ришаром Мијеом, са француског превела Мирослава Дебељачки-Јовичић, бр. 66, 55-56.
 126. Живанчевић, Н. *Саопштење жирија о добитнику Међународне награде за књижевност Нови Сад*, бр. 70, 44-45.
 127. Јелисавац, З. *Чему још атеолошко мишљење?*, бр. 68-69, 66-67.
 128. Кено, Р. *Деца из муља*, са француског превела Мирослава Дебељачки, бр. 63-64, 23-25.
 129. Лафарж, Ж. *Хронолошки подаци*, са француског превела Бојана Новаковић, бр. 67, 19-21.
 130. Леонар, С. *Интервју са Гетом Ганapati-Доре*, бр. 68-69, 34-36.
 131. Леонар, С. *Тежња ка космополитизму*, са француског превела Бојана Новаковић, бр. 67, 29-30.
 132. Леонар, С. *Чудесна постмодерна*, са француског превео Бојан Стефановић, бр. 67, 31-32.
 133. Линдси, Џ. Р. *Промишљање политичког*, са енглеског превела Наташа Ваван Пралица, бр. 72-73, 7-11.
 134. Лотина, Р. *Отвореност уместо самодовољности*, интервју са Жан-Пјером Фајом, бр. 71, 72-73.
 135. Норис, Т. *Конзумација знакова, конзумација полиса: Хана Арент и Жан Бодријар о потрошачком друштву и помрачењу стварности*, бр. 63-64, 4-12.
 136. Уредништво, *После Дериде*, бр. 68-69, 76-77.
 137. Рејмонд, Д. *Меланхолични заводник*, са француског превела Јелена Михаиловић, бр. 67, 14-16.
 138. Рош, Џ. *Црно сунце – Батај о Де Саду*, бр. 67, 33-42.
 139. Сартр, М. *Смрт Хипатије или остати паганин у хришћанском свету*, бр. 68-69, 55-58.
 140. Танселен, Ф. *Бол*, са француског препевале Нина Живанчевић и Емилија Церовић млађа, бр. 70, 62-63.
 141. Танселен, Ф. *Рећи теби*, са француског превела Емилија Церовић Млађа, бр. 63-64, 44-45.
 142. Фај, Ж. П. *Језик песка*, са француског препевали Нина Живанчевић-Сородје и Марк Сородје, бр. 70, 46-49.

143. *Француска – рај за онлине књижаре*, бр. 66, 72.
144. Фуко, М. *Ви сте опасни*, са француског превела Мирослава Дебељачки-Јовичић, бр. 65, 49.
145. Фуко, М. *Дискурс и истина*, превела Наташа Пралица, бр. 66, 15-20.
146. Фуко, М. *Кинички филозофи и њихове технике*, превела Наташа Пралица, бр. 74, 4-8.
147. Фуко, М. *Omnes et singulatim: Ка критици политичког разума*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 66, 4-14.
148. Хасен, З. Ч. М. *Изненадни глас*, са француског препевала Нина Живанчевић, бр. 70, 72-73.
149. Шаратје, Ф. *Рабиндранат Тагоре*, са француског превела Бојана Новаковић, бр. 68-69, 37-38.

2008

150. Готје, Т. *Три песме*, препевали Татјана Пајић и Владимир Јагличић, бр. 78, 1, 71.
151. Дебор, Г. *Негација и потрошња у култури. Друштво спектакла – Поглавље 8*, са француског превела Мирјана Маринковић, бр. 81-82, 14-18.
152. Уредништво, *In memoriam: Ален Роб-Грије (1922-2008)*, бр. 77, 78.
153. Уредништво, *In memoriam: Еме Сезар (1913-2008)*, бр. 79-80, 74.
154. Уредништво, *In memoriam: Жилијен Грак (1910-2007)*, бр. 75-76, 74.
155. Label France, „*Француски језик је највероватније моја једина стварна домовина*“, интервју са Ж.М.Г. Ле Клезивоом, превела О. Миок, бр. 85-86, 54-55.
156. Леклер, С. *Ниче, Делез и спорт*, превела Фросина Димовска, бр. 75-76, 61-65.
157. Лошонц, А. *Закаснило сећање на Ги Дебора (I)*, бр. 81-82, 6-11.
158. Лошонц, А. *Закаснило сећање на Ги Дебора (II)*, бр. 85-86, 6-10.
159. Маршал, П. *Ги Дебор и Ситуационисти*, са енглеског превела Ивана Веља, бр. 81-82, 12-13.
160. Мишо, А. *Једна песма: Против*, са француског превео Јован Христић, бр. 81-82, 1, 91.
161. Монлуж, И. ал. „*Демократија је рођена ограничавањем права на приватну својину*“, интервју са Жаком Рансијером, бр. 75-76, 7-8.
162. Монлуж, И. ал. *Есеј: Мржња демократије*, бр. 75-76, 8.
163. Нанси, Ж. Л. *Слика и насиље*, са француског превела Горана Продановић, бр. 77, 10-15.
164. Пајин, Д. *Од импресионизма до перформанса – Сећање на Марсела Дишана (1887-1968)*, бр. 77, 60-64.
165. Пајин, Д. *Самоубиство – некад и сад. У статистици, религији, филозофији, књижевности и антипсихијатрији*, бр. 78, 43-56.
166. Проле, Д. *Ксенологија версус онтологија*, бр. 85-86, 26-29.
167. Рансијер, Ж. *Еманциповани гледалац*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 79-80, 4-11.
168. Рансијер, Ж. *Промишљање између дисциплина: естетика знања*, са енглеског превела Наташа Пралица, бр. 78, 10-13.
169. Руфел, Л. *Политика књижевности*, интервју са Жаком Рансијером, са француског превела Мирјана Маринковић, бр. 75-76, 9-12.
170. Селарс, Ц. *Космичка перспектива: Делез, романтизам, стоицизам*, са енглеског превела Љиљана Петровић, бр. 79-80, 20-30.
171. Уредништво, *Село књига поред Париза*, бр. 77, 77.
172. Скарпета, Г. *Стратегија субверзије – Ги Дебор, неприлагођен*, са француског превела Оливера Ранковић, бр. 81-82, 4-5.
173. Сташевић, М. *Периферија као покретачко место*, бр. 81-82, 80-81.
174. Томашевић, Б. *Са Мишелом Фукоом мислити на књижевност*, бр. 81-82, 46-54.

2009

175. Бадју, А. *Филозофија и жеља*, са енглеског превео Стеван Брадић, бр. 97, 53-57.
176. Бодријар, Ж. *Симулација и трансестетика: Ка тачки у којој уметност нестаје*, превела Наташа Пралица, бр. 90-91-92, 10-13.
177. Милс, С. *Дискурс*, превод Дејан Аничич, бр. 87-88, 53-58.
178. Муслар, О. П. *Реч није моралнија од слика*, интервју са Жаком Рансијером, бр. 87-88, 50-52.
179. Хернс-Бранамаман, Џ. О. „*Зар не морамо и сами постати богови?*“, превела Наташа Пралица, бр. 89, 7-12.
180. Портан, Ж. *Када улазим*, са француског превела Тања Пекић, бр. 93-94, 40-41.
181. Роже, Ф. *Друштво припитомљује љубавника кроз љубавну причу*, интервју са Роланом Бартом, са француског превео Андрија Филиповић, бр. 89, 50-54.

2010

182. Бадју, А. *Догађај код Делеза*, интервју са Николасом Тронгом, са енглеског превео Стеван Брадић, бр. 101-102, 7-9.
183. Бадју, А. *Истина љубави*, са француског превела Оливера Миок, бр. 108-109, 16-21.
184. Бадју, А. *Признање једног филозофа*, са француског превела Тања Пекић, бр. 99-100, 5-11.
185. Бадју, А., *Савремена фигура војника у политици и песништву*, са енглеског превео Стеван Брадић, бр. 101-102, 4-6.
186. Вашалић, Д. *Париз на операционом столу*, бр. 110, 47-51.
187. Готје, А. *Акт мишљења према Жану Бодријару*, са француског превела Тања Пекић, бр. 108-109, 12-15.
188. Кресојевић, С., *Обличја Еме Бовари*, бр. 101-102, 53-57.
189. Масип, А. *Од части до бешчаића песника отпора?*, са француског превела Тања Пекић, бр. 110, 32-33.
190. Миок, О. *Изгнанство као начин живота*, бр. 99-100, 84-85.
191. Уредништво, *Мишел Уелбек осваја Гонкурову награду*, бр. 108-109, 85-86.
192. Оксала, Џ. *Насиље и библиотека модерне*, са енглеског превела Ивана Веља, бр. 110, 13-23.
193. Пајин, Д. *Осуђен на слободу*, бр. 103-104, 64-73.
194. Пеј, С. *Коментар једне изреке*, са француског препевала Тања Балог, бр. 105-106, 37-40.
195. Уредништво, *Познати француски филозоф жртва књижевне обмане*, бр. 99-100, 114.
196. Рансијер, Ж. *Естетско раздвајање, естетска заједница: Сцене из естетског режима уметности*, са енглеског превео Стеван Брадић, бр. 99-100, 20-27.
197. Реј, Л. *Лица*, са француског препевала Тања Пекић, бр. 105-106, 73-75.
198. Синха, С. *Ништавило је раскошни фестивал*, са француског препевала Тања Пекић, бр. 105-106, 71-72.
199. Уредништво, *Француска се придружује трци за дигитализацију књига*, бр. 101-102, 83-84.
200. Цонсон, Д. *Разлика између победе и пораза: бодријаровска реверзибилност и шанса у односу на свет као улог*, превела Ивана Веља, бр. 103-104, 13-19.

КЊИЖЕВНА РЕЧ

Поднаслов: Магазин за књижевност, уметност, културна и друштвена питања; лист књижевне омладине Србије

Уредник: Срђан Станишић

Године излажења: 1972-2004.

Место излажења: Београд

Ритам излажења: Два пута месечно

Издавач: Књижевна омладина Србије

2002

1. Владић, М. *Наратологија као наука*, бр. 516, 10-11.
2. Владић, М. *Наратологија као наука (2)*, бр. 517, 4.
3. Деспих, Ђ. *Дискурс фрагмента Ролана Барта*, бр. 516, 4-6.
4. Миладиновић, П. *Ready – made*, бр. 518, 6-7.
5. Саид, А. *Три песме*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 516, 11.
6. Роње, Р. & Јовалекић, С. *Дијалог између Ришара Роњеа и Слободана Јовалекића поводом његове песме Ломача*, одломке Роњеових песама са француског препевао Борис Лазић, бр. 517, 5.

2004

7. Миловановић, Б. *Осам песама, као осам илустрација слика Клода Монеа*, бр. 522, 17.
8. Реуфи-Прлинчевић, Г. *Писање је чиштење душе*, интервју са Милом Алечковић Николић, бр. 522, 4-6.
9. Ролен, О. *Бар црних таласа*, са француског превела Зорица Ценић, бр. 524, 1, 17.
10. Танселен, Ф. *Шта остаје*, бр. 524, 23.
11. Шмит, Е. Е. *Секта егоиста*, са француског превела Зорица Ценић, бр. 522, 11.

КОРАЦИ

Поднаслов: Часопис за књижевност, уметност и културу

Уредник: Мирко Демић

Године излажења: 1966 – до данас

Место излажења: Крагујевац

Ритам излажења: двомесечно

Издавач: Народна библиотека „Вук Караџић“

Штампарија: „Интерагент“ Крагујевац

Тираж: 500 примерака

2002

1. Сегерс, П. *Подмукла поезија*, са француског превели Миша Радовановић, Борислав Хорват и Драган Крунић, св. 7-8, 129-138.
2. Симић, М. *О Филиповој и папиној тврдоглавости, о несрећним краљицама Ингебург и Ањеси, али и о епидемијама и добро потплаћеном дворском чувару*, св. 5-6, 33-42.

2003

3. Сарот, Н. *Кажу имбецили*, са француског превела Татјана Пајић, св. 5-6, 96-102.
4. Уелбек, М. *Остати жив*, са француског превео Борис Лазић, св. 7-8, 179-187.

2004

5. Орлеански, Ш. *Рондел пролећу*, превео Предраг Вертовшек, св. 7-8, 73-74.
6. Ронсар, П. де, *Сонет за Хелену*, превео Предраг Вертовшек, св. 7-8, 75-77.

2006

7. Жуфруа, П. *Спаситељка*, са француског превела Ивана Хаџи Поповић, св. 5-6, 97-103.
8. Танселен, Ф. *Поезија и догађај*, са француског превела Емилија Церовић Млађа, св. 1-2, 110-118.

2008

9. Бекбеде, Ф. *Дан кад сам се допадао девојкама*, са француског превела Ивана Хаџи Поповић, св. 3-4, 70-72.
10. Гаврић, Т. *О Хазардери*, св. 7-8, 115-127.
11. Жакоте, Ф. *Кукувија*, са француског превео Дејан Илић, св. 5-6, 61-70.
12. Томашевић, Б. *Писати-ни-за-кога*, св. 5-6, 111-122.

2009

13. Гаталица, А. *Разговор Салвадора Далија и Алена Боскеа у паклу*, св. 7-8, 165-176.
14. Дипен, Ж. *Лишајеви / Та жеравица даљина*, са француског превео Бојан Савић Остојић, св. 5-6, 96-98.
15. Сенекал, Д. *Писци натуралисти*, са француског превела Ивана Хаџи Поповић, св. 3-4, 222-224.

2010

16. Јавор, И. *Фантастична симултанка - О шаховској партији код Раблеа и Писарева*, св. 3-4, 112-118.
17. Перек, Ж. *Зимско путовање*, са француског превео Бојан Савић Остојић, св. 3-4, 51-56.

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ

Уредник: Драган Станић

Године излажења: 1824 – до данас

Место излажења: Нови Сад

Ритам излажења: месечно

Издавач: Матица српска

Штампарија: Будућност Нови Сад

Тираж: 1000 примерака

2000

1. Волков, В. *Први пут у историји – сувереност и ингеренција*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 466, св. 7-8, 53-56.
2. Греније, Р. *Леденац*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 465, св. 1-2, 31-37.
3. Греније, Р. *Заточенице*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 466, св. 9, 258-266.
4. Грујић, М. *Шекспиров врт у Паризу*, књ. 465, св. 5, 639-659.
5. Делез, Ж. *Књижевност и живот*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 465, св. 6, 788-794.
6. Кено, Р. *То било је сутрадан*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 465, св. 4, 396-398.
7. Коларић, И. *О апсурду, револту и смислу*, интервју са Адамом Нинковићем, књ. 465, св. 6, 912-920.
8. Павловић, М. *Свет виђен искоса (Патрик Бесон: Брабанови)*, књ. 465, св. 3, 338-340.
9. Павловић, М. *Једна историјска реинкарнација. Адолф Хитлер поново међу Немцима*, књ. 466, св. 11, 782-786.
10. Перс, С.Ц. *Изгнанство*, са француског превео Слободан Јовалекић, књ. 465, св. 6, 753-761.
11. Човић, Б. *У корак са светском транслатологијом*, књ. 466, св. 9, 403-404.

2001

12. Бабовић, М. *Филозофија апсурда у Камјејевом Странцу и Зли дуси Достојевског*, са руског превела Стојанка Бабовић, књ. 467, св. 4, 537-549.
13. Балзак, О. де, *Путашаствије једног париског врапца у потрази за најбољом владом*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 467, св. 1-2, 37-56.
14. Воазар, А. *Друид-госпа у сузама*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 468, св. 5, 573-577.
15. Деги, М. *Нова запажања о културности*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 467, св. 5, 680-696.
16. Куртад, Ф. *Друмови ружа и крви*, са француског превео Слободан Јовалекић, књ. 467, св. 6, 813-816.
17. Милићевић, О. *Размењивање у скромности*, интервју са Метином Ардитијем, књ. 468, св. 4, 534-545.
18. Милићевић, О. *Лепота је искрење доброте*, интервју са Мишелом Дегијем, књ. 467, св. 5, 756-764.
19. Перс, С.Ц. *Хор из „Мореказа“*, са француског превео Борислав Радовић, књ. 468, св. 4, 433-444.
20. Радовић Б. О. *„Мореказима“ Сен-Дон Перса*, књ. 468, св. 4, 445-456.

21. Сарот, Н. *Због једног да или једног не (због ситнице)*, са француског превео Ђорђе Кривокапић, књ. 468, св. 3, 231-247.

2002

22. Бовоар, С. де, *Свођење рачуна*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 469, св. 6, 938-955.
23. Валтер, А. *Прах свиле*, са француског препевао Слободан Јовалекић, књ. 470, св. 4, 447-450.
24. Донли, М. Џ. *Космичко поистовећивање*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 469, св. 3, 277-289.
25. Марковић, М. *Хуманистичка критика у делу Јована Скерлића*, књ. 469, св. 6, 986-1001.
26. Матић, Љ. *Научни приступ теорији и техници превођења*, књ. 470, св. 4, 561-564.
27. Милићевић, О. *Неприкосновеност дела*, интервју са Валером Новарином, књ. 470, св. 3, 385-392.
28. Новарина, В. *Пред речју*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 470, св. 3, 284-293.
29. Павловић, М. *Настанак и смисао Мицићевог „барбарогенија“ у светлости његових француских књига*, књ. 469, св. 4, 498-513.
30. Перс, С. Џ. *Анабаза*, са француског препевао Дени Ст. Добросављевић, књ. 470, св. 3, 229-243.
31. Фурест, Ж. *Златокоса црнкиња*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 469, св. 4, 440-447.

2003

32. Божовић, Г. *Теорија књижевности као идеологија читања*, књ. 471, св. 1-2, 182-187.
33. Бонфоа, И. *Родна кућа*, са француског препевала Мирјана Вукмировић, књ. 471, св. 6, 834-841.
34. Данојлић, М. *Реч уз превод*, књ. 472, св. 1-2, 90-99.
35. Дипри, Ж. П. *Развалина*, са француског препевао Слободан Јовалекић, књ. 472, св. 4, 527-529.
36. Капон, А. *Досије: од југословенских до српске књижевности*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 471, св. 5, 736-740.
37. Ноел, Б. *Арагонов „Недовршени роман“*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 472, св. 3, 362-369.
38. Перс, С. Џ. *Слике за Круса*, са француског препевао Дени Ст. Добросављевић, књ. 472, св. 5, 740-743.
39. Пиво, Б. *Последњи разговор са Жоржом Сименоном*, књ. 472, св. 5, 856-864.
40. Поттић, Д. *Романчић незаборавчић*, књ. 471, св. 6, 955-957.
41. Сомон, А. *Гориле*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 471, св. 4, 438-441.
42. Точанац, Д. *Непронађени Сосирови рукописи*, књ. 472, св. 3, 464-467.
43. Турнон, А. *Ставови и побуде: читање Монтењевих „Есеја“*, са француског превела Вера Роглић, књ. 472, св. 3, 456-464.
44. Цветичанин, В. *Виктор Иго у Српском књижевном гласнику*, књ. 472, св. 1-2, 217-228.

2004

45. Бонфоа, И. *Камен*, са француског препевао Слободан Јовалекић, књ. 474, св. 4, 436-439.
46. Бронфен, Е. *Приче о утварама*, са француског превео Сергеј Мацура, књ. 473, св. 3, 327-334.

47. Брошје, Ж. Ж. *Оскудица истине – разговор са Роланом Бартом*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 473, св. 1-2, 246-251.
48. Греније, Р. *Три боравка у бањи*, са француског превела Оливера Милићевић, књ. 473, св. 6, 884-891.
49. Делаво, Ф. *Здравица за Елвиру*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 473, св. 3, 303-307.
50. Крстић, Н. *Петар Демелић као преводилац Ларошфукоових „Максима“*, књ. 473, св. 3, 376-390.
51. Милићевић, О. *Унутарња слобода – разговор са Рожеом Гренијеом*, књ. 473, св. 6, 984-990.

2005

52. Алмини, С. & Видал, Д. *Како се производи јавно мњење – медији, НАТО и рат на Косову*, са француског превео Радивој Сребро, књ. 475, св. 6, 1147-1161.
53. Васић, Б. *Реанимација мита*, књ. 475, св. 3, 456-459.
54. Газије, М. *Тако је говорио Старобински*, са француског превела Вера Роглић, књ. 476, св. 4, 752-762.
55. Годе, Л. *Свечана гозба*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 475, св. 3, 307-312.
56. Дамњановић, С. *Технологија субјективности*, књ. 475, св. 1-2, 249-253.
57. Лазич, Б. *Антологија за пример*, књ. 475, св. 4, 642.
58. Попов, Ј. *Постструктуралистичка тематска критика (Жан Старобински, Живо око)*, књ. 476, св. 4, 758-762.
59. Попов, Ј. *Фигуре чаробњака: људска, божанска, демонска – Шекспиров и Корнејев бели маг*, књ. 476, св. 3, 425-446.
60. Поповић, Р. *Књижевни архив – Растко Петровић – пост мортем*, књ. 476, св. 3, 495-509.
61. Роње, Р. *Путник на залуталом путу*, са француског препевао Слободан Јовалекић, књ. 475, св. 4, 515-516.
62. Сребро, М. *Гласови из шупље стијене*, књ. 476, св. 1-2, 168-197.
63. Сребро, М. *„Принц Данило“, витез уметности и књижевности, и „њено височанство“, француска критика*, књ. 475, св. 5, 753-781.
64. Сребро, М. *Сјај и беда Гонкура*, књ. 475, св. 1-2, 202-217.
65. Старобински, Ж. *Два есеја*, са француског превела Вера Роглић, књ. 476, св. 4, 674-720.
66. Џунић-Дрињаковић, М. *Интертекстуалност у новијој српској поезији*, књ. 475, св. 4, 637-642.
67. Џунић-Дрињаковић, М. *Нова осветљења Аполинеровог дела*, књ. 476, св. 6, 1197-1201.

2006

68. Бошковић, С. *Пародија као облик мишљења у савременој књижевности – политички приступи Џојса, Жида, Мана и Павића*, књ. 477, св. 1-2, 50-86.
69. Васић, Б. *Настанак једне породичне историје*, књ. 478, св. 3, 510-512.
70. Гасоу, М. *Разговори са Бекетом*, са енглеског превела Мирјана Карановић, књ. 478, св. 6, 1179-1196.
71. Греније, Р. *Први радови Албера Камија (1932-1934)*, са француског превео Адам Нинковић, књ. 478, св. 3, 357-368.
72. Еслин, М. *Бекетови романи*, са енглеског превела Мирјана Карановић, књ. 478, св. 6, 1096-1111.
73. Зуровац, М. *Сартрова онтологија слободе*, књ. 477, св. 6, 1033-1043.
74. Катан, Н. *Омиљене песме*, са француског превела Љиљана Матић, књ. 478, св. 3, 325-329.

75. Кољевић, С. *Симетрије ужаса и ведрине*, књ. 478, св. 1-2, 245-250.
76. Лазић, Б. *Сусрети, сами сусрети*, књ. 478, св. 3, 425-436.
77. Милисављевић, В. *Одговорност филозофије*, књ. 477, св. 6, 1089-1092.
78. Нервал, Ж. де, *Октавија*, са француског превела Јелена Новаковић, књ. 478, св. 3, 302-307.
79. Павловић, М. *Алберто Фортис и француска књижевност*, књ. 477, св. 4, 613-627.
80. Попов, Ј. *Два типа двобоја код Корнеја „Сид“ и „Хорације“*, књ. 478, св. 3, 334-356.
81. Попов, Ј. *У корак с временом*, књ. 477, св. 1-2, 201-206.
82. Сребро, М. *Картезијански дух и византијски „мајстор акробација“*. Рецепција дела Милорада Павића у Француској, књ. 478, св. 4, 581-608.
83. Сребро, М. *Романескна синтеза два културна модела*. Рецепција дела Меше Селимовића у Француској, књ. 478, св. 1-2, 110-121.
84. Сребро, М. *У знаку случаја „комедијанта“*. Рецепција дела Милоша Црњанског у Француској, књ. 478, св. 3, 369-382.
85. Стевовић, И. *Габријел Мије, уметност и комуникација: пловидбом против раздаљине*, књ. 477, св. 4, 628-642.
86. Стефан, Ж. *Четири песме*, препевао са француског Слободан Јовалекић, књ. 478, св. 3, 323-324.
87. Ћирић, С. *Подстицајна студија о модерности*, књ. 478, св. 1-2, 241-245.
88. Џунић-Дрињаковић, М. *Превођење као преисказивање*, књ. 478, св. 3, 383-389.

2007

89. Војводић, М. *Четири песме*, књ. 479, св. 1-2, 288-290.
90. Кундера, М. *Свест о континуитету*, са француског превела Мирјана Аврамовић-Уакнин, књ. 479, св. 1-2, 307-323.
91. Ломпар, М. *О еклектичком духу*, књ. 480, св. 6, 1110-1117.
92. Петровић, П. *Где су гробови старих романа? „Дневник о Чарнојевићу“ Милоша Црњанског*, књ. 479, св. 4, 557-586.
93. Сиксу, Е. *Повод: Кафка – Кафка, моја мајка и лешинари*, са француског превела Сања Милутиновић-Бојанић, књ. 479, св. 4, 633-639.
94. Џунић-Дрињаковић, М. *Од грохотног ка горком смеху*, књ. 479, св. 5, 949-955.

2008

95. Гофет, Г. *Толико ствари*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 481, св. 3, 278-281.
96. Грак, Ж. *Зашто књижевност тешко дише*, са француског превела Јелена Новаковић, књ. 481, св. 6, 1095-1103.
97. Елез, В. *Флобер и загонетка материје: последње искушење светог Антонија*, књ. 482, св. 3, 446-460.
98. Новаковић, Ј. *Магија књижевне речи*, књ. 481, св. 6, 1103-1106.
99. Новаковић, Ј. *Симон де Бовоар и проблем алтеритета*, књ. 482, св. 5, 1082-1088.

2009

100. Лазић, Б. *Геопоетика бекстава: поглед на књижевно дело Ж. М. Г. Ле Клезиоа*, књ. 484, св. 5, 744-750.
101. Клезио, Ж. М. Г. ле, *Нобелова награда*, са француског превела Јелена Михаиловић, књ. 484, св. 5, 732-744.
102. Клезио, Ж. М. Г. ле, *Рафаелова прича*, са француског превео Милош Константиновић, књ. 484, св. 5, 651-655.

103. Новаковић, Ј. *Натали Сарот у свом и нашем времену*, књ. 484, св. 5, 762-770.
104. Новаковић, Ј. *Посматрати историјске догађаје са луцидношћу и ведрином*, интервју са Негованом Рајићем, књ. 483, св. 3, 515-522.
105. Петровић, М. *Зашто сам волео Србију – француски писци и Срби*, интервју са Михаилом Павловићем, књ. 484, св. 5, 787-809.
106. Попов, Ј. *Како упокојити књижевност*, књ. 484, св. 5, 771-777.
107. Поттић, Д. *Географија хармоније*, књ. 483, св. 1-2, 311-312.
108. Рајић, Н. *Ноћ на ћелавом брду*, са француског превела Ана А. Јовановић, књ. 483, св. 3, 373-383.
109. Реда, Ж. *Амин*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 484, св. 5, 656-658.
110. Рубо, Ж. *Где си ти?*, са француског превела Мирјана Вукмировић, књ. 484, св. 5, 658-660.
111. Сарот, Н. *Шта виде птице*, са француског превела Јелена Новаковић, књ. 484, св. 5, 751-761.

2010

112. Васић Ракочевећ, Б. *Путовање по ободу цивилизације*, књ. 486, св. 5, 980-983.
113. Дамјановић, С. *О Сартру без анегдоте*, књ. 486, св. 6, 1278-1280.
114. Данојлић, М. *Дучић и Французи*, књ. 486, св. 5, 906-911.
115. Клезио, Ж. М. Г. ле, *Трагач за златом*, са француског превео Бојан Савић Остојић, књ. 486, св. 5, 781-790.
116. Пашу, Ф. *Последњи паганин*, са француског превео Растко Васић, књ. 486, св. 1-2, 68-75.
117. Сарот, Н. *Разговор и подраговор*, са француског превела Јелена Новаковић, књ. 486, св. 1-2, 116-133.
118. Џунић-Дрињаковић, М. *Надреализам у двоструком огледалу*, књ. 486, св. 1-2, 229-237.

ПОЉА

Поднаслов: Часопис за књижевност и теорију

Уредници: Зоран Ђерић (2000), Ласло Блашковић (2001-2006), Ален Бешић (2007-2010)

Године излажења: 1955 – до данас

Место излажења: Нови Сад

Ритам излажења: тромесечно, од 2005. двомесечно

Издавач: Културни центар Новог Сада

2000

1. Добросављевић, Д. *Уместо критике а поводом објављивања књига – Албер Ками: Камен који расте; револтирани човек*, бр. 412, 413, 414, 104.
2. Набоков, В. *Добри читаоци и добри писци*, са енглеског превела Ивана Ђурић Пауновић, бр. 412, 413, 414, 13-14.
3. Рабате, Л. *Поезија традиције: Студија о избору Стихи Владимира Набокова*, са француског превео Јован Попов, бр. 412, 413, 414, 15-22.

2001

4. Мору, Ж. Б. *Потпуно незнађе Александра Тишме*, са француског превела Данијела Кермеци, бр. 416, 81.
5. Секеруш, П. *Говор о другом у француској култури прве половине 19. века – имаголошки оглед*, бр. 418, 51-64.
6. Станивук, Р. *Записи једног путника*, бр. 417, 89-93.
7. Томашевић, Б. *Есеј о поетици (контрапоетика)*, бр. 417, 64-73.

2002

8. Арто, А. *Четири песме*, са француског превела Емилија Церовић Млађа, бр. 420, 73-75.
9. Епштејн, М. *Ликови који мисле*, бр. 422, 23-30.
10. Картер, А. *Садовска жена*, са енглеског превела Ивана Ђурић-Пауновић, бр. 423, 59-67.
11. Кундера, М. *Кастрирана ценка цветог Гарта*, са чешког превела Александра Корда-Петровић, бр. 422, 42-49.
12. Продановић, М. *Дишанове траке*, бр. 422, 12-17.

2004

13. Кундера, М. *Непризнато Сервантесово наслеђе*, са чешког превела Александра Корда-Петровић, бр. 429, 41-48.
14. Кунст, Ђ. *Место генеалогиче у Ничевом делу и животопису*, са мађарског превео Сава Бабић, бр. 427, 15-33.

2005

15. Беркет, Џ. *Француске феминисткиње и англоирски модернисти: Сиксу, Кристева, Бекет и Џојс*, са енглеског превела Зиа Глухбеговић, бр. 431, 115-127.
16. Кундера, М. *Ко је то романописац?*, са чешког превела Александра Корда-Петровић, бр. 433, 49-55.

2006

17. Лошонц, А. *Ками и Бродел, или говор о медитерану као о пројектованом јединству*, бр. 442, 52-55.
18. Побрић, Е. *Ритам романа*, бр. 442, 105-120.

2007

19. Веселиновић, С. *Марсел Пруст из своје ложе*, бр. 445, 101-110.
20. Жироду, Ж. *Сирене*, са француског превела Соња Веселиновић, бр. 448, 81-85.
21. Михајловић, Ј. *Париски пољубац*, бр. 445, 18-21.
22. Сарамого, Ж. *Да ли је дошло време за повратак аутору?*, са енглеског превела Оливера Миок, бр. 447, 5-8.
23. Тадић, Д. *Кабинети куриозитета, променаде и други дивертисмани*, бр. 444, 127-131.
24. Тодоровић, И. *Теорија и збуњеност – о „Демонима теорије“ Антоана Компањона*, бр. 447, 85-98.

2008

25. Амстуц, П. *Једна песма – Марија од Фрибура*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 48.
26. Батенс, Ј. *Две песме – Е. П. Жакобс; Мор, Гибонс, Хигинс*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 41-42.
27. Биркерст, С. *Хипертекст – о мишу и човеку*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 449, 94-102.
28. Борд, Г. *Једна песма – Демократија*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 37.
29. Брен, О. *Две песме – (Крадемо књиге...); (Колико треба јутара...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 52.
30. Вансено, М. *Једна песма – Нет-сусрети*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 57-59.
31. Вејл, С. *Илијада или песма о сили*, са француског превела Ивана Велимирац, бр. 450, 60-79.
32. Владушић, С. *Урбано као изазов*, бр. 453, 52-56.
33. Годе, Ж. *Две песме – (И ви ћете то сами рећи...); (Имамо попут вас...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 38.
34. Дофен, К. *Једна песма – Какос*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 53.
35. Елез, В. *Шта је писац хтео да каже? Питање интелигенције и глупости у Бувару и Пекишеу Гистава Флобера*, бр. 453, 113-124.
36. Жакоте, Ф. *Две песме – Сетва, Воде и шуме*, са француског превео Дејан Илић, бр. 451, 88-93.
37. Ио, М. *Једна песма – (Призивам те...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 44.
38. Кифер, Ж. *Три песме – Океанска генеза, Ружино срце, Песникова душа*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 45-46.
39. Лазић, Б. *Савремена француска и франкофона поезија (кратки одабир)*, бр. 450, 32-36.
40. Лероа, Ж. *Једна песма – Чартер*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 43.
41. Мабанку, А. *Две песме – Не рађамо се као селице, (Ево земље...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 47.
42. Орсини, Е. *Једна песма – (Тренутак непажње)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 51.
43. Пајк, Б. *Град у сталним променама*, са енглеског превела Аријана убурић-Цвијановић, бр. 453, 71-88.
44. Рахариманана, Ж. Л. *Две песме – VI, VII*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 49-50.
45. Роз, М. К. *Три песме – (Напослетку...); (Ти си камен...); (Птице постоје...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 54-55.
46. Стубе, Г. *Две песме – Уштогљен, Визија мушког рода с повисилицом*, са француског препевао Борис Лазић, 56.
47. Уелбек, М. *Три песме – (Толика већ куцаше срца...); Непомирени; (Истина је да овај свет...)*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 450, 39-40.
48. Шорске, К. Е. *Идеја о граду у европској мисли – од Волтера до Шпенглера*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 453, 57-70.

2009

49. Анри, Ж. *Фрагменти љубавног говора*, интервју са Роланом Бартом, са енглеског превела Светлана Самуровић, бр. 456, 124-128.
50. Баснет, С. *Покоран или моћан – ново вредновање улоге преводиоца*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 460, 45-56.

51. Берман, А. *Превођење као нови предмет знања*, са француског превела Соња Гобец, бр. 460, 107-114.
52. Битор, М. *Путовање и писање*, са француског превела Драгана Зубац, бр. 455, 95-108.
53. Бувје, Н. *Четири песме – Тачка без повратка, Love song, Perdido street, Мртво доба*, са француског препевао Борис Лазић, бр. 457, 165-167.
54. Златар Виолић, А., *Аутобиографија: теоријски изазови*, бр. 459, 36-43.
55. Лахман, Р. *Интертекстуалност: покушаји дефинисања појма*, са немачког превела Ана Киш, бр. 458, 103-111.
56. Ледерер, М. *Интерпретативна теорија превођења – порекло и развој*, са француског превела Драгана Зубац, бр. 460, 115-124.
57. Лежен, Ф. *Аутобиографски споразум, двадесет пет година касније*, са француског превела Драгана Зубац, бр. 459, 44-54.
58. Леридер, Ж. *Памћење и заборављање – Сигмунд Фројд и „Излечење кроз писање“*, са француског превела Соња Гобец, бр. 459, 119-132.
59. Маркус, Л. *Спасавање субјекта – одломак из књиге Ауто/биографски дискурси: критика, теорија, пракса*, са енглеског превео Предраг Шапоња, бр. 459, 55-80.
60. Нусбаум, Ф. А. *Политика субјективности и идеологија жанра*, са енглеског превела Викторија Кромбхолц, бр. 459, 81-89.
61. Родриго, П. *О феноменологији у уметности: живот дела*, са француског превела Ивана Крговић, бр. 455, 64-73.
62. Старок, Џ. *Ролан Барт*, са енглеског превела Ивана Вујановић, бр. 456, 105-123.
63. Чакраворти Спивак, Г. *Политика превођења*, са енглеског превела Аријана Лубурић-Цвијановић, бр. 460, 73-90.

2010

64. Александријан, С. *Игра залуталих гледалаца – структуралистички роман*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 464, 82-83.
65. Алимпијевић, М. *Точак, небо, земља. И гитара – Џанго Ренарт, 1910-1953*, бр. 462, 220-231.
66. Аничич, Д. *интелигенција која не познаје границе*, бр. 463, 42-43.
67. Веселиновић, С. *Кабинет куриозитета*, бр. 466, 181-183.
68. Вукићевић, Д. *Горки плодови*, бр. 466, 118-119.
69. Геци, Ј. *О ружама с краја хришћанског средњег века*, са мађарског превео Тибор Мачаи, бр. 463, 226-239.
70. *Из атласа потенцијалне књижевности*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 464, 53-63.
71. Јовановић, М. *Смрт аутоа Смрти аутора: питање о ауторству у савременим књижевним теоријама и теорије цикличне историје књижевности*, бр. 464, 149-155.
72. Кено, Р. *О неколико измишљених животињских језика*, са француског превео Душко Витас, препевао Душан Васић, бр. 464, 72-75.
73. Кено, Р. *Потенцијална литература*, са француског превео Душко Витас, бр. 464, 50-52.
74. Лионе, Ф. ле, *Липо, први улиптистички манифест*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 464, 48-49.
75. Лопез, Д. *Да ли је Кено класичар?*, са француског превели Весна Траиловић и Бојан Савић Остојић, бр. 464, 76-81.
76. Макнеј, Л. *Естетика као етика*, са енглеског превео Дејан Аничич, бр. 463, 106-129.
77. Максић, И. *Линија отпадничтва у француској (пост)модерни*, бр. 465, 114-125.
78. НДијај, М. *Три моћне жене*, са француског превела Весна Цакелић, бр. 462, 166-170.
79. Перек, Ж. *Апендикс 1: Хипографичко појављивање чланова Оулипо-а у Перековом роману Живот унутрство за употребу*, превела Светлана Стојановић, бр. 464, 92-94.

80. Перек, Ж. *Губитак*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 464, 84-87.
81. Савић Остојић, Б. *Трагање за нултим ступњем писања*, бр. 464, 45-47.
82. Стакић, Ј. *Бити добар није довољно*, интервју са Мишелом Фукоом, бр. 463, 88-91.
83. Телије, Е. ле, *Доста више о љубави*, са француског превео Бојан Савић Остојић, бр. 464, 88-91.
84. Черчил, Ј. Ј. *Дискурси жудње: О Овидијевим Аморес и Бартовим Фрагментима љубавног говора*, са енглеског и латинског превео Дејан Ацовић, бр. 462, 122-127.
85. Фуко, М. *Писање о себи*, са енглеског превео Андрија Филиповић, бр. 463, 44-54.
86. Фуко, М. *Сексуалност и тиховање*, са енглеског превео Дејан Аничич, бр. 463, 64-69.
87. Фуко, М. *Технологије сопства*, са енглеског превео Андрија Филиповић, бр. 463, 70-87.
88. Фуко, М. *Херменеутика субјекта*, са енглеског превела Ведрана Величковић, бр. 463, 55-63.
89. Хатон, П. *Фуко, Фројд и технологије сопства*, са енглеског превео Дамир Кркобабић, бр. 463, 92-105.

ПРОФЕМИНА

Поднаслов: Часопис за женску књижевност и културу

Уредник: Светлана Слапшак

Године излажења: 1995 – до данас

Место излажења: Београд

Ритам излажења: тромесечно

Издавач: Б92

2000

1. Дракер, Џ. *Визуелно исвођење поетског текста*, са енглеског превела Ана Сеферовић, бр. 23-24, 129-155.
2. Реза, Ј. *Утученост*, са француског превела Весна Ињац, бр. 23-24, 35-49.

2001

3. Бовоар, С. де, *Из четврте књиге успомена Свођење рачуна*, са француског превела Мирјана Вукмировић, бр. 25-26, 147-158.
4. Кристоф, А. *Кључ од лифта*, са француског превела Гордана Гордић, бр. 25-26, 231-242.

2003

5. Гласон Дешом, Ж. *Дневник каравана*, са француског превела Гордана Гордић, бр. 31-32, 15-94.
6. Ебл, А. *Хронологија*, са француског превела Гордана Гордић, бр. 31-32, 267-279.

2004

7. Ерић, О. *Ужитак и визуелне уметности – покушај примене теорије Јулије Кристеве о поетском језику на визуелна уметности*, бр. 37-40, 201-206.
8. Тирић, С. *Проза у фокусу*, бр. 35-36, 209-212.

2005-2006

9. Мале-Жорис, Ф. *Силвија*, са француског превела Драгана Старчевић, бр. 41-42, 109-125.
10. Полок, Г. *Виђење, глас и моћ: феминистичке историје уметности и марксизам*, са енглеског превела Дубравка Ђурић, бр. 41-42, 270-301.

2006

11. Милутиновић Бојанић, С. *Аналитика и поетика полне разлике*, бр. 43-45, 92-98.
12. Милутиновић Бојанић, С. *Коначно...* – Разговор са Елен Сиксу, бр. 43-45, 83-91.
13. Сиксу, Е. *Смех медузе*, са француског превела Сања милутиновић Бојанић, бр. 43-45, 67-82.

2008

14. Милић, И. *Женско Писмо Елен Сиксу и полна разлика*, бр. 51-52, 227-232.

РЕЧ

Поднаслов: Часопис за књижевност и културу, и друштвена питања

Уредник: Дејан Илић

Године излажења: 1999 (1994) – до данас

Место излажења: Београд

Ритам излажења: тромесечно

Издавач: „Фабрика књига“

Штампарија: Стандард 2

2000

1. Грос, Е. *Историје садашњости и будућности: феминизам, моћ, тела*, са енглеског превела Славица Милетић, бр. 59.5, 85-96.
2. Делез, Ж. *Аријаднина тајна по Ничеу*, са француског превела Александра Манчић Милић, бр. 58.4, 201-205.
3. Делез, Ж. *Да окончамо са суђењем*, са француског превела Александра Манчић Милић, бр. 58.4, 213-218.
4. Делез, Ж. *Један непознати Хајдегеров претходник, Алфред Жари*, са француског превела Александра Манчић Милић, бр. 58.4, 206-212.
5. Делез, Ж. *Књижевност и живот*, са француског превела Александра Манчић Милић, бр. 58.4, 219-222.
6. Делез, Ж. *Платон и симулакрум*, са француског превео Бранко Ромчевић, бр. 58.4, 193-200.
7. Камуф, П. *Љубомора хоће доказ*, са енглеског превела Славица Милетић, бр. 59.5, 413-428.
8. Милић, Н. *Ризом-Делез*, бр. 58.4, 179-192.
9. Николчина, М. *Игре странаца – Јулија Кристева у утопијској перспективи*, са енглеског превела Славица Милетић, бр. 59.5, 109-119.
10. Ромчевић, Б. *Делезов чекић*, бр. 58.4, 223-231.

2001

11. Бенфилд, Е. *Описивати невиђено: Догађаји груписани око празног центра*, са енглеског превео Новица Петровић, бр. 63.9, 121-141.
12. Бребановић, П. *Разбијене посуде*, бр. 63.9, 221-284.
13. Зупа, В. *Биљежница. Извештај, у пар црта, за пројект: „Културна политика РХ 2000-2004“*, бр. 61.7, 75-88.
14. Кафаленос, Е. *Ка типологији неодређености у постмодерном приповедању*, са енглеског превео Ђорђе Томић, бр. 63.9, 143-167.
15. Чачиновић, Н. *Цивилизирање тијела*, бр. 61.7, 123-130.
16. Хал, С. *Које треба „идентитет“?*, са енглеског превела Сандра Вељковић, бр. 64.10, 215-233.

2002

17. Виртен, П. *Ослободите нацију: космополитизам одмах!*, са енглеског превела Јелена Стакић, бр. 68.14, 177-185.
18. Дуда, Д. *Хрвање с анђелима*, бр. 66.12, 79-107.
19. Ивановић, Н. *Образовање жена: изазов заједници?*, бр. 65.11, 169-193.
20. Стојановић, М. *Кога богови воле: филм и јансенизам*, бр. 65.11, 297-306.
21. Харт, М. & Негри, А. *Марксова кртица је мртва! Глобализација и комуникација*, са енглеског превела Александра Бајазетов-Вучен, бр. 68.14, 227-242.
22. Шредер, П. *Трансцендентни стил: Бресон*, са енглеског превела Слободанка Глишић, бр. 65.11, 257-295.

2003

23. Бак-Морс, С. *Хегел и Хаити*, са енглеског превеле Александра Костић и Александра Бајазетов-Вучен, бр. 71.17, 317-375.
24. Бурдије, П. *Промишљање државе: генеза и структура сфере бирократије*, са енглеског превела Светлана Милојевић-Петровић, бр. 71.17, 133-155.
25. Граф-Робен, М. Б. *Европска кооператива Лонго Маи: идеје и пракса*, са француског превела Славица Милетић, бр. 72.18, 337-405.
26. Левинас, Е. *Биће уопште*, са француског превео Бранко Ромчевић, бр. 71.17, 407-415.
27. Левинас, Е. *Траг другог*, са француског превео Бранко Ромчевић, бр. 71.17, 393-406.
28. Кричли, С. *Изворни трауматизам: Левинас и психоанализа*, са енглеског превео Бранко Ромчевић, бр. 71.17, 416-429.
29. Ромчевић, Б. *Емануел Левинас лицем-у-лице с империјом*, бр. 71.17, 430-466.

2006

30. Вучићевић, Б. *Живот и смрт надреалистичког филма*, бр. 74.20, 5-19.

2007

31. Јаковљевић, Б. *Људски је уживати, зар не? – Јун 1968, „Коса“ и почетак краја Југославије*, са енглеског превели Александра Бајазетов Вучен и аутор, бр. 75.21, 99-114.

2008

32. Лејла-Оливје, А. *Истраживање у зони чекања*, са француског превела Славица Милетић, бр. 77.23, 163-264.

2009

33. Гуж, О. де, *Декларација о правима жене и грађанке*, са француског превела Ана Јовановић, бр. 78.24, 147-165.
34. Ђокић, Д. *Ратни злочини и кривица за рат*, са енглеског превео Дејан Илић, бр. 79.25, 125-131.

2010

35. Петровић, Т. *Дуго путовање кући: репрезентације „западног Балкана“*, бр. 80.26, 67-114.

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

Уредник: др Јован Делић

Године излажења: 1953 – до данас

Место излажења: Нови Сад

Ритам излажења: четворомесечно

Издавач: Матица српска

2000

1. Банашевић, Н. *Косовски циклус и chanson de geste*, са француског превеле Гордана и Соња Петровић, књ. 48, св. 1, 121-137.
2. Петровић, С. *Уз студију „Косовски циклус и chanson de geste“ Николе Банашевића*, књ. 48, св. 1, 117-120.

2001

3. Бребановић, П. *Има ли живота после смрти? – судбина ауторске инстанце у наратолошкој расправи*, књ. 49, 179-196.
4. Марчетић, А. *Женетова теорија приповедања*, књ. 49, св. 1-2, 157-178.

2003

5. Новаковић, Ј. *Видови конфликта у надреализму*, књ. 51, св. 1-2, 161-170.
6. Симовић, В. *Виктор Иго у српском књижевном гласнику*, књ. 51, св. 1-2, 83-94.
7. Стојановић-Пантовић, Б. *Песма у прози као двострука родовска фигура – порекло и поетика облика*, књ. 51, св. 3, 685-694.

2004

8. Квас, К. *Анализа сонета Село Јована Дучића као илустрација Рифатеровог механизма експанзије*, књ. 52, св. 1, 15-25.
9. Квас, К. *Јакобсонов утицај на Рифатерову поетику*, књ. 52, св. 3, 577-594.
10. Шеатовић-Димитријевић, С. *На трагу интертекстуалних и других веза*, књ. 52, св. 3, 651-654.

2006

11. Квас, К. *Женетова нартологија*, књ. 54, св. 1, 226-227.
12. Новаковић, Ј. *Андрићеви књижевнокритички судови о француским писцима*, књ. 54, св. 2, 51-61.

2007

13. Антонић, И. *Српски преводи Сосировог „Курса опште лингвистике“*, књ. 55, св. 3, 625-634.
14. Ђорђевић, Б. *Непозната комедија Марка Бруеревића*, књ. 55, св. 3, 660-673.
15. Новаковић, Ј. *Лалићеве антологије модерне поезије*, књ. 55, св. 3, 703-708.

2008

16. Крстић, Н. *Ламартинова Осама у преводу Владимира М. Јовановића*, књ. 56, св. 1, 25-37.
17. Новаковић, Ј. *Аутобиографски исказ у српском и француском надреализму*, књ. 56, св. 3, 655-665.

2009

18. Новаковић, Ј. *Јован Христић и француска моралистичка мисао: Монтењ, Декарт, Паскал*, књ. 57, св. 3, 575-589.
19. Секеруш, П. *Јужнословенске теме у „Часопису два света“ у периоду од јулске монархије до другог царства*, књ. 57, св. 2, 256-266.

2010

20. Брајовић, Т. *Европско лице српске књижевности*, књ. 58, св. 3, 632-637.
21. Новаковић, Ј. *Јован Христић и француска моралистичка мисао : Сартр, Ками, М. Јурсенар, Ж. Греније*, књ. 58, св. 2, 339-351.

СЕКУНДАРНА ЛИТЕРАТУРА

1. Алексић-Пејковић, Јб. (2005). *La France et la Serbie pendant la Première guerre mondiale – alliance non-formelle d'intérêts d'états communs et d'amitié sincère des deux peuples*. У зборнику *Српско-француски односи 1904–2004* (стр. 33-42). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
2. Антонић, С. (2009). *Елита, грађанство и слаба држава. Србија после 2000*. Београд: Службени гласник.
3. Аксић, Н. (2017). *Културне институције (библиотеке, архиви, музеји) и културне манифестације у Новом Пазару од 1945. до 1991. године: архивско-музеолошки, документалистички и културолошки приступ*. Докторска дисертација, Универзитет у Београду, Филолошки факултет.
4. Бадју, А. (2018). Француски филозофски тренутак. У *Кратак увод у рецепцију француске теорије* (стр. 45-57). Лозница: Карпос.
5. Бараћ, С. (2014). Библиографија женских портрета: феминистичка левичарска периодика у Београду (1920-1940). У зборнику *Значај библиографије периодике за истраживање књижевности и културе* (стр. 107-120). Београд: Институт за књижевност и уметност.
6. Барух Вахтел, Е. (2001). *Стварање нације, разарање нације: књижевност и културна политика у Југославији*. Београд: Стубови културе.
7. Батаковић, Д. (1998). Србија на западу: о француским утицајима на политички развој модерне Србије. У зборнику *Сусрет или сукоб цивилизација на Балкану*, књига 16 (307-328). Београд: Историјски институт САНУ – Нови Сад: Православна реч.
8. Берман, А. (2004). *Превођење и слово или коначиште за далеког*. Београд: Рад.
9. Бјелајац, М. (2005). Српско (југословенско)-француска војна сарадња у 20.в. У зборнику *Српско-француски односи 1904–2004* (стр. 293-312). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
10. Бовоар, С. де (2005). *Свођење рачуна*. Београд: Филип Вишњић.
11. Beetham, M. (1989). Open and Closed: the Periodical as a Publishing Genre. *Victorian Periodicals Review*, Vol. 22, No. 3, pp. 96-100.
12. Вен, П. (2014). *Фуко: као мислилац и као човек*. Нови Сад: Mediterran publishing.
13. Видаковић Петров, К. (2010). Полемика: семантика, дискурс, жанр. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 331-352). Београд: Институт за књижевност и уметност; Нови Сад: Матица српска.
14. Гојков-Рајић А. (2008). *Приступ књижевном делу из угла теорије рецепције*. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“.
15. Golubović, Z. (1999). *Ja i drugi: antropološka istraživanja individualnog i kolektivnog identiteta*. Београд: Republika.
16. Голубовић, З. (2007). Промене у Србији 2000. године: узроци, очекивања, постигнућа. У зборнику *Политика и свакодневни живот. 3, Пробуђене наде – изневерена очекивања* (стр. 25-53). Београд: Фондација Heinrich Böll, Регионални уред за Југоисточну Европу.
17. Гордић, С. (2000). Једна „Летописова“ деценија. *Летопис Матице српске*, књ. 465, св. 5, стр. 605-615.
18. Греније, Р. (2007). *Одисејеве сузе*. Нови Сад: Прометеј.
19. Гудурић, С. (2005). Француски дух у српској Атини 1904-2004. У зборнику *Српско-француски односи 1904–2004* (стр. 343-355). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
20. Даковић, Н. (11.10.2007). Заборавити Фукоа. *НuН*, бр. 2963. Доступно на <http://karposbooks.rs/shop/alografije/istorija-seksualnosti/> (9.11.2019).
21. Далмолен, Е. & Селестен, Р. (2018). Интервју са Франсоа Кисеом. У *Кратак увод у рецепцију француске теорије* (стр. 7-10). Лозница: Карпос.

22. Деретић, Ј. (1990). Значај Димитрија Давидовића за развој српске књижевне периодике. У зборнику *Прилози за историју српске књижевне периодике: споменица Драгиши Витошевићу* (стр. 15-20). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
23. Димић, Љ. (1997). *Културна политика у Краљевини Југославији 1918-1941. Део 1. Друштво и држава*. Београд: Стубови културе.
24. Димић, Љ. (1997). *Културна политика у Краљевини Југославији 1918-1941. Део 2. Школа и црква*. Београд: Стубови културе.
25. Димић, Љ. (2005). Influence culturelle française dans le Royaume de Yougoslavie. У зборнику *Српско-француски односи 1904-2004* (стр. 57-72). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
26. Daudey, J. (7.5.2018). Entretien avec Mark Alizart: « Je crois qu'on peut dire du chien qu'il est philosophe ». *Un philosophe*. Доступно на unphilosophe.com/2018/05/07/entretien-avec-mark-alizart-je-crois-quon-peut-dire-du-chien-quil-est-philosophe (8.3.2019).
27. Докнић, Б. (2013). *Културна политика Југославије: 1946-1963*. Београд: Службени гласник.
28. Ђерић, Г. (2003). Svakodnevne diskursivne prakse o „osobinama naroda“ i važnosti nacionalnog identiteta. У knjizi *Politika i svakodnevni život: Srbija 1999-2002* (стр. 175-210). Београд: Institut za filozofiju i društvenu teoriju.
29. Ђерић, И. и Студен, Р. (2006). Стереотипи у медијима и медијско описмењавање младих. У *Зборнику Института за педагошка истраживања* (стр. 456-471). Београд: Институт за педагошка истраживања, Просвета.
30. Ђерић, Г. (2009). Stereotip i studije o Balkanu. *Antropologija*, 9, стр. 11-26.
31. Ђорђевић, С. (1995). Теорија рецепције и интеркултурни приступ књижевности. *Књижевност*, св. 1-2, стр. 141-148.
32. Ђурић, Д. (2018). Платформа часописа „ПроФемина“. У књизи *Феминистички часописи у Србији. Теорија, активизам и уметничке праксе у 1990-им и 2000-им*. (стр. 231-244). Доступно на http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_book/2018/femjis/femjis-2018-ch11.pdf (15.12.2018).
33. Even-Zohar, I. (1985-1986). La búsqueda de leyes y sus implicaciones para el futuro de la ciencia de la literatura. Versión es basada sobre la traducción de Desiderio Navarro publicada en *CRITERIOS*, 13-20, pp. 241-247. Доступно на <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/trabajos/EZ-Leyes.pdf> (20.11.2018).
34. Even-Zohar, I. (1990). Polysystem Studies. *Poetics Today*, Vol. 11, N. 1, pp. 1-253. Доступно на https://www.tau.ac.il/~itamarez/works/books/Even-Zohar_1990--PolysystemStudies%20%5BPT11-1%5D.pdf (25.11.2018).
35. Even-Zohar, I. (1999). La literatura como bienes y como herramientas. En: Darío Villanueva, Antonio Monegal y Enric Bou (coords.), *Sin Fronteras: Ensayos de Literatura Comparada en Homenaje a Claudio Guillén*. Madrid: Editorial Castalia, pp. 27-36. Доступно на <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/trabajos/EZ-Literaturabienes-herramientas.pdf> (20.11.2018).
36. Even-Zohar, I. (1999). Factores y dependencias en la Cultura. Una Revisión de la Teoría de los Polisistemas. Traducción de Montserrat Iglesias Santos revisada por el autor. En: *Teoría de los Polisistemas*. Estudio introductorio, compilación de textos y bibliografía por Montserrat Iglesias Santos. Madrid: Arco, pp. 23-52. Доступно на <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/trabajos/EZ-factoresdependencias.pdf> (22.11.2018).
37. Even-Zohar, I. (1999). La posición de la literatura traducida en el polisistema literario. Traducción de Montserrat Iglesias Santos revisada por el autor. En: *Teoría de los Polisistemas*. Estudio introductorio, compilación de textos y bibliografía por Montserrat Iglesias Santos. Madrid: Arco, pp. 223-231. Доступно на <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/trabajos/EZ-Posicion-Traduccion.pdf> (22.11.2018).

38. Евен-Зохар, И. (2007). Положај преводне књижевности унутар књижевног полисистема. *Мостови: часопис за преводну књижевност*, бр. 139-140, стр. 5-10.
39. Ерибон, Д. (2014). *Мишел Фуко: биографија*. Лозница: Карпос.
40. Ерор, Г. (2010). *Књижевна терминологија и домен компаратистике*. Београд – Панчево: Институт за књижевност и уметност - Мали Немо.
41. Живковић, Д. (1986). *Речник књижевних термина*. Београд: Нолит.
42. Зивлак, Ј. (2001). Уз први број. *Златна греда*, бр. 1, стр. 4.
43. Зивлак, Ј. (2010). Стоти број – миријаде чега. *Златна греда*, бр. 99-100, стр. 4.
44. Иносављевић Вучетић, М. (2018). *Шпанске теме у југословенској књижевној периодици тридесетих година двадесетог века на српскохрватском говорном подручју*. Докторска дисертација, Универзитет у Београду, Филолошки факултет.
45. Јовановић, Д. (4.3.2016). Америчка филозофска франкофонија. *Данас*. Доступно на <https://www.danas.rs/nedelja/americka-filozofska-frankofonija/> (9.11.2019).
46. Јовић, Б. (1994). О речима и делима. *Књижевна реч*, бр. 444/446, стр. 3.
47. Калер, Џ. (2018). Нови осврт на француску теорију. У *Кратак увод у рецепцију француске теорије* (стр. 11-23). Лозница: Карпос.
48. Кисе, Ф. (2015). *French Theory: Фуко, Дерида, Делез & Со и преображај интелектуалног живота у САД*. Лозница: Карпос.
49. Константиновић, З. (1993). *Компаративно виђење српске књижевности*. Нови Сад: Светови.
50. Константиновић, З. (2002). *Интертекстулана компаратистика: компаратистички прилог проучавању српске књижевности*. Београд: Народна књига.
51. Константиновић, З. (2004). „Теорија књижевности“ и „књижевне теорије“. Разматрање са становишта компаратисте. У зборнику *Књижевне теорије XX века* (стр. 19-25). Београд: Институт за књижевност и уметност.
52. Константиновић, З. (2006). Компаративна имагологија балканског и средњоевропског простора. У зборнику *Слика другог у балканским и средњоевропским књижевностима* (стр. 11-15). Београд: Институт за књижевност и уметност.
53. Константиновић, И. (2005). Присуство француске културе од 1951. до 1976. у београдским публикацијама *Политика и Књижевност*. У зборнику *Српско-француски односи 1904–2004* (стр. 149-161). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
54. Lotman, J. M. (2004). *Kultura i eksplozija*. Beograd: Narodna knjiga - Alfa.
55. Манчић, А. (2010). Писања и читања превода као жанра у српским књижевним и научним часописима. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 499-515). Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност – Матица српска.
56. Marquette, C. (2009). Cusset, François. French Theory. Foucault, Derrida, Deleuze & Cie et les mutations de la vie intellectuelle aux États-Unis, *Revue de recherche en civilisation américaine* [Online], 1. Доступно на <http://journals.openedition.org/rca/174> (8.3.2019).
57. Марчетић, А. (2013). Компаративна књижевност некад и сад. У зборнику *Појмовник упоредне књижевности* (стр. 13-72). Београд: Институт за књижевност и уметност.
58. Марчетић, М. (1994). Реч уредника. *Реч*, бр. 1, стр. 5.
59. Матицки, М. (1999). Историја српске књижевне периодике: истраживања обављена у периоду од 1996. до 2000. *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 47, бр. 1. Нови Сад: Матица српска, стр. 149 – 152.
60. Матицки, М. (2014). Библиографија књижевне периодике – пут до живе баштине. У зборнику *Значај библиографије периодике за истраживање књижевности и културе* (стр. 41-49). Београд: Институт за књижевност и уметност.
61. Матић, Б. (n.d.). На златној греди трагања. *Србија – Национална ревија*. Доступно на <http://www.nacionalnarevija.com/tekstovi/br%2055/05%20Zivlak.html> (26.2.2019).
62. Матовић, В. (2007). *Српска модерна: културни обрасци и књижевне идеје. Периодика*. Београд: Институт за књижевност и уметност.

63. Матовић, В. (2010). Жанрови у периодици. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 7-16). Београд: Институт за књижевност и уметност; Нови Сад: Матица српска.
64. Матовић, В. (2010). Књижевна критика у часописима српске модерне – Успостављање и оспоравање критичког канона. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 303-330). Београд: Институт за књижевност и уметност; Нови Сад: Матица српска.
65. Матовић, В. (и др.) (2012). *Ревизија!: часописи као агеи књижевности и културе*. Београд: Институт за књижевност и уметност.
66. Матовић, В. (2014). Библиографија периодике и историја књижевности и културе. У зборнику *Значај библиографије периодике за истраживање књижевности и културе* (стр. 11-27). Београд: Институт за књижевност и уметност.
67. Maugey, A. (2005). L'évolution de la langue française en Europe et surtout dans les Balkans. У зборнику *Српско-француски односи 1904–2004* (235-243). Београд: Друштво за културну сарадњу Србија – Француска, Архив Србије.
68. М. Д. (2002). Крочили смо. *Кораџи, св. 1-2*, стр. 5.
69. Миленковић, И. (18.9.2003). Филозофија – Мишел Фуко [Критика]. *Време, бр. 663*. Доступно на www.vreme.com/cms/view.php?id=352634 (8.3.2019).
70. Миленковић, И. (9.2.2017). Француски парадокс (I). *Време, бр. 1362*. Доступно на <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1464962> (9.11.2019).
71. Миљковић, М. (2013). Периодика и компаратистика: пракса и нове могућности истраживања. У зборнику *Појмовник упоредне књижевности* (стр. 199-234). Београд: Институт за књижевност и уметност.
72. Новаковић, Ј. (2003). Француска књижевност у *Српском књижевном гласнику*. У зборнику *Сто година Српског књижевног гласника: Аксиолошки аспект традиције у српској књижевној периодици* (стр. 227-239). Нови Сад: Матица српска; Београд: Институт за књижевност и уметност.
73. Новаковић, Ј. (2004). *Интертекстуалност у новијој српској поезији. Француски круг*. Београд: Гутенбергова галаксија.
74. Павићевић, Ђ. (2007). Информисање и медији. У зборнику *Политика и свакодневни живот. 3, Пробуђене наде – изневерена очекивања* (стр. 85-90). Београд: Фондација Heinrich Böll, Регионални уред за Југоисточну Европу.
75. Палавестра, П. (1992). Идеологија и мисија књижевних часописа (Пример „Босанске виле“ и „Српског књижевног гласника“). У зборнику *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1895-1914)* (стр. 17-22). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
76. Палавестра, П. (2003). Српски књижевни гласник и српска грађанска мисао. У зборнику *Сто година Српског књижевног гласника: Аксиолошки аспект традиције у српској књижевној периодици* (стр. 25-29). Београд: Институт за књижевност и уметност.
77. Пековић, С. (1990). Женски часописи с почетка 20. в. У зборнику *Прилози за историју српске књижевне периодике* (стр. 135-144). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
78. Пековић, С. (1992). Модел часописа на почетку века (Поетика и политика, стара правила и нове улоге). У зборнику *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1895-1914)* (стр. 9-16). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
79. Пековић, С. (2006). Национално и европско као одраз односа свој/туђ у српским путописима. У зборнику *Слика другог у балканским и средњоевропским књижевностима* (стр. 183-187). Београд: Институт за књижевност и уметност.
80. Пековић, С. (2010). Поетика комуникацијског текста у часописима. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 219-244). Београд: Институт за књижевност и уметност; Нови Сад: Матица српска.

81. Пековић, С. (2014). Белешке у *Српском књижевном гласнику* као вид библиографије културних збивања и односа у култури. У зборнику *Значај библиографије периодике за истраживање књижевности и културе* (стр. 71-81). Београд: Институт за књижевност и уметност.
82. Петров, А. (2003). Српски књижевни гласник и процеси осавремењивања и онесавремењивања у књижевности. У зборнику *Сто година Српског књижевног гласника* (стр. 53-72). Београд: Институт за књижевност и уметност.
83. Петров, А. (2010). Периодика као жанр. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 17-43). Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност - Матица српска.
84. Петровић, Д. (2011). *Француско-српски односи 1800-2010*. Београд: Институт за међународну политику и привреду.
85. Пиштало, В. (2008). *Тесла, портрет међу маскама*. Београд: Агора.
86. Попадић, Д. и Биро, М. (1999). Аутостереотипи и хетеростереотипи Срба у Србији. *Нова српска политичка мисао*, VI, 1-2, стр. 89-109.
87. Пријовић, З. (1996-1997). Интервју – Јован Зивлак. *Кошава*, бр. 31. Доступно на <http://www.yuope.com/zines/kosava/arhiva/31/sadrzaj.html> (26.2.2019).
88. Радосављевић, Д. (2001). Закасна трансформација – Србија на почетку XXI века, *Поља*, бр. 415, стр. 131-132.
89. Ризвић, М. (1992). Улога редакције у књижевном одређењу часописа *Босанска вила*. У зборнику *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1895-1914)* (стр. 23-36). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
90. Ристић, Б. (2016). *Француска књижевност у српским књижевним новинама и часописима до 1941. године*. Докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет.
91. Савић Остојић, Б. (2011). Како поткрадати будуће ауторе (и проћи некажњено). *Поља*, бр. 467, стр. 228-231.
92. Стојановић, М. (2009). *Увод у теорију жанрова*. Београд - Панчево: Институт за књижевност и уметност - Мали Немо.
93. Столица, Д. (2015). Позиционирање теорија рецепције. *Култура*, бр. 148, стр. 248-258.
94. Тропин Т. (2013). Преводна књижевност. У зборнику *Појмовник упоредне књижевности* (стр. 295-312). Београд: Институт за књижевност и уметност.
95. Тутњевић, С. (2003). Аксиолошки аспект традиције у српској књижевној периодици – *Српски књижевни гласник* (приступ теми). У зборнику *Сто година Српског књижевног гласника* (стр. 13-24). Београд: Институт за књижевност и уметност.
96. Тутњевић, С. (2006). Питање идентитета и алтеритета у средњоевропским и балканским књижевностима. У зборнику *Слика другог у балканским и средњоевропским књижевностима* (стр. 41-53). Београд: Институт за књижевност и уметност.
97. Тутњевић, С. (2010). О интерактивности периодике и жанра. У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 59-74). Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност - Матица српска.
98. Управни одбор Књижевне омладине Србије. (1994). Чињенице и коментари. *Књижевна реч*, бр. 435/6, стр. 2.
99. Уредништво *Зборника Матице српске за књижевност и језик*. (2000). Упутство за припрему рукописа за штампу, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. XLVIII, св. 1, стр. 229-231.
100. Уредништво *Књижевне речи*. (1994). Обавештење. *Књижевна реч*, бр. 435/6, стр. 2.
101. Уредништво *Летописа Матице српске*. (2005). Неколико напомена. *Летопис Матице српске*, књ. 475, св. 1-2, стр. 254-255.
102. Уредништво *Летописа Матице српске*. (2007). Апел Матице српске, *Летопис Матице српске*, књ. 479, св. 4, стр. 499.
103. Уређивачки колегијум. (1994). Одговор... *Књижевна реч*, бр. 437, стр. 2.

104. Цветичанин, В. (2006). *Француска књижевност у Српском књижевном гласнику*. Филозофски факултет у Нишу.
105. Циндори, М. (1992). Утицај стране периодике у српским часописима (1895-1914). У зборнику *Традиционално и модерно у српским часописима* (стр. 333-337). Нови Сад – Београд: Матица српска – Институт за књижевност и уметност.
106. Циндори, М. (2010). Књижевни жанрови у листу Политика (1904-1915). У зборнику *Жанрови у српској периодици: зборник радова* (стр. 169-198). Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност - Матица српска.
107. Чалић, М. Ж. (2013). *Историја Југославије у 20. веку*. Београд: Клио.

Електронски извори

1. Babelio, www.babelio.com/livres/bosquet-entretiens-avec-salvador-dali/274657 (3.3.2019).
2. Беланчић, М. www.miloradbelancic.com/o-autoru/ (11.11.2019).
3. BibliObs (2008), www.bibliobs.nouvelobs.com/actualites/20081013.BIB2178/prix-femina-2e-selection.html (1.3.2019).
4. Boehme, Ewald. (2017), www.lareviewofbooks.org/article/what-do-you-want-me-to-regret-an-interview-with-francois-ewald#! (8.3.2019).
5. Данас Онлине (2007), www.danas.rs/kultura/urucena-nagrada-branko-radicevic (2.3.2019).
6. Duke – Trinity College of Arts & Sciences, www.literature.duke.edu/people/elizabeth-grosz (14.10.2019) & www.literature.duke.edu/people/michael-hardt (16.10.2019).
7. Друштво књижевника Војводине, http://www.dkv.org.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=38&Itemid=28 (26.2.2019).
8. Издавачка кућа Карпос, www.karposbooks.rs/o-nama/ (30.10.2019).
9. Институт за књижевност и уметност [ИКУМ], <https://www.ikum.org.rs/index.php> (15.11.2018).
10. Институт за филозофију и друштвену теорију [ИФДТ], www.instifdt.bg.ac.rs/mile-savic-1957-2015/ (5.12.2019).
11. Le Conflit (22.3.2012), www.leconflit.com/article-pierre-bourdieu-1930-2002-102063735.html (7.3.2019).
12. Levy, P. www.pierrelevyblog.com (6.3.2019).
13. Матица српска, www.maticasrpska.org.rs/matica-srpska/ (26.2.2019) и www.maticasrpska.org.rs/draganstanic/ (26.2.2019).
14. Народна библиотека Вук Караџић Крагујевац, www.nbkg.rs/koraci.html (5.3.2019).
15. Радио Б92, www.b92.net/casopis_rec/ (26.2.2019).
16. Суботић, А. (н.д.). *Технологије сопства – списи о позној антици и раном хришћанству*. Цитирано према Издавачка кућа Карпос. Доступно на <http://karposbooks.rs/shop/panelinion/tehnologije-sopstva/> (10.10.2019).
17. Trinity College Dublin, www.tcd.ie/research/profiles/?profile=slotes (23.10.2019).
18. Le Figaro (2012), <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/12/05/97001-20121205FILWWW00609-patrick-besson-decore-par-belgrade.php> (30.10.2019).
19. Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, http://www0.ff.uns.ac.rs/fakultet/ljudi/fakultet_odseci_srpska_knjizevnost_slavko_gordic.html (26.2.2019).
20. Holdefer, C. www.charlesholdefer.com/abouty.html (7.3.2019).
21. Cornell Press, www.cornellpress.cornell.edu/book/?GCOI=80140100842140 (8.3.2019).
22. Часопис КУШ, www.casopiskus.rs/branko-romcevic-sto-je-filoyofija-vise-mrtva-to-je-vise-ima/ (29.10.2019).

ПРИЛОГ

Дигитална библиографија објављених чланака у периоду од 2000. до 2010. године

Рб.	Часопис	Година објављивања	Аутор чланка	Наслов чланка	Имена писаца	Жанр	Преводна књижевност	Изворни језик	Категорија	Период	Тема
1	Кораци	2010	Жорж Перек	Зимско путовање		проза	да	француски	књижевност	XX век	Улипо
2	Кораци	2010	Игор Јавор	Фантастична симултанка (о шаховској партији код Раблеа и Писарева)	Рабле	оглед / студија	не	српски	књижевност	XVI век	Хуманизам и ренесанса
3	Кораци	2009	Дидије Сенекал	Писци натуралисти	Русо / Бодлер / Пруст / Жан Пол Фабр / Морис Женево / Робер Мерл / Серж Резвани	оглед / студија	да	француски	књижевност	XIX век	Натурализам
4	Кораци	2009	Жак Дипен	Лишајеви / Та жеравица даљина		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Бунтовна, болна поезија
5	Кораци	2009	Александар Гаталица	Разговор Салвадора Далија и Алена Боскеа у паклу	Ален Боске / Бретон / Арагон	драма	не	српски	књижевност / уметност	XX век	Надреализам
6	Кораци	2008	Фредерик Бекбеде	Дан кад сам се допадао девојкама		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Хумор и подсмевање - награђиван аутор
7	Кораци	2008	Филип Жакоте	Кукувија		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Природа - Гонкур
8	Кораци	2008	Бошко Томашевић	Писати-ни-за-кога	Сартр / Барт / Бланшо / Фуко / Дериде / Дирас / Бодријар	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Тумачење појма - аутор

9	Кораци	2008	Томислав Гаврић	О хазардеру	Ромен Ролан / Зола / Балзак	оглед / студија	не	српски	књижевност / психологија	XIX / XX век	Тумачење појма - хазардер
10	Кораци	2006	Филип Танселен	Поезија и догађај		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Улога поезије
11	Кораци	2006	Пом Жуфруа	Спаситељка		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Демистификација митова
12	Кораци	2004	Шарл Орлеански	Рондел пролећу		поезија	да		књижевност	XV век	Природа
13	Кораци	2004	Пјер де Ронсар	Сонет за Хелену		поезија	да		књижевност	XVI век	
14	Кораци	2003	Натали Сарот	Кажу имбецили		проза	да	француски	књижевност	XX век	Нови роман
15	Кораци	2003	Мишел Уелбек	Остати жив		проза	да	француски	књижевност	XX век	
16	Кораци	2002	Милан Р. Симић	О Филиповој и папиној тврдоглавости, о несрећним краљицама Ингебург и Ањеси		проза	не	српски	историја	XII век	
17	Кораци	2002	Пјер Сегерс	Подмукла поезија	Антонен Арто / Корбијер / Рембо / Маларме / Верлен / Жак Превел / Роже Мијо / Лотреамон / Андре Анри / Дипре / Фредерик / Неве / Ривјер / Салабреј / Далас / Дершо / Робен / Гајар / Кревел	оглед / студија	да	француски	књижевност	крај XIX века	Симболизам
18	Летопис Матице српске	2000	Роже Греније	Леденац		проза	да	француски	књижевност	XX век	

19	Летопис Матице српске	2000	Михаило Павловић	Свет виђен искоса (Патрик Бесон: Брабанови)	Патрик Бесон / Иго	критика	не	српски	књижевност	XX век	
20	Летопис Матице српске	2000	Рејмон Кено	То било је сутрадан		поезија	да	француски	књижевност	XX век	Улипо
21	Летопис Матице српске	2000	Милорад Грујић	Шекспиров врт у Паризу		проза	не	српски	књижевност	XX век	Путопис
22	Летопис Матице српске	2000	Сен - Џон Перс	Изгнанство		проза	да	француски	књижевност	XX век	
23	Летопис Матице српске	2000	Жил Делез	Књижевност и живот		оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
24	Летопис Матице српске	2000	Иван Коларић	О апсурду, револту и смислу	Ками	интервју	не	српски	књижевност	XX век	Филозофија апсурда
25	Летопис Матице српске	2000	Владимир Волков	Први пут у историји - сувереност и ингеренција		оглед / студија	да	француски	историја	XX век	НАТО бомбардовање
26	Летопис Матице српске	2000	Роже Греније	Заточенице		проза	да	француски	књижевност	XX век	
27	Летопис Матице српске	2000	Бранимир Човић	У корак са светском транслатологијом (Ненад Крстић - Француска књижевност у српским преводима (1775-1843))		критика	не	српски	књижевност	XVIII / XIX век	Приказ књиге - Превођење француске књижевности
28	Летопис Матице српске	2000	Михаило Павловић	Једна историјска реинкарнација. Адолф Хитлер поново међу Немцима (Патрик Бесон - Он)	Патрик Бесон	критика	не	српски	књижевност	XX век	Критика романа

29	Летопис Матице српске	2001	Оноре де Балзак	Путашаствије једног париског врапца у потрази за најбољом владом		проза	да	француски	књижевност	XIX век	Критика друштва
30	Летопис Матице српске	2001	Милосав Бабовић	Филозофија апсурда у Камијевом <i>Страницу и Зли дуси</i> Достојевског	Ками	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Филозофија апсурда
31	Летопис Матице српске	2001	Мишел Дегуи	Нова запажања о културности	Маларме / Бодлер / Бодријар / Музил / Старобински	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Култура
32	Летопис Матице српске	2001	Оливера Милићевић	Лепота је искрење доброте	Мишел Деги	интервју	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Култура
33	Летопис Матице српске	2001	Фабијен Куртад	Друмове ружа и крви		поезија	да	француски	књижевност	XXI век	
34	Летопис Матице српске	2001	Натали Сарот	Због једног да или једног не (због ситнице)		драма	да		књижевност	XX век	Нови роман
35	Летопис Матице српске	2001	Сен - Џон Перс	Хор из "Мореказа"		поезија	да	француски	књижевност	XX век	
36	Летопис Матице српске	2001	Борислав Радовић	О "Мореказима" Сен - Џон Перса	Сен - Џон Перс	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење дела
37	Летопис Матице српске	2001	Оливера Милићевић	Размењивање у скромности - разговор са Метином Ардитијем	Ардити / Антонен Арто / Лафонтен	интервју	не	српски / (ФРАНК)	књижевност	XXI век	О стваралаштву
38	Летопис Матице српске	2001	Александар Воазар	Друид - госпа у сузама		проза	да	француски	књижевност	XX век	
39	Летопис Матице српске	2002	Мајкл Џ. Донли	Космичко поистовећивање	Селин	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење дела
40	Летопис Матице српске	2002	Жорж Фурест	Златокоса црнкиња	Фурест / Рабле	поезија	да	француски	књижевност	XX век	

41	Летопис Матице српске	2002	Михаило Павловић	Настанак и смисао Мицићевог "барбарогенија" у светлости његових француских књига		оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење дела
42	Летопис Матице српске	2002	Симона де Бовоар	Свођење рачуна	Сартр / Ками	проза	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	О стваралаштву / о животу
43	Летопис Матице српске	2002	Михаило Марковић	Хуманистичка критика у делу Јована Скерлића	Жан Жорес	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Утицај француског социјалисте на српског критичара
44	Летопис Матице српске	2002	Сен - Џон Перс	Анабаза		поезија	да	француски	књижевност	XX век	
45	Летопис Матице српске	2002	Валер Новарина	Пред речју		оглед / студија	да	француски (ФРАНК)	језик / филозофија	XXI век	
46	Летопис Матице српске	2002	Оливера Милићевић	Неприкосновеност дела - разговор са Валером Новарином	Новарина	интервју	не	српски / (ФРАНК)	књижевност	XXI век	
47	Летопис Матице српске	2002	Андре Валтер	Прах свиле		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Поезија путника - Гонкурова награда
48	Летопис Матице српске	2002	Љиљана Матић	Научни приступ теорији и техници превођења (Ненад Крстић - Контрастива и превођење. француски и српски: сличности и разлике.)		критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге - Превођење

49	Летопис Матице српске	2003	Гојко Божовић	Теорија књижевности као идеологија читања (Стефан Сантер - Саркани - Теорија књижевности)	Стефан Сантер - Саркани	критика	не	српски	Теорија књижевности	XX век	Приказ књиге
50	Летопис Матице српске	2003	Ани Сомон	Гориле		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Савремена новела - Гонкурова награда
51	Летопис Матице српске	2003	Ален Капон	Досије: од југословенских до српске књижевности		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	О француском познавању српске књижевности
52	Летопис Матице српске	2003	Ив Бонфоа	Родна кућа		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Поезија као артикулација између постојања и речи - награђиван аутор
53	Летопис Матице српске	2003	Душица Потих	Романчић незаборавчић (Рејмон Кено - Цветак незаборавак)	Рејмон Кено	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге
54	Летопис Матице српске	2003	Милован Данојлић	Реч уз превод	Бодлер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Превођење
55	Летопис Матице српске	2003	Весна Цветичанин	Виктор Иго у Српском књижевном гласнику	Иго / Лесаж / Ламартин / Волтер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Периодика
56	Летопис Матице српске	2003	Бернар Ноел	Арагонов "Недовршени роман"	Арагон	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење дела
57	Летопис Матице српске	2003	Андре Турнон	Ставови и побуде: читање Монтењевих "Есеја"	Монтењ / Мерло Понти	критика	да	француски	књижевност	XVI век	Приказ књиге

58	Летопис Матице српске	2003	Душанка Точанац	Непронађени Сосирови рукописи (Рудолф Енглер - Списи из опште лингвистике Фердинанда де Сосира)	Сосир	критика	не	српски / (ФРАНК)	језик	XIX / XX век	Приказ књиге
59	Летопис Матице српске	2003	Жан - Пјер Дипри	Развалина		поезија	да	француски	књижевност	XX век	Надреализам
60	Летопис Матице српске	2003	Сен - Џон Перс	Слике за Круса		поезија	да	француски	књижевност	XIX / XX век	Симболизам / надреализам
61	Летопис Матице српске	2003	Бернар Пиво	Последњи разговор са Жоржом Сименоном	Сименон	интервју	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX век	О стваралаштву
62	Летопис Матице српске	2004	Жан - Жак Брошије	Оскудица истине - разговор са Роланом Бартом	Барт / Флобер	интервју	да		књижевност	XIX век	О Флоберу
63	Летопис Матице српске	2004	Елизабет Бронфен	Приче о утварама	Бланшо	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	О приповедачима
64	Летопис Матице српске	2004	Ненад Крстић	Петар Демелић као преводилац Ларошфукоових "Максима"	Ларошфуко / Паскал / Лабријер / гђа де Лафајет	критика	не	српски	књижевност	XVIII век	Моралистичка књижевност / приказ књиге / превођење
65	Летопис Матице српске	2004	Филип Делаво	Здравица за Елвиру		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
66	Летопис Матице српске	2004	Роже Греније	Три боравка у бањи		проза	да	француски	књижевност	XX век	
67	Летопис Матице српске	2004	Оливера Милићевић	Унутарња слобода - разговор са Рожеом Гренијеом	Греније / Ками / Сартр / Данијел Пенак / Силви Жермен / Дирас	интервју	не	српски	књижевност	XX / XXI век	О стваралаштву
68	Летопис Матице српске	2004	Ив Бонфоа	Камен		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	

69	Летопис Матице српске	2005	Миливој Сребро	Сјај и беда Гонкура	Монтењ / Декарт / Робер Сабатје / Мишел Фурније / Елза Триоле / Арагон / Перек / Јурсенар / Ромен Ролан / Жид / Роже Мартен ди Гар / Моријак / Ками / Клод Симон / Селин / Андре Малроа / Лоран Годе	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Француске књижевне награде
70	Летопис Матице српске	2005	Срђан Дамњановић	Технологија субјективности (Мишел Фуко - Херменеутика субјекта)	Фуко	критика	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Приказ књиге
71	Летопис Матице српске	2005	Лоран Годе	Свечана гозба		проза	да	француски	књижевност	XXI век	Одломак
72	Летопис Матице српске	2005	Бранислава Васић	Реанимација мита (Лоран Годе - Смрт краља Цонгора)	Лоран Годе	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
73	Летопис Матице српске	2005	Ришар Роње	Путник на залуталом путу		поeziја	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
74	Летопис Матице српске	2005	Марија Цунић - Дрињаковић	Интертекстуалност у новијој српској поезији (Јелена Новаковић - Интертекстуалност у новијој српској поезији. француски круг.)		критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге

75	Летопис Матице српске	2005	Борис Лазић	Антологија за пример (Миливој Сребро - Антологија српске приповетке, француско издање)		критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
76	Летопис Матице српске	2005	Миливој Сребро	Принц Данило, витез уметности и књижевности, и њено височанство, француска критика	Ками / Флобер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Рецепција писца у Француској
77	Летопис Матице српске	2005	Серж Алими / Доминик Видал	Како се производи јавно мњење - медији, НАТО и рат на Косову		оглед / студија	да	француски	друштво / историја	XX / XXI век	Критичка анализа рата
78	Летопис Матице српске	2005	Миливој Сребро	Гласови из шупље стијене	Жан - Пјер Фај / Бодлер	писмо	не	српски	друштво / историја	XX век	Кризичка анализа рата
79	Летопис Матице српске	2005	Јован Попов	Фигуре чаробњака: људска, божанска, демонска - Шекспиров и Корнејев бели маг	Корнеј / Расин	оглед / студија	не	српски	књижевност	XVII век	Тумачење дела
80	Летопис Матице српске	2005	Радован Поповић	Књижевни архив - Растко Петровић - post mortem	Жид	некролог	не	српски	књижевност / друштво	XX век	Сећање
81	Летопис Матице српске	2005	Жан Старобински	Два есеја	Расин / Бонфоа / Бодлер	оглед / студија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XVII / XIX / XX век	Тумачење дела

82	Летопис Матице српске	2005	Мишел Газије	Тако је говорио Старобински	Марсел Ремон / Тибодe / Пуле / Ришар / Русе / Монтењ / Валери / Ларошфуко / Стендал	интервју	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX век	Разговор
83	Летопис Матице српске	2005	Јован Попов	Постструктуралистичка тематска критика (Жан Старобински, Живо око)	Старобински / Ремон / Корнеј / Расин / Ла Бријер / Русо / Стендал	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге
84	Летопис Матице српске	2005	Марија Цунић - Дрињаковић	Нова осветљења Аполинеровог дела (Михаило Поповић - Мој Аполинер)	Аполинер	критика	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Приказ књиге
85	Летопис Матице српске	2006	Сања Бошковић	Пародија као облик мишљења у савременој књижевности - политички приступи Џојса, Жида, Мана и Павића	Жид	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење дела
86	Летопис Матице српске	2006	Јован Попов	У корак с временом (Владимир Гвозден - Чинови присвајања: од теорије ка прагматици текста)	Барт / Женет / Расин / Дериде	критика	не	српски	књижевност	XX / XXI век	Приказ књиге
87	Летопис Матице српске	2006	Михаило Павловић	Алберто Фортис и француска књижевност		оглед / студија	не	српски	књижевност	XVIII век	Књижевне везе
88	Летопис Матице српске	2006	Иван Стевовић	Габријел Мије, уметност и комуникација: пловидбом против раздалјине	Мије	оглед / студија	не	српски	историја / уметност	XIX / XX век	Разно - истиче се оригиналност српске уметности

89	Летопис Матице српске	2006	Мирко Зуровац	Сартрова онтологија слободe	Сартр	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	
90	Летопис Матице српске	2006	Владимир Милисављевић	Одговорност филозофије	Пруст	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	
91	Летопис Матице српске	2006	Миливој Сребро	Романескна синтеза два културна модела. Рецепција дела Меше Селимовића у Француској		оглед / студија	не	српски	књижевност	XXI век	Рецепција српског писца у Француској
92	Летопис Матице српске	2006	Светозар Кољевић	Симетрије ужаса и ведрине (Ирина Балжарски - Лубардић - Симетрије времена)	Јурсенар	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
93	Летопис Матице српске	2006	Саша Ђирић	Подстицајна студија о модерности (Радован Вучковић - Модерни роман 20. века)		критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге (Модерни роман)
94	Летопис Матице српске	2006	Жерар де Нервал	Октавија		проза	да	француски	књижевност	XIX век	Романтизам
95	Летопис Матице српске	2006	Жид Стефан	Четири песме		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Контра поезија
96	Летопис Матице српске	2006	Наим Катан	Омиљене песме		проза	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX / XXI век	Писац изгнаник
97	Летопис Матице српске	2006	Јован Попов	Два типа двобоја код Корнеја "Сид" и "Хорације"	Корнеј	оглед / студија	не	српски	књижевност	XVII век	Класицизам (трагедија)
98	Летопис Матице српске	2006	Роже Греније	Први радови Албера Камија (1932-1934)	Ками	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Филозофија апсурда

99	Летопис Матице српске	2006	Миливој Сребро	У знаку случаја "комедијанта". Рецепција дела Милоша Црњанског у Француској		оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Рецепција српског писца у Француској
100	Летопис Матице српске	2006	Марија Цунић - Дрињаковић	Превођење као преисказивање	Анри Мешоник	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Превођење српских писаца на француски
101	Летопис Матице српске	2006	Борис Лазић	Сусрети, сами сусрети		оглед / студија	не	српски	књижевност	XXI век	Салон књига у Паризу
102	Летопис Матице српске	2006	Бранислава Васић	Настанак једне породичне историје (Лоран Года - Сунце породице Скорга)	Лоран Года	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге - Гонкурова награда
103	Летопис Матице српске	2006	Миливој Сребро	Картезијански дух и византијски "мајстор акробација". Рецепција дела Милорада Павића у Француској		оглед / студија	не	српски	књижевност	XXI век	Рецепција српског писца у Француској
104	Летопис Матице српске	2006	Мартин Еслин	Бекетови романи	Пруст	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	Тумачење дела
105	Летопис Матице српске	2006	Мел Гасоу	Разговори са Бекетом		оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	
106	Летопис Матице српске	2007	Момир Војводић	Четири песме	Франсоа Вијон	поезија	не	српски	књижевност	XV век	Песме посвећене француском песнику
107	Летопис Матице српске	2007	Милан Кундера	Свест о континуитету	Флобер / Рабле / Даламбер	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XVI / XVIII / XIX век	Разно - историјски континуитет

108	Летопис Матице српске	2007	Предраг Петровић	Где су гробови старих романа? "Дневник о Чарнојевићу" Милоша Црњанског	Флобер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX / XX век	
109	Летопис Матице српске	2007	Елен Сиксу	Повод: Кафка, моја мајка и лешинари		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
110	Летопис Матице српске	2007	Марија Цунић - Дрињаковић	Од грехотног ка горком смеху (Марсел Еме - Париске приче)	Марсел Еме	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
111	Летопис Матице српске	2007	Мило Ломпар	О еkleктичком духу (Јован Попов - Читање неизвесности)	Корнеј	критика	не	српски	књижевност	XVII век	Приказ књиге
112	Летопис Матице српске	2008	Гиј Гофет	Толико ствари		поезија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX / XXI век	"Верленов наследник" - награђиван аутор
113	Летопис Матице српске	2008	Жилијен Грак	Зашто књижевност тешко дише	Клодел / Сартр	некролог	да	француски	књижевност	XX век	Сећање
114	Летопис Матице српске	2008	Јелена Новаковић	Магија књижевне речи	Жилијен Грак	некролог	не	српски	књижевност	XX век	Сећање
115	Летопис Матице српске	2008	Весна Елез	Флобер и загонетка материје, последње искушење светог Антонија	Флобер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Реализам
116	Летопис Матице српске	2008	Јелена Новаковић	Симон де Бовоар и проблем алтеритета	Симон де Бовоар	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Егзистенцијализам
117	Летопис Матице српске	2009	Душица Потих	Географија хармоније (Амин Малуф - Вртови светлости)	Амин Малуф	критика	не	српски	књижевност	XX / XXI век	Приказ књиге

118	Летопис Матице српске	2009	Негован Рајић	Ноћ на ћелавом брду		проза	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XXI век	
119	Летопис Матице српске	2009	Јелена Новаковић	Посматрати историјске догађаје са луцидношћу и ведрином	Негован Рајић	интервју	не	српски	књижевност	XXI век	
120	Летопис Матице српске	2009	Ж. М. Г. Ле Клезио	Рафаелова прича		проза	да	француски	књижевност	XXI век	
121	Летопис Матице српске	2009	Жак Реда	Амин (избор поезије)		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
122	Летопис Матице српске	2009	Жак Рубо	Где си ти?		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Улипо
123	Летопис Матице српске	2009	Ж. М. Г. Ле Клезио	Нобелова награда		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Књижевне награде
124	Летопис Матице српске	2009	Борис Лазић	Геопоетика бекстава: поглед на књижевно дело Жан - Мари Гистав Ле Клезио	Ле Клезио	оглед / студија	не	српски	књижевност	XXI век	Тумачење дела
125	Летопис Матице српске	2009	Натали Сарот	Шта виде птице		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Нови роман
126	Летопис Матице српске	2009	Јелена Новаковић	Натали Сарот у свом и нашем времену	Сарот	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Нови роман
127	Летопис Матице српске	2009	Јован Попов	Како упокојити књижевност	Пјер Бајар	оглед / студија	не	српски	књижевност	XXI век	Тумачење дела
128	Летопис Матице српске	2009	Милоје Петровић	Зашто сам волео Србију - француски писци и Срби - разговор са Михаилом Павловићем		интервју	не	српски	књижевност	XXI век	Француско - српске књижевне везе

129	Летопис Матице српске	2010	Срђан Дамњановић	О Сартру без анегдоте (Јован Тирилов - Сви моји савременици)	Сартр	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге
130	Летопис Матице српске	2010	Ж. М. Г. Ле Клезио	Трагач за златом		проза	да	француски	књижевност	XXI век	
131	Летопис Матице српске	2010	Милован Данојлић	Дучић и Французи		оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Француско - српске књижевне везе
132	Летопис Матице српске	2010	Бранислава Васић Ракочевић	Путовање по ободу цивилизације (Жан - Мари Гистав Ле Клезио - Уранија; Онич; Тужбалица о глади)	Ле Клезио	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
133	Летопис Матице српске	2010	Франсоа Пашу	Последњи паганин		проза	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX / XXI век	Одломак
134	Летопис Матице српске	2010	Натали Сарот	Разговор и подраговор	Пруст / Стендал / Жид / гђа де Лафајет / Балзак	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Техника писања
135	Летопис Матице српске	2010	Марија Цунић - Дрињаковић	Надреализам у двоструком огледалу (Јелена Новаковић - Recherches sur le surréalisme)	Бретон / Битор	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Надреализам
136	Београдски књиж. час.	2006	Грејем Роб	Цена слободног предузетништва - Балзак као бизнисмен	Балзак / Расин / Корнеј / Иго / де Вињи / Дима	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	Реализам / о животу писца

137	Београдски књиж. час.	2006	Владимир Пишталo	Тесла у Паризу	Мопасан / Ламартин / Балзак / Стендал / Флобер / Расин / Молијер / Сен - Симон / Ларошфуко	проза	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Одломак
138	Београдски књиж. час.	2006	Мајкл Рифатер	Семантика песме	Маларме / Бодлер / Елијар / Рембо / Рене Шар / Леви - Строс	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	О поетском тексту
139	Београдски књиж. час.	2007	Шарл Бодлер	Путовање		поезија	да	француски	књижевност	XIX век	Симболизам
140	Београдски књиж. час.	2007	Леон Којен	Уз превод Бодлеровог Путовања	Бодлер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Симболизам
141	Београдски књиж. час.	2008	Коља Мићевић	Рајмон Јордан - васкрели трубадур (активан око 1186-1195)	Рајмон Јордан / Арно Данијел	оглед / студија	не	српски	књижевност	XII век	Трубадури
142	Београдски књиж. час.	2008	Цветан Тодоров	Чему служи књижевност?	Женет / Барт / Дубровски / Русо / Стендал / Пруст / Санд / Флобер	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX / XXI век	Теорија књижевности
143	Београдски књиж. час.	2008	Грејем Роб	Савршено мало чудовиште - Рембоово школовање и прве песме	Рембо / Боало / Верлен / Теодор де Банвил	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
144	Београдски књиж. час.	2008	Грејем Роб	Рембоов долазак у Париз и "Бриселски инцидент"	Рембо / Верлен	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
145	Београдски	2008	Ж. М. Г. Ле Клезио	Гледати небо		проза	да	француски	књижевност	XXI век	Одломак

	књиж. час.										
146	Београд ски књиж. час.	2008	Анри Мешоник	Бескрајно у долажењу		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
147	Београд ски књиж. час.	2008	Грејем Роб	Рембоово путовање на Јаву	Рембо	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
148	Београд ски књиж. час.	2008	Фредерик Вестерлунд	Ле Клезио и његов језик	Ле Клезио / Лотреамон / Мишо / Арто / Балзак / Ками	оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Тумачење дела
149	Београд ски књиж. час.	2009	Грејем Роб	Рембо у Тађури и Абисинији	Рембо	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
150	Београд ски књиж. час.	2009	Грејем Роб	Рембоови последњи месеци	Рембо / Верлен	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
151	Београд ски књиж. час.	2009	Грејем Роб	Сабља у ноћи (из биографије В. Игоа)	Иго	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
152	Београд ски књиж. час.	2010	Грејем Роб	Културни удар века (из биографије В. Игоа) - Виктор Иго као родоначелник романтизма	Иго / Сент - Бев / де Вињи	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
153	Београд ски књиж. час.	2010	Филип Делаво	Престоница у лето		поезија	да		књижевност	XX / XXI век	Београд
154	Београд ски књиж. час.	2010	Светозар Влајковић	Сећање на Декарта	Декарт	поезија	не	српски	књижевност	XVII век	Песме посвећене француском филозофу

155	Београдски књиж. час.	2010	Грејем Роб	Битка око "Ернанија" (из биографије В. Игоа)	Иго / Готје / Нервал	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
156	Београдски књиж. час.	2010	Сем Слоут	Прустовска резонанца у Набоковљевој Лолити	Пруст	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX / XX век	Тумачење дела
157	Београдски књиж. час.	2010	Пол Валери	Проблем музеја		оглед / студија	да	француски	уметност	XIX / XX век	Музеји
158	Београдски књиж. час.	2010	Грејем Роб	Моја драга Жилијета (из биографије В. Игоа)	Иго	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX век	О животу песника
159	Београдски књиж. час.	2010	Весна Елез	Нови преводи из "Цвећа зла"	Бодлер	критика	не	српски	књижевност	XIX век	Приказ књиге
160	ПроФемина	2000	Јасмина Реза	Утученост		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак
161	ПроФемина	2000	Цоана Дракер	Визуелно извођење поетског текста	Маларме / Аполинер / Бланшо / Роје - Журну / Албијак / Албер - Биро	оглед / студија	да	енглески	књижевност / уметност	XIX / XX век	Симболизам / визуелна поезика
162	ПроФемина	2001	Симона де Бовоар	Из Четврте књиге успомена <i>Свођење рачуна</i>		проза	да	француски	књижевност / феминизам	XX век	Феминизам
163	ПроФемина	2001	Агота Кристоф	Кључ од лифта		драма	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX век	
164	ПроФемина	2003	Жислен Гласон Дешом	Дневник каравана		дневник	да	француски	политика	XX век	Рат у Босни
165	ПроФемина	2003	Амели Ебл	Хронологија		календар	да	француски	политика	XX век	Рат у Босни
166	ПроФемина	2004	Саша Ћирић	Проза у фокусу (Жан Ешеноз - Годину дана; Жан - Филип Тусен - Вођење љубави)	Жан Ешеноз / Тусен / Флобер / Жан Русе	критика	не	српски	књижевност	XX / XXI	Приказ књиге - награђиван аутор

167	ПроФем ина	2004	Оливера Ерић	Ужитак и визуелне уметности - покушај примене теорије Јулије Кристеве о поетском језику на визуелне уметности	Кристева	оглед / студија	не	српски	књижевност / уметност	XX век	Поетски језик / визуелна уметност
168	ПроФем ина	2005-2006	Франсоаз Мале - Жорис	Силвија		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак
169	ПроФем ина	2005-2006	Гризелда Полок	Виђење, глас и моћ: феминистичке историје уметности и марксизам	Елизабет Виже Лебрен	оглед / студија	да	енглески	феминизам / уметност	XVIII век	Феминистичке теорије / Феминистичке историје уметности
170	ПроФем ина	2006	Елен Сиксу	Смех медузе	Сиксу	оглед / студија	да	француски	филозофија / феминизам	XX / XXI век	Женско писмо
171	ПроФем ина	2006	Сања Милутиновић Бојанић	Коначно... - Разговор са Елен Сиксу	Сиксу / Дериде / Фуко / Молијер	интервју	не	српски	филозофија / феминизам	XXI век	Коначност
172	ПроФем ина	2006	Сања Милутиновић Бојанић	Аналитика и поетика полне разлике	Сиксу / Де Бовоар / Сартр	оглед / студија	не	српски	филозофија / феминизам	XXI век	Тумачење дела
173	ПроФем ина	2008	Ива Милић	Женско Писмо Елен Сиксу и полна разлика	Сиксу	оглед / студија	не	српски	филозофија / феминизам	XXI век	Женско писмо
174	Књижев на реч	2002	Ђорђе Деспић	Дискурс фрагмента Ролана Барта	Барт / Дериде	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX / XXI век	Тумачење дела
175	Књижев на реч	2002	Милена Владић	Наратологија као наука	Барт / Женет / Клод Бремон / Тодоров	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX / XXI век	Наратологија
176	Књижев на реч	2002	Амина Саид	Три песме		поезија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX / XXI век	Поезија као изражавање себе
177	Књижев на реч	2002	Милена Владић	Наратологија као наука 2	Барт / Женет	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX / XXI век	Наратологија

178	Књижев на реч	2002	Ришар Роње / Слободан Јовалекић	Дијалог између Ришара Роњеа и Слободана Јовалекића поводом његове песме <i>Ломача</i>		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Савремени песник
179	Књижев на реч	2002	Предраг Миладиновић	Ready - made	Марсел Дишан	оглед / студија	не	српски	уметност	XX век	Сликаство
180	Књижев на реч	2004	Гушљен Реуфи - Прлинчевић	Писање је чишћење душе - разговор са Милом Алечковић - Николић		интервју	не	српски	друштво / политика	XX век	Идеја Европе
181	Књижев на реч	2004	Ерик - Емануел Шмит	Секта егоиста		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Савремени аутор
182	Књижев на реч	2004	Биљана Миловановић	Осам песама	Клод Моне	поезија	не	српски	књижевност / уметност	XIX / XX век	Песме посвећене француском уметнику
183	Књижев на реч	2004	Оливје Ролан	Бар црних таласа		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Сећање
184	Књижев на реч	2004	Филип Танселен	Шта остаје		поезија	да		књижевност	XX / XXI век	
185	Зборник Матице српске	2000	Соња Петровић	Уз студију "Косовски циклус и chansons de geste" Николе Банашевића		оглед / студија	не	српски	књижевност	средњи век	"chansons de geste"
186	Зборник Матице српске	2000	Никола Банашевић	Косовски циклус и chansons de geste		оглед / студија	не	српски	књижевност	средњи век	"chansons de geste"
187	Зборник Матице српске	2001	Адријана Марчетић	Женетова теорија приповедања	Женет	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX век	Наратологија
188	Зборник Матице српске	2001	Предраг Бребановић	Има ли живота после смрти? - судбина ауторске инстанце у наратолошкој расправи	Барт / Жорж Пуле / Саид / Старобински / Маларме / Фуко	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX век	Наратологија

189	Зборник Матице српске	2003	Весна Симовић	Виктор Иго у Српском књижевном гласнику	Иго	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Периодика
190	Зборник Матице српске	2003	Јелена Новаковић	Видови конфликта у надреализму	Бретон	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Надреализам
191	Зборник Матице српске	2003	Бојана Стојановић - Пантовић	Песма у прози као двострука родовска фигура - порекло и поетика облика	Бодлер / Рембо / Маларме	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Песма у прози - о жанру
192	Зборник Матице српске	2004	Корнелије Квас	Анализа сонета Село Јована Дучића као илустрација Рифатеровог механизма експанзије	Рифатер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење
193	Зборник Матице српске	2004	Корнелије Квас	Јакобсонов утицај на Рифатерову поезију	Рифатер / Рембо	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење
194	Зборник Матице српске	2004	Светлана Шеатовић - Димитријевић	На трагу интертекстуалних и других веза (Јелена Новаковић - Интертекстуалност у новијој српској поезији. француски круг.)	Кристева / Барт / Рифатер / Нервал / Бодлер / Маларме / Рембо / Валери / Клодел / Аполинер / Башлар / Ришар / Старобински / Русе / Диран / Лотреамон / Боске / Кено / Сандрар	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге - интертекстуалност
195	Зборник Матице српске	2006	Корнелије Квас	Женетова наратологија (Адријана Марчетић - Фигуре приповедања)	Женет	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге - наратологија

196	Зборник Матице српске	2006	Јелена Новаковић	Андрићеви књижевнокритички судови о француским писцима		оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Компаративизам
197	Зборник Матице српске	2007	Ивана Антонић	српски преводи Сосировог "Курса опште лингвистике"	Сосир	оглед / студија	не	српски	теорија о језику	XX век	Лингвистика / првођење
198	Зборник Матице српске	2007	Бојан Ђорђевић	Непозната комедија Марка Бруерерића		оглед / студија	не	српски	књижевност	XVIII / XIX век	Комедиографск о деловање француског писца
199	Зборник Матице српске	2007	Јелена Новаковић	Лалићеве антологије модерне поезије (Лалић - Антологија новије француске лирике, од Бодлера до наших дана; Антологија модерне америчке поезије; Антологија немачке лирике 20. века)	Бодлер	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге
200	Зборник Матице српске	2008	Ненад Крстић	Ламартинова Осама у преводу Владимира М. Јовановића	Ламартин	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Тумачење / првођење
201	Зборник Матице српске	2008	Јелена Новаковић	Аутобиографски исказ у српском и француском надреализму	Бретон	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Компаративизам
202	Зборник Матице српске	2009	Павле Секеруш	Јужнословенске теме у "Часопису два света" у периоду од јулске монархије до другог царства		оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Периодика

203	Зборник Матице српске	2009	Јелена Новаковић	Јован Христић и француска моралистичка мисао: Монтењ, Декарт, Паскал	Монтењ / Декарт / Паскал	оглед / студија	не	српски	књижевност	XVI век	Компаративизам
204	Зборник Матице српске	2010	Јелена Новаковић	Јован Христић и француска моралистичка мисао: Сартр, Ками, М. Јурсенар, Ж. Греније	Сартр / Ками / Јурсенар / Греније	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Компаративизам
205	Зборник Матице српске	2010	Тихомир Брајовић	Европско лице српске књижевности (Приказ међународног научног сусрета у Бордоу - Српска књижевност у европском контексту: текст, контекст и интертекст)		критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ сусрета
206	Златна греда	2001	Саша Радојчић	Есеј о "Елементалном злу" (Левинас - Елементално зло)	Левинас	критика	не	српски	филозофија	XX век	Приказ књиге
207	Златна греда	2001	Мишел Фуко	Застрашујући карактер казне	Монтескје / Сад	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XIX / XX век	Савремена француска филозофија
208	Златна греда	2001		Гонкурова награда...	Жан - Кристоф Руфен	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
209	Златна греда	2002		Француска књижевна награда...	Мартина ле Коз	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
210	Златна греда	2002	Пјер Леви	Кибердемократија		оглед / студија	да	француски	друштво	XXI век	Савремена француска филозофија
211	Златна греда	2002	Жак Дерида	Онто - теологија национал - хуманизма (пролегомена за једну хипотезу)		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија

212	Златна греда	2002	Ворен Мот	Десет прича о француском роману деведесетих	Ле Клезио / Шивијар / Линда Ле / Лоран / Жуе / НДијај / Ешно / Остер / Тусен / Салвер	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	француски модерни роман
213	Златна греда	2002		(23. јануара 2002...)	Пјер Бурдије	некролог			друштво	XXI век	Сећање
214	Златна греда	2002	Александар Прстојевић	Мондијализација теоријских токова	Антоан Компањон / Барт / Пруст	интервју	не	српски	књижевност	XXI век	Савремени француски роман
215	Златна греда	2002	Жан Бодријар	Хируршка естетика другости		оглед / студија	да	француски	филозофија / естетика	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
216	Златна греда	2002	Пјер Бурдије	Делегирање и политички фетишизам	Сартр	оглед / студија	да	француски	филозофија / политика	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
217	Златна греда	2002	Паскал Брукнер	Беда просперитета		оглед / студија	да	француски	филозофија / политика	XX / XXI век	Капитализам
218	Златна греда	2002	Александар Прстојевић	Фикција омогућава да се разуме извор уметничке праксе	Жан - Мари Шефер	интервју	не	српски	Теорија књижевности	XXI век	Приказ књиге
219	Златна греда	2002	Жерар Женет	Метакритичка увертира, први део	Тибодје / Сент - Бев / Лансон / Тен / Балзак / Пруст / Жид / Флобер / Стендал / Монтењ / Сен - Симон / Барт / Ришар / Маларме / Пуле / Расин	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XXI век	О приказу, есеју

220	Златна греда	2002	Мајкл Бишоп	Топ тен француске поезије	Бонфоа / Дегуи / Шеди / Глисан / Стетје / Пенсон / Рисе / Телерман / Леклер / Молпуа	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	Избор песника
221	Златна греда	2002	Зоран М. Мандић	Споменик лепоти, љубави и рими (Готје - Емајл и камеје)	Готје	критика	не	српски	књижевност	XIX век	Приказ књиге - ларпурлартизам
222	Златна греда	2002	Јаша Денегри	Жорж Диди - Иберман и једно француско читање америчког минимализма	Диди - Иберман	оглед / студија	не	српски	уметност	XX / XXI век	Амерички минимализам
223	Златна греда	2002	Жерар Женет	Метакритичка увертира 2	Ришар / Пуле / Пруст / Маларме	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XX век	Феноменолошка, тематска и структуралистичка критика
224	Златна греда	2002	Мишел Фуко	Старање о себи и старање о другима		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
225	Златна греда	2002		Гонкурова награда 2002	Паскал Кињар	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
226	Златна греда	2002	Жорж Перек	Ствари (одломак из романа)		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак - Улипо - Ренодо
227	Златна греда	2002	Ги Скарпета	Бечке скице		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Одломак - путопис
228	Златна греда	2002		Француске књижевне награде	Жерар де Констанц / Ана Гарета / Шантал Тома	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
229	Златна греда	2003		Ками против Сартра	Ками / Сартр	белешка			књижевност	XX век	
230	Златна греда	2003		In memoriam: Морис Бланшо	Бланшо / Дерида / Фуко / Батај / Барт / Кристева	некролог			Теорија књижевности	XX век	Сећање

231	Златна греда	2003	Душица Потих	Моцарт мисли на председника Маоа (Даи Сижи - Балзак и кинеска кројачица)	Даи Сижи / Балзак	критика	не	српски	књижевност	XVII век	Приказ књиге
232	Златна греда	2003	Цветан Тодоров	Међузависност	Русо / Констан	оглед / студија	да	француски	књижевност	XVIII / XIX век	Савремена француска филозофија
233	Златна греда	2003	Јаша Денегри	Пјер Рестани и екстремни пример милитантне критике на делу	Рестани	оглед / студија	не	српски	уметност	XX век	Уметничка критика
234	Златна греда	2003	Душица Потих	Комплементарност и разлика (Ле Клезно - Лалабај)	Ле Клезно	критика	не	српски	књижевност	XXI век	Приказ књиге
235	Златна греда	2003	Пјер Бурдије	Три стања поља - Стицање аутономије (критичка фаза настанка поља)	Флобер	оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Савремена француска филозофија
236	Златна греда	2003	Јаша Денегри	Марселин Плејне и веза структурализма са теоријом и критиком савремене уметности		оглед / студија	не	српски	уметност	XX век	Структурализам и уметност
237	Златна греда	2003		Француске књижевне награде	Жан - Пјер Амат / Ибер Мингарели	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
238	Златна греда	2003	Чарлс Холдеферм	Америчка литература и Француска - крокодил намигује		оглед / студија	да	енглески	књижевност	XXI век	Компаративизам
239	Златна греда	2003	Оливије Бур	Столеће Гонкура		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
240	Златна греда	2003	Емануел Лемје	Гонкур - не причајмо о корупцији	Жан - Ив Молје	интервју	да	француски	књижевност	XXI век	Француске књижевне награде

241	Златна греда	2003	Емануел Лемје	Дерида у Холивуду	Дерида	белешка	да	француски	филозофија	XXI век	
242	Златна греда	2003		Педесет година париске ревије		белешка			књижевност	XXI век	Периодика
243	Златна греда	2004	Анаид Демир / Шарлот Леузон - Миран / Себастијан Плио	Субверзија		оглед / студија	да		друштво / уметност	XXI век	
244	Златна греда	2004	Миле Савић	Легитимација и делегитимација ауторитета	Лиотар	оглед / студија	не	српски	филозофија / политика	XX век	Рефлексивно писање
245	Златна греда	2004	Ришар Мије	Мој живот међу сенкама		проза	да		књижевност	XXI век	Одломак
246	Златна греда	2004		Рекламирање књига на телевизији у Француској		белешка			књижевност / медији	XXI век	
247	Златна греда	2004	Тома Рење	Од аутобиографије до аутофикције: парадоксална генеалогичка	Старобински / Русо / Делом / Года	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XVIII / XX / XXI век	Тумачење појма - аутобиографија
248	Златна греда	2004	Миле Савић	Постмодернизам као политика отпора	Лиотар / Зола / Сартр	оглед / студија	не	српски	филозофија / политика	XX век	Рефлексивно писање
249	Златна греда	2004	Жак Лекарм	Класични - упркос себи - у жанру аутобиографије	Жид / Сартр / Грин / де Бовоар / Ерно / Стендал	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XX век	О аутобиографији
250	Златна греда	2004	Дамјан Занон	Жорж Санд - Солидарна аутобиографија	Жорж Санд	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XX век	О аутобиографији
251	Златна греда	2004	Бернар Делвај	Марсел Дишан "Добровољни техничар"	Дишан / Русел / Пруст / Маларме / Аполинер / Кокто	оглед / студија	да	француски	књижевност / уметност	XX век	Тумачење

252	Златна греда	2004	Франсоаз ле Понво	Једна изложба: Марсел Дишан	Дишан / Русел	критика	да	француски	уметност	XX век	Приказ изложбе
253	Златна греда	2004	Патрик Беније	Исидор Дикас: ексцентричан упркос себи	Лотреамон / Лакроа / Иго / Русел	оглед / студија	да	француски	књижевност	XIX век	Претеча надреализма
254	Златна греда	2004	Марк Ализар	Фатална лепота	Лиотар / Сезан / Дишан / Мерло Понти / Диди - Иберман / Барт / Делез	оглед / студија	да		уметност	XX век	Естетика
255	Златна греда	2004	Миле Савић	Рефлексивно писање - писање као отпор	Лиотар	оглед / студија	не	српски	филозофија / политика	XX век	Рефлексивно писање
256	Златна греда	2004		Навике и обичаји читалаца у Великој Британији и Француској		белешка			књижевност	XXI век	
257	Златна греда	2004		Угроженост језика	Пиво / Дрион	белешка			теорија о језику	XXI век	
258	Златна греда	2004	Бруно Латур	Рат слика - какав рат?	Марен / Диди - Иберман / Кернер / Енион / Сурио	оглед / студија	да	француски	социологија / естетика	XX / XXI век	Аутономија естетике
259	Златна греда	2004	Е. Д.	Бурдије	Бурдије	оглед / студија	да	француски	филозофија / социологија	XX век	Социологија културе
260	Златна греда	2004	Бастјан Галет	Уметност машина		оглед / студија	да	француски	уметност / естетика	XXI век	
261	Златна греда	2004	Марта Спанци - Цубер	Приповедање као форма	Декарт	оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XVII век	Тумачење, приповедање
262	Златна греда	2004		Нови члан француске академије	Роб - Грије	белешка			књижевност	XXI век	
263	Златна греда	2004	Мишел Деги	Стање		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Поезија

264	Златна греда	2004	Јаша Денегри	Ив Мишо и сагледавање савремене уметности у "расплинутом стању"	Бурио / Мишо	оглед / студија	не	српски	филозофија / уметност	XXI век	Савремена уметност
265	Златна греда	2004	Франсоаз Шандернагор	Боја времена		проза	да	француски	књижевност	XVIII / XXI век	
266	Златна греда	2004	Рене Его	Велики скок књиге у Кини		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Производња књига
267	Златна греда	2004	Мајкл Квас	Уређивање робног света: Потрошачка револуција и класификација објеката у Француској осамнаестог века, први део	Бодријар	оглед / студија	да		економија / друштво	XVIII век	Културне трансформације
268	Златна греда	2004		Ремикс романописца	Кено / Жан Клод Пирот / Филип Бесон	белешка			књижевност	XX / XXI век	
269	Златна греда	2004		Хумор: Да ли издавачима недостаје строгост?	Жан Оливије / Жан Буатје / Брижит Лозерех	белешка	да		књижевност	XXI век	Француске издавачке куће
270	Златна греда	2004	Данијел Гарсија	Нова ситуација		белешка	да	француски	књижевност	XXI век	Француске издавачке куће
271	Златна греда	2004	Филип Перје / Каписин Рош	Шта се чита у Европској унији?		белешка	да	француски	књижевност	XXI век	
272	Златна греда	2004	Жил Делез	Филозофија и мањине		оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
273	Златна греда	2004	Мишел Фуко	Моћ и норма		оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
274	Златна греда	2004	Катрин Портвен	Сећање и правда	Тодоров / Декарт / Ларошфуко	интервју	да	француски	књижевност / историја	XXI век	Морал, правда

275	Златна греда	2004	Томас де Квинси	Последњи дани Имануела Канта	Бодлер	проза	да	француски	филозофија	XIX век	О животу песника
276	Златна греда	2004	Милосав Мирковић	Растко Петровић код Андре Жида	Жид	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	
277	Златна греда	2004	Мајкл Квас	Уређивање робног света: потрошачка револуција и класификација објеката у Француској осамнаестог века, други део		оглед / студија	да		економија / друштво	XVIII	
278	Златна греда	2004	Антони Палу	У виноградима писаца	Рабле	оглед / студија	да	француски	књижевност	XVI век	Писање и хедонизам
279	Златна греда	2004	Жак Дерида	Шта је деконструкција?		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
280	Златна греда	2004	Новица Милић	Adieu, Жак Дерида	Дерида	некролог	не	српски	филозофија	XXI век	Сећање
281	Златна греда	2004	Милорад Беланчић	Дерида без Дериде	Дерида	некролог	не	српски	филозофија	XXI век	Сећање
282	Златна греда	2004		Овогодишње француске књижевне награде		белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
283	Златна греда	2004	Жерар - Жорж Лемер	Загонетни господин Шулц		оглед / студија	да	француски	књижевност / уметност	XX век	Графика
284	Златна греда	2004	Инго Беренсмајер	Без сталне адресе: Паскал, Сервантес и променљива функција књижевне комуникације у раној модерној Европи	Паскал	оглед / студија	да		књижевност / филозофија	XVII век	
285	Златна греда	2004	Франсоа Кисе	Ново рухо дискусије		оглед / студија	да	француски	политика	XXI век	Разно - Америка независних писаца и медија

286	Златна греда	2004	Карин Анри / Рафаел Лери / Кристијан Демел / А. Х. / Воир	Тасић на француском		критика	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Приказ књиге - српски писац
287	Златна греда	2005	Мајкл Тратнер	Деридин дуг према Милтону Фридману	Дерида / Бодлер	оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
288	Златна греда	2005	Петар Јончић	Филмски путници и туристи		оглед / студија	не	српски	уметност	XX / XXI век	Филм - приказ Париза
289	Златна греда	2005	Мишел Сенелар	Проблем либерализма	Фуко	оглед / студија	да	француски	филозофија / политика	XX век	Либерализам
290	Златна греда	2005	Златко Јелисавец	Правила уметности у друштвеном пољу моћи (Пјер Бурдије - Правила уметности / Генеа и структура поља књижевности)	Пјер Бурдије	критика	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
291	Златна греда	2005	Франсоа Евалд	Филозофија као чин - Мишел Фуко	Фуко	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
292	Златна греда	2005	Жудит Ревел	О концепту у правом смислу речи	Фуко	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
293	Златна греда	2005	Кристин Фернио	Како издати књигу		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Издавање књиге у Француској
294	Златна греда	2005	Кристин Фернио	Пишчев рачун као позајмица		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	Издавање књиге у Француској
295	Златна греда	2005		Декарту враћени углед и част	Декарт	белешка			књижевност	XVII / XXI век	Рецепција писца у Холандији
296	Златна греда	2005	Кристијан Остер	Непредвиђен		проза	да	француски	књижевност	XXI век	Одломак
297	Златна греда	2005	Јаша Денегри	Катрин Миле и појам "савремена уметност"	Миле	оглед / студија	не	српски	уметност	XX / XXI век	Уметничка критика

298	Златна греда	2005		Књижевне награде у Француској		белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
299	Златна греда	2005		Французи окрећу леђа Сартру	Сартр	белешка			књижевност	XX / XXI век	Поводом 100 година од рођења
300	Златна греда	2005		In memoriam: Клод Симон	Симон	некролог			књижевност	XX / XXI век	Сећање
301	Златна греда	2005	Клод Калам	Ерос у меличкој поезији		оглед / студија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	антика	Одломак - меличка поезија
302	Златна греда	2005	Филип Бесон	Крчки дани	Рембо	проза	да	француски	књижевност	XX/XIX век	Одломак - о животу песника
303	Златна греда	2005	Клод Калам	Песничке ливаде и вртови		оглед / студија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	антика	Одломак - меличка поезија
304	Златна греда	2005	Јован Попов	С оне стране романтичне љубави: Бенжамен Констан и Стендал	Констан / Стендал / Русо / Гђа Де Лафајет	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Романтична љубав
305	Златна греда	2006	Франсоа Биснел	"Стварање историје је атеистички еквивалент молитве"	Пол Вен	интервју	да	француски	историја	XXI век	Разно - посао историчара
306	Златна греда	2006	Клеманс Булук	Да ли је хебрејски језик Библије?		оглед / студија	да	француски	књижевност		Библија
307	Златна греда	2006	Фредерик Боаје	Библија као наслеђе		оглед / студија	да	француски	књижевност		Библија
308	Златна греда	2006	Жан Бодријар	Виртуалност и догађаји		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
309	Златна греда	2006	Алијет Армел / Мишел Делон	Покрет ослобођења	Тодоров / Декарт / Ларошфуко	интервју	да	француски	књижевност	XXI век	Разно - разговор
310	Златна греда	2006	Симон Лејс	Писци и новац		белешка	да	француски	књижевност	XXI век	
311	Златна греда	2006	Душан Пијан	Уметност и egzистенција - Жан Пол Сартр (1905-1980)	Сартр	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Еgzистенцијализам
312	Златна греда	2006	Жан М. Гулмо	Дух времена		оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XXI век	Однос према времену

313	Златна греда	2006	Катрин Ларер	Рађање економског либерализма		оглед / студија	да	француски	филозофија	XXI век	Либерализам
314	Златна греда	2006	Жан Бодријар	Осуда и казна нашег друштва		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
315	Златна греда	2006	Јаша Денегри	Никола Бурио и савремена уметност у режиму постпродукције	Бурио	оглед / студија	не	српски	уметност	XX / XXI век	Савремена уметност
316	Златна греда	2006	Пол Вен	Шта је представљао римски цар?		оглед / студија	да	француски	историја	Рим	Одломак
317	Златна греда	2006	Златко Јелисавац	Психијатризија знања (Мишел Фуко - Психијатријска моћ)	Фуко	критика	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
318	Златна греда	2006		Корумпираност жирија књижевних награда		белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
319	Златна греда	2006		Гонкур у рукама Американца из Барселоне		белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
320	Златна греда	2006	Симон Вејл	Тежина и благородност		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Одломак
321	Златна греда	2006	Жан Монтено	Махабхарата		оглед / студија	да	француски	књижевност	V - XIII век	Тумачење
322	Златна греда	2007	Тревор Норис	Конзумација знакова, конзумација полиса: Хана Ардент и Жан Бодријар о потрошачком друштву и помрачењу стварности		оглед / студија	да		филозофија	XX / XXI век	Проблеми потрошачког друштва
323	Златна греда	2007	Рејмон Кено	Деца из муља		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак - Улипо
324	Златна греда	2007	Филип Танселен	Рећи тиби		поезија	да	француски	књижевност	XXI век	

325	Златна греда	2007	Морис Бланшо	О пријатељству, смрти и префињеној тузи мисли		оглед / студија	да		филозофија	XX век	
326	Златна греда	2007	Милорад Беланчић	Бодријар: хиперреално и смрт	Бодријар	некролог	не	српски	филозофија	XXI век	Сећање
327	Златна греда	2007	Мишел Фуко	Ви сте опасни		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
328	Златна греда	2007	Франсоа Вијон	Балада обешених		поезија	да	француски	књижевност	XV век	
329	Златна греда	2007	Мишел Фуко	Omnnes et singulatim: Ка критици политичког разума		оглед / студија	да	енглески	филозофија / политика	XX век	Савремена француска филозофија
330	Златна греда	2007	Мишел Фуко	Дискурс и истина		оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
331	Златна греда	2007	Оријан Жанкур	Да ли је француска књижевности у опасности?	Тодоров / Мије / Пруст / Бергуњи / Мишон / Кињар / Жофре	интервју	да	француски	књижевност	XXI век	
332	Златна греда	2007		Француска - рај за онлине књижаре		белешка			књижевност	XXI век	
333	Златна греда	2007	Ален Бадју	Антифилозоф		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
334	Златна греда	2007	Дидије Рејмонд	Меланхолични заводник		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Одломак
335	Златна греда	2007	Патрис Болон	Мислилац будућности		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Одломак
336	Златна греда	2007	Жак Лафарж	Хронолошки подаци		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Одломак
337	Златна греда	2007	Сесил Леонар	Тежња ка космополитизму		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Индијска књижевност / изгнанство
338	Златна греда	2007	Сесил Леонар	Чудесна постмодерна		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Индијска књижевност / постмодерна

339	Златна греда	2007	Џефри Рош	Црно сунце - Батај о Де Саду	Батај / Де Сад	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XVIII / XIX / XX век	Тумачење француског писца
340	Златна греда	2007	Ненад Даковић	У регистратури, писати после Бодријара	Бодријар	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
341	Златна греда	2007	Пјер Бајар	Како говорити о непрочитаним књигама?		оглед / студија	да	француски	књижевност	XXI век	
342	Златна греда	2007	Сесил Леонар	Интервју са Гетом Ганapati - Доре		интервју	да		књижевност	XX / XXI век	Индијска књижевност
343	Златна греда	2007	Фабијен Шаратије	Рабиндранат Тагоре		оглед / студија	да	француски	књижевност	XIX / XX / XXI век	Индијска књижевност
344	Златна греда	2007	Морис Сартр	Смрт Хипатије или остати паганин у хришћанском свету		оглед / студија	да	француски	друштво / религија	антика	Одломак
345	Златна греда	2007	Златко Јелисавец	Чему још атеолошко мишљење? (Мишел Онфре - Атеолошка расправа)	Мишел Онфре	критика	не	српски	филозофија	XXI век	Приказ књиге
346	Златна греда	2007		После Дериде	Дерида	белешка			филозофија	XXI век	
347	Златна греда	2007	Нина Живанчевић	Саопштење жирија о добитнику Међународне награде за књижевност Нови Сад	Жан - Пјер Фај	белешка	не	српски	књижевност	XXI век	Српске књижевне награде
348	Златна греда	2007	Жан - Пјер Фај	Језик песка		поезија	да	француски	књижевност	XXI век	
349	Златна греда	2007	Филип Танселен	Бол		поезија	да	француски	књижевност	XXI век	
350	Златна греда	2007	Зузи - Чеби Мохамед Хасен	Изненадни глас		поезија	да	француски (ФРАНК)	књижевност		
351	Златна греда	2007	Радмила Лотина	Отвореност уместо самодовољности	Жан - Пјер Фај	интервју	не	српски	књижевност	XXI век	Српске књижевне награде

352	Златна греда	2007	Гијом Аполинер	Мост Мирабо		поезија	да	француски	књижевност	XIX / XX век	Претеча надреализма
353	Златна греда	2007	Џејсон Ројс Линдси	Промишљање политичког	Бодријар	оглед / студија	да	енглески	филозофија / политика	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
354	Златна греда	2007	Мишел Фуко	Кинички филозофи и њихове технике		оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
355	Златна греда	2008	Ирена Ал Монлуж	"Демократија је рођена ограничавањем права на приватну својину"	Жак Рансијер	интервју	не	српски	филозофија / политика	XXI век	Савремена француска филозофија
356	Златна греда	2008	Ирена Ал Монлуж	Есеј: Мржња демократије	Жак Рансијер	оглед / студија	не	српски	филозофија / политика	XXI век	Савремена француска филозофија
357	Златна греда	2008	Лионел Руфел	Политика књижевности	Рансијер / Флобер / Балзак / Пруст / Барт / Бадју	интервју	да	француски	књижевност / филозофија	XXI век	Вежа политике и књижевности
358	Златна греда	2008	Стефан Леклер	Ниче, Делез и спорт	Делез	оглед / студија	да		филозофија	XXI век	спорт
359	Златна греда	2008		In memoriam: Жилијен Грак (1910-2007)	Грак	некролог			књижевност	XXI век	Сећање
360	Златна греда	2008	Жан - Лик Нанси	Слика и насиље		оглед / студија	да	француски	филозофија / друштво / уметност	XXI век	
361	Златна греда	2008	Душан Пајин	Од импресионизма до перформанса - Сећање на Марсела Дишана	Дишен	оглед / студија	не	српски	уметност	XIX / XX век	Сећање
362	Златна греда	2008		Село књига поред Париза		белешка			књижевност	XXI век	
363	Златна греда	2008		In memoriam: Ален Роб - Грије	Роб - Грије	некролог			књижевност	XXI век	Сећање
364	Златна греда	2008	Теофил Готје	Три песме		поезија	да		књижевност	XIX век	Романтизам
365	Златна греда	2008	Жак Рансијер	Промишљање између		оглед / студија	да	енглески	филозофија / естетика	XXI век	Теорија естетике

				дисциплина: естетика знања							
366	Златна греда	2008	Душан Пајин	Самоубиство - некад и сад - У статистици, религији, филозофији, књижевности и антипсихијатрији	Ками	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Филозофија апсурда
367	Златна греда	2008	Жак Рансијер	Еманциповани гледалац	Дидро / Арто / Дебор	оглед / студија	да	енглески	филозофија / уметност	XVIII / XX / XXI век	Савремена француска филозофија
368	Златна греда	2008	Џон Селарс	Космичка перспектива: Делез, романтизам, стоицизам	Делез	оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
369	Златна греда	2008		In memoriam: Еме Сезар	Сезар	некролог			књижевност	XXI век	Сећање
370	Златна греда	2008	Анри Мишо	Једна песма - Против		поезија	да	француски	књижевност	XX век	
371	Златна греда	2008	Ги Скарлета	Стратегија субверзије - Ги Дебор, неприлагођен	Дебор	оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Ситуационистич ка интернационала
372	Златна греда	2008	Алпар Лошонц	Закаснило сећање на Ги Дебора I	Дебор	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Ситуационистич ка интернационала
373	Златна греда	2008	Питер Маршал	Ги Дебор и Ситуационисти	Дебор	оглед / студија	да	енглески	књижевност / филозофија	XX век	Ситуационистич ка интернационала
374	Златна греда	2008	Ги Дебор	Негација и потрошња у култури. Друштво спектакла - Поглавље 8		оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Ситуационистич ка интернационала
375	Златна греда	2008	Бошко Томашевић	Са Мишелом Фукоом мислити на књижевност		оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија

376	Златна греда	2008	Миленко Сташевић	Периферија као покретачко место (Морис Сартр - Историја Грчке)	Морис Сартр	критика	не	српски	књижевност	антика	Историја Грчке
377	Златна греда	2008	Алпар Лошонц	Закаснело сећање на Ги Дебора II	Дебор	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Ситуационистичка интернационала
378	Златна греда	2008	Драган Проле	Ксенологија версус онтологија	Левинас	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX век	Егзистенцијална феноменологија
379	Златна греда	2008	Label France	"француски језик је највероватније моја једина стварна домовина"	Ле Клезио / Лотреамон / Зола / Сартр / Ками / Рембо / Сегален / Деви	интервју	да		књижевност	XXI век	
380	Златна греда	2009	Оливије Паскал Муслар	Реч није моралнија од слика	Жак Рансијер	интервју	да		филозофија	XXI век	Савремена француска филозофија
381	Златна греда	2009	Сара Милс	Дискурс	Фуко	оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
382	Златна греда	2009	Џеси Овен Хернс - Бранаман	"Зар не морамо и сами постати богови?"	Фуко / Дебор / Бодријар	оглед / студија	да		филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
383	Златна греда	2009	Филип Роже	Друштво припитомљује љубавника кроз љубавну причу	Барт	интервју	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
384	Златна греда	2009	Жан Бодријар	Симулација и трансестетика: Катаркти у којој уметност нестаје		оглед / студија	да		уметност / естетика	XX век	Савремена француска филозофија
385	Златна греда	2009	Жан Портан	Када улазимо		поезија	да	француски	књижевност	XXI век	Добитник награде - Маларме
386	Златна греда	2009	Ален Бадју	Филозофија и жеља		оглед / студија	да	енглески	књижевност / филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија

387	Златна греда	2010	Ален Бадју	Признање једног филозофа		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
388	Златна греда	2010	Жак Рансијер	Естетско раздвајање, естетска заједница: Сцене из естетског режима уметности		оглед / студија	да	енглески	уметност / естетика	XXI век	Савремена француска филозофија
389	Златна греда	2010	Оливера Миок	Изгнанство као начин живота (Андреј Макин - Француско завештање)	Макин	критика	не	српски	књижевност	XX век	Приказ књиге - изгнанство - Гонкурова награда
390	Златна греда	2010		Познати француски филозоф жртва књижевне обмане	Бернар Анри Леви	белешка			књижевност / филозофија	XXI век	
391	Златна греда	2010	Ален Бадју	Савремена фигура војника у политици и песништву		оглед / студија	да	енглески	књижевност / политика	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
392	Златна греда	2010	Ален Бадју	Догађај код Делеза	Делез / Сартр	оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
393	Златна греда	2010	Сара Кресојевић	Обличја Еме Бовари	Флобер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Тумачење књиге - реализам
394	Златна греда	2010		Француска се придружује трци за дигитализацију књига		белешка			књижевност	XXI век	Модернизација - дигитализација
395	Златна греда	2010	Дејвид Цонсон	Разлика између победе и пораза: бодријаровска реверзибилност у односу на свет као улог	Бодријар	оглед / студија	да		књижевност / филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
396	Златна греда	2010	Душан Пајин	Одсуђен на слободу	Сартр	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Поводом 30 година од смрти писца
397	Златна греда	2010	Серж Пеј	Коментар једне изреке		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Покрет уметност - акција

398	Златна греда	2010	Сумана Синха	Ништавило је раскошни фестивал		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
399	Златна греда	2010	Лионел Реј	Лица		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
400	Златна греда	2010	Ален Готје	Акт мишљења према Жану Бодријару	Бодријар	оглед / студија	да	француски	филозофија	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
401	Златна греда	2010	Ален Бадју	Истина љубави	Тронг	интервју	да	француски		XXI век	
402	Златна греда	2010		Мишел Уелбек осваја Гонкурову награду	Уелбек	белешка			књижевност	XXI век	Француске књижевне награде
403	Златна греда	2010	Џоана Оксала	Насиље и биополитика модерне	Фуко	оглед / студија	да	енглески	филозофија / политика	XX век	Савремена француска филозофија
404	Златна греда	2010	Александар Масип	Од части до бешчашћа песника отпора?		оглед / студија	да	француски	књижевност / уметност	XX / XXI век	
405	Златна греда	2010	Драгана Вашалић	Париз на операционом столу		оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Париз
406	Реч	2000	Новица Милић	Ризом - Делез	Фуко / Делез	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
407	Реч	2000	Жил Делез	Платон и симулакрум		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
408	Реч	2000	Жил Делез	Аријаднина тајна по Ничеу		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
409	Реч	2000	Жил Делез	Један непознати Хајдегеров претходник, Алфред Жари	Жари	оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
410	Реч	2000	Жил Делез	Да окончачмо са суђењем		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
411	Реч	2000	Жил Делез	Књижевност и живот		оглед / студија	да	француски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
412	Реч	2000	Бранко Ромчевић	Делезов чекић	Делез	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија

413	Реч	2000	Елизабет Грос	Историје садашњости и будућности: феминизам, моћ, тела	Фуко / Дериде / Делез	оглед / студија	да	енглески	филозофија / историја	XX век	Феминизам
414	Реч	2000	Миглена Николчина	Игре странаца - Јулија Кристева у утопијској перспективи	Кристева	оглед / студија	да	енглески	Теорија књижевности	XX век	Тумачење француског теоретичара
415	Реч	2000	Пеги Камуф	Љубомора хоће доказ	Пруст / Дериде	оглед / студија	да	енглески	филозофија / психологија	XX век	Савремена француска филозофија
416	Реч	2001	Вјеран Зуппа	Биљежница. Извештај, у пар црта, за пројект: "Културна политика РХ 2000-2004"	Малро / Де Гол	оглед / студија	не	српски	друштво / култура	XXI век	Настанак културних политика
417	Реч	2001	Надежда Чачиновић	Цивилизирање тијела	Мерло Понти / Фуко / Дериде / Русо / Бодријар / Марсел Маус	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
418	Реч	2001	Ен Бенфилд	Описивати невиђено: Догађаји груписани око празног центра	Бланшо / Бенвенист / Флобер / Барт / Делез / Женет / Лакан / Фуко / Пруст	оглед / студија	да	енглески	књижевност / језик	XIX / XX век	Савремена француска филозофија
419	Реч	2001	Ема Кафаленос	Ка типологији неодређености у постмодерном приповедању	Роб - Грије	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX / XXI век	
420	Реч	2001	Предраг Бребановић	Разбијене посуде	Маларме / Женет / Барт	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Тумачење француског песника
421	Реч	2001	Стјуарт Хол	Коме треба идентитет?	Дериде / Фуко / Лакло	оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија

422	Реч	2002	Невена Ивановић	Образовање жена: изазов заједници?	Жорж Диви / Русо / Жан Луј Виве	оглед / студија	не	српски	друштво	XVII / XVIII век	Положај жена - образовање
423	Реч	2002	Пол Шредер	Трансцендентни стил: Бресон	Бресон	оглед / студија	да	енглески	култура	XX век	Филм - ропство и слобода
424	Реч	2002	Мирољуб Стојановић	Кога богови воле: филм и јансенизам	Садул / Бресон / Голдман / Дандији / Семолије	оглед / студија	не	српски	култура	XX век	Филм - страдање Јованке Орлеанке
425	Реч	2002	Деан Дуда	Хрваће с анђелима	Сосир / Леви - Строс / Барт / Дериде	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Структурализам
426	Реч	2002	Пер Виртен	Ослободите нацију: космополитизам одмах!	Волтер	оглед / студија	да	енглески	књижевност / друштво	XVIII век	Космополитизам
427	Реч	2002	Мајкл Харт / Антонио Негри	Марксова кртица је мртва! Глобализација и комуникација	Делез / Фуко	оглед / студија	да	енглески	филозофија / друштво	XX век	Савремена француска филозофија
428	Реч	2003	Пјер Бурдије	Промислање државе: генеза и структура сфере бирократије		оглед / студија	да	енглески	филозофија / политика	XX / XXI век	Савремена француска филозофија
429	Реч	2003	Сузан Бак - Морс	Хегел и Хаити	Русо	оглед / студија	да	енглески	друштво	XVIII / XIX век	Ропство
430	Реч	2003	Емануел Левинас	Траг другог		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
431	Реч	2003	Емануел Левинас	Биће уопште		оглед / студија	да	француски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
432	Реч	2003	Сајмон Кричли	Изворни трауматизам: Левинас и психоанализа	Левинас	оглед / студија	да	енглески	филозофија / психологија	XX век	Савремена француска филозофија
433	Реч	2003	Бранко Ромчевић	Емануел Левинас лицем-у-лице с империјом!	Левинас / Сад / Батај	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XIX / XX век	Савремена француска филозофија

434	Реч	2003	Марија Беатрис Граф - Робен	Европска кооператива Лонго Маи: идеје и пракса	Кати	оглед / студија	да	француски	филозофија / политика		
435	Реч	2006	Бранко Вучићевић	Живот и смрт надреалистичког филма	Аполинер / Бретон / Арагон / Пере / Дишан / Арто / Елијар	оглед / студија	не	српски	уметност	XX век	Филм - надреализам
436	Реч	2007	Бранислав Јаковљевић	Људски је уживати, зар не? - Јун 1968, "Коса" и почетак краја Југославије	Морен / Робеспјер	оглед / студија	да	енглески	историја / друштво	XVIII / XX век	Мај 1968.
437	Реч	2008	Ан - Лејла Оливје	Истраживање у зони чекања		оглед / студија	да	француски	друштво	XX век	Изгнанство
438	Реч	2009	Олемп де Гуж	Декларација о правима жене и грађанке		оглед / студија	да	француски	феминизам	XVIII век	Положај жена
439	Реч	2009	Дејан Ђокић	Ратни злочини и кривица за рат		оглед / студија	да	енглески	историја	XX век	Улога Француске у подели Југославије
440	Реч	2010	Тања Петровић	Дуго путовање кући: репрезентације "западног Балкана" у политичком и медијском дискурсу	Фуко / Лакло / Муф	оглед / студија	не	српски	филозофија / друштво	XX век	Идентитет
441	Поља	2000	Владимир Набоков	Добри читаоци и добри писци	Флобер / Пруст	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX / XX век	Читање
442	Поља	2000	Лоран Рабате	Поезија традиције: Студија о избору Стихи Владимира Набокова		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење руског писца
443	Поља	2000	Душка Добросављевић	Уместо критике а поводом објављивања књига - Албер	Ками	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Филозофија апсурда

				Ками: Камен који расте							
444	Поља	2001	Жан - Батист Мору	Потпуно незнађе Александра Тишме		критика	да	француски	књижевност	XX век	Приказ књиге - српски писац
445	Поља	2001	Бошко Томашевић	Есеј о поетици (контрапоетика)	Деридо / Барт / Роб - Грије / Анатола Франс	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Дискурсе поетике
446	Поља	2001	Радивој Станивук	Записи једног путника		проза	не	српски	књижевност	XX век	Путопис - брдо Сен Мишел
447	Поља	2001	Павле Секеруш	Говор о другом у француској култури прве половине 19. века	Кадо / Пажо / Моншу / Мура / Нодје / Иго / Мериме / Балзак / Нервал / Санд / Ламартин / Гја де Стал	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Имагологија - слика о другом
448	Поља	2002	Антонен Арто	Четири песме		поезија	да	француски	књижевност	XX век	
449	Поља	2002	Милета Продановић	Дишанове траке	Дишан	проза	не	српски	уметност	XIX / XX век	"ready made"
450	Поља	2002	Михаил Епштејн	Ликови који мисле	Пол Валери / Делез / Гуатари / Рабле / Монтењ / Паскал / Декарт	оглед / студија	да		књижевност / филозофија	XVI / XVII / XIX / XX век	Моралности у мишљењу и култури
451	Поља	2002	Милан Кундера	Кастрирана сенка светог Гарта	Бретон	оглед / студија	да	чешки	књижевност	XX век	Чешка верзија француског есеја - надреализам
452	Поља	2003	Анђела Картер	Садовска жена	Сад	оглед / студија	да	енглески	књижевност / феминизам	XVIII / XIX век	Положај жена

453	Поља	2004	Ђерђ Кунст	Место генеалогije у Ничеовом делу и животопису	Делез	оглед / студија	да	мађарски	филозофија	XX век	
454	Поља	2004	Милан Кундера	Непризнато Сервантесово наслеђе	Декарт / Балзак / Пруст / Дидро / Флобер	оглед / студија	да	чешки	књижевност / филозофија	XVIII / XIX / XX век	
455	Поља	2005	Џенифер Беркет	Француске феминисткиње и англоирски модернисти: Сиксу, Кристева, Бекет и Џојс	Сиксу / Кристева	оглед / студија	да	енглески	феминизам	XX век	Положај жена
456	Поља	2005	Милан Кундера	Ко је то романописац?	Флобер / Расин / Сен - Симон / Шагобријан / Мишле / Пруст	оглед / студија	да	чешки	књижевност	XIX / XX век	Романописац
457	Поља	2006	Алпар Лошонц	Ками и Бродел, или говор о медитерану као о пројектованом јединству	Ками / Бродел	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење француског писца - апсурд
458	Поља	2006	Един Побрић	Ритам романа	Рикер / Барт / Женет / Флобер / Пруст	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX / XX век	Теорија књижевности - роман
459	Поља	2007	Димитрије Тадић	Кабинети куриозитета, променаде и други дивертисмани	Де Скидери / Сен - Симон	оглед / студија	не	српски	историја / друштво	XVII век	
460	Поља	2007	Јасмина Михајловић	Париски пољубац		проза	не	српски	књижевност	XXI век	Одломак - Париз
461	Поља	2007	Соња Веселиновић	Марсел Пруст из своје ложе	Пруст / Барт	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење француског писца

462	Поља	2007	Жозе Сарاماго	Да ли је дошло време за повратак аутору? - између свезнајућег Приповедача и унутрашњег монолога	Молијер / Флобер	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX / XX век	Теорија књижевности - аутор
463	Поља	2007	Ивана Годоровић	Теорија и збуњеност - о "Демонима теорије" Антоана Компањона	Компањон / Лансон / Февр / Барт / Пруст	оглед / студија	не	српски	књижевност / филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
464	Поља	2007	Жан Жироду	Сирене		проза	да	француски	књижевност	XIX / XX век	Одломак - деконструкција - пародирање митова
465	Поља	2008	Свен Биркерст	Хипертекст - о мишу и човеку	Барт / Флобер	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XIX / XX век	Тумачење појма - аутор
466	Поља	2008	Борис Лазих	Савремена француска и франкофона поезија (кратки одабир)	Рабле / Дибеле / Молијер / Лафонтен / Бодлер / Рембо / Ларошел / Ками	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX / XXI век	Избор песника
467	Поља	2008	Гзавије Борд	Једна песма - Демократија		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
468	Поља	2008	Жералд Года	Две песме - (И ви ћете то сами рећи); (Имамо попут вас...)		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
469	Поља	2008	Мишел Уелбек	Три песме - (Толика већ куцаше срца...); Непомирени; (Истина је да овај свет...)		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
470	Поља	2008	Јан Батенс	Две песме - Е. П. Жакобс; Мор, Гибонс, Хигинс		поезија	да	француски	књижевност		
471	Поља	2008	Жером Лероа	Једна песма - Чартер		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	

472	Поља	2008	Мари Ио	Једна песма - (Призивам те...)		поезија	да	француски	књижевност		
473	Поља	2008	Жак Кифер	Три песме - Океанска генеза, Ружино срце, Песникова душа		поезија	да	француски	књижевност		
474	Поља	2008	Алан Мабанку	Две песме - Не рађамо се као селице; (Ево земље...)		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
475	Поља	2008	Патрик Амстуц	Једна песма - Марија од Фрибура		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
476	Поља	2008	Жан Лик Рахариманана	Две песме - VI, VII		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
477	Поља	2008	Етјен Орсини	Једна песма - (Тренутак непажње...)		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	
478	Поља	2008	Оливје Брен	Две песме - (Крадемо књиге...); (Колико треба јутара...)		поезија	да	француски	књижевност		
479	Поља	2008	Кристоф Дофен	Једна песма - Какос		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Наследник надреализма
480	Поља	2008	Мари Клотилд Роз	Три песме - (Напоследку...), (Ти си камен...), (Птице постоје...)		поезија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX / XXI	
481	Поља	2008	Гвенаел Стубе	Две песме - Уштогљен, Визија муког рода с повисилицом		поезија	да	француски	књижевност		
482	Поља	2008	Матијас Вансено	Једна песма - Нет. сусрети		поезија	да	француски	књижевност		
483	Поља	2008	Симон Вејл	Илијада или песма о сили		оглед / студија	да	француски	књижевност	антика	Илијада
484	Поља	2008	Филип Жакоте	Две песме - Сетва, Воде и шуме		поезија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Веза између природе и света

485	Поља	2008	Слободан Владушић	Урбано као изазов		оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење српског песника - Париз
486	Поља	2008	Карл Е. Шорске	Идеја о граду у европској мисли - од Волтера до Шпенглера	Волтер	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XVIII век	Град у делима француског писца
487	Поља	2008	Бартон Пајк	Град у сталним променама	Флобер / Бодлер	оглед / студија	да	енглески	књижевност / друштво	XIX век	Град у делима француског писца
488	Поља	2008	Весна Елез	Шта је писац хтео да каже? Питање интелигенције и глупости у Бувару и Пекишеу Гистава Флобера	Флобер	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Тумачење дела
489	Поља	2009	Пјер Родриго	О феноменологији у уметности: живот дела	Мишел Анри / Мерло Понти	оглед / студија	да	француски	филозофија / уметност	XX век	Феноменологија
490	Поља	2009	Мишел Битор	Путовање и писање	Нервал / Шатобријан	оглед / студија	да	француски	књижевност	XIX / XX / XXI век	Разно - веза између путовања и писања
491	Поља	2009	Џон Старок	Ролан Барт	Барт	оглед / студија	да	енглески	Теорија књижевности	XX век	Савремена француска филозофија
492	Поља	2009	Жак Анри	Фрагменти љубавног говора	Барт	интервју	да	енглески	Теорија књижевности	XX век	Разно - тумачење различитих дела које комбинује са личним искуством
493	Поља	2009	Никола Бувије	Четири песме - Тачка без повратка, Love song 3, Perdido street, Мртво доба		поезија	да	француски (ФРАНК)	књижевност	XX век	Писање се рађа из путовања

494	Поља	2009	Ренате Лахман	Интертекстуалност: покушаји дефинисања појма	Сосир / Старобински / Кристева / Рифатер / Жени / Женет	оглед / студија	да	немачки	Теорија књижевности	XX век	Тумачење појма - интертекстуалност
495	Поља	2009	Андреа Златар Виолић	Аутобиографија: теоријски изазови	Лежен / де Ман / Барт / Пруст / Сартр / Дубровски / Женет / Дише / Рикер	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX век	Тумачење појма - аутобиографија
496	Поља	2009	Филип Лежен	Аутобиографски споразум, двадесет пет година касније		оглед / студија	да	француски	Теорија књижевности	XXI век	Тумачење појма - аутобиографија
497	Поља	2009	Лора Маркус	Спасавање субјекта - одломак из књиге Ауто/биографски дискурси: критика, теорија, пракса	Рејмон / Беген / Пуле / Русе / Ришар / Старобински / Лежен / Бенвенист / Дерида / Русо	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	Тумачење појма - аутобиографија
498	Поља	2009	Фелисити А. Нусбаум	Политика субјективности и идеологија жанра	Бенвенист / Лакан / Алтисер	оглед / студија	да	енглески	филозофија / језик	XX век	Субјективитет
499	Поља	2009	Жак Леридер	Памћење и заборављање - Сигмунд Фројд и "излечење кроз писање"		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Тумачење појма - време
500	Поља	2009	Сузан Баснет	Покоран или моћан - ново вредновање улоге преводиоца	Дерида / Доле / Де ла Мот	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX / XXI век	Теорија превођења
501	Поља	2009	Гајатри Чакраворти Спивак	Политика превођења	Дерида	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX / XXI век	Теорија превођења

502	Поља	2009	Антоан Берман	Превођење као нови предмет знања	Фуко / Дерид / Мешоник / Бодлер / Пруст / Валери / Мунен / Дибеле	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Теорија превођења
503	Поља	2009	Маријан Ледерер	Интерпретативна теорија превођења	Пијаже / Сосир	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Теорија превођења
504	Поља	2010	Лори Ј. Черчил	Дискурси жудње: О Овидијевим Амогес и Бартовим Фрагментима љубавног говора	Барт	оглед / студија	да	енглески	књижевност	XX век	Тумачење француског теоретичара
505	Поља	2010	Мари НДијај	Три моћне жене		проза	да	француски	књижевност	XXI век	Одломак - роман - Гонкур
506	Поља	2010	Милен Алимпијевић	Точак, небо, земља. И гитара - Џанго Ренарт 1910-1953	Џанго Ренарт	оглед / студија	не	српски	уметност	XX век	О животу песника
507	Поља	2010	Дејан Аничич	Интелигенција која не познаје границе	Фуко	оглед / студија	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
508	Поља	2010	Мишел Фуко	Писање о себи		оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
509	Поља	2010	Мишел Фуко	Херменеутика субјекта		оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
510	Поља	2010	Мишел Фуко	Сексуалност и тиховање (предавање)		оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
511	Поља	2010	Мишел Фуко	Технологије сопства		оглед / студија	да	енглески	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
512	Поља	2010	Јелена Стакић	Бити добар није довољно (интервју)	Фуко	интервју	не	српски	филозофија	XX век	Савремена француска филозофија
513	Поља	2010	Патрик Хатон	Фуко, Фројд и технологије сопства	Фуко	оглед / студија	да	енглески	филозофија / психологија	XX век	Савремена француска филозофија

514	Поља	2010	Лоис Макнеј	Естетика као етика	Фуко / Бодлер	оглед / студија	да	енглески	филозофија / етика	XX век	Субјективитет
515	Поља	2010	Јанош Геци	О ружама с краја хришћанског средњег века	Гијом де Мишо	оглед / студија	да	мађарски	историја / култура	средњи век	Симбол руже
516	Поља	2010	Бојан Савић Остојић	Трагање за нутним ступњем писања	Кено / Ерве ле Телије / Франсоа ле Лијоне	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење покрета - Улипо
517	Поља	2010	Франсоа ле Лијоне	Липо, први улипистички манифест		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење покрета - Улипо
518	Поља	2010	Рејмон Кено	Потенцијална литература		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење покрета - Улипо
519	Поља	2010		Из атласа потенцијалне књижевности		оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење покрета - Улипо
520	Поља	2010	Рејмон Кено	О неколико измишљених животињских језика, а посебно о псећем језику у Силвији и Бруну		оглед / студија	да	француски	књижевност	XIX век	Тумачење
521	Поља	2010	Дамијен Лопез	Да ли је Кено класичар?	Кено / Бретон	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење француског писца - Улипо
522	Поља	2010	Саран Александријан	Игра залуталих гледалаца - структуралистички роман	Ремон Русел	оглед / студија	да	француски	књижевност	XX век	Тумачење појма - структуралистички роман
523	Поља	2010	Жорж Перек	Губитак		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак - Улипо
524	Поља	2010	Ерве ле Телије	Доста више о љубави		проза	да	француски	књижевност	XX / XXI век	Улипо
525	Поља	2010	Жорж Перек	Апендикс 1: Хипографичко појављивање чланова Оулро-а у Перековом роману Живот упутство за употребу		проза	да	француски	књижевност	XX век	Одломак - Улипо

526	Поља	2010	Милош Јовановић	Смрт аутора Смрти аутора: питање о ауторству у савременим књижевним теоријама и теорије цикличне историје књижевности	Барт	оглед / студија	не	српски	Теорија књижевности	XX век	Савремена француска филозофија
527	Поља	2010	Ивана Максић	Линија отпадништва у француској пост(модерни)	Лотреамон / Батај / Арто / рембо / Бретон / Барт / Дерида	оглед / студија	не	српски	књижевност	XX век	Тумачење покрета - пост(модерна)
528	Поља	2010	Дејан Вукићевић	Горки плодови	Лотреамон	оглед / студија	не	српски	књижевност	XIX век	Тумачење француског песника - надреализам (претеча)
529	Поља	2010	Соња Веселиновић	Кабинет куриозитета (Влада Урошевић - Париске свеске)	Бодлер / Бретон / Арагон / Дерен / Мишо / Триоле / Пере / Шар / Елијар / де Сад / Лотреамон	критика	не	српски	књижевност	XIX / XX / XXI век	Приказ књиге

БИОГРАФИЈА

Маријана Јурошевић-Козомара рођена је 5. августа 1986. године у Београду, где је завршила основну школу и Филолошку гимназију (одељење за француски језик). Завршила је основне студије француског језика и књижевности 2009. године са просечном оценом 9,27 (девет и 27/100) и тиме стекла назив професора француског језика и књижевности. Током студија била је корисник стипендије Министарства просвете и спорта Владе Републике Србије. Током студија имала је различите волонтерске активности и професионалну праксу. Уписала се на докторске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду после завршених основних студија, 2010. године. Изабрала је модул књижевност.

У периоду од 2007. до 2010. године радила је на пословима консекутивног превођења у амбасади Гвинеје у Републици Србији, као и повремено за жири републичког такмичења музичких школа Србије. Током 2010. године радила је као професор у XIV београдској гимназији. Од 2013. до 2017. године била је запослена у једној француској компанији, на пословима комерцијале и превођења стручних текстова. Од 2018. године запослена је као професор француског језика на Факултету за пословне студије и право Универзитета Унион. Говори француски, енглески и шпански језик, а служи се и грчким.

Изјава о ауторству

Име и презиме аутора Маријана Јурошевић-Козомара

Број досијеа 10047/0

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

Француске књижевне теме у српској књижевној периодици
од 2000. до 2010. Године

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да дисертација ни у целини ни у деловима није била предложена за стицање дипломе студијских програма других високошколских установа;
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора

У Београду, 18.3.2020.

Маријана Јурошевић

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Маријана Јурошевић-Козомара

Број досијеа 10047/10

Студијски програм Језик, књижевност и култура

Наслов рада Француске књижевне теме у српској књижевној периодичи од 2000. до 2010. године

Ментор проф. др Милица Винавер-Ковић

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла ради похрањивања у **Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци за добијање академског назива доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис аутора

У Београду, 18.3.2020.

Маријана Јурошевић

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

Француске књижевне теме у српској књижевној периодици
од 2000. до 2010. Године
која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду, и доступну у отвореном приступу, могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла:

1. Ауторство (CC BY)
2. Ауторство – некомерцијално (CC BY-NC)
3. Ауторство – некомерцијално – без прерада (CC BY-NC-ND)
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (CC BY-NC-SA)
5. Ауторство – без прерада (CC BY-ND)
6. Ауторство – делити под истим условима (CC BY-SA)

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци.
Кратак опис лиценци је саставни део ове изјаве).

Потпис аутора

У Београду, 18.3.2020.

Маријана

1. **Ауторство.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце, чак и у комерцијалне сврхе. Ово је најслободнија од свих лиценци.
2. **Ауторство – некомерцијално.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.
3. **Ауторство – некомерцијално – без прерада.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела. У односу на све остале лиценце, овом лиценцом се ограничава највећи обим права коришћења дела.
4. **Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.
5. **Ауторство – без прерада.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела.
6. **Ауторство – делити под истим условима.** Дозвољавање умножавања, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада. Слична је софтверским лиценцама, односно лиценцама отвореног кода.